

หน่วยสร้างนามวลีแสดงความเป็นเจ้าของในภาษาไทย

บทคัดย่อและแฟ้มข้อมูลฉบับเต็มของวิทยานิพนธ์ตั้งแต่ปีการศึกษา 2554 ที่ให้บริการในคลังปัญญาจุฬาฯ (CUIR)
เป็นแฟ้มข้อมูลของนิสิตเจ้าของวิทยานิพนธ์ ที่ส่งผ่านทางบัณฑิตวิทยาลัย

The abstract and full text of theses from the academic year 2011 in Chulalongkorn University Intellectual Repository (CUIR)
are the thesis authors' files submitted through the University Graduate School.

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาอักษรศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาภาษาศาสตร์ ภาควิชาภาษาศาสตร์
คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ปีการศึกษา 2559
ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

NOMINAL POSSESSIVE CONSTRUCTIONS IN THAI

Mr. Sorn Abngern

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements

for the Degree of Master of Arts Program in Linguistics

Department of Linguistics

Faculty of Arts

Chulalongkorn University

Academic Year 2016

Copyright of Chulalongkorn University

หัวข้อวิทยานิพนธ์	หน่วยสร้างนามวลีแสดงความเป็นเจ้าของในภาษาไทย
โดย	นายสรณ์ แอบเงิน
สาขาวิชา	ภาษาศาสตร์
อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก	รองศาสตราจารย์ ดร.กึ่งกาญจนา เทพกาญจนา

คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้หัวข้อวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่ง
ของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโท

.....คณบดีคณะอักษรศาสตร์
(รองศาสตราจารย์ ดร.กึ่งกาญจนา เทพกาญจนา)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

.....ประธานกรรมการ
(อาจารย์ ดร.วิภาส โปธิแพทย์)

.....อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก
(รองศาสตราจารย์ ดร.กึ่งกาญจนา เทพกาญจนา)

.....กรรมการภายนอกมหาวิทยาลัย
(อาจารย์ ดร.คเชนทร์ ตัญศิริ)

สรณ์ แอบเงิน : หน่วยสร้างนามวลีแสดงความเป็นเจ้าของในภาษาไทย (NOMINAL POSSESSIVE CONSTRUCTIONS IN THAI) อ.ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก: รศ. ดร.กิ่งกาญจน์ เทพกาญจนา, 144 หน้า.

งานวิจัยนี้มีจุดประสงค์เพื่อวิเคราะห์ 1) ประเภทความสัมพันธ์ระหว่างหน่วยหลักและหน่วยพึ่งพาในหน่วยสร้างนามวลีแสดงความเป็นเจ้าของในภาษาไทยที่มีตัวบ่งชี้ *ของ* 2) เครือข่ายทางความหมายของความสัมพันธ์ต่างๆ ที่พบ และ 3) เงื่อนไขการปรากฏของตัวบ่งชี้ *ของ* ในหน่วยสร้างนามวลีแสดงความเป็นเจ้าของในภาษาไทย โดยศึกษาด้วยทฤษฎีภาษาศาสตร์ปริชานและใช้ข้อมูลจากคลังข้อมูลภาษาไทยแห่งชาติฯ เป็นหลัก

ผลการศึกษาพบว่าประเภทความสัมพันธ์ระหว่างหน่วยหลักและหน่วยพึ่งพาในหน่วยสร้างนามวลีแสดงความเป็นเจ้าของในภาษาไทยที่มีตัวบ่งชี้ *ของ* สามารถแบ่งได้อย่างน้อย 7 แบบ ได้แก่ ก) กรรมสิทธิ์ในสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ข) ส่วน-ร่างกาย ค) ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ง) ส่วนย่อย-ส่วนใหญ่ จ) คุณลักษณะของสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ฉ) เหตุการณ์-ผู้ร่วมเหตุการณ์ ช) หัวข้อของสิ่งใดสิ่งหนึ่ง

เครือข่ายทางความหมายระหว่างหน่วยหลักและหน่วยพึ่งพามีลักษณะสำคัญ คือ ก) กรรมสิทธิ์ในสิ่งใดสิ่งหนึ่งเป็นความสัมพันธ์ที่เป็นต้นแบบมากที่สุด ความสัมพันธ์ที่มีระยะใกล้กับกรรมสิทธิ์ในสิ่งใดสิ่งหนึ่งมากกว่าความสัมพันธ์อื่นๆ ได้แก่ ข) ส่วน-ร่างกาย และ ค) ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล และความสัมพันธ์ที่อยู่ชายขอบมากที่สุดคือ ช) หัวข้อของสิ่งใดสิ่งหนึ่ง

ความแปลกแยกและไม่แปลกแยก และประเภทความสัมพันธ์ทางอรรถศาสตร์ที่พบ ไม่ได้เป็นเงื่อนไขสำคัญที่ส่งผลต่อการปรากฏของตัวบ่งชี้ *ของ* ในหน่วยสร้างนามวลีแสดงความเป็นเจ้าของในภาษาไทย แต่พบว่า คุณสมบัติของคำ (ชนิดของคำนามและความมีชีวิตของคำนาม) ความหนักของคำในหน่วยสร้าง และความเป็นสำนวน เป็นเงื่อนไขที่สำคัญกว่าต่อการปรากฏของตัวบ่งชี้ *ของ* ในหน่วยสร้างนามวลีแสดงความเป็นเจ้าของในภาษาไทย

ภาควิชา ภาษาศาสตร์

ลายมือชื่อนิสิต

สาขาวิชา ภาษาศาสตร์

ลายมือชื่อ อ.ที่ปรึกษาหลัก

ปีการศึกษา 2559

5680160822 : MAJOR LINGUISTICS

KEYWORDS: POSSESSIVE MARKERS / PREPOSITIONS / POSSESSION / NOMINAL CONSTRUCTIONS / SEMANTIC RELATIONS

SORN ABNGERN: NOMINAL POSSESSIVE CONSTRUCTIONS IN THAI. ADVISOR: KINGKARN THEPKANJANA, 144 pp.

This study aims to investigate 1) the semantic relations between heads and dependents in nominal constructions with the possessive marker *khǎwŋ* in Thai 2) the semantic network that reflects different degrees of prototypicality of the relations and 3) the conditions on alternations between the construction with *khǎwŋ* [$X_{\text{head}} khǎwŋ Y_{\text{dependent}}$] and the construction without *khǎwŋ* [$X_{\text{head}} Y_{\text{dependent}}$] to express the relations. The study is based on the cognitive linguistic approach. The 2,700 data are collected from the Thai National Corpus.

The study shows that the semantic relations expressed by the marker *khǎwŋ* can be divided into at least 7 types: 1) OWNERSHIP 2) BODY PART RELATIONSHIPS 3) INTERPERSONAL RELATIONSHIPS 4) PART-WHOLE 5) ATTRIBUTES-ATTRIBUTE HOLDERS 6) PREDICATION-PARTICIPANT and 7) WHOLE-CONTENT.

According to the semantic network, 1) OWNERSHIP is most center to the prototype as it exhibits a maximal degree of prototypicality. 2) BODY PART RELATIONSHIPS and 3) INTERPERSONAL RELATIONSHIPS are close to 1) OWNERSHIP. With a minimal degree of prototypicality, 7) WHOLE-CONTENT is a peripheral member subsumed under linguistic possession expressed by the marker *khǎwŋ*.

The conditions on alternations between the construction with *khǎwŋ* and the construction without *khǎwŋ* are lexical attribute of nouns in the constructions, heaviness of noun phrase in the constructions, and idiomaticness of the constructions.

Department: Linguistics

Student's Signature

Field of Study: Linguistics

Advisor's Signature

Academic Year: 2016

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์เล่มนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดีด้วยความอนุเคราะห์จากคณาจารย์ และผู้มีพระคุณดั่งรายนามต่อไปนี้

ขอกราบขอบพระคุณอาจารย์ ดร.วิภาส โพธิแพทย ประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ รองศาสตราจารย์ ดร.กึ่งกาญจน์ เทพกาญจนา อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก และอาจารย์ ดร.คเชนทร์ ตัญศิริ กรรมการภายนอกมหาวิทยาลัย ที่ได้สละเวลาอันมีค่าในการมาให้ความรู้ ตรวจสอบแก้ ตลอดจนแนะนำสิ่งที่เป็นประโยชน์ต่อการเขียนวิทยานิพนธ์เล่มนี้ให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ขอกราบขอบพระคุณคณาจารย์จากภาควิชาภาษาศาสตร์ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ทุกท่าน ที่ได้ประสิทธิ์ประสาทความรู้ด้านภาษาศาสตร์ อันเป็นรากฐานสำคัญในการเขียนวิทยานิพนธ์เล่มนี้

ขอกราบขอบพระคุณคณาจารย์จากภาควิชาภาษาอังกฤษ คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ที่ได้ถ่ายทอดทักษะด้านภาษาอังกฤษ ซึ่งมีบทบาทสำคัญในการเข้าถึงองค์ความรู้ต่างๆ และยังได้ถ่ายทอดกลุ่มวิชาภาษาศาสตร์เบื้องต้น ซึ่งเป็นรากฐานที่ดีในการศึกษาในระดับที่สูงขึ้น

ขอขอบพระคุณกัลยาณมิตรทุกท่าน อาทิ เพื่อนๆ และพี่ๆ น้องๆ จากภาควิชาภาษาอังกฤษ คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ และจากภาควิชาภาษาศาสตร์ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย โดยเฉพาะอย่างยิ่ง พิรุฬห์ ปิยมหงส์ ที่ได้ช่วยเหลือ ชี้นำ และให้กำลังใจเสมอมา

ขอกราบขอบพระคุณมารดาบิดาของข้าพเจ้า ที่ได้ให้ชีวิต กำลังกายและกำลังใจ พร้อมทั้งเต็มใจช่วยสนับสนุนการศึกษาของข้าพเจ้ามาตลอด รวมไปถึงญาติพี่น้องทุกท่าน ที่ช่วยอำนวยความสะดวกในต่างต่างๆ และให้กำลังใจเสมอมา

ขอกราบขอบพระคุณผู้มีพระคุณท่านอื่นๆ ทุกท่านที่ไม่ได้เอ่ยนามมา ณ ที่นี้ ที่อยู่เบื้องหลังในการช่วยให้วิทยานิพนธ์เล่มนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี

คุณประโยชน์อันใดที่เกิดจากงานวิจัยเล่มนี้ ข้าพเจ้าขอมอบแด่ผู้มีพระคุณทุกท่านทั้งที่ได้เอ่ยนามมาและไม่ได้เอ่ยนาม

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ฅ
สารบัญรูป.....	ฉ
บทที่ 1 บทนำ.....	1
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
1.2 วัตถุประสงค์ของงานวิจัย.....	5
1.3 สมมติฐานของงานวิจัย.....	5
1.4 ขอบเขตการวิจัย.....	6
1.5 แหล่งข้อมูล.....	6
1.6 วิธีการดำเนินการวิจัย.....	8
1.7 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	9
1.8 นิยามศัพท์สำคัญและสัญลักษณ์ต่างๆ.....	9
บทที่ 2 ทบทวนวรรณกรรม.....	11
2.1 หน่วยสร้างนามวลีแสดงความเป็นเจ้าของ.....	11
2.2 หน่วยสร้างนามวลีแสดงความเป็นเจ้าของในภาษาไทยที่มีตัวบ่งชี้ ของ.....	14
2.3 กรอบทฤษฎีที่ใช้ในงานวิจัย.....	17
2.3.1 หลักการสำคัญของอรรถศาสตร์ปริชาน.....	17
2.4 แนวคิดทฤษฎีที่ใช้ในการจัดประเภท.....	19
2.4.1 การจัดประเภทตามแนวทางดั้งเดิม (classical approach).....	19

2.4.2 การจัดประเภทตามทฤษฎีต้นแบบ (prototype approach).....	20
2.5 มุมมองเรื่องความเป็นเจ้าของตามทฤษฎีต้นแบบ	25
2.6 การศึกษาเกี่ยวกับความสัมพันธ์ที่แสดงด้วยตัวบ่งชี้แสดงความเป็นเจ้าของ	26
2.7 การปรากฏของตัวบ่งชี้แสดงความเป็นเจ้าของ.....	37
2.7.1 ความแปลกแยกของสิ่งที่ถูกรับรอง	38
2.7.2 ประเภทความสัมพันธ์ทางอรรถศาสตร์	43
2.7.3 คุณสมบัติของคำ (ชนิดของคำนามและควมมีชีวิตของคำนาม).....	45
2.7.4 ความหนักของคำในหน่วยสร้าง	46
2.7.5 ความเป็นสำนวน	47
2.8 สรุป.....	49
บทที่ 3 ความสัมพันธ์ทางอรรถศาสตร์ระหว่างหน่วยหลักและหน่วยพืงพา ในหน่วยสร้างนามวลีที่มีตัวบ่งชี้ ของ.....	50
3.1 ความสัมพันธ์ทางอรรถศาสตร์ที่แสดงด้วยตัวบ่งชี้ ของ	50
3.1.1 กรรมสิทธิ์ในสิ่งใดสิ่งหนึ่ง.....	51
(A) กรรมสิทธิ์ในสิ่งใดสิ่งหนึ่งแบบถาวร	51
(a1) กรรมสิทธิ์ในสิ่งใดสิ่งหนึ่งแบบชั่วคราว	53
(a2) กรรมสิทธิ์ในสิ่งใดสิ่งหนึ่งแบบกายภาพ.....	55
(a3) กรรมสิทธิ์ในสิ่งใดสิ่งหนึ่งแบบนามธรรม	57
(a4) กรรมสิทธิ์ในสิ่งใดสิ่งหนึ่งจากการเป็นผู้ผลิต	59
3.1.2 ส่วน-ร่างกาย.....	62
(B) ส่วนรูปธรรมในร่างกาย.....	64
(b1) ส่วนนามธรรมในร่างกาย.....	67
3.1.3 ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล.....	68

(C) ความสัมพันธ์เชิงเครือญาติ	68
(c1) ความสัมพันธ์ทางสังคมอื่นๆ	73
3.1.4 ส่วนย่อย-ส่วนใหญ่.....	75
(D) ส่วนย่อย-ส่วนใหญ่โดยเนื้อแท้.....	76
(d1) ส่วนย่อย-ส่วนใหญ่ที่แสดงขอบเขต.....	84
3.1.5 คุณลักษณะของสิ่งใดสิ่งหนึ่ง	87
(E) คุณลักษณะของสิ่งใดสิ่งหนึ่ง	88
3.1.6 เหตุการณ์-ผู้ร่วมเหตุการณ์.....	91
(F) เหตุการณ์-ผู้ร่วมเหตุการณ์ที่เป็นมนุษย์	91
(f1) เหตุการณ์-ผู้ร่วมเหตุการณ์ที่ไม่ได้เป็นมนุษย์.....	95
3.1.7 หัวข้อของสิ่งใดสิ่งหนึ่ง.....	98
(G) หัวข้อของสิ่งใดสิ่งหนึ่ง.....	98
3.2 เครือข่ายความหมายของความสัมพันธ์ต่างๆ.....	102
3.3 สรุป	109
บทที่ 4 การปรากฏของตัวบ่งชี้ ของ ในหน่วยสร้างนามวลีแสดงความเป็นเจ้าของ	110
4.1 ความแปลกแยกและไม่แปลกแยก	111
4.2 ประเภทความสัมพันธ์ทางอรรถศาสตร์	112
4.3 คุณสมบัติของคำ (ชนิดของคำนามและความมีชีวิตของคำนาม)	116
4.4 ความหนักของคำในหน่วยสร้าง	119
4.5 ความเป็นสำนวน	122
4.6 สรุป.....	124
บทที่ 5 สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ	125
5.1 สรุปผลการวิจัย.....	125

5.2 ข้อค้นพบอื่นๆ.....	128
5.3 ข้อเสนอแนะ	129
รายการอ้างอิง.....	131
ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์.....	144

สารบัญตาราง

ตารางที่ 1 บุพพทที่นำหน้าค่านามบอกเจ้าของ ในสามสมัย (นันทกา พหลยุทธ, 2526)..... 15

ตารางที่ 2 คะแนนความเป็นตัวอย่างที่ดีของสมาชิกทั้งหมด 51 ตัวอย่างในประเภท FRUIT (Rosch, 1975: 229)..... 22

ตารางที่ 3 มิติของเวลาในการเป็นเจ้าของที่ผู้พูดใส่ใจ 32

ตารางที่ 4 ความเป็นต้นแบบของความสัมพันธ์แต่ละประเภท เสนอโดยไฮเนอ (Heine, 1997b: 39)..... 33

ตารางที่ 5 การปรากฏของตัวบ่งชี้ *de* ในภาษาจีน 45

ตารางที่ 6 เงื่อนไขการปรากฏของตัวบ่งชี้ *ของ* ที่เสนอโดยอัญชลี สิงห์น้อย (Singnoi, 2000) 46

ตารางที่ 7 ปริมาณการใช้ *ของ* เพื่อแสดงความสัมพันธ์แต่ละประเภท..... 50

ตารางที่ 8 คุณสมบัตความเป็นต้นแบบของตัวอย่างในกรรมสิทธิ์ในสิ่งใดสิ่งหนึ่ง (1)..... 52

ตารางที่ 9 คุณสมบัตความเป็นต้นแบบของตัวอย่างในกรรมสิทธิ์ในสิ่งใดสิ่งหนึ่ง (2)..... 54

ตารางที่ 10 คุณสมบัตความเป็นต้นแบบของตัวอย่างในกรรมสิทธิ์ในสิ่งใดสิ่งหนึ่ง (3) 58

ตารางที่ 11 คุณสมบัตความเป็นต้นแบบของตัวอย่างในส่วน-ร่างกาย..... 65

ตารางที่ 12 คุณสมบัตความเป็นต้นแบบของตัวอย่างในความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล (1)..... 71

ตารางที่ 13 คุณสมบัตความเป็นต้นแบบของตัวอย่างในความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล (2)..... 74

ตารางที่ 14 ประเภทย่อยของความสัมพันธ์แบบส่วนย่อย-ส่วนใหญ่ เสนอโดยวินส์ตันและคณะ (Winston et al., 1987: 421)..... 78

ตารางที่ 15 ประเภทย่อยของความสัมพันธ์แบบส่วนย่อย-ส่วนใหญ่ เสนอโดยไอริสและคณะ (Iris et al., 2009) และวินส์ตันและคณะ (Winston et al., 1987) 80

ตารางที่ 16 คุณสมบัตความเป็นต้นแบบของตัวอย่างในความสัมพันธ์แบบส่วนย่อย-ส่วนใหญ่ 83

ตารางที่ 17 คุณสมบัตความเป็นต้นแบบของตัวอย่างในคุณลักษณะของสิ่งใดสิ่งหนึ่ง 90

ตารางที่ 18 คุณสมบัตความเป็นต้นแบบของตัวอย่างในเหตุการณ์-ผู้ร่วมเหตุการณ์ 94

ตารางที่ 19 ความคล้ายคลึงกันระหว่างส่วนย่อย-ส่วนใหญ่ที่แสดงขอบเขตกับหัวข้อของสิ่งใดสิ่งหนึ่ง	98
ตารางที่ 20 คุณสมบัตความเป็นต้นแบบของตัวอย่างในหัวข้อของสิ่งใดสิ่งหนึ่ง	100
ตารางที่ 21 ความเป็นต้นแบบของความสัมพันธ์ต่างๆ ตามเกณฑ์ที่เสนอโดยเทเลอร์ (Taylor, 2003).....	103
ตารางที่ 22 ตัวอย่างการปรากฏของตัวบ่งชี้ <i>ของ</i> ในภาษาไทย (1).....	116
ตารางที่ 23 การปรากฏของตัวบ่งชี้ <i>ของ</i> ที่เสนอโดยอัญชลี สิงห์น้อย (Singnoi, 2000).....	117
ตารางที่ 24 ตัวอย่างการปรากฏของตัวบ่งชี้ <i>ของ</i> ในภาษาไทย (2).....	119
ตารางที่ 25 ปริมาณการใช้ตัวบ่งชี้ <i>ของ</i> เพื่อแสดงความสัมพันธ์ต่างๆ ในหมวด “เรื่องแต่ง” (FICTION).....	138
ตารางที่ 26 ปริมาณการใช้ตัวบ่งชี้ <i>ของ</i> เพื่อแสดงความสัมพันธ์ต่างๆ ในหมวด “หนังสือพิมพ์” (NEWSPAPER)	139
ตารางที่ 27 ปริมาณการใช้ตัวบ่งชี้ <i>ของ</i> เพื่อแสดงความสัมพันธ์ต่างๆ ในหมวด “งานวิชาการ” (ACADEMIC)	140
ตารางที่ 28 ปริมาณการใช้ตัวบ่งชี้ <i>ของ</i> เพื่อแสดงความสัมพันธ์ต่างๆ ในหมวด “งานไม่วิชาการ” (NON-ACADEMIC).....	141
ตารางที่ 29 ปริมาณการใช้ตัวบ่งชี้ <i>ของ</i> เพื่อแสดงความสัมพันธ์ต่างๆ ในหมวด “กฎหมาย” (LAW)	142
ตารางที่ 30 ปริมาณการใช้ตัวบ่งชี้ <i>ของ</i> เพื่อแสดงความสัมพันธ์ต่างๆ ในหมวด “อื่นๆ” (MISC).....	143

สารบัญรูป

รูปที่ 1	ความเป็นต้นแบบของความสัมพันธ์แต่ละประเภท โดยไฮเนอ (Heine, 1997b: 40).....	34
รูปที่ 2	การถ่ายโอนเชิงอุปลักษณ์ของความสัมพันธ์ต่างๆ ที่แสดงผ่านสัมพันธ์การก ในภาษาตระกูลอินโด-ยูโรเปียน (Nikiforidou, 1991).....	35
รูปที่ 3	การมีกรรมสิทธิ์ในสิ่งใดสิ่งหนึ่งและการถ่ายโอนกรรมสิทธิ์.....	61
รูปที่ 4	แผนผังเครือญาติที่ดัดแปลงมาจากของแลงแอกเคอร์ (Langacker, 1984: 174).....	70
รูปที่ 5	แผนผังความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล.....	73
รูปที่ 6	แผนผังทางอรรถศาสตร์ที่แสดงหน้าที่ของสรรพนามไม่ชี้เฉพาะ (indefinite pronoun)....	104
รูปที่ 7	โครงสร้างของเครือข่ายทางความหมายที่แสดงความสัมพันธ์ต่างๆ ที่แสดงด้วย ตัวบ่งชี้ <i>ของ</i> ในภาษาไทย.....	105
รูปที่ 8	เครือข่ายทางความหมายของความสัมพันธ์ระหว่างหน่วยหลักและหน่วยพืงพา ในหน่วยสร้างนามวลีแสดงความเป็นเจ้าของในภาษาไทยที่มีตัวบ่งชี้ <i>ของ</i>	106
รูปที่ 9	แสดงปริมาณการใช้ <i>ของ</i> เพื่อแสดงความสัมพันธ์แต่ละประเภท.....	128
รูปที่ 10	กราฟแสดงปริมาณการใช้ตัวบ่งชี้ <i>ของ</i> เพื่อแสดงความสัมพันธ์ต่างๆ ในหมวด “เรื่องแต่ง” (FICTION).....	138
รูปที่ 11	กราฟแสดงปริมาณการใช้ตัวบ่งชี้ <i>ของ</i> เพื่อแสดงความสัมพันธ์ต่างๆ ในหมวด “หนังสือพิมพ์” (NEWSPAPER).....	139
รูปที่ 12	กราฟแสดงปริมาณการใช้ตัวบ่งชี้ <i>ของ</i> เพื่อแสดงความสัมพันธ์ต่างๆ ในหมวด “งานวิชาการ” (ACADEMIC).....	140
รูปที่ 13	กราฟแสดงปริมาณการใช้ตัวบ่งชี้ <i>ของ</i> เพื่อแสดงความสัมพันธ์ต่างๆ ในหมวด “งานไม่วิชาการ” (NON-ACADEMIC).....	141
รูปที่ 14	กราฟแสดงปริมาณการใช้ตัวบ่งชี้ <i>ของ</i> เพื่อแสดงความสัมพันธ์ต่างๆ ในหมวด “กฎหมาย” (LAW).....	142
รูปที่ 15	กราฟแสดงปริมาณการใช้ตัวบ่งชี้ <i>ของ</i> เพื่อแสดงความสัมพันธ์ต่างๆ ในหมวด “อื่นๆ” (MISC).....	143

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

คำว่า *ของ* ในภาษาไทยเป็นคำหลายความหมาย¹ (polysemy) ที่สามารถเป็นได้ทั้งคำนาม ซึ่งหมายถึงสิ่งของ (thing) และคำบุพบทซึ่งรู้โดยทั่วกันในหมู่ผู้ใช้ภาษาไทยและระบุในตำราไวยากรณ์ว่าใช้ทำหน้าที่แสดงความเป็นเจ้าของ เนื่องด้วยความเป็นเจ้าของนี้มีลักษณะสากล ทุกภาษาในโลกจึงมีรูปภาษาที่แสดงออกถึงมโนทัศน์นี้ด้วยรูปภาษาหรือกลวิธีที่แตกต่างกันออกไป (Heine, 1997b: 1; Dixon, 2010: 262) ตัวอย่างอื่นในภาษาอื่นที่มีหน้าที่คู่ขนานไปกับคำว่า *ของ* ในภาษาไทย เช่น 's หรือ *of* ในภาษาอังกฤษ 的 (de) ในภาษาจีน *của* ในภาษาเวียดนาม เป็นต้น

เมื่อกล่าวถึงคำว่า “ความเป็นเจ้าของ” แล้ว โดยทั่วไป ผู้ใช้ภาษาไทยมักนึกถึงการครอบครองหรือการมีกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สิน อันที่จริงแล้ว ความเป็นเจ้าของ (possession) ในมโนทัศน์ทางภาษาศาสตร์มีความหมายครอบคลุมกว้างกว่านั้น คำดังกล่าวอาจใช้ครอบคลุมไปถึงความสัมพันธ์อื่นๆ ในลักษณะเดียวกัน เช่น ความสัมพันธ์เชิงเครือญาติ ส่วนย่อย-ส่วนใหญ่ เป็นต้น

เนื่องจากในภาษาไทยไม่มีคำศัพท์เฉพาะเพื่อเรียกหน่วยสร้างที่ใช้แสดงความสัมพันธ์เหล่านี้ จึงขอบัญญัติศัพท์ว่า “แสดงความเป็นเจ้าของ” (ซึ่งแปลมาจากคำว่า ‘possessive’ ในภาษาอังกฤษ) เพื่อเรียกหน่วยสร้างที่แสดงความสัมพันธ์ดังที่กล่าวมา

นักภาษาศาสตร์หลายคน (Heine, 1997b: 1; Herslund & Baron, 2001: 1; Langacker, 2009: 81) เห็นพ้องตรงกันว่าความเป็นเจ้าของเป็นมโนทัศน์ที่กว้าง (vague) และมีขอบเขตคลุมเครือ (fuzzy) แลงแอกเคอร์ (Langacker, 2009: 81) เสนอว่า การนิยามความหมายของคำว่า “แสดงความเป็นเจ้าของ” ทำได้ยาก แต่สามารถอธิบายความหมายของคำดังกล่าวในทางภาษาศาสตร์แบบ

¹ คำหลายความหมาย (polysemy) คือ รูปภาษาที่มีสองความหมายหรือมากกว่าสองความหมายขึ้นไป และความหมายเหล่านั้นมีความเกี่ยวข้องกัน หรือสามารถหาความเชื่อมโยงกันได้ (Taylor, 2003: 102-3)

กว้างๆ ว่าเป็นการมีอยู่ของความเกี่ยวโยง (association) หรือความสัมพันธ์ (relationship) บางอย่างระหว่างสองสิ่งที่ถูกกำหนดให้เป็น “ผู้ครอบครอง” (possessor) และ “สิ่งที่ถูกครอบครอง” (possessed, possessee หรือ possessum) โดยประเภทความสัมพันธ์ที่แท้จริงระหว่างสองสิ่ง (ผู้ครอบครองและสิ่งที่ถูกครอบครอง) จะขึ้นอยู่กับบริบท

- (1) *surgeon's knife*
- (2) *the trunk of the tree*

(Dixon, 2010: 262)

จากตัวอย่าง (1) และ (2) ในภาษาอังกฤษ *knife* และ *the trunk* คือสิ่งที่ถูกครอบครอง ขณะที่ *surgeon* และ *the tree* คือผู้ครอบครอง โดยมี *'s*, *of* เป็นตัวบ่งชี้แสดงความเป็นเจ้าของตามลำดับ ในภาษาไทยคำว่า “สิ่งที่ถูกครอบครอง” และ “ผู้ครอบครอง” อาจชี้้นำให้ผู้ใช้ภาษานึกถึงสิ่งที่ไม่มีชีวิตและมนุษย์ตามลำดับ ตัวอย่าง (1) การเรียกว่า *knife* เป็นสิ่งที่ถูกครอบครอง และ *surgeon* เป็นผู้ครอบครองจึงเป็นสิ่งที่ยอมรับได้ ขณะที่ตัวอย่าง (2) การเรียก *the trunk* ว่าเป็นสิ่งที่ถูกครอบครอง และ *the tree* เป็นผู้ครอบครองจึงอาจทำให้เกิดความสับสนหรือเข้าใจผิด เนื่องจาก *the tree* ไม่ใช่มนุษย์ที่สามารถกระทำการครอบครองได้ ดังนั้น ในงานวิจัยนี้การเรียกว่าสิ่งใดสิ่งหนึ่งเป็น “สิ่งที่ถูกครอบครอง” และ “ผู้ครอบครอง” จะไม่คำนึงถึงควมมีชีวิตของคำนามนั้นๆ แต่จะเรียกตามตำแหน่งที่คำนามนั้นอยู่ ตามกรอบ [Xสิ่งที่ถูกครอบครอง ของ Yผู้ครอบครอง]

แวน วาลิน (Van Valin, 2004: 87) กล่าวว่า เมื่อสองสิ่งหรือมากกว่าสองสิ่งปรากฏร่วมกันในโครงสร้าง สิ่งเหล่านั้นจะมีสถานะไม่เท่ากันหรือเกิด “ความสัมพันธ์แบบพึ่งพา” (dependency) ขึ้น ในความสัมพันธ์จะมีสิ่งหนึ่งที่เด่นกว่า ซึ่งเรียกว่า “หน่วยหลัก” (head) และสิ่งอื่น ๆ ที่เหลือจะกลายเป็น “หน่วยพึ่งพา” (dependent) ซึ่งเป็นส่วนขยาย (modifier) หน่วยหลัก ผู้วิจัย จึงขอเรียกผู้ครอบครองหรือสิ่งที่ยอมรับได้ว่าเป็นผู้ครอบครองว่าเป็น “หน่วยพึ่งพา” (dependent) เนื่องจากทำหน้าที่ขยายสิ่งที่ถูกครอบครองซึ่งเป็น “หน่วยหลัก” (head) ของหน่วยสร้าง

ความเป็นเจ้าของในภาษาควรเป็นประเด็นในการศึกษา เนื่องจากว่าความเป็นเจ้าของเป็นมโนทัศน์ที่สามารถวิเคราะห์แยกย่อยต่อไปอีกได้ มันไม่ได้เป็นมโนทัศน์พื้นฐานทางอรรถศาสตร์ (semantic primitive) ที่ไม่สามารถวิเคราะห์องค์ประกอบทางความหมายแยกย่อยออกไปได้อีก

(Taylor, 2003: 228) มีนักภาษาศาสตร์หลายคน (Nikiforidou, 1991; Mitkovska, 2004; Taylor, 2003) ได้ศึกษาเกี่ยวกับความเป็นเจ้าของในอดีตด้วยแนวทางปริชาน (cognitive approach) ผู้วิจัยจะใช้แนวคิดเรื่องความเป็นต้นแบบเข้ามาช่วยในการจัดประเภทโดยใช้แนวคิดของเทลเลอร์ (Taylor, 2003) เป็นหลัก เทลเลอร์เชื่อว่าความเป็นเจ้าของประกอบด้วยคุณลักษณะต่างๆ การปรากฏร่วมกันของคุณสมบัติเหล่านั้นในตัวอย่าง เช่น *John's car, the year's work* เป็นต้น ทำให้เกิดสถานะความเป็นต้นแบบที่มากน้อยต่างกันไป

นักภาษาศาสตร์หลายคนวิเคราะห์ว่า ความสัมพันธ์ทางอรรถศาสตร์ที่แสดงด้วยตัวบ่งชี้แสดงความเป็นเจ้าของมีลักษณะหลายความหมาย (polysemous) นิกิโฟริโด (Nikiforidou, 1991) พบว่า นัย (senses) ที่แตกต่างกันของสัมพันธกรก (genitive case) ในภาษาตระกูลอินโด-ยูโรเปียน (Indo-European languages) ที่แสดงด้วยตัวบ่งชี้แสดงความเป็นเจ้าของมีลักษณะหลายความหมาย ความหมายเหล่านั้นสัมพันธ์กันผ่านกระบวนการอุปลักษณ์ (metaphor) และสามารถนำมาเขียนเป็นเครือข่ายแสดงการถ่ายโยงเชิงอุปลักษณ์ (metaphorical mapping) ได้ ในลักษณะเดียวกัน มิทคอฟสกา (Mitkovska, 2004) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการจัดประเภททางอรรถศาสตร์ของหน่วยสร้างแสดงความเจ้าของที่มีตัวบ่งชี้ *na* ในภาษามาซิโดเนียน (Macedonian) พบว่าประเภททางอรรถศาสตร์ที่แสดงด้วยตัวบ่งชี้ดังกล่าวมีลักษณะหลายความหมาย

อย่างไรก็ดี เทลเลอร์ (Taylor, 2000: 8) ตั้งข้อสังเกตว่า หากหน่วยสร้างแสดงความเป็นเจ้าของมีลักษณะหลายความหมายจริง ผู้ใช้ภาษาจะต้องพบตัวอย่างที่กำกวมเป็นจำนวนมาก² เทลเลอร์ยกตัวอย่างเช่น *the car's headlight* จะไม่กำกวมระหว่างความสัมพันธ์แบบส่วนย่อย-ส่วนใหญ่ หรือความสัมพันธ์เชิงเครือญาติ หรือความสัมพันธ์เหตุการณ์-ผู้ร่วมเหตุการณ์ เทลเลอร์กล่าวว่าการระบุตัวอย่างนั้นควรจัดให้อยู่ในความสัมพันธ์แบบใดสามารถดูจากผู้ครอบครองและสิ่งที่ถูกครอบครอง จากตัวอย่าง *the car's headlight* กระตุ้นความสัมพันธ์แบบส่วนย่อย-ส่วนใหญ่ขึ้นมา เนื่องจากว่า *headlight* เป็นส่วนของ *car* เช่นเดียวกับ *John's wife* ที่กระตุ้นความสัมพันธ์เชิง

² เทลเลอร์ (Taylor, 2000: 8) ไม่ถือว่า ความเป็นไปได้ในการตีความ เช่น *John's car* (ตีความได้ว่าเป็นรถที่ John ครอบครอง หรือ รถที่ John ขับมา เป็นต้น) เป็นการกำกวม

เครือญาติ เนื่องจาก คำว่า *wife* เป็นคำเรียกญาติ หรือ *the train's arrival* กระตุ้นความสัมพันธ์ เหตุการณ์-ผู้ร่วมเหตุการณ์ขึ้นมา เนื่องจาก *arrival* เป็นนามวลีแปลงที่มาจากกริยาแสดงเหตุการณ์

แม้เทเลอร์ตั้งข้อสังเกตว่า หน่วยสร้างแสดงความเป็นเจ้าของอาจจะไม่ได้มีลักษณะหลายความหมาย แต่ผู้วิจัยเห็นว่า ประเภทความสัมพันธ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นจากการปรากฏร่วมระหว่าง ผู้ครอบครองและสิ่งที่ถูกครอบครองนั้นมีความคล้ายคลึงกัน และสามารถนำมาจัดเรียงโดยใช้ทฤษฎี ความเป็นต้นแบบ และเสนอออกมาเป็นเครือข่ายความหมายของประเภทความสัมพันธ์ที่แสดงด้วย ตัวบ่งชี้ *ของ* ได้

อีกประเด็นที่น่าสนใจในการศึกษาตัวบ่งชี้ *ของ* ในภาษาไทยคือ การสลับใช้ระหว่างหน่วย สร้างที่มี *ของ* ปรากฏ [*x ของ y*] และหน่วยสร้างที่ไม่มี *ของ* ปรากฏ [*x y*] โดย *x* แทน คำนามที่เป็น หน่วยหลักหรือสิ่งที่ถูกครอบครอง ส่วน *y* แทน คำนามที่เป็นพืงพาหรือผู้ครอบครอง เช่น *รถยนต์ ของฉัน* หรือ *รถยนต์ฉัน*

ไม่ใช่ค่านามทุกตัวที่จะสามารถเติมลงในช่อง *x* และ *y* ในหน่วยสร้างที่มีรูปที่ไม่มี *ของ* ปรากฏได้ เช่น ตัวอย่าง (3) ที่มี *x* คือ *แม่* และ *y* คือ *ฉัน* คำนามคู่นี้สามารถเติมลงไปทั้งหน่วย สร้างที่มี *ของ* ปรากฏ ดังตัวอย่าง (3)ก และหน่วยสร้างที่ไม่มี *ของ* ปรากฏ ดังตัวอย่าง (3)ข ได้โดยไม่ผิดไวยากรณ์ ในขณะที่ คู่ค่านาม *การหายใจ* และ *มนุษย์* สามารถเติมลงไปหน่วยสร้างที่มี *ของ* (4)ก ได้โดยไม่ผิดไวยากรณ์ แต่หากเติมในหน่วยสร้างที่ไม่มี *ของ* ปรากฏ (4)ข จะผิดไวยากรณ์

- (3) ก *แม่ของฉัน*
ข *แม่ฉัน*
- (4) ก *การหายใจของมนุษย์*
ข **การหายใจมนุษย์*

ปรากฏการณ์ตามตัวอย่างที่ (3) และ (4) นำไปสู่การหาคำตอบว่า เงื่อนไขการปรากฏของตัว บ่งชี้ *ของ* ในหน่วยสร้างนามวลีแสดงความเป็นเจ้าของในภาษาไทยคืออะไร โดยจะอภิปรายตาม เงื่อนไข ได้แก่ ความแปลกแยกและไม่แปลกแยกของสิ่งที่ถูกครอบครอง ประเภทความสัมพันธ์ทาง อรรถศาสตร์ คุณสมบัติของคำ (ชนิดของค่านามและความมีชีวิตของค่านาม) ความหนักของคำใน หน่วยสร้าง และความเป็นสำนวน

1.2 วัตถุประสงค์ของงานวิจัย

1.2.1 วิเคราะห์ประเภทความสัมพันธ์ระหว่างหน่วยหลักและหน่วยพืงพาในหน่วยสร้าง แสดงความเป็นเจ้าของในภาษาไทยที่มีตัวบ่งชี้ **ของ**

1.2.2 วิเคราะห์เครือข่ายทางความหมาย (semantic network) ของความสัมพันธ์ระหว่าง หน่วยหลักและหน่วยพืงพาของความสัมพันธ์ในข้อ 1.2.1

1.2.3 วิเคราะห์เงื่อนไขการปรากฏของตัวบ่งชี้ **ของ** ในหน่วยสร้างนามวลีแสดง ความเป็นเจ้าของในภาษาไทย

1.3 สมมติฐานของงานวิจัย

1.3.1 ตัวบ่งชี้ **ของ** แสดงความสัมพันธ์ระหว่างหน่วยหลักและหน่วยพืงพาได้อย่างน้อย 7 ประเภท ดังนี้ ก) กรรมสิทธิ์ในสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ข) ความสัมพันธ์เชิงเครือญาติ ค) ความสัมพันธ์แบบ ส่วนใหญ่-ส่วนย่อย ง) คุณลักษณะของสิ่งใดสิ่งหนึ่ง จ) ความสัมพันธ์เชิงอาชีพและการงาน ฉ) ความสัมพันธ์แบบผู้สร้างสรรค์-ผลงาน ช) ความสัมพันธ์แบบผู้กระทำ-การกระทำ

1.3.2 เครือข่ายทางความหมายระหว่างหน่วยหลักและหน่วยพืงพามีลักษณะสำคัญ ดังนี้

1.3.2.1 กรรมสิทธิ์ในสิ่งใดสิ่งหนึ่งเป็นความสัมพันธ์ต้นแบบของตัวบ่งชี้ **ของ**

1.3.2.2 ความสัมพันธ์เชิงเครือญาติ ความสัมพันธ์แบบส่วนใหญ่-ส่วนย่อย มี ระยะเวลาใกล้เคียงกับกรรมสิทธิ์ในสิ่งใดสิ่งหนึ่งซึ่งเป็นความสัมพันธ์ต้นแบบมากกว่า ความสัมพันธ์แบบอื่นๆ

1.3.3 เงื่อนไขการปรากฏของตัวบ่งชี้ **ของ** ในหน่วยสร้างนามวลีแสดงความเป็นเจ้าของใน ภาษาไทยมีดังนี้

1.3.3.1 ตัวบ่งชี้ **ของ** มีแนวโน้มปรากฏเมื่อแสดงความสัมพันธ์ ดังนี้ ก) คุณลักษณะ ของสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ข) ความสัมพันธ์เชิงอาชีพและการงาน ค) ความสัมพันธ์แบบผู้ สร้างสรรค์-ผลงาน และ ง) ความสัมพันธ์แบบผู้กระทำ-การกระทำ

1.3.3.2 ตัวบ่งชี้ **ของ** มีแนวโน้มไม่ปรากฏเมื่อแสดงความสัมพันธ์ ดังนี้ ก) ธรรมเนียมปฏิบัติ ในสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ข) ความสัมพันธ์เชิงเครือข่าย และ ค) ความสัมพันธ์แบบส่วนย่อย- ส่วนใหญ่

1.4 ขอบเขตการวิจัย

ศึกษาทั้งในภาษาพูดและภาษาเขียนเฉพาะภาษาไทยกรุงเทพฯ สมัยปัจจุบัน ไม่รวมถึงภาษาย่อยและภาษาสมัยโบราณ

1.5 แหล่งข้อมูล

1.5.1 คลังข้อมูลภาษาไทยแห่งชาติในพระราชูปถัมภ์สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี (Thai National Corpus หรือ TNC) (Aroonmanakun et al., 2009) ซึ่งแบ่งออกเป็น 6 หมวดหลัก ได้แก่

1.5.1.1 เรื่องแต่ง (FICTION) เช่น บทละคร โคลงกลอน นิยาย เรื่องสั้น

1.5.1.2 หนังสือพิมพ์ (NEWSPAPER) เช่น บทบรรณาธิการ ทัศนะวิจารณ์ ข่าวเกษตรกรรม ข่าวอาชญากรรม ข่าวเศรษฐกิจ ข่าวการศึกษา ข่าวบันเทิง ต่างประเทศ ข่าวท้องถิ่น ข่าวการเมือง ข่าววิทยาศาสตร์เทคโนโลยี ข่าวสังคม ข่าวกีฬา ข่าวราชสำนัก

1.5.1.3 งานวิชาการ (ACADEMIC) ที่เกี่ยวข้องกับ มนุษยศาสตร์ การแพทย์ วิทยาศาสตร์ ธรรมชาติ รัฐศาสตร์ กฎหมาย การศึกษา สังคมศาสตร์ เทคโนโลยีและวิศวกรรม

1.5.1.4 งานไม่วิชาการ (NON-ACADEMIC) ซึ่งมีเนื้อหาคล้ายกับงานวิชาการที่กล่าวมา

1.5.1.5 กฎหมาย (LAW)

1.5.1.6 อื่นๆ (MISC)

จากการสืบค้นโดยใช้คำสำคัญ “ของ” มีการปรากฏทั้งสิ้น 482,308 ตัวอย่าง ผู้วิจัยใช้วิธีการสุ่มจำนวนหมวดละ 500 ตัวอย่าง จากทั้งหมด 6 หมวด รวมทั้งสิ้น 3,000 ตัวอย่าง จากนั้นคัดตัวอย่างที่ซ้ำและตัวอย่างที่มีคำว่า **ของ** ซึ่งทำหน้าที่เป็นคำนามที่หมายถึง “สิ่งต่าง ๆ” (ราชบัณฑิตยสถาน, 2556) ออกทั้งสิ้น 300 ตัวอย่าง ในการจำแนกคำนาม ผู้วิจัยใช้เกณฑ์ของวิจิตรนั ภาณุพงศ์ (2530) ซึ่งจำแนกคำโดยอาศัยตำแหน่งของคำเป็นเกณฑ์ ลักษณะเด่นของคำนามมีหลายข้อ เช่น สามารถปรากฏหน้าประโยคในฐานะประธาน ดัง (5) และตามหลังคำกริยากรรมได้ในฐานะกรรม ดัง (6) เป็นต้น

- (5) **ของ**สองอย่างนี้เป็นของโชว์
- (6) เราก้เป็นลูกมือช่วยเขาหัน ตัก**ของ**ขาย

(คลังข้อมูลภาษาไทยแห่งชาติฯ)

ดังนั้น ตัวอย่างเพื่อการวิเคราะห์จะเหลือทั้งสิ้น 2,700 ตัวอย่าง ที่มีคำบุพบท **ของ** อยู่ระหว่างคำนาม ซึ่งเป็นหน่วยหลักและหน่วยพึ่งพา เช่น

- (7) ไดรฟ์ถอด [เสื้อสูทสีครีมตัวนอก_{หน่วยหลัก} **ของ** เขา_{หน่วยพึ่งพา}] ออกวางลงบนชิงช้าตัวนั้น
- (8) [ความรู้สึกผิด_{หน่วยหลัก} **ของ** ฉัน_{หน่วยพึ่งพา}] ก็ค่อย ๆ ถูกเติมเต็มด้วยความโล่งใจ
- (9) แหม่มคิดและพินิจมอง [ใบหน้า_{หน่วยหลัก} **ของ** แฟรงค์_{หน่วยพึ่งพา}]
- (10) กรพินธุ์เดินช้า ๆ ชม [ความงาม_{หน่วยหลัก} **ของ** สุสาน_{หน่วยพึ่งพา}]
- (11) พวกเขาอยู่ภายใต้ [การอารักขา_{หน่วยหลัก} **ของ** ตำรวจ_{หน่วยพึ่งพา}]

(คลังข้อมูลภาษาไทยแห่งชาติฯ)

1.5.2 ข้อมูลภาษาพูดและภาษาเขียนภาษาไทยในชีวิตประจำวันของผู้ที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาแม่ ทั้งที่มาจากบทสนทนาและมาจากอินเทอร์เน็ต เช่น www.facebook.com, www.youtube.com เป็นต้น

1.6 วิธีการดำเนินการวิจัย

1.6.1 รวบรวมและทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับหน่วยสร้างนามวลีแสดงความเป็นเจ้าของและอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง

1.6.2 เก็บข้อมูลจากคลังข้อมูลภาษาไทยแห่งชาติ และข้อมูลภาษาพูดและภาษาเขียนภาษาไทยในชีวิตประจำวันของผู้ที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาแม่

16.2.1 นำข้อมูลที่ได้มาแยกองค์ประกอบโดยหาขอบเขตประโยคที่จะใช้พิจารณา และหาขอบเขตของนามวลีที่จะใช้พิจารณา

16.2.2 นำค่านามจากนามวลีมากำกับข้อมูลด้วยเกณฑ์ต่างๆ เช่น ความมีชีวิต-ไม่มีชีวิต ความเป็นรูปธรรม-นามธรรม เป็นต้น

1.6.3 วิเคราะห์ข้อมูล ดังต่อไปนี้

1.6.3.1 ประเภทความสัมพันธ์ระหว่างหน่วยหลักและหน่วยพึ่งพาในหน่วยสร้างนามวลีแสดงความเป็นเจ้าของในภาษาไทย ที่มีตัวบ่งชี้ *ของ*

- นำข้อมูลที่ได้มาระบุประเภท โดยใช้ประเภทที่ตั้งไว้จากสมมุติฐาน และเมื่อพบว่ามีตัวอย่างที่ไม่สามารถจัดอยู่ในประเภทใดได้ จะมีการเพิ่มประเภทขึ้นมาใหม่
- นำประเภทที่ได้ทั้งหมดมาพิจารณาว่า มีประเภทไหนที่สามารถรวมเข้าไว้ด้วยกันได้หรือไม่ หรือประเภทไหนควรแยกอยู่ต่างหาก
- ตรวจสอบความถูกต้องโดยดูจากความคล้ายคลึงกันของผู้ครอบครองและสิ่งที่ถูกครอบครองในประเภทนั้นๆ เช่น มีความเป็นมนุษย์เหมือนกันหรือไม่ เป็นต้น
- นับจำนวนความถี่ของแต่ละประเภท

1.6.3.2 เครือข่ายทางความหมายของความสัมพันธ์ที่หาได้ในข้อ 1.6.3.1

- นำประเภทที่ได้มาจัดเรียงตามความเป็นต้นแบบ และคุณสมบัติที่คล้ายคลึงกัน

1.6.3.3 เงื่อนไขการปรากฏของตัวบ่งชี้ **ของ** ในหน่วยสร้างนามวลีแสดงความเป็นเจ้าของในภาษาไทย

- คาคะเนเงื่อนไขที่ส่งผลต่อการปรากฏของตัวบ่งชี้ **ของ**
- สุ่มตัวอย่างในแต่ละประเภทมาทดสอบในหน่วยสร้างนามวลีแสดงความเป็นเจ้าของที่มีตัวบ่งชี้ **ของ** และไม่มีตัวบ่งชี้ **ของ**

1.6.4 อภิปรายผลการวิจัย

1.6.5 สรุปผลการวิเคราะห์

1.6.6 เขียนรายงานและนำเสนอผลการวิจัย

1.7 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1.7.1 เป็นแนวทางในการศึกษาหน่วยสร้างแสดงความเป็นเจ้าของในเชิงแบบลักษณ์ภาษา

1.7.2 เป็นประโยชน์ในด้านการเรียนการสอนภาษาไทย การเขียนหนังสือไวยากรณ์ไทยและตำราสอนภาษาไทยให้ชาวต่างชาติ

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

1.8 นิยามศัพท์สำคัญและสัญลักษณ์ต่างๆ

1.8.1 **หน่วยสร้างแสดงความเป็นเจ้าของ**: หน่วยสร้างทางไวยากรณ์ที่ใช้แสดงความสัมพันธ์ระหว่างคำนามสองตัว ความสัมพันธ์ที่สามารถแสดงได้ด้วยหน่วยสร้างนี้มีขอบเขตที่กว้าง ไม่จำกัดเฉพาะกรรมสิทธิ์ในสิ่งใดสิ่งหนึ่ง แต่รวมไปถึงความสัมพันธ์อื่นๆ ที่มีลักษณะคล้ายคลึงกัน เช่น ความสัมพันธ์เชิงเครือญาติ ส่วนย่อย-ส่วนใหญ่ เป็นต้น

1.8.2 **หน่วยหลัก**: คำนามในหน่วยสร้างที่ถูกขยาย

1.8.3 **หน่วยพืงพา**: คำนามในหน่วยสร้างที่มีหน้าที่ขยายหน่วยหลัก

1.8.4 **ผู้ครอบครอง:** สิ่งที่อยู่ในตำแหน่งหลังตัวบ่งชี้ **ของ** ซึ่งจะมีชีวิตหรือไม่มีชีวิตก็ได้ และเป็นรูปธรรมหรือนามธรรมก็ได้

1.8.5 **สิ่งที่ถูกครอบครอง:** สิ่งที่อยู่ในตำแหน่งหน้าตัวบ่งชี้ **ของ** ซึ่งจะมีชีวิตหรือไม่มีชีวิตก็ได้ และเป็นรูปธรรมหรือนามธรรมก็ได้

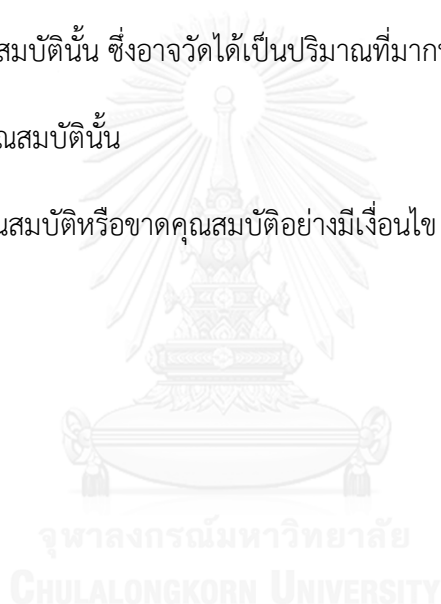
1.8.6 **แปลกแยก:** สภาวะที่สิ่งใดสิ่งหนึ่งตัดความสัมพันธ์ไปจากอีกสิ่งหนึ่งได้โดยวิธีใดวิธีหนึ่ง

1.8.7 **ไม่แปลกแยก:** สภาวะที่สิ่งใดสิ่งหนึ่งไม่สามารถตัดความสัมพันธ์ไปจากอีกสิ่งหนึ่งได้โดยง่าย

1.8.8 **[+]:** มีคุณสมบัตินั้น ซึ่งอาจวัดได้เป็นปริมาณที่มากหรือน้อย

1.8.9 **[-]:** ขาดคุณสมบัตินั้น

1.8.10 **[*]:** มีคุณสมบัติหรือขาดคุณสมบัติอย่างมีเงื่อนไข

บทที่ 2

ทบทวนวรรณกรรม

การจัดประเภทความสัมพันธ์ระหว่างหน่วยหลักและหน่วยพึ่งพาในหน่วยสร้างแสดงความเป็นเจ้าของในภาษาไทยที่มีตัวบ่งชี้ *ของ* จะใช้ทฤษฎีภาษาศาสตร์ปริชาน (Cognitive Linguistics) ในบทนี้ จะทบทวนวรรณกรรมเกี่ยวกับหน่วยสร้างนามวลีแสดงความเป็นเจ้าของ แนวคิดทฤษฎีที่ใช้ในการจัดประเภท การศึกษาเกี่ยวกับความสัมพันธ์ที่แสดงด้วยตัวบ่งชี้แสดงความเป็นเจ้าของ และ ทบทวนเกี่ยวกับการปรากฏของตัวบ่งชี้แสดงความเป็นเจ้าของ เพื่อวิเคราะห์เงื่อนไขการปรากฏของตัวบ่งชี้ *ของ* ในหน่วยสร้างนามวลีแสดงความเป็นเจ้าของในภาษาไทย

2.1 หน่วยสร้างนามวลีแสดงความเป็นเจ้าของ

ดังที่กล่าวมาแล้วว่าความเป็นเจ้าของเป็นมโนทัศน์ที่มีลักษณะสากล เห็นได้จากทุกภาษาในโลกมีรูปภาพที่แสดงออกถึงมโนทัศน์นี้เช่นเดียวกัน แต่มีกลวิธีในการแสดงออกที่แตกต่างกันไปในแต่ละภาษา (Heine, 1997b: 1; Dixon, 2010: 262) ไฮเนอ (Heine, 1997a: 87) ชี้ว่า ทุกภาษาแบ่งหน่วยสร้างแสดงความเป็นเจ้าของออกเป็นสองประเภทหลัก คือ 1) หน่วยสร้างนามวลีแสดงความเป็นเจ้าของ (attributive หรือ nominal possessive construction) ดังตัวอย่างที่กล่าวมาแล้วใน (1) กับ (2) ในบทที่ 1 และ 2) หน่วยสร้างกริยาแสดงความเป็นเจ้าของ (predicative หรือ verbal possessive construction) เช่น *Ron has a dog. The dog is Ron's.* เป็นต้น ในงานวิจัยนี้จะเน้นไปที่หน่วยสร้างนามวลีแสดงความเป็นเจ้าของที่มีตัวบ่งชี้ *ของ* ในภาษาไทย

จากตัวอย่างที่นำเสนอโดยไอเคนวาลด์ (Aikhenvald, 2013: 6-8) และนักภาษาศาสตร์คนอื่น ๆ จะพบว่าภาษาต่างๆ ใช้กลวิธีในการแสดงหน่วยสร้างนามวลีแสดงความเป็นเจ้าของแตกต่างกันดังต่อไปนี้

1 การเรียงคำติดกัน (juxtaposition) ดังตัวอย่าง

(1) ภาษาตูกาโน (Tucano)	(2) ภาษาคาม (Kam)
<i>Yi'ŋ pa-ko</i>	<i>səm³¹ jau¹¹</i>
<i>I parent-FEM</i>	<i>room I</i>
'my mother'	'my room'
(Aikhenvald, 2013: 6)	(Yang and Edmondson, 2008: 521 อ้างถึงใน Aikhenvald, 2013: 7)

2 การใช้หน่วยสัทรรณ (morpheme) เพื่อบ่งชี้ว่าคำนามใดเป็นหน่วยพืงพา และคำนามใดเป็นหน่วยหลัก วิธีนี้สามารถแบ่งได้เป็น 3 รูปแบบ ได้แก่

2.1 การใช้หน่วยสัทรรณระบุที่หน่วยพืงพา เช่น ในภาษาเยอรมัน (German) ที่ผู้ครอบครองถูกระบุด้วยสัทรรณที่บ่งชี้สัมพันธการก (genitive case)

(3)	<i>das</i>	<i>Buch</i>	[<i>meines</i>	<i>Vaters</i>]
	ART.NEUTER.SG	book	my.GEN.SG.MASC	father-GEN.SG
				'my father's book'
				(Aikhenvald, 2013: 7)

2.2 การใช้หน่วยสัทรรณระบุที่หน่วยหลัก เช่น ในภาษาโลโลวอลิ (Lolovoli) หน่วยหลักถูกระบุด้วยตัวบ่งชี้ที่แสดงการถูกครอบครอง (pertensive marker³)

(4)	<i>gamali-ni</i>	<i>Robert</i>
	<i>club.house-PERTENSIVE</i>	<i>Robert</i>
		'Robert's club house'

(Hyslop, 2001: 167 อ้างถึงใน Aikhenvald, 2013: 7)

³ ไอเคนวาลด์ (Aikhenvald, 2013: 7) อธิบายว่า คำว่า 'pertensive' บัญญัติขึ้นโดยดิกสัน (Dixon, 2010) จากคำกริยาในภาษาละติน *pertinere* 'belong' ที่มีความหมายสอดคล้องกับหน้าที่ของตัวบ่งชี้ เพื่อใช้บ่งชี้ว่าคำนามนั้นถูกครอบครองโดยสิ่งใดสิ่งหนึ่ง

2.3 การใช้หน่วยสัทธิรระบุทั้งหน่วยพึ่งพาและหน่วยหลัก เช่น ในภาษาตุรกี (Turkish)

- (5) *ev-in* *sahib-i*
house-PERTENSIVE *owner/master-his*
 ‘the house’s owner’

(Lewis 2000: 41 อ้างถึงใน Aikhenvald, 2013: 7)

3 การใช้ตัวบ่งชี้อิสระ (independent marker) หรือคำเพื่อแสดงความเป็นเจ้าของ เช่น ในภาษาจีน (Chinese)

- (6) *wǒ de shū*
 1SG POSS book
 ‘my book’

(Luo, 2013: 187)

ตามมุมมองของไวยากรณ์พึ่งพา (Dependency Grammar) ผู้ครอบครองถือเป็น “หน่วยพึ่งพา” (dependent) เนื่องจากทำหน้าที่ขยายสิ่งที่ถูกครอบครองซึ่งเป็น “หน่วยหลัก” (head) ของหน่วยสร้าง ประเภทของการพึ่งพาระหว่างทั้งสองสิ่งเป็นแบบพึ่งพาซึ่งกันและกันทั้งสองด้าน (bilateral) กล่าวคือ หน่วยหลักไม่สามารถปรากฏเดี่ยวได้หากปราศจากหน่วยพึ่งพา ในขณะที่หน่วยพึ่งพาก็ไม่สามารถปรากฏเดี่ยวได้หากปราศจากหน่วยหลัก หรือทั้งสองฝั่งขาดซึ่งกันไม่ได้ แม้วานามวลีผู้ครอบครองเป็นเพียงหน่วยพึ่งพา แต่ส่วนนี้ก็เป็นส่วนสำคัญในหน่วยสร้าง เช่น *Mary’s books* หากตัดส่วน *Mary’s* (หน่วยพึ่งพา) ทิ้งไปเหลือเพียง *book* (หน่วยหลัก) ก็จะไม่สามารถเรียกว่าหน่วยสร้างนามวลีแสดงความเป็นเจ้าของได้อีกต่อไป (Van Valin, 2004: 87) คล้ายกับความสัมพันธ์แบบประธาน-กริยา (subject-verb) และแบบบุพบท-กรรม (preposition-object) ในภาษาอังกฤษ

2.2 หน่วยสร้างนามวลีแสดงความเป็นเจ้าของในภาษาไทยที่มีตัวบ่งชี้ ของ

นันทกา พหลยุทธ (2526) ได้ศึกษาการใช้คำบุพบทในสมัยสุโขทัยและสมัยอยุธยา จากศิลาจารึกและเอกสารในสมัยเหล่านั้น เพื่อเปรียบเทียบกับการใช้คำบุพบทในสมัยปัจจุบันจากตำราหรือบทความทางวิชาการ ค้นพบว่าคำบุพบทที่ใช้แสดงความเป็นเจ้าของในภาษาไทยมีหลายตัว ได้แก่ **กับ แก่ ของ แต่ ใน และ แห่ง** คำบุพบทที่สามารถตามด้วยผู้ครอบครองบางตัวใช้มาตั้งแต่ยุคสุโขทัยมาจนถึงยุคปัจจุบัน แต่บางตัวใช้เฉพาะยุคสมัย ตามตารางที่ 2

ตัวบ่งชี้แสดงความเป็นเจ้าของที่ใช้เฉพาะยุคสมัย เช่น **กับ** ที่ใช้เฉพาะสมัยอยุธยา ดังตัวอย่าง

(7) “...จะได้ยกย่องพระบรมพุทธศาสนาให้เป็นที่พึ่ง**กับ**บรรดาเขมรทั้งปวงสืบไป” (63)

แต่ ที่ใช้เฉพาะสมัยสุโขทัย จากข้อมูลปรากฏเพียงหนึ่งตัวอย่าง คือ

(8) “...มาทปรวาก็เป็นชายา**แต่**ลมเด็จมหารธรรมราชาธิราช เกาปรด้วย ปัญจพิธ กัลยานี มีศีลพร...” (100)

ตัวบ่งชี้ที่ใช้ตั้งแต่สมัยอยุธยามาจนถึงปัจจุบันคือ **ใน** เช่น

(9) “หนังสือเรื่องไกลบ้านเป็นพระราชนิพนธ์**ใน**พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว” (137)

และตัวบ่งชี้ที่ใช้มาตั้งแต่สมัยสุโขทัยมาจนถึงปัจจุบัน ได้แก่ **แก่ ของ และ แห่ง** ดังตัวอย่าง

(10) – (12)

(10) “ผู้สูงอายุมักจะเป็นที่พึ่ง**แก่**ลูกหลาน” (71)

(11) “การเรียน**ของ**เขาไม่สู้จะดีนัก” (79)

(12) “ประสาท**แห่ง**การรับรู้ จะนำเรื่องราวต่างๆ นั้นมาตีความแยกแยะ เพื่อให้เข้าใจ เรื่องราวนั้นๆ” (164)

บุพพทใช้นำหน้า คำนามบอกเจ้าของ	สมัย		
	สุโขทัย	อยุธยา	รัตนโกสินทร์ (ปัจจุบัน)
กับ	-	✓	-
แก่	✓	✓	✓
ของ	✓	✓	✓
แต่	✓	-	-
ใน	-	✓	✓
แห่ง	✓	✓	✓

ตารางที่ 1 บุพพทที่นำหน้าคำนามบอกเจ้าของ ในสามสมัย (นันทกา พหลยฺหุส, 2526)

ตัวบ่งชี้ที่ใช้แสดงความเป็นเจ้าของที่ใช้อย่างแพร่หลาย คือตัวบ่งชี้ **ของ** ซึ่งถือว่าเป็นตัวบ่งชี้อิสระ เมื่อเปรียบเทียบกับตัวอย่าง (1) – (6) ในหัวข้อ 2.1 ตัวบ่งชี้ **ของ** ใช้แสดงความสัมพันธ์ระหว่างหน่วยหลักและหน่วยพึ่งพา หรือสิ่งที่ถูกรอบครองและผู้ครอบครองตามลำดับ [Xหน่วยหลัก [ของ Yหน่วยพึ่งพา]]นามวลี เช่น รถยนต์**ของ**ฉัน จากตัวอย่าง ฉัน เป็นหน่วยพึ่งพาหรือผู้ครอบครองที่มีความสัมพันธ์บางอย่างกับ รถยนต์ ซึ่งเป็นหน่วยหลักหรือสิ่งที่ถูกรอบครอง

คำว่า **ของ** อาจถูกจัดอยู่ในหมวดคำที่แตกต่างกันขึ้นอยู่กับมุมมองหรือเกณฑ์ที่นักภาษาศาสตร์แต่ละคนใช้ พระยาอุปกิตศิลปสาร (2548) จัดคำว่า **ของ** เป็นคำบุพพทพระยาอุปกิตศิลปสารนิยามว่า “บุพพท” คือคำชนิดหนึ่งที่ใช้นำหน้านาม สรรพนาม หรือกริยา สภาวะมาลา เพื่อบอกตำแหน่งของคำเหล่านั้นว่ามีหน้าที่เป็นอะไร คำบุพพทสามารถแบ่งได้ 2 ประเภท ได้แก่ จำพวกที่ไม่เชื่อมกับคำอื่น และจำพวกที่เชื่อมกับคำอื่น ส่วนคำว่า **ของ** เป็นคำบุพพทจำพวกที่เชื่อมกับคำอื่นและบอกตำแหน่งว่าคำที่ตามมานั้นเป็นเจ้าของ ในขณะที่วิจิตรนั ภาณพงศ์ (2530) กำหนดให้คำว่า **ของ** อยู่ในหมวดคำเชื่อมนาม ไม่ได้อยู่ในหมวดคำบุพพทเหมือนการจัดประเภทของพระยาอุปกิตศิลปสาร (2548) วิจิตรนั ภาณพงศ์ อาศัยตำแหน่งของคำเป็นเกณฑ์ เนื่องจาก **ของ** จะปรากฏระหว่างคำนามสองคำ และจะไม่ลงเสียงหนัก (unstressed) เวลาอ่านออกเสียง เช่น ปากกา**ของ**น้อง**คำ**นาม ต่างจากคำบุพพทที่ปรากฏข้างหน้าคำนาม

หรือปรากฏอยู่ระหว่างคำกริยากับคำนามก็ได้ เช่น *เรือกำลังแล่น* คำกริยา *ได้* สะพาน *คำนาม*
เด็กเพิ่งขึ้น คำกริยา *จาก* น้ำ *คำนาม*

การใช้คำว่า *ของ* เพื่อเป็นตัวบ่งชี้แสดงความเป็นเจ้าของในภาษาไทยสอดคล้องกับที่ดิลเลอร์ (Diller, 2001: 145-6) ได้ศึกษาเกี่ยวกับกระบวนการกลายเป็นรูปไวยากรณ์ (grammaticalization) ในภาษาตระกูลไท พบว่าคำที่มีความหมายเนื้อหา (content meaning) ว่า “สิ่งของ” (thing) มีแนวโน้มที่จะกลายเป็นคำไวยากรณ์ และมีหน้าที่เพิ่มขึ้นในฐานะตัวบ่งชี้แสดงความเป็นเจ้าของ (possessive markers)

กระบวนการที่ทำให้คำว่า *ของ* ซึ่งเป็นคำนามกลายมาเป็นคำบุพบทคือการเจือจางทางความหมาย (semantic bleaching) การทำให้ขอบเขตของความหมายกว้างขึ้น (semantic generalization) และการขยายขอบเขตเชิงอุปลักษณ์ (metaphorical extension) (Prasithratsint, 2010: 78-81)

นอกจากนี้ ข้อค้นพบของดิลเลอร์ (Diller, 2001) ยังสอดคล้องกับสิ่งที่เอนฟิลด์ (Enfield, 2003: 52-3) ได้ศึกษาไว้เกี่ยวกับลักษณะประจำพื้นที่ภาษา (areal feature) ในแถบเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ภาคพื้นทวีป เอนฟิลด์พบว่าภาษาเขมร (Khmer), ภาษาลาว (Laos) และภาษาเวียดนาม (Vietnamese) ก็ใช้ตัวบ่งชี้แสดงความเป็นเจ้าของซึ่งเป็นคำไวยากรณ์ที่มาจากคำที่มีความหมายเนื้อหาว่า stuff, things เช่นกัน ดังตัวอย่าง

(13) ภาษาเขมร (Khmer)

ptjèh rebòh kñom

house things ('of')

'my house'

(14) ภาษาเวียดนาม (Vietnamese)

nhà của tôi

house things ('of')

'my house'

(Enfield, 2003: 53)

2.3 กรอบทฤษฎีที่ใช้ในงานวิจัย

2.3.1 หลักการสำคัญของอรรถศาสตร์ปริชาน

อีแวนส์และกรีน (Evans & Green, 2006: 157) ได้รวบรวมหลักการสำคัญของอรรถศาสตร์ปริชานซึ่งมีทั้งหมด 4 ข้อ ได้แก่

1. โครงสร้างมโนทัศน์สร้างมาจากประสบการณ์ต่อโลกภายนอกโดยผ่านผัสสะของมนุษย์ (Conceptual structure is embodied.) แนวคิดหนึ่งที่ช่วยอธิบายปรากฏการณ์ดังกล่าวคือ ‘embodied cognition thesis’ ซึ่งอธิบายว่า ประสบการณ์ทางร่างกายที่มีต่อโลกเหล่านั้นทำให้โครงสร้างมโนทัศน์มีความหมาย ยกตัวอย่าง เมื่อมนุษย์ที่อยู่ในห้อง มนุษย์มองว่าห้องเป็นพื้นที่ปิดที่แยกจากพื้นที่ภายนอก พื้นที่ปิดดังกล่าวเสมือนภาชนะ (containment) ที่บรรจุมนุษย์อยู่และมนุษย์ไม่สามารถทะลุผ่านได้ มโนทัศน์ที่เกี่ยวข้องกับภาชนะเช่นนี้เป็นตัวอย่างหนึ่งของ “ผังภูมิ” (image schema) ผังภูมิภาชนะนี้สามารถใช้ทำความเข้าใจความสัมพันธ์อื่นๆ ที่มีลักษณะคล้ายคลึงกันและมีความเป็นนามธรรมมากขึ้น เช่นตัวอย่างจากเลคอฟและจอห์นสัน (Lakoff & Johnson, 2003) ที่สภาวะทางร่างกายต่างๆ ถูกรับรู้ว่าเป็นภาชนะ ผ่านกระบวนการมโนอุปลักษณ์ “สภาวะทางร่างกายเป็นภาชนะ” (STATES ARE CONTAINERS) ดังตัวอย่าง (15) – (18)

- (15) *He's in love*
 (16) *We're out of trouble now.*
 (17) *He entered a state of euphoria.*
 (18) *He fell into a depression.*

(Lakoff & Johnson, 2003: 32)

2. โครงสร้างทางอรรถศาสตร์คือโครงสร้างมโนทัศน์ (Semantic structure is conceptual structure.) กล่าวคือ ภาษาคือมโนทัศน์ที่อยู่ในจิต (mind) ของผู้พูด ไม่ได้อ้างโดยตรงถึงสิ่งที่อยู่ภายนอกในโลก โครงสร้างทางอรรถศาสตร์สามารถเทียบเท่า (equated) กับโครงสร้างมโนทัศน์ได้ แต่ไม่ได้หมายความว่าทั้งสองสิ่งจะเหมือนกัน (identical) มนุษย์สามารถมีมโนทัศน์ต่างๆ ได้มากมาย แต่อาจจะมีคำที่ใช้แทนมโนทัศน์เหล่านั้น เช่น มนุษย์มีมโนทัศน์เกี่ยวกับส่วนของใบหน้าที่อยู่ระหว่างจมูกและริมฝีปากบน แต่ไม่มีคำในภาษาอังกฤษที่ใช้แทนมโนทัศน์นี้ แม้ว่าจะมีคำที่เรียกขานที่

ขึ้นบริเวณนั้นว่า “หมวด” ความหมายจากคำต่างๆ จึงเป็นเพียงเซตย่อยของมโนทัศน์ที่มนุษย์มีได้เท่านั้น

3. รูปแทนความหมายมีลักษณะที่เป็นองค์ความรู้ทางโลก (Meaning representation is encyclopedic.) โครงสร้างทางอรรถศาสตร์มีลักษณะเป็นองค์ความรู้แบบ สารานุกรม (encyclopedic) หรือความรู้ทางโลก ความหมายของคำแต่ละคำไม่ได้เป็นสิ่งถูกมัดอยู่ติดกับคำแบบ มุมมองพจนานุกรม (dictionary view) คำแต่ละคำเป็นเพียง “จุดเริ่มต้น” (points of access) ไปสู่คลังความรู้ที่เกี่ยวกับมโนทัศน์ (concept) หรือขอบเขตของมโนทัศน์ (conceptual domain) บางอย่าง ที่ทำให้เข้าใจความหมายของคำนั้นๆ เช่น คำว่า ‘bachelor’ ที่ความหมายตามพจนานุกรมคือ ผู้ใหญ่เพศชายที่ไม่แต่งงาน จากตัวอย่าง (19) คำนี้ถูกใช้เป็นจุดเริ่มต้นไปสู่ไปสู่คลังความรู้ที่เกี่ยวกับมโนทัศน์ BACHELOR

(19) *Watch out Jane, your husband's a right bachelor!*

(Evans & Green, 2006: 161)

จากตัวอย่าง (19) หากตีความตามความหมายตามพจนานุกรมของคำว่า ‘bachelor’ ตัวอย่างนี้จะขัดแย้งในตัวเอง เพราะ *bachelor* คือสามีของเจน (*Jane's husband*) ซึ่งเป็นผู้ใหญ่เพศชายที่แต่งงานแล้ว แต่ที่จริงแล้วความหมายนั้นคือ ผู้ชายที่เปลี่ยนคู่นอนไปเรื่อยๆ (sexual predators) ความหมายนั้นได้มาจากมุมมองแบบเหมารวมว่า ‘bachelor’ จะมีพฤติกรรมเช่นนี้ ตัวอย่าง (19) เป็นการเตือน *Jane* ถึงพฤติกรรมเจ้าชู้ของสามีของตน ดังนั้น ความหมายจากคำต่างๆ จึงเกี่ยวพันกับความรู้อื่นที่ซับซ้อน

4. การสร้างความหมายเทียบเท่ากับการสร้างมโนทัศน์ (Meaning construction is conceptualization.) ตัวภาษาเองไม่ได้ใช้เข้ารหัส (encode) ความหมาย คำต่างๆ เป็นเพียง “จุดกระตุ้น” (prompt) ในการสร้างความหมายขึ้นมาในระดับมโนทัศน์ การสร้างความหมายจึงเทียบเท่ากับการสร้างมโนทัศน์ (conceptualization) โดยดึงความรู้แบบสารานุกรม (encyclopedic) หรือความรู้ทางโลกมาใช้ ความหมายจึงเป็นกระบวนการมากกว่าเป็นสิ่งที่ถูกมัดติดกับกับภาษาไว้ อย่างตายตัว

ในงานวิจัยนี้ อาจต้องใช้หลักการสำคัญที่กล่าวมาเพื่ออธิบายรูปภาพขณะที่มีการจัดประเภท ครอฟท์และครุซ (Croft & Cruse, 2004: 74) ถือว่า การจัดประเภท (categorization) เป็นกิจกรรมทางปริชาณที่เป็นพื้นฐานที่สุดของมนุษย์ การจัดประเภทเกี่ยวข้องกับการทำความเข้าใจว่าสิ่งหนึ่งเป็นตัวอย่าง (instance) ของบางสิ่งในระดับนามธรรม ตัวอย่างเช่น สิ่งมีชีวิตบางประเภทสามารถรับรู้ว่าเป็นตัวอย่างของ DOG ช่วงสีบางเฉดสามารถจัดให้เป็น RED ได้ เป็นต้น

2.4 แนวคิดทฤษฎีที่ใช้ในการจัดประเภท

2.4.1 การจัดประเภทตามแนวทางดั้งเดิม (classical approach)

ครอฟท์และครุซ (Croft & Cruse, 2004: 76) กล่าวว่า การจัดประเภทแบบแนวทางดั้งเดิมจะใช้อรรถลักษณะ (features) ยกตัวอย่าง ประเภทของ COLT (ลูกม้าตัวผู้) อาจนิยามด้วยลักษณะ [EQUINE] [MALE] [YOUNG] ลักษณะเหล่านี้สามารถเป็นได้ทั้งแบบสองขั้วหรือแบบไม่สองขั้ว ลักษณะสองขั้วแสดงการปรากฏหรือไม่ปรากฏของคุณสมบัตินั้น ยกตัวอย่างเช่น Filly (ลูกม้าตัวเมีย) แตกต่างจาก COLT ด้วยลักษณะที่แสดงเพศ กล่าวคือ COLT จะนิยามด้วยลักษณะ [EQUINE] [MALE+] [ADULT-] ขณะที่ Filly จะนิยามด้วยลักษณะ [EQUINE] [MALE-] [ADULT-] เมื่อทั้งสองประเภทที่กล่าวมามีลักษณะแสดงอายุที่เปลี่ยนไป ประเภทเหล่านั้นก็จะเปลี่ยนเป็น STALLION ซึ่งนิยามด้วยลักษณะ [EQUINE] [MALE+] [ADULT+] และ MARE ซึ่งนิยามด้วยลักษณะ [EQUINE] [MALE-] [ADULT+] ลักษณะแบบไม่สองขั้ว จากตัวอย่างคือ [EQUINE] ซึ่งเป็นลักษณะที่แสดงคุณสมบัติเฉพาะของแต่ละประเภท เนื่องด้วยการแสดงคุณสมบัติเฉพาะ ลักษณะประเภทนี้จึงไม่เกิดร่วมกันในหนึ่งประเภท เช่น ลักษณะ [EQUINE] [CANINE] [FELINE] จะไม่เกิดร่วมกัน

ตามการจัดประเภทตามแนวทางดั้งเดิม ขอบเขตของแต่ละประเภทที่จัดขึ้นมาจะแยกออกจากกันอย่างชัดเจน การนิยามความหมายของแต่ละประเภทอาจจะไม่สะท้อนความเป็นจริงทั้งหมดในโลก เช่น เมื่อเอ่ยถึง kitten (ลูกแมว) ผู้คนทั่วไปมักจะนึกถึงลูกแมวจากประสบการณ์ที่ได้พบ แทนที่จะนึกถึงคำนิยาม [FELINE] [DOMESTIC+] [ADULT-]

ข้อจำกัดจากการจัดประเภทตามแนวทางดั้งเดิม ได้แก่ การใช้ลักษณะที่จำเป็นและเพียงพอ (necessary and sufficient feature) ไม่สามารถใช้ได้ในทุกกรณี ดังเช่น มโนทัศน์ BACHELOR ที่มี

คำนิยามตามลักษณะ [ADULT] [UNMARRIED] [MALE] แต่ในความเป็นจริง ผู้ชายที่ไม่ได้แต่งงานบางคนไม่สามารถเป็นตัวอย่างที่ดีของ BACHELOR ได้ตามลักษณะที่กำหนด เลคอฟ (Lakoff, 1990) เสนอแบบจำลองทางปริชาณ (idealized cognitive model หรือ ICM) เพื่อพิจารณาการจัดประเภทในความเป็นจริง เช่น *A male homosexual* (ชายรักเพศเดียวกัน) ซึ่งแม้ว่าจะเป็นผู้ชายที่ไม่ได้แต่งงาน แต่ไม่ได้เป็นตัวอย่างที่ดีของ BACHELOR เนื่องจากกรอบ ICM ที่เกี่ยวกับ MALE ที่เป็น BACHELOR ระบุว่า ผู้นั้นต้องมีรสนิยมทางเพศต่อเพศตรงข้ามของตนเอง (เพศหญิง) ความไม่สอดคล้องกับกรอบ ICM ดังกล่าวจึงทำให้ *A male homosexual* ไม่ใช่ตัวอย่างที่ดีของ BACHELOR นอกจากนี้ สมาชิกทุกตัวในประเภทตามแนวทางดั้งเดิมมีสถานะเท่าเทียมกัน แต่ในความเป็นจริงแล้ว มีสมาชิกที่ถือว่าเป็นตัวอย่างที่ดีหรือเป็นตัวแทนที่ดีกว่าในประเภทนั้น และสุดท้าย นิยามของประเภทต่างๆ ที่ตั้งขึ้นมานั้นกว้างเกินไป หรือใช้ลักษณะเพียงจำนวนหนึ่งเพือนิยามสิ่งต่างๆ ข้อจำกัดต่างๆ ที่กล่าวมานำไปสู่การจัดประเภทด้วยทฤษฎีต้นแบบ

2.4.2 การจัดประเภทตามทฤษฎีต้นแบบ (prototype approach)

วิตเกินสไตน์ (Wittgenstein, 1958) อภิปรายเกี่ยวกับการจัดประเภทของ GAME สิ่งที่เราเรียกว่า “games” ต้องมีคุณลักษณะบางอย่างร่วมกัน แต่ตัวอย่างในประเภท GAME จะมีความคล้ายคลึงกันแบบทับซ้อนไขว้กันไปมาแบบเครือข่าย ซึ่งเรียกว่า “ความคล้ายคลึงเชิงครอบครัว” (family resemblance) แต่วิตเกินสไตน์ไม่ได้พิจารณาว่าตัวอย่างใดเป็นตัวอย่างที่ดีกว่าอีกตัวอย่างหนึ่งในประเภท GAME

ในยุคต่อมา นักภาษาศาสตร์หลายแสดงให้เห็นว่า สมาชิกของประเภทหนึ่งไม่มีสถานะเท่าเทียมกัน สมาชิกบางตัวพิจารณาว่าเป็นตัวอย่างที่ดีกว่าอีกตัวอย่างหนึ่งในประเภทเดียวกัน ลาบอฟ (Labov, 1973) ศึกษาเกี่ยวกับการจัดประเภททางความหมายของคำว่า *cup, mug, bowl* และ *vase* โดยแสดงภาพภาชนะเหล่านั้นให้กับผู้ร่วมทดลอง ความแตกต่างของภาชนะเหล่านั้น ได้แก่ ความลึกของก้นภาชนะ ความกว้างของปากภาชนะ รูปร่างของก้นภาชนะ ระดับของที่จับ ความแตกต่างเหล่านี้ทำให้ผู้ร่วมทดลองระบุชื่อภาชนะแตกต่างกันไป เช่น เมื่อภาชนะมีที่จับและขอบปากวงกลมกว้างกว่าก้นแก้วในอัตราส่วนระดับหนึ่ง ผู้ร่วมทดลองจะเรียกสิ่งนั้นว่า *cup* แต่เมื่อความกว้างของปากภาชนะกว้างขึ้นเรื่อยๆ สิ่งนั้นจะถูกเรียกว่า *bowl* การศึกษาของลาบอฟชี้ให้เห็นว่า เส้นแบ่งระหว่างการเรียกชื่อที่แตกต่างกันไม่ได้มีขอบเขตชัดเจน ซึ่งแตกต่างจากการจัดประเภทตามแนวทาง

ตั้งเดิม เทเลอร์ (Taylor, 2003: 44) อธิบายเพิ่มเติมว่าลาบอพจัดประเภทโดยใช้คุณลักษณะ (attributes) แต่คุณลักษณะเหล่านั้นไม่ได้เป็นแบบสองขั้วดังที่ปรากฏในการจัดประเภทตามแนวทางตั้งเดิม คุณลักษณะเหล่านั้นสามารถพิจารณาเป็นระดับต่างๆ หรือเป็นคุณลักษณะที่มีมิติ เมื่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งมีคุณสมบัติบางอย่างในระดับหนึ่ง สิ่งนั้นจะถือเป็นตัวอย่างที่ดี นอกจากนี้ ค่าเหล่านั้นสะท้อนลักษณะของความเป็นจริงบนโลกที่สามารถเข้าถึงหรือเข้าใจได้โดยผู้ใช้ เช่น รูปร่าง ขนาด วัสดุ เป็นต้น สิ่งที่มีค่าที่ดีที่สุดแต่ละประเภทนั้นจะถือเป็นตัวอย่างที่เป็นต้นแบบ (prototype) ของแต่ละประเภท

รอช (Rosch, 1975) ศึกษาเกี่ยวกับชื่อประเภทต่างๆ ที่อยู่ในลำดับชั้นที่สูงกว่า (superordinate) ได้แก่ FURNITURE, FRUIT, VEHICLE, WEAPON, VEGETABLE, CARPENTER'S TOOL, BIRD, SPORT, TOY และ CLOTHING วิธีการหนึ่งที่ใช้ในการศึกษาคือการให้ผู้ร่วมทดลองให้คะแนนตัวอย่างจากประเภทเหล่านั้นว่ามีคุณสมบัติของความเป็นตัวอย่างที่ดี (Goodness-Of-Exemplar หรือ GOD) มากน้อยเพียงใด (จากระดับ 1 ที่แทน ตัวอย่างที่ดีมาก ไปจนถึงระดับ 7 ที่แทนตัวอย่างที่แย่มาก) ผลปรากฏว่าแต่ละประเภทมีสมาชิกที่เป็นต้นแบบหรือเป็นตัวอย่างที่ดีมากของประเภทนั้นๆ ดังตารางที่ 1 ที่ orange ได้รับคะแนนมากที่สุดและ squash ได้รับคะแนนน้อยที่สุดในประเภทของ FRUIT จากทั้งหมด 51 ตัวอย่าง

Member	Goodness of example		Member	Goodness of example	
	Rank	Specific score		Rank	Specific score
orange	1	1.07	papaya	27	2.58
apple	2	1.08	honeydew	28	2.73
banana	3	1.15	fig	29	2.86
peach	4	1.17	mango	30	2.88
pear	5	1.18	guava	31	3.03
apricot	6.5	1.36	pomegranate	32	3.05
tangerine	6.5	1.36	cranberry	33.5	3.22
plum	8	1.37	passion fruit	33.5	3.22
grapes	9	1.38	prunes	35	3.30
nectarine	10	1.52	gooseberry	36	3.33
strawberry	11	1.61	date	37	3.35
grapefruit	12	1.77	kumquat	38	3.39
berry	13	1.82	raisin	39	3.42
cherry	14	1.86	muskmelon	40	3.48
pineapple	15	1.19	persimmon	41	3.63
blackberry	16	2.05	pawpaw	42	4.30
melon	17	2.09	coconut	43	4.50
blueberry	18	2.14	avocado	44	5.37
raspberry	19	2.15	pumpkin	45	5.39
lemon	20	2.16	tomato	46	5.58
black raspberry	21	2.21	nut	47	6.01
boysenberry	22	2.38	gourd	48	6.02
watermelon	23	2.39	olive	49	6.21
cantaloupe	24	2.44	pickle	50	6.34
lime	25	2.45	squash	51	6.55
tangelo	26	2.50			

ตารางที่ 2 คะแนนความเป็นตัวอย่างที่ดีของสมาชิกทั้งหมด 51 ตัวอย่างในประเภท FRUIT

(Rosch, 1975: 229)

ครอฟท์และครุซ (Croft & Cruse, 2004: 78) ตั้งข้อสังเกตจากการทดลองของรอช (Rosch, 1975) ว่าการให้คะแนนคุณสมบัติของการเป็นตัวอย่างที่ดีอาจจะขึ้นอยู่กับบริบทของวัฒนธรรมที่แตกต่าง ยกตัวอย่างในหมู่ชาวอังกฤษ DATE (ผลอินทผลัม) ในประเภท FRUIT ได้รับคะแนนประมาณ 3-5 ซึ่งถือว่ามีความเป็นตัวอย่างที่ดีในระดับปานกลาง ในขณะที่ผู้ร่วมทดลองชาวจอแดนให้คะแนน 1 อย่างเกือบเป็นเอกฉันท์ ซึ่งถือว่ามีความเป็นตัวอย่างที่ดีในระดับดีมาก ข้อสังเกตนี้สอดคล้องกับข้อสังเกตของเทลเลอร์ (Taylor, 2003: 45) ต่อการศึกษาของลาบอฟ (Labov, 1973) ว่าคุณลักษณะของ cup ที่เป็นต้นแบบอาจแตกต่างกันไปในแต่ละวัฒนธรรม

ครอฟท์และครุซ (Croft & Cruse, 2004: 78) ได้สรุปว่าตัวอย่างที่ได้รับคะแนนความเป็นตัวอย่างที่ดี (Goodness-Of-Exemplar หรือ GOD) ในระดับสูง จากการทดลองหลายๆ ชุด โดยรอช (Rosch, 1975) จะแสดงลักษณะดังคุณสมบัติต่อไปนี้

1. ความถี่และลำดับในการเอ่ยถึง (*frequency and order of mention*) เมื่อผู้ร่วมทดลองได้รับโจทย์ให้แสดงตัวอย่างของประเภทใดประเภทหนึ่งออกมาภายในเวลาที่จำกัด ตัวอย่างที่เคยได้รับคะแนน GOD ในระดับสูงมักจะถูกเขียนออกมาก่อนในความถี่สูง
2. ลำดับในการเรียนรู้ (*order of learning*) โดยทั่วไป เด็กจะเรียนรู้สมาชิกที่มีความเป็นต้นแบบของประเภทใดประเภทหนึ่งก่อนที่เรียนรู้สมาชิกที่มีลักษณะชายขอบของประเภทนั้นๆ ผู้ร่วมทดลองที่เป็นเด็กจึงมักบอกตัวอย่างที่ได้รับคะแนน GOD ก่อน เมื่อได้รับโจทย์ให้แสดงตัวอย่างของประเภทใดประเภทหนึ่งออกมา
3. ความคล้ายคลึงเชิงครอบครัว (*family resemblance*) ตัวอย่างที่ได้รับคะแนน GOD ในระดับสูง มีระดับขั้นที่สูงกว่าสมาชิกอื่นๆ ในครอบครัวเดียวกันที่ได้รับคะแนนต่ำกว่า
4. ความเร็วในการยืนยันคำตอบ (*verification speed*) จากหลายๆ ชุดการทดลอง ผู้ร่วมทดลองเห็นคำสองคำปรากฏขึ้นและหายไปอย่างรวดเร็วบนจอภาพ ถ้าคำที่สองเป็นตัวอย่างของประเภทที่แสดงโดยคำที่หนึ่ง เช่น VEGETABLE: CARROT ผู้ร่วมทดลองต้องตอบ “ใช่” (Yes) แต่หากไม่ใช่ เช่น VEHICLE: CHAIR ผู้ร่วมทดลองต้องตอบ “ไม่” (No) จากการทดลอง พบว่าผู้ร่วมทดลองตอบได้เร็วกว่าเมื่อตัวอย่างที่ปรากฏ เช่น CARROT CHAIR เป็นตัวอย่างที่ได้รับคะแนน GOD ในระดับสูง

5. การเตรียมความหมาย (priming) เทคนิคนี้ตั้งอยู่บนแนวคิดที่ว่า คำที่ถูกแสดงขึ้นมาก่อน จะกระตุ้นให้เกิดอีกคำขึ้นมา เมื่อผู้ร่วมทดลองถูกเตรียมด้วยชื่อประเภท FRUIT ผู้ร่วมทดลองต้องตัดสินใจว่าคำที่จะปรากฏตามมาเป็นตัวอย่างของประเภทนี้หรือไม่ โดยวัดจากเวลาในการตัดสินใจ ผู้ร่วมทดลองมักจะตัดสินใจตอบได้เร็วเมื่อตัวอย่างที่ปรากฏได้รับคะแนน GOD ในระดับสูง อย่างไรก็ตาม อย่างไรก็ดี ตัวอย่างที่มีคะแนน GOD สูงอาจจะแตกต่างกันในแต่ละวัฒนธรรมดังที่กล่าวมา เช่น เมื่อถูกเตรียมด้วยประเภท FRUIT และคำที่ตามมาคือ APPLE คนอังกฤษตัดสินใจตอบได้เร็วกว่าเมื่อคำที่ตามมาคือ DATE

เทลเลอร์ (Taylor, 2003: 47) ได้แบ่งประเภทออกเป็นสองแบบ ได้แก่ ประเภททางธรรมชาติ (natural kind categories) และประเภทคำเรียกอื่นๆ (nominal kind categories)

ประเภททางธรรมชาติ เช่น BIRD ที่เชื่อว่าประเภทดังกล่าวสอดคล้องกับปรากฏการณ์ความเป็นจริงบางอย่างในโลก โครงสร้างภายในของปรากฏการณ์เหล่านั้นจะเป็นตัวกำหนดความเป็นไปได้ของตัวอย่างในประเภทนั้นๆ ดังนั้นประเภททางธรรมชาติต่างๆ อาจจะมีขอบเขตที่ชัดเจน และไม่แสดงระดับความเป็นสมาชิกของตัวอย่าง

ในทางกลับกันประเภทคำเรียกอื่นๆ เช่น TOY และ VEHICLE ซึ่งถูกนิยามได้ด้วยคำอธิบายต่างๆ เช่น toy คือ สิ่งของเด็กเล่น (something that children play with) vehicle คือ เครื่องมือเพื่อใช้ในการเคลื่อนที่ (a means of locomotion) ในกรณีที่คำอธิบายกำหนดคุณลักษณะที่จำเป็นของการเป็นสมาชิก (พอมิแต่ไม่จำเป็นต้องมีพอม) ประเภทเหล่านั้นอาจมีขอบเขตที่ชัดเจนได้เหมือนประเภททางธรรมชาติ

ครอฟท์และครุซ (Croft & Cruse, 2004: 78) สรุปว่า ทฤษฎีความเป็นต้นแบบสามารถแบ่งได้สองรูปแบบ ทั้งสองรูปแบบตั้งอยู่บนแนวคิดเรื่องสถานะของสมาชิกในประเภทที่ไม่เท่าเทียมกัน และการเป็นตัวอย่างที่ดีของสมาชิก

รูปแบบแรกนำเสนอแนวคิดเรื่องคุณลักษณะ (attributes) ของสมาชิกในประเภท ที่ไม่จำเป็นและเพียงพอ (necessary and sufficient) เหมือนมุมมองการจัดประเภทแบบดั้งเดิม สมาชิกที่สถานะสูงกว่าจะมีจำนวนคุณลักษณะมากกว่า สอดคล้องกับการที่ได้รับคะแนน GOD ในระดับสูง แนวคิดนี้เหมาะกับการจัดประเภทสิ่งที่ซับซ้อน เช่น BIRD, VEHICLE

รูปแบบที่สองนำเสนอแนวคิดเรื่องความคล้ายคลึง (similarity) ที่เน้นย้ำความเป็นตัวอย่างที่ดีของสมาชิกในประเภท แนวคิดนี้เหมาะกับการจัดประเภทสิ่งที่ไม่ซับซ้อน เช่น สี รูปร่าง เป็นต้น

ทฤษฎีความเป็นต้นแบบไม่ได้จำกัดการใช้เพื่อจัดประเภทคำนามเท่านั้น แต่ยังสามารถใช้จัดประเภทคำอื่นๆ ได้ ยกตัวอย่างการศึกษาของพุลแมน (Pulman, 1983) ที่ใช้ทฤษฎีความเป็นต้นแบบจัดประเภทสมาชิกคำกริยาในกลุ่ม *look, kill, speak* และ *walk* ผลปรากฏว่า สถานะของสมาชิกในประเภทต่างๆ ไม่ได้เท่าเทียมกันและสมาชิกหนึ่งเป็นตัวอย่างที่ดีกว่าสมาชิกหนึ่ง ดังนั้นในงานวิจัยชิ้นนี้จะใช้ทฤษฎีต้นแบบมาใช้ในการจัดประเภทสิ่งที่เป็นนามธรรมอย่างประเภททางอรรถศาสตร์ที่แสดงโดยหน่วยสร้างนามวลีแสดงความเป็นเจ้าของที่มีตัวบ่งชี้ **ของ** ในภาษาไทย

2.5 มุมมองเรื่องความเป็นเจ้าของตามทฤษฎีต้นแบบ

เทลเลอร์ (Taylor, 2003: 228-9) มองว่าความเป็นเจ้าของ (possession) เป็นรูปแบบอย่างหนึ่งที่เกิดขึ้นจากประสบการณ์ (experiential gestalt) รูปแบบนั้นเป็นส่วนรวมของคุณลักษณะต่างๆ เมื่อคุณลักษณะเหล่านั้นปรากฏร่วมกันมาก จะเกิดลักษณะที่เป็นต้นแบบมาก ในทางกลับกัน ถ้าหากคุณสมบัติเหล่านั้นปรากฏร่วมกันน้อย จะเกิดสิ่งที่มีลักษณะห่างไกลจากความเป็นต้นแบบ คุณลักษณะเหล่านั้น ได้แก่

- (ก) 1 ผู้ครอบครองเป็นมนุษย์ซึ่งระบุได้ว่าเป็นใคร ส่วนสิ่งมีชีวิตที่ไม่ใช่มนุษย์และสิ่งไม่มีชีวิตไม่สามารถครอบครองสิ่งของได้
- 2 สิ่งที่ถูกครอบครองเป็นสิ่งรูปธรรม (มักจะไม่มีชีวิต) หรือเป็นกลุ่มของสิ่งรูปธรรม ไม่ใช่เป็นสิ่งนามธรรม
- 3 ความสัมพันธ์ระหว่างทั้งสองสิ่งเป็นแบบกรรมสิทธิ์แต่เพียงผู้เดียว (exclusive) กล่าวคือ สิ่งที่ถูกครอบครองแต่ละอย่างมีผู้ครอบครองได้เพียงหนึ่งคนเท่านั้น
- 4 ผู้ครอบครองมีสิทธิ์ในการใช้ประโยชน์จากสิ่งที่ถูกครอบครอง บุคคลอื่นสามารถใช้อะไรที่ถูกครอบครองนั้นได้ เมื่อได้รับการอนุญาตจากผู้ครอบครองเท่านั้น

- 5 ผู้ครอบครองสามารถโอนย้ายกรรมสิทธิ์การครอบครองไปให้ผู้อื่นได้โดยการทำธุรกรรม (transaction) เช่น การซื้อ การบริจาค การรับมอสมรดก และสิทธิ์จะอยู่จนกระทั่งมีการทำธุรกรรมครั้งต่อไป (การขาย การให้เป็นของขวัญหรือพินัยกรรม)
- 6 ผู้ครอบครองมีหน้าที่รับผิดชอบสิ่งที่ถูกครอบครอง กล่าวคือผู้ครอบครองถูกคาดหวังให้ดูแลหรือรักษาให้สิ่งนั้นอยู่ในสภาพดี
- 7 ผู้ครอบครองและสิ่งที่ถูกครอบครองจำเป็นต้องอยู่ในพื้นที่เดียวกันหรือใกล้ชิดกัน (close spatial proximity)
- 8 ความสัมพันธ์ในการเป็นเจ้าของต้องเป็นแบบระยะยาว วัตถุประสงค์เป็นเดือนหรือปีมากกว่าเป็นนาทิจึงหรือวินาที

ในงานวิจัยนี้ ผู้วิจัยจะใช้มุมมองเรื่องความเป็นเจ้าของตามทฤษฎีต้นแบบที่เสนอโดยเทเลอร์ (Taylor, 2003) มาช่วยในการจัดประเภท และใช้เป็นเกณฑ์ในการตัดสินว่า ประเภทความสัมพันธ์ใดที่แสดงโดยตัวบ่งชี้ *ของ* มีความเป็นต้นแบบมากหรือน้อย

2.6 การศึกษาเกี่ยวกับความสัมพันธ์ที่แสดงด้วยตัวบ่งชี้แสดงความเป็นเจ้าของ

นักภาษาศาสตร์หลายคนได้ศึกษาเกี่ยวกับตัวบ่งชี้แสดงความเป็นเจ้าของในหลายภาษาจากหลายมุมมอง เพาท์สมา (Poutsma, 1914: 40-1) ได้ชี้ให้เห็นประเภทของ genitive⁴ ในภาษาอังกฤษ ได้แก่

- (ข) 1 *genitive of possession: my brother's books, the earth's crust;*
- 2 *genitive of origin: the pheasant's nest, nature's work;*

⁴ เพาท์สมา (Poutsma, 1914: 40-1) คาดว่าการใช้คำว่า 'possessive' แทนการใช้คำว่า 'genitive' ในภายหลังเกิดจากความแพร่หลายของความสัมพันธ์แบบ *possession (genitive of possession)* ที่ใช้ในความถี่สูง จึงเกิดการนำชื่อความสัมพันธ์นี้มาเรียกครอบคลุมความสัมพันธ์อื่น ๆ ด้วย;

3 the subjective genitive⁵: Elizabeth's reign, the horse's breathing;

4 the objective genitive⁶: Gordon's murder, their kingdom's loss;

5 the genitive of measure: an hour's interval, a shilling's worth;

6 the genitive of apposition⁷: Tweed's fair river, treason's charge

การจัดประเภทของเพาท์สมาไม่ได้อธิบายถึงคุณลักษณะหรือขอบเขตของความสัมพันธ์แต่ละประเภทว่าเป็นอย่างไร เช่น (ข)1 *genitive of possession* จากตัวอย่างทั้งสอง ความมีชีวิตของหน่วยพืงพาหรือผู้ครอบครองแตกต่างกัน ซึ่งเป็นได้ทั้งมนุษย์ (*my brother*) และสิ่งไม่มีชีวิต (*the earth*) จึงทำให้เกิดข้อสงสัยว่าทั้งสองตัวอย่างมีความเหมือนหรือแตกต่างกันอย่างไร เนื่องจากว่าหากพิจารณาเกณฑ์ที่เทเลอร์ (Taylor, 2003: 228-9) ตั้งไว้เกี่ยวกับความเป็นเจ้าของที่เป็นต้นแบบ ตาม (ก)1 หนึ่งในคุณสมบัตินั้นคือผู้ครอบครองเป็นมนุษย์และสิ่งที่ถูกครอบครองเป็นรูปธรรม แต่ *the earth* มีฐานะเสมือนผู้ครอบครองแต่ไม่ได้เป็นมนุษย์ นำไปสู่คำถามว่าการจัด *the earth's crust* ให้อยู่ประเภทเดียวกันกับ *my brother's books* เป็นสิ่งที่ยอมรับได้หรือไม่ เนื่องจาก *my brother's books* มีคุณสมบัติของความเป็นต้นแบบมากกว่า

การจัดประเภทของเพาท์สมา (Poutsma, 1914: 40-1) มีลักษณะคล้ายกับการจัดประเภทของเคิร์กและคณะ (Quirk et al., 1985: 321-2) ที่แบ่งความสัมพันธ์ต่าง ๆ ได้ 8 แบบ เคิร์กและคณะได้เพิ่มประเภท *descriptive genitive* เช่น *a woman's college* (a college for woman) และ *genitive of attribute* เช่น *the victim's courage* (the victim had courage หรือ the victim was courageous) เคิร์กและคณะได้ใช้การเทียบระหว่างประโยคและวลีแสดงความเป็น

⁵ เรียกชื่อตาม ความสัมพันธ์ทางอรรถศาสตร์ระหว่างผู้ครอบครองและสิ่งที่ถูกครอบครองที่สามารถเทียบแบบได้ว่าผู้ครอบครองคือประธาน (subject) ของกริยาที่ถูกทำให้เป็นนามวลีแปลง (สิ่งที่ถูกครอบครอง);

⁶ เรียกชื่อตาม ความสัมพันธ์ทางอรรถศาสตร์ระหว่างผู้ครอบครองและสิ่งที่ถูกครอบครองที่สามารถเทียบแบบได้ว่าผู้ครอบครองคือกรรมตรง (direct object) ของกรรมกริยา (transitive verb) ที่ถูกทำให้เป็นนามวลีแปลง (สิ่งที่ถูกครอบครอง);

⁷ เรียกตามความสัมพันธ์ที่ทั้งผู้ครอบครองและสิ่งที่ถูกครอบครองอยู่แนบชิดติดกัน มีลักษณะคล้าย *partitive genitive* ตามการจัดประเภทของเคิร์กและคณะ (Quirk et al., 1985: 321-2) เช่น *the baby's eyes* (the baby has (blue) eyes.)

- (ค) 1 *ความเป็นเจ้าของโดยเนื้อแท้ (inherent possession)* คือการมีสิทธิ์ในสิ่งใดสิ่งหนึ่งตามกฎหมาย และการมีสิทธิ์ในการอนุญาตให้ผู้อื่นใช้สิ่งๆ นั้นได้อย่างแท้จริง
- 2 *ความเป็นเจ้าของโดยบังเอิญ (accidental possession)* คือการครอบครองในสิ่ง ที่ตนเองไม่ได้เป็นเจ้าของสิ่ง ๆ นั้นโดยแท้จริงตามกฎหมาย หรือได้สิทธิ์ครอบครอง เพียงชั่วคราว
- 3 *ความเป็นเจ้าของโดยกายภาพ (physical possession)* คือ การที่ผู้ครอบครอง และสิ่งที่ถูกครอบครองอยู่ใกล้หรือติดกันเชิงกายภาพ

ทั้งสามประเภทดังกล่าวสามารถอธิบายด้วยตัวอย่าง (26) - (28)

- (26) “*He owns an umbrella*
 (27) *but she’s borrowed it,*
 (28) *though she doesn’t have it with her.*”

(Miller & Johnson-Laird, 1976: 565)

ตัวอย่าง (26) แสดงความเป็นเจ้าของโดยเนื้อแท้ เนื่องจาก *He* มีกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินของตนเอง นั่นคือ *an umbrella* ขณะที่ตัวอย่าง (27) แสดงความเป็นเจ้าของโดยบังเอิญ โดยที่ *she* แค่อืครอบ *it (an umbrella* ใน (26)) เพียงชั่วขณะเท่านั้น แต่ไม่มีสิทธิ์ตามกฎหมายในการถือครองร่วม เนื่องจากไม่ใช่เจ้าของตัวจริงเหมือน *He* ใน (26) และตัวอย่าง (28) แสดงความเป็นเจ้าของโดยกายภาพ โดยตัวอย่างที่ยกมาแสดงให้เห็นความใกล้ชิดระหว่างผู้ครอบครอง *she* และสิ่งที่ถูกครอบครอง *it (an umbrella* ในข้อ (26)) เห็นได้จากการใช้บุพบทวลี *with her*

ในลักษณะเดียวกัน ไฮเนอ (Heine, 1997b: 33-5) แบ่งความเป็นเจ้าของออกเป็นประเภทต่าง ๆ ที่มี 3 ประเภทแรก ((ง)1-3) คล้ายกับการจัดประเภทของมิลเลอร์และจอห์นสัน แลร์ด (Miller & Johnson-Laird, 1976: 558-65) และได้เพิ่มประเภทอื่น ๆ เข้ามาด้วย ดังนี้

- (ง) 1 การเป็นเจ้าของโดยกายภาพ (*physical possession*) ผู้ครอบครองและสิ่งที่ถูกครอบครองมีความสัมพันธ์กันทางกายภาพซึ่งกันและกัน ณ จุดเวลาใดเวลาหนึ่ง เช่น

I want to fill in the form; do you have a pen?

Steward, my glass is empty, can you bring me another beer?

- 2 การเป็นเจ้าของชั่วคราว (*temporary possession*) ผู้ครอบครองไม่มีสิทธิ์ตามกฎหมายในสิ่งของตนเองครอบครอง เช่น

I have a car that I use to go to the office but it belongs to Judy.

You can't have my car because it belongs to my wife.

- 3 การเป็นเจ้าของถาวร (*permanent possession*) ผู้ครอบครองมีสิทธิ์ตามกฎหมายในสิ่งที่ถูกครอบครอง เช่น

Judy has a car but I use it all the time.

My car had an accident, I have to buy a new one.

- 4 การเป็นเจ้าของสิ่งที่ไม่แปลกแยก (*inalienable possession*) สิ่งที่ถูกครอบครองถูกรับรู้ว่าไม่สามารถแบ่งแยกไปจากผู้ครอบครองได้ เช่น

I have blue eyes/ two sisters.

My father, my eyes

- 5 การเป็นเจ้าของสิ่งนามธรรม (*abstract possession*) สิ่งที่ถูกครอบครองไม่สามารถจับต้องได้ เช่น

He has no time/ no mercy

My flu, my thoughts

6 การเป็นเจ้าของสิ่งที่ไม่แปลกแยกโดยมีผู้ครอบครองเป็นสิ่งไม่มีชีวิต (*inanimate inalienable possession*) ผู้ครอบครองเป็นสิ่งไม่มีชีวิต ผู้ครอบครองและสิ่งที่ถูกครอบครองถูกรับรู้ว่าไม่สามารถแยกออกจากกันได้โดยง่ายหรือเกิดขึ้นมาพร้อมกัน เช่น

That tree has few branches.

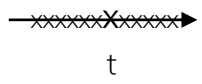
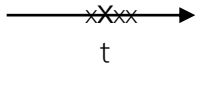
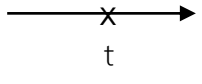
The ceiling of this room.

7 การเป็นเจ้าของสิ่งแปลกแยกโดยมีผู้ครอบครองเป็นสิ่งไม่มีชีวิต (*inanimate alienable possession*) ผู้ครอบครองเป็นสิ่งไม่มีชีวิต ผู้ครอบครองและสิ่งที่ถูกครอบครองถูกรับรู้ว่าสามารถแยกออกจากกันได้ เช่น

That tree has crows on it.

The chairs from this room.

การจัดประเภทของ มิลเลอร์และจอห์นสัน แลร์ด (Miller & Johnson-Laird, 1976) และ ไฮเนอ (Heine, 1997b) บางส่วนสามารถเทียบได้กับแนวคิดเรื่องความเป็นเจ้าของที่เป็นต้นแบบตาม ทักษะของเทลเลอร์ (Taylor, 2003: 228-9) ทั้งสามประเภทที่ยกมาในตารางที่ 3 ถือว่ามีความเป็นต้นแบบสูงซึ่งประกอบด้วยคุณสมบัติ ได้แก่ ผู้ครอบครองเป็นมนุษย์ ตาม (ก)1 สิ่งที่ถูกครอบครองเป็นสิ่งรูปธรรม ตาม (ก)2 และสิ่งที่ถูกครอบครองนั้นต้องมีลักษณะที่แปลกแยกไปจากตัวผู้ครอบครองด้วย เพื่อที่จะได้ใช้ประโยชน์จากมันได้อย่างสูงสุดรวมไปถึงสามารถถ่ายโอนกรรมสิทธิ์ได้ด้วย

มิลเลอร์และจอห์นสัน แลร์ด (Miller & Johnson-Laird, 1976)	ไฮเนอ (Heine, 1997b)	มิติของเวลา ในการเป็นเจ้าของ ที่ผู้พูดใส่ใจ	หมายเหตุ
(ค)1 ความเป็นเจ้าของโดยเนื้อแท้ (<i>inherent possession</i>)	(ง)3 การเป็นเจ้าของถาวร (<i>permanent possession</i>)		
(ค)2 ความเป็นเจ้าของโดยบังเอิญ (<i>accidental possession</i>)	(ง)2 การเป็นเจ้าของชั่วคราว (<i>temporary possession</i>)		
(ค)3 ความเป็นเจ้าของโดยกายภาพ (<i>physical possession</i>)	(ง)1 การเป็นเจ้าของโดยกายภาพ (<i>physical possession</i>)		สิ่งที่ถูก ครอบครองอยู่ ติดหรือใกล้ชิด กับผู้ครอบครอง

x แสดงความเป็นเจ้าของ X แสดงความเป็นเจ้าของในขณะปัจจุบัน t แสดงเวลาที่กำลังดำเนินอยู่

ตารางที่ 3 มิติของเวลาในการเป็นเจ้าของที่ผู้พูดใส่ใจ

ความเหมือนกันระหว่าง (ค)1 ความเป็นเจ้าของโดยเนื้อแท้ และ (ง)3 การเป็นเจ้าของถาวร คือ เป็นความสัมพันธ์แบบกรรมสิทธิ์แต่เพียงผู้เดียว (exclusive) ตาม (ก)3 ผู้ครอบครองเป็นผู้มีสิทธิ์ขาดในการอนุญาตให้ผู้อื่นใช้สิ่งนั้น ตามข้อ (ก)4 และมีสิทธิ์ในการโอนถ่ายกรรมสิทธิ์ ตามข้อ (ก)5 และความสัมพันธ์ในการเป็นเจ้าของต้องเป็นแบบระยะยาว ตามข้อ (ก)8 ขณะที่ (ค)2 ความเป็นเจ้าของโดยบังเอิญ และ (ง)2 การเป็นเจ้าของชั่วคราว เป็นความสัมพันธ์ระหว่างทั้งสองสิ่งที่ไม่ได้เป็นแบบกรรมสิทธิ์แต่เพียงผู้เดียวแล้ว เนื่องจากผู้ครอบครองอาจจะต้องใช้สิ่งที่ถูกครอบครองร่วมกับผู้อื่น (อย่างน้อยคือเจ้าของสิ่งนั้นตัวจริง) อาจกล่าวได้ว่าผู้ครอบครองเป็นผู้ได้รับโอกาสในการใช้สิ่งนั้น ดังนั้นผู้ครอบครองจึงไม่ได้เป็นผู้มีสิทธิ์ขาดในการอนุญาตให้ผู้อื่นใช้สิ่งนั้นและไม่มีสิทธิ์ในการโอนถ่ายกรรมสิทธิ์ และที่สำคัญการครอบครองเป็นเพียงระยะสั้นเท่านั้น และสุดท้าย (ค)3 และ (ง)1 ความ

เป็นเจ้าของโดยกายภาพ จะเน้นการครอบครอง ณ จุดเวลาที่ผู้พูดอ้างถึง สิ่งที่ถูกครอบครองต้องอยู่ติดกันกับผู้ครอบครอง

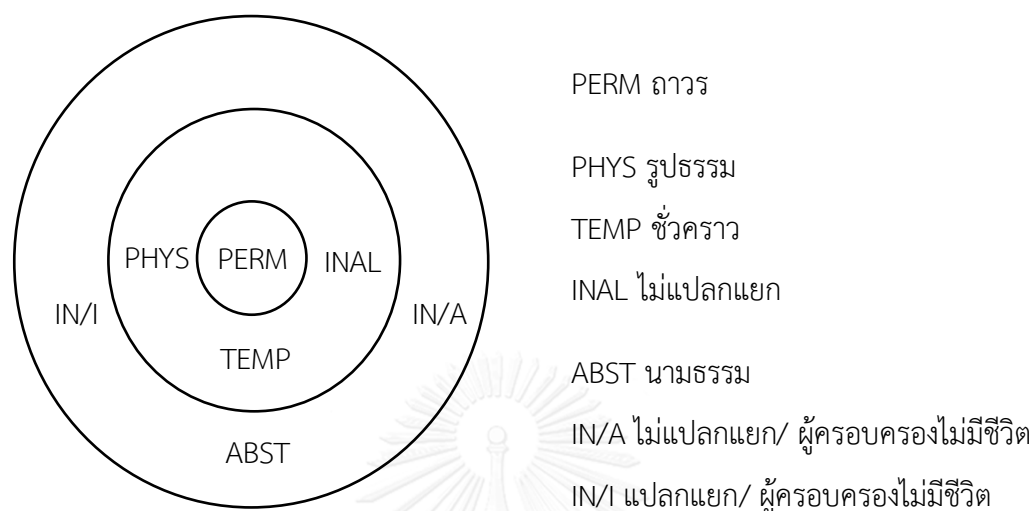
	โดย กายภาพ	ชั่วคราว	ถาวร	ไม่แปลก แยก	นามธรรม	ไม่แปลก แยก/ ผู้ ครอบครอง ไม่มีชีวิต	แปลกแยก/ ผู้ครอบครอง ไม่มีชีวิต
(ก)1	+	+	+	+	+	-	-
(ก)2	+	+	+	+	-	+	+
(ก)4	+	+	+	+/-	-	-	-
(ก)7	+	+	+	+/-	+	+	+
(ก)8	-	-	+	+	+/-	+	-

ตารางที่ 4 ความเป็นต้นแบบของความสัมพันธ์แต่ละประเภท เสนอโดยไฮเนอ (Heine, 1997b: 39)

ไฮเนอ (Heine, 1997b) ได้ใช้คุณสมบัติของความเป็นต้นแบบของเทเลอร์ (Taylor, 2003: 228-9) บางข้อมาวิเคราะห์ว่าประเภทความสัมพันธ์ใดมีความเป็นต้นแบบมากที่สุด ไฮเนอใช้เกณฑ์ข้อ (ก)1 ผู้ครอบครองเป็นมนุษย์ (ก)2 สิ่งที่ถูกครอบครองเป็นรูปธรรม (ก)4 ผู้ครอบครองมีสิทธิ์ที่จะใช้ประโยชน์จากสิ่งที่ถูกครอบครอง (ก)7 ผู้ครอบครองและสิ่งที่ถูกครอบครองอยู่ใกล้กันในเชิงพื้นที่ และ (ก)8 การครอบครองไม่ได้จำกัดระยะเวลา

จากตารางที่ 4 การเป็นเจ้าของถาวร ถือเป็นความสัมพันธ์ที่มีต้นแบบมากที่สุดจากความสัมพันธ์ทั้งหมด 7 แบบ เนื่องจากมีคุณสมบัติครบทั้งห้าคุณสมบัติ ตรงกันข้ามกับการเป็นเจ้าของสิ่งแปลกแยกโดยมีผู้ครอบครองเป็นสิ่งไม่มีชีวิตที่มีเพียงสองคุณสมบัติ ดังนั้น จากจำนวนคุณสมบัติที่แต่ละประเภทมี การเป็นเจ้าของถาวรถือว่าอยู่ตรงกลางของความเป็นต้นแบบความสัมพันธ์อื่นๆ ที่อยู่ใกล้กับการเป็นเจ้าของถาวร ได้แก่ การเป็นเจ้าของโดยกายภาพ การเป็นเจ้าของชั่วคราว และการเป็นเจ้าของสิ่งที่ไม่แปลกแยก และความสัมพันธ์ที่มีความเป็นต้นแบบใน

ระดับที่น้อยได้แก่ การเป็นเจ้าของสิ่งนามธรรม และการเป็นเจ้าของสิ่งทั้งที่ไม่แปลกแยกและแปลกแยกโดยมีผู้ครอบครองเป็นสิ่งไม่มีชีวิต การจัดประเภททั้งสามระดับสามารถแสดงด้วยรูปที่ 1

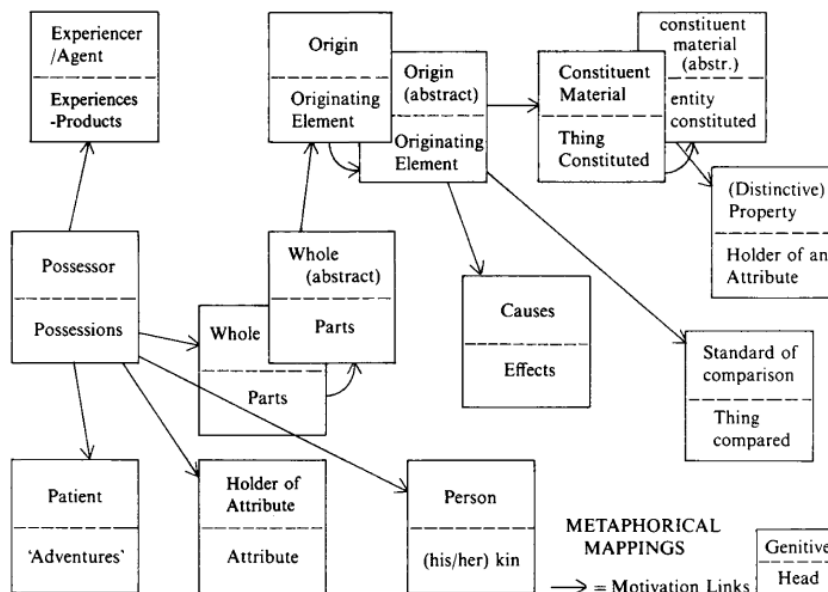

รูปที่ 1 ความเป็นต้นแบบของความสัมพันธ์แต่ละประเภท โดยไฮเนอ (Heine, 1997b: 40)

การจัดประเภทของไฮเนอทำให้เห็นภาพกว้างว่าประเภทความสัมพันธ์ที่แสดงด้วยหน่วยสร้าง แสดงความเป็นเจ้าของเป็นอะไรได้บ้าง แต่ในกรณีของภาษาไทย บางตัวอย่างอาจจะไม่สามารถจัดอยู่ในประเภทใดได้ตามตารางที่ 4 เช่น ความเยือกของอากาศ ซึ่งมีผู้ครอบครองที่ไม่ใช่มนุษย์และเป็นนามธรรม (อากาศ) ทั้งผู้ครอบครองและสิ่งที่ถูกครอบครองถือว่าไม่แปลกแยกจากกัน ดังนั้นดูเหมือนว่าตัวอย่างนี้สามารถจัดให้อยู่ในประเภท การเป็นเจ้าของสิ่งที่ไม่แปลกแยกโดยมีผู้ครอบครองเป็นสิ่งไม่มีชีวิต ที่มีเงื่อนไขว่าผู้ครอบครองไม่ใช่มนุษย์ แต่ไม่สามารถจัดอยู่ในประเภทนี้ได้ เนื่องจากเงื่อนไขอีกข้อของประเภทนี้คือสิ่งที่ถูกครอบครองเป็นรูปธรรม แต่สิ่งที่ถูกครอบครองของตัวอย่างที่ยกมาเป็นนามธรรม (ความเยือกเย็น)

อีกมุมมองหนึ่งของการศึกษาเรื่องนี้ คือ การมองว่าความหมายย่อยของความเป็นเจ้าของแต่ละอันมีความสัมพันธ์กัน นิกิโฟริโด (Nikiforidou, 1991: 149-205) ได้ศึกษานัย (senses) ที่แตกต่างกันของสัมพันธการก (genitive case) ในภาษาตระกูลอินโด-ยูโรเปียน (Indo-European languages) พบว่าหน้าที่ของสัทอรรถ (morpheme) แสดงการดังกล่าวมีขอบเขตที่กว้าง ตั้งแต่ใช้แสดงความสัมพันธ์ระหว่างหน่วยหลักและหน่วยพึ่งพาที่เป็นรูปธรรมไปจนถึงที่เป็นนามธรรม หรือมี

ลักษณะหลายความหมาย (polysemy) ความหมายเหล่านั้นสัมพันธ์กันผ่านกระบวนการอุปลักษณ์ (metaphor) และสามารถนำมาเขียนเป็นเครือข่ายแสดงการถ่ายโยงเชิงอุปลักษณ์ (metaphorical mapping) ได้ดังรูปที่ 2

รูปที่ 2 การถ่ายโอนเชิงอุปลักษณ์ของความสัมพันธ์ต่างๆ ที่แสดงผ่านสัมพันธ์การก ในภาษาตระกูลอินโด-ยูโรเปียน (Nikiforidou, 1991)

จากเครือข่ายแสดงการถ่ายโยงเชิงอุปลักษณ์ เห็นได้ว่าการขยายความหมายไม่ได้ขยายออกไปเรื่อยๆ แต่มีบางสาขาเท่านั้นที่ขยายออกไปเรื่อยๆ และทุกกิ่งเริ่มต้นจากความหมายต้นทาง (source domain) คือกรรมสิทธิ์ในสิ่งใดสิ่งหนึ่ง (Possessor-Possessions) ดังที่กล่าวมาแล้ว

ในลักษณะเดียวกัน มิทคอฟสกา (Mitkovska, 2004: 1-22) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการจัดประเภททางอรรถศาสตร์ของหน่วยสร้างแสดงความเป็นเจ้าของที่มีตัวบ่งชี้ *na* ในภาษามาคีโดเนีย (Macedonian) ตามแนวทางปริชาน (cognitive approach) ที่วิเคราะห์ว่าตัวบ่งชี้ดังกล่าวมีลักษณะเป็นคำหลายความหมาย มิทคอฟสกาวิเคราะห์ความสัมพันธ์ที่แสดงโดยตัวบ่งชี้ *na* โดยอาศัยแนวคิดของแลงแอกเคอร์ (Langacker, 1995) ผู้ซึ่งเสนอแนวคิดเรื่องจุดอ้างอิง (reference point model) เพื่อใช้อธิบายความสัมพันธ์ต่าง ๆ ที่แสดงผ่านหน่วยสร้างแสดงความเป็นเจ้าของ

मितคอฟสกาตั้งต้นจากกรรมสิทธิ์ในสิ่งใดสิ่งหนึ่ง (ownership) อวัยวะของร่างกาย (body part relations) และความสัมพันธ์เชิงเครือญาติ (kinship relations) ซึ่งมีลักษณะที่เด่นชัด (salient) เนื่องจากสามารถพบได้ทั่วไปในชีวิต นอกจากนี้ความสัมพันธ์ทั้งสามประเภทยังสามารถอธิบายได้ด้วยแนวคิดเรื่องจุดอ้างอิงได้อย่างลงตัว ความสัมพันธ์แต่ละประเภทสามารถแยกย่อยไปเป็นความสัมพันธ์ที่มีลักษณะนามธรรม และยังเป็นจุดกำเนิดของความสัมพันธ์แบบอื่น ๆ ได้แก่ ความสัมพันธ์แบบส่วนย่อย-ส่วนใหญ่ (part-whole relations) และความสัมพันธ์แบบผู้กระทำ-การกระทำ (participant-predication relations) ซึ่งเป็นความหมายที่ขยายออกมาห่างไกลจากความหมายที่อยู่ตรงศูนย์กลาง หรือเป็นสมาชิกชายขอบ (peripheral members)

ข้อค้นพบที่น่าสนใจอีกอย่างหนึ่งของमितคอฟสกา (Mitkovska, 2004: 1-22) คือ การจัดประเภทความสัมพันธ์มีลักษณะเป็นแนวต่อเนื่อง (continuum) จากความหมายต้นแบบค่อย ๆ ขยายไปสู่ความหมายที่กลายเป็นคำไวยากรณ์มากขึ้น (more grammaticalized) กล่าวคือ ความหมายต้นแบบซึ่งเป็นความสัมพันธ์ที่เป็นรูปธรรมกว่า หรือใช้อธิบายสถานการณ์ที่เป็นภาวะวิสัย (objective) จะค่อย ๆ ขยายไปเป็นความสัมพันธ์ที่เป็นนามธรรม หรือใช้แสดงทัศนคติที่เป็นอัตวิสัย (subjective) ในหัวของผู้พูด ได้แก่ การใช้เปรียบเทียบขั้นสุด (superlatives) เช่น vest *na* denot 'news of the day' และการใช้เพื่อเป็นส่วนเนื้อหา (dominating content) เช่น zemjata *na* snegot 'the country of snow' เป็นต้น

เกณฑ์สำคัญอย่างหนึ่งในการจัดประเภทของमितคอฟสกา (Mitkovska, 2004: 1-22) คือ ความเป็นมนุษย์ของผู้ครอบครองหรือหน่วยพึ่งพา เกณฑ์นี้เป็นตัวแบ่งความสัมพันธ์แบบกรรมสิทธิ์ในสิ่งใดสิ่งหนึ่ง (ownership) อวัยวะของร่างกาย (body part relations) และความสัมพันธ์เชิงเครือญาติ (kinship relations) ออกจากความสัมพันธ์อื่น ๆ ที่เหลือ สอดคล้องกับนักภาษาศาสตร์หลายคน (Taylor, 2003; Nikiforidou, 1991; Heine, 1997b) ที่กำหนดว่าความเป็นเจ้าของต้นแบบจะมีผู้ครอบครองเป็นมนุษย์ ความมีชีวิตจึงเป็นลักษณะสำคัญที่ใช้ในการวิเคราะห์ ทั้งนี้ความมีชีวิตของคำนามไม่ได้มีลักษณะตายตัว (Rosenbach, 2008: 153) เช่น คำว่า บริษัท ซึ่งเป็นสมุหนาม (collective noun) หรือคำนามที่ใช้เรียกกลุ่ม สามารถตีความได้ว่าเป็นองค์กร (คำนามที่ไม่มีชีวิต) เช่น บริษัทตั้งอยู่ที่จังหวัดสมุทรปราการ หรือเป็นกลุ่มคนที่ทำงานอยู่ในองค์กร (คำนามที่มีชีวิต) เช่น

บริษัทประกาศรับสมัครพนักงานใหม่ ดังนั้นการวิเคราะห์ว่าค่านามตัวไหนมีชีวิตหรือไม่นั้นต้องอาศัยบริบท

2.7 การปรากฏของตัวบ่งชี้แสดงความเป็นเจ้าของ

รูปภาษาระดับนามวลีที่จับคู่กับความหมายแสดงความเป็นเจ้าของในภาษาไทยสามารถแบ่งเป็น 2 รูป ได้แก่ รูปที่มีตัวบ่งชี้ **ของ** ปรากฏ [x **ของ** y] และรูปที่ไม่มีตัวบ่งชี้ **ของ** ปรากฏ [x y] โดย x แทน คำนามที่เป็นหน่วยหลักหรือสิ่งที่ถูกรอบครอง และ y แทน คำนามที่เป็นหน่วยพึ่งพาหรือผู้ครอบครอง เช่น *รถยนต์ของฉันทัน* หรือ *รถยนต์ฉันทัน* ตามลำดับ โดยที่*รถยนต์*เป็นค่านามหน่วยหลัก และ*ฉันทัน*เป็นค่านามหน่วยพึ่งพา ในอิกมมมองของไอเคนวาลด์ (Aikhenvald, 2013: 6-8) ที่เกี่ยวกับกลวิธีในการแสดงหน่วยสร้างนามวลีแสดงความเป็นเจ้าของ รูป [x **ของ** y] คือการใช้ตัวบ่งชี้อิสระ (independent marker) เพื่อแสดงความเป็นเจ้าของ และรูป [x y] คือการเรียงคำติดกัน (juxtaposition)

อย่างไรก็ตาม ไม่ใช่ค่านามทุกคู่ที่จะสามารถเติมลงไปในช่วง x และ y ในหน่วยสร้างที่ไม่มี **ของ** ปรากฏได้ เช่น ตัวอย่าง (29) ที่ x คือ *หนังสือ* และ y คือ *ฉันทัน* คำนามคู่นี้สามารถเติมลงไปทั้งหน่วยสร้างที่มี **ของ** ปรากฏ ดังตัวอย่าง (29)ก และหน่วยสร้างที่ไม่มี **ของ** ปรากฏ ดังตัวอย่าง (29)ข ได้โดยไม่ผิดไวยากรณ์ ในขณะที่ คู่ค่านาม *การทำงานของคนต่างด้าว* และ *มนุษย์* สามารถเติมลงไป ในหน่วยสร้างที่มี **ของ** ปรากฏได้ดังตัวอย่าง (30)ก โดยไม่ผิดไวยากรณ์ แต่หากเติมในหน่วยสร้างที่ไม่มี **ของ** ปรากฏ ตัวอย่าง (30)ข จะผิดไวยากรณ์ทันที

(29)	ก	<i>หนังสือของฉันทัน</i>
	ข	<i>หนังสือฉันทัน</i>
(30)	ก	<i>การทำงานของคนต่างด้าว</i>
	ข	<i>*การทำงานคนต่างด้าว</i>

นำไปสู่การหาคำตอบว่า เงื่อนไขการปรากฏของตัวบ่งชี้ **ของ** ในหน่วยสร้างนามวลีแสดงความเป็นเจ้าของในภาษาไทยคืออะไร โดยจะอภิปรายตามเงื่อนไข ได้แก่ ความแปลกแยกและไม่แปลกแยก

ของสิ่งที่ถูกครอบครอง ประเภทความสัมพันธ์ทางอรรถศาสตร์ คุณสมบัติของคำ (ชนิดของคำนาม และควมมีชีวิตของคำนาม) ความหนักของคำในหน่วยสร้าง และความเป็นสำนวน

2.7.1 ความแปลกแยกของสิ่งที่ถูกครอบครอง

ในบางภาษา เงื่อนไขการปรากฏของตัวบ่งชี้แสดงความเป็นเจ้าของคือประเภทของคำนามที่เป็นหน่วยหลักหรือสิ่งที่ถูกครอบครอง ทอลเลอร์แมน (Tallerman, 2015: 54) กล่าวว่า ภาษาใดภาษาหนึ่งอาจแบ่งประเภทคำนามออกเป็นสองประเภทใหญ่ ได้แก่ คำนามที่ครอบครองได้และคำนามที่ครอบครองไม่ได้ คำนามที่ครอบครองไม่ได้คือสิ่งในธรรมชาติบางอย่าง เช่น โขดหิน แม่น้ำ เป็นต้น ส่วนคำนามที่ครอบครองได้ อาจแบ่งแยกย่อยได้เป็นสองกลุ่ม ได้แก่ กลุ่มคำนามที่แปลกแยกไปจากตัวผู้ครอบครอง หรือสามารถตัดความสัมพันธ์ไปจากตัวผู้ครอบครองได้ (alienable) และกลุ่มคำนามที่ไม่แปลกแยกไปจากตัวผู้ครอบครอง หรือไม่สามารถตัดความสัมพันธ์ไปจากตัวผู้ครอบครองได้ (inalienable)

(31) แปลกแยก

ami kaa jomee

mother POSS dog

‘mother’s dog’

(32) ไม่แปลกแยก

ami tame

mother foot. FEMININE

‘mother’s foot’

(Tallerman, 2015: 54)

จากตัวอย่างภาษาจาร์วารา (Jarawara) ตัวบ่งชี้แสดงความเป็นเจ้าของ *kaa* จะบังคับปรากฏเมื่อสิ่งที่ถูกครอบครองแปลกแยกไปจากตัวผู้ครอบครอง เช่น *jomee* ‘dog’ ดังใน (31) แต่ตัวบ่งชี้ *kaa* จะไม่ปรากฏเมื่อสิ่งที่ถูกครอบครองเป็นสิ่งที่ไม่แปลกแยก เช่น *tame* ‘foot’ ดังใน (32) ซึ่งเป็นการเรียงคำติดกัน (juxtaposition) โดยสามารถนำผู้ครอบครองและสิ่งที่ถูกครอบครองมาวางเรียงต่อกันได้เลย

จากการศึกษาเกี่ยวกับการครอบครองที่แปลกแยกและไม่แปลกแยกในภาษาพื้นเมืองในอเมริกาเหนือ นิโคลส์ (Nichols, 1988: 562) พบว่า คำนามที่ไม่แปลกแยกไปจากตัวผู้ครอบครองจะจัดอยู่ในหมวดปิด (closed set) หรือมีสมาชิกจำกัด ในขณะที่คำนามที่แปลกแยกจะจัดอยู่ในหมวดเปิด (open set) หรือมีสมาชิกได้อย่างไม่จำกัด

แม้ว่าเส้นแบ่งของความแปลกแยกและไม่แปลกแยกอาจแตกต่างกันไปในแต่ละวัฒนธรรม หรือเรื่องเฉพาะภาษาที่แต่ละภาษาอาจแบ่งไม่เหมือนกันเลยทีเดียว (Perniss & Zeshan, 2008: 8) เบื้องต้น ไฮเนอ (Heine, 1997b: 10) กล่าวว่า สิ่งที่ไม่สามารถแบ่งแยกไปจากตัวผู้ครอบครองได้เป็น สิ่งที่ไม่แปลกแยก ได้แก่

- (33) ก คำเรียกญาติ
- ข คำเรียกอวัยวะ
- ค คำเรียกมโนทัศน์เชิงพื้นที่ เช่น ‘top’, ‘bottom’, ‘interior’ เป็นต้น
- ง ส่วนของสิ่งใดสิ่งหนึ่ง เช่น ‘branch’, ‘handle’ เป็นต้น
- จ สภาวะทางกายภาพและทางจิตใจ เช่น ‘strength’, ‘fear’ เป็นต้น
- ฉ นามวลีแปลง เช่น ‘his singing’, ‘the plant of bananas’ เป็นต้น

นอกจากนี้ ในบางภาษาอาจรวมไปถึงคุณสมบัติเฉพาะของแต่ละบุคคล หรืออัตลักษณ์บางอย่าง เช่น ‘name’, ‘voice’, ‘smell’, ‘shadow’, ‘footprint’, ‘property’, ‘home’ เป็นต้น และบางภาษาก็เหมารวมสิ่งที่ใช้ในชีวิตประจำวันเข้าเอาไว้ด้วย เช่น ‘neighbor’, ‘house’, ‘bed’, ‘fire’, ‘clothes’, ‘spear’ เป็นต้น ในทางเดียวกัน ซาฟเฟลและแม็คเกรเกอร์ (Chappell & McGregor, 1996: 3) ชี้ว่าในบางภาษาจัดคำเรียกอวัยวะ, คำเรียกญาติ, คำเรียกมโนทัศน์เชิงพื้นที่, ส่วนของสิ่งใดสิ่งหนึ่ง และวัตถุที่มีความใกล้ชิดกับมนุษย์ เช่น ‘weapons’, ‘fishing nets’ อยู่ในประเภทคำนามที่ไม่แปลกแยก

นิโคลส์ (Nichols, 1988: 572) เสนอการจัดระบบสมาชิกที่ไม่แปลกแยกตามลำดับชั้น เพื่อแสดงว่าภาษาต่างๆ มีแนวโน้มที่จะจัดให้สมาชิกใดเป็นสิ่งที่ไม่แปลกแยก ดังลำดับชั้นต่อไปนี้

1. คำเรียกญาติ และ/หรือ คำเรียกอวัยวะ
2. ส่วนของสิ่งใดสิ่งหนึ่ง และ/หรือ คำเรียกมโนทัศน์เชิงพื้นที่
3. สิ่งที่ใช้ในชีวิตประจำวันซึ่งแตกต่างกันไปตามวัฒนธรรม เช่น ‘arrows’
‘domestic animals’ เป็นต้น

ถ้าหากภาษาใดภาษาหนึ่งจัดให้ ข้อ 2. ส่วนของสิ่งใดสิ่งหนึ่ง และ/หรือ คำเรียกโน้ตศัพท์เชิงพื้นที่ เป็นคำนามที่แปลกแยก ภาษานั้นจะต้องจัดให้ ข้อ 1. คำเรียกญาติ และ/หรือ คำเรียกอวัยวะ เป็นคำนามที่แปลกแยกที่แปลกแยกด้วย เนื่องจากคำเรียกญาติ และ/หรือ คำเรียกอวัยวะมีลำดับชั้นที่สูงกว่า

ไฮแมน (Haiman, 1983: 793-5) ได้ศึกษาเกี่ยวกับความสอดคล้องกันระหว่างรูปและความหมาย (iconicity) พบว่า รูปภาษาจะคล้ายคลึงกับความหมายของมันในทางใดทางหนึ่ง ความสัมพันธ์ระหว่างทั้งสองสิ่งไม่ได้เกิดขึ้นอย่างไม่มีเหตุผล (arbitrary) หนึ่งในหลักการภายใต้แนวคิดนี้คือ ระยะห่างทางภาษา (linguistic distance) ระหว่างสิ่งใดสิ่งหนึ่งมักจะสะท้อนให้เห็นระยะทางโน้ตศัพท์ (conceptual distance) ระหว่างสิ่งนั้นๆ กล่าวคือ ระยะห่างระหว่างรูปภาษาแสดงผู้ครอบครองกับรูปภาษาแสดงสิ่งที่ถูกครอบครองจะเพิ่มมากขึ้นเมื่อสิ่งที่ถูกครอบครองแปลกแยกไปจากตัวผู้ครอบครอง และไม่มีภาษาใดที่รูปทางสัทวิทยา (phonological expression) แสดงการครอบครองสิ่งที่ไม่แปลกแยกจะใหญ่กว่ารูปภาษาแสดงการครอบครองสิ่งแปลกแยก

การศึกษาของไฮแมนสอดคล้องกับการศึกษาของดิกสัน (Dixon, 2009: 286-9) ที่พบว่า รูปภาษาทางไวยากรณ์เพื่อแสดงการครอบครองสิ่งแปลกแยกมักจะซับซ้อนมากกว่าหรือยาวกว่า ดิกสันจำแนกแบบลักษณะภาษาของการแสดงความเป็นเจ้าของสิ่งแปลกแยกและสิ่งที่ไม่แปลกแยกด้วยรูปภาษาออกเป็น 4 แบบ ได้แก่

1. ทั้งหน่วยสร้างแสดงความเป็นเจ้าของสิ่งแปลกแยกและสิ่งที่ไม่แปลกแยกมีรูปภาษาที่คล้ายกัน เพียงแต่หน่วยสร้างแสดงการครอบครองสิ่งที่ไม่แปลกแยกจะมีหน่วยทางไวยากรณ์เพิ่มเข้ามา เช่น

(34) ไม่แปลกแยก

huxdāg·întk^u-t

grandchildren-3sgPER

‘his grandchildren’

(35) แปลกแยก

g·ibō'-tk-t

wolf-tk-3sgPER

‘his wolf’

(Boas, 1911c: 392 อ้างถึงใน Dixon, 2010: 286)

ในภาษาย่อยนาส (Nass) ของชาวซิมเซียน (Tsimshian) คำนามที่เป็นสิ่งที่ถูกครอบครองจะถูกเติมด้วยหน่วยเติมท้ายที่แสดงการถูกครอบครอง (pertensive suffix) **-t** แต่ในหน่วย

สร้างที่แสดงการครอบครองสิ่งที่แปลกแยกต้องมีหน่วยเติม **-tk-** คั่นกลางระหว่างคำนามที่เป็นสิ่งที่ถูกครอบครองและหน่วยเติมท้ายที่แสดงการถูกครอบครอง ดังที่ขีดเส้นใต้ในตัวอย่าง (35)

2. รูปภาษาทางไวยากรณ์เพื่อแสดงการครอบครองสิ่งที่แปลกแยกยาวกว่ารูปภาษาแสดงการครอบครองสิ่งที่ไม่แปลกแยก

	ชุดที่ 1 ไม่แปลกแยก	ชุดที่ 2 แปลกแยก
บุรุษที่ 1 เอกพจน์	<i>ca-</i>	<i>am-</i>
บุรุษที่ 1 พหูพจน์	<i>po-</i>	<i>pom-</i>
บุรุษที่ 2	<i>ci-</i>	<i>cim-</i>
บุรุษที่ 3	<i>i-</i>	<i>im-</i>

(Martin, 1993 อ้างถึงใน Dixon, 2010: 287)

ภาษาครีค (Creek) มีหน่วยเติมสองชุดเพื่อแสดงความเป็นเจ้าของสิ่งที่แปลกแยกและไม่แปลกแยก หน่วยเติมนี้จะวางไว้หน้าคำนามที่ถูกครอบครอง และแสดงบุรุษและพจน์ของผู้ครอบครอง เช่น *ca-pósi* ‘my grandmother’ (ไม่แปลกแยก) *am-á:to* ‘my car’ (แปลกแยก) หน่วยเติมแสดงความเป็นเจ้าของสิ่งแปลกแยกมาจากการเติม *m-* ไว้หน้าหน่วยเติมแสดงความเป็นเจ้าของสิ่งไม่แปลกแยก ดังที่ขีดเส้นใต้

3. หน่วยสร้างแสดงความเป็นเจ้าของสิ่งที่แปลกแยกมีลักษณะนาม (classifier) ในหน่วยสร้าง แต่หน่วยสร้างแสดงความเป็นเจ้าของสิ่งที่ไม่แปลกแยกไม่มี

(36) (ไม่แปลกแยก)	(37) (แปลกแยก)	
<i>yí-mata-n</i>	<i>y-u'ku-n</i>	<i>wanë</i>
<i>1sgPER-shoulder-PER</i>	<i>1sgPER-CLASSIFIER (LIQUID)-PER</i>	<i>honey</i>
‘my shoulder’	‘my honey’	

(Payne & Payne, 1999: 90-3 อ้างถึงใน Dixon, 2010: 288)

ในหน่วยสร้างแสดงการครอบครองสิ่งที่ไม่แปลกแยกในภาษาปานาเร (Panare) คำนามที่ถูกครอบครองจะนำหน้าด้วยหน่วยเติมหน้าที่แสดงการถูกครอบครอง (pertensive suffix) และลงท้ายด้วยหน่วยเติมท้าย *-n* ดังตัวอย่าง (36) แต่ในหน่วยสร้างแสดงการครอบครองสิ่งแปลกแยก ต้องมีลักษณะนามวางไว้หลังหน่วยเติมหน้า ตามที่ขีดเส้นใต้ในตัวอย่าง (37) และตามด้วยหน่วยเติมท้าย *-n* และลงท้ายด้วยคำนามที่ถูกครอบครอง *wanë* ‘honey’ ซึ่งไม่ถูกเติมด้วยหน่วยเติมใดใด

4. ตัวบ่งชี้แสดงความเป็นเจ้าของปรากฏเฉพาะในหน่วยสร้างแสดงความเป็นเจ้าของของสิ่งที่แปลกแยกเท่านั้น

(38) (ไม่แปลกแยก)

Kofi srw

Kofi wife

‘Kofi’s wife’

(39) (แปลกแยก)

*Kofi **φé** awu*

Kofi POSS garment

‘Kofi’s garment’

(Ameka, 1996 อ้างถึงใน Dixon, 2010: 288)

ในภาษาเอเว (Ewe) ผู้ครอบครองสามารถวางไว้ข้างหน้าสิ่งที่ถูกครอบครองได้เลย ในหน่วยสร้างแสดงการครอบครองสิ่งที่ไม่แปลกแยกดังตัวอย่าง (38) แต่ในหน่วยสร้างแสดงการครอบครองสิ่งที่แปลกแยก ตัวบ่งชี้แสดงความเป็นเจ้าของ **φé** จะปรากฏระหว่างผู้ครอบครอง *Kofi* และสิ่งที่ถูกครอบครอง *awu* ‘garment’ ดังตัวอย่าง (39)

เบื้องต้น ในภาษาไทยไม่ได้มีการแบ่งแยกความแปลกแยกหรือไม่แปลกแยกด้วยรูปภาษาทางไวยากรณ์ ดังนั้น ในการนำแนวคิดเรื่องความแปลกแยกมาพิจารณาจะยึดตามที่ไฮเนอ (Heine, 1997b: 10) กล่าวว่า สิ่งที่ไม่สามารถแบ่งแยกไปจากตัวผู้ครอบครองได้เป็นสิ่งที่ไม่แปลกแยก และหากตัวอย่างใดตรงกับข้อ (33)ก-ฉ จะพิจารณาว่าสิ่งนั้นแปลกแยกไปจากตัวผู้ครอบครอง เพื่อพิจารณาว่าความแปลกแยกของคำนามดังกล่าวมีผลต่อการสลับใช้ระหว่างหน่วยสร้างที่มีตัวบ่งชี้ **ของ** ปรากฏ [Xสิ่งที่ถูกครอบครอง **ของ** Yผู้ครอบครอง] กับหน่วยสร้างที่ไม่มี **ของ** ปรากฏ [Xสิ่งที่ถูกครอบครอง Yผู้ครอบครอง] หรือไม่

2.7.2 ประเภทความสัมพันธ์ทางอรรถศาสตร์

ไฮแมน (Haiman, 1983: 794) กล่าวว่า บางภาษา เช่น ภาษาอังกฤษ ภาษาฮังกาเรียน ไม่มี การระบุว่าคำนามใดแปลกแยกหรือไม่แปลกแยกด้วยรูปภาษาอย่างชัดเจน ในบางภาษาเช่นภาษาจีน มีวิธีการแสดงความเป็นเจ้าของสองแบบ ได้แก่ การเรียงคำติดกัน [Xผู้ครอบครอง Yสิ่งที่ถูกครอบครอง] และการใช้ตัวบ่งชี้ *de* [Xผู้ครอบครอง **de** Yสิ่งที่ถูกครอบครอง] จากการศึกษาตามแนวทางแบบลักษณะภาษาของ ทั้งไฮแมน (Haiman, 1983) และดิกสัน (Dixon, 2009) ที่พบว่า รูปภาษาทางไวยากรณ์เพื่อแสดงการ ครอบครองสิ่งที่แปลกแยกมักจะซับซ้อนมากกว่าหรือยาวกว่า ดังนั้นหน่วยสร้างที่ไม่มีตัวบ่งชี้ *de* [Xผู้ครอบครอง Yสิ่งที่ถูกครอบครอง] จึงถูกคาดหวังให้ใช้แสดงการครอบครองที่ไม่แปลกแยก และหน่วยสร้างที่มีตัวบ่งชี้ *de* [Xผู้ครอบครอง **de** Yสิ่งที่ถูกครอบครอง] จึงถูกคาดหวังให้ใช้แสดงการครอบครองที่แปลกแยก อย่างไรก็ตาม หน่วยสร้างที่ไม่มีตัวบ่งชี้ *de* ใช้เพื่อแสดงความสัมพันธ์เชิงเครือญาติเท่านั้น

ลัว (Luo, 2013) แสดงให้เห็นว่า ตัวบ่งชี้แสดงความเป็นเจ้าของ *de* ในภาษาจีน ไม่บังคับ ปรากฏเมื่อหน่วยหลักเป็นคำนามแสดงความสัมพันธ์ทางเครือญาติ ในหน่วยสร้างที่มีผู้ครอบครองเป็น คำสรรพนามและสิ่งที่ถูกครอบครองเป็นคำเรียกญาติ เช่น

(40)	ก	<i>tā de dìdi</i>	ข	<i>tā dìdi</i>
		<i>3sg POSS y. brother</i>		<i>3sg y. brother</i>
		‘his/her younger brother’		

(Luo, 2013: 190)

และยังรวมไปถึงคำนามอื่นๆ ที่รับรู้ว่าเป็นเครือญาติ เช่น

(41)	ก	<i>wǒ de jiā</i>	ข	<i>wǒ jiā</i>
		<i>1sg POSS home/family</i>		<i>1sg home/family</i>
		‘my home/family’		

(Luo, 2013: 190)

อย่างไรก็ตาม ตัวบ่งชี้ *de* บังคับปรากฏหรือไม่ปรากฏ เมื่อแสดงความสัมพันธ์ประเภทอื่นๆ ที่ไม่ใช่ ความสัมพันธ์เชิงเครือญาติ เช่น

(42)	ก	wǒ de fángzi	ข	*wǒ fángzi
		1sg POSS house		1sg house
		‘my house’		

(Luo, 2013: 190)

(43)	ก	tā de shǒu	ข	*tā shǒu
		3sg POSS hand		3sg hand
		‘his hand(s)’		

(Luo, 2013: 191)

(44)	ก	jī ròu	ข	*jī de ròu
		chicken meat		
		‘chicken meat’		

(Luo, 2013: 191)

ตัวอย่าง (44) แสดงความสัมพันธ์แบบส่วนย่อย-ส่วนใหญ่ ตัวบ่งชี้ **de** จึงไม่ปรากฏ ขณะที่ตัวอย่าง (42) แสดงความสัมพันธ์แบบกรรมสิทธิ์ในสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ตัวบ่งชี้ **de** จึงบังคับปรากฏ เช่นเดียวกับตัวอย่าง (43) ที่แสดงความสัมพันธ์แบบผู้ครอบครองอวัยวะ ความแปลกแยกและไม่แปลกแยกไม่สามารถนำมาเป็นเกณฑ์ในการปรากฏของตัวบ่งชี้ดังกล่าวในภาษาจีนได้ และต้องไข่มุมมองด้านประเภทความสัมพันธ์ทางอรรถศาสตร์เข้ามาพิจารณาแทน

โดยภาพรวม เงื่อนไขการปรากฏของตัวบ่งชี้ **de** ในภาษาจีนขึ้นอยู่กับประเภทความสัมพันธ์ระหว่างหน่วยหลักและหน่วยพึ่งพาในหน่วยสร้าง พบได้ 3 ลักษณะ ดังตารางที่ 5

การปรากฏของตัวบ่งชี้ <i>de</i> ในหน่วยสร้าง	ความสัมพันธ์
1) บังคับปรากฏ	1) กรรมสิทธิ์ในสิ่งใดสิ่งหนึ่ง (possessive relationships) 2) อวัยวะของร่างกาย (body part) 3) ความสัมพันธ์เชิงอาชีพและการงาน (association) 4) คุณลักษณะของสิ่งใดสิ่งหนึ่ง (attribution) 5) เวลาที่ปรากฏของสิ่งใดสิ่งหนึ่ง (time) 6) ที่ตั้งของสิ่งใดสิ่งหนึ่ง (location and orientation)
2) ไม่บังคับปรากฏ	ความสัมพันธ์เชิงเครือญาติ (kinship) เท่านั้น
3) ไม่ปรากฏ	1) ความสัมพันธ์แบบส่วนย่อย-ส่วนใหญ่ (part-whole) 2) วัสดุ/วัตถุดิบของสิ่งใดสิ่งหนึ่ง (material) 3) เนื้อหาของสิ่งใดสิ่งหนึ่ง (content)

ตารางที่ 5 การปรากฏของตัวบ่งชี้ *de* ในภาษาจีน

ดังนั้น ในงานวิจัยชิ้นนี้จะใช้เงื่อนไขเรื่องประเภทความสัมพันธ์ทางอรรถศาสตร์มาพิจารณาว่าประเภทความสัมพันธ์ต่างๆ มีผลต่อการสลับใช้หน่วยสร้างที่มีตัวบ่งชี้ *ของ* ปรากฏ [Xสิ่งที่ถูกครอบครอง *ของ* Yผู้ครอบครอง] กับหน่วยสร้างที่ไม่มี *ของ* ปรากฏ [Xสิ่งที่ถูกครอบครอง Yผู้ครอบครอง] หรือไม่ ดังเช่นการปรากฏหรือไม่ปรากฏของตัวบ่งชี้แสดงความเป็นเจ้าของในภาษาจีนที่ขึ้นอยู่กับประเภทความสัมพันธ์ทางอรรถศาสตร์มากกว่ามุมมองเรื่องความแปลกแยก

2.7.3 คุณสมบัติของคำ (ชนิดของคำนามและความมีชีวิตของคำนาม)

อัญชลี สิงห์น้อย (Singnoi, 2000: 147-51) ได้ศึกษาเกี่ยวกับวากยสัมพันธ์ของหน่วยสร้างนามวลีแสดงความเป็นเจ้าของ พบว่าการปรากฏของตัวบ่งชี้ *ของ* ภายในหน่วยสร้างมีอยู่ 3 ลักษณะ คือ ไม่บังคับปรากฏ (optional) บังคับปรากฏ (obligatory) และไม่ปรากฏ (prohibited) การปรากฏนี้เกี่ยวข้องกับคุณสมบัติของคำ (lexical attributes) ทั้งคำนามที่เป็นหน่วยหลักและที่เป็นหน่วยพึ่งพา สามารถจำแนกเป็นตารางได้ดังต่อไปนี้

หน่วยหลัก	การปรากฏของ <i>ของ</i>	หน่วยพืงพา
คำนามทั่วไป	ไม่บังคับปรากฏ	มีชีวิต
คำนามเฉพาะ	บังคับปรากฏ	มีชีวิต
คำนามทั่วไป	ไม่ปรากฏ	ไม่มีชีวิต, คำนามทั่วไป

ตารางที่ 6 เงื่อนไขการปรากฏของตัวบ่งชี้ *ของ* ที่เสนอโดยอัญชลี สิงห์น้อย (Singnoi, 2000)

จากตารางตารางที่ 6 สามารถกล่าวโดยสรุปได้ว่า

- 1) ตัวบ่งชี้ *ของ* จะไม่บังคับปรากฏในหน่วยสร้าง เมื่อหน่วยหลักเป็นคำนามทั่วไป (common noun) และหน่วยพืงพามีชีวิต เช่น *เสื้อของเด็ก*
- 2) ตัวบ่งชี้ *ของ* จะบังคับปรากฏ เมื่อหน่วยหลักเป็นคำนามเฉพาะ (proper noun) และหน่วยพืงพามีชีวิต เช่น *วันวิสาขของฉัน* และ
- 3) ตัวบ่งชี้ *ของ* จะไม่ปรากฏ เมื่อหน่วยหลักเป็นคำนามทั่วไปและหน่วยพืงพาเป็นคำนามทั่วไปซึ่งไม่มีชีวิต เช่น *หลังคาบ้าน*

ข้อค้นพบดังกล่าวได้จากการเก็บข้อมูลด้วยตนเองและเช็คข้อมูลอีกครั้งด้วยผู้พูดภาษาไทยอีกครั้ง (Singnoi, 2000: 6) ในงานวิจัยชิ้นนี้ ผู้วิจัยจะใช้ข้อมูลจากคลังข้อมูลภาษาไทยแห่งชาติ เพื่อหาว่าคุณสมบัติของคำ (ชนิดของคำนามและความมีชีวิตของคำนาม) มีผลต่อการสลับใช้หน่วยสร้างที่มีตัวบ่งชี้ *ของ* ปรากฏ [X_{สิ่งที่ถูกครอบครอง} *ของ* Y_{ผู้ครอบครอง}] กับหน่วยสร้างที่ไม่มี *ของ* [X_{สิ่งที่ถูกครอบครอง} Y_{ผู้ครอบครอง}] ปรากฏหรือไม่ เพื่อยืนยันหรือเติมเต็มข้อค้นพบของอัญชลี สิงห์น้อย

2.7.4 ความหนักของคำในหน่วยสร้าง

อีกเงื่อนไขหนึ่งที่เป็นไปได้ซึ่งทำให้เกิดการสลับใช้ระหว่างหน่วยสร้างที่มีตัวบ่งชี้ *ของ* ปรากฏ [X_{สิ่งที่ถูกครอบครอง} *ของ* Y_{ผู้ครอบครอง}] กับหน่วยสร้างที่ไม่มี *ของ* ปรากฏ [X_{สิ่งที่ถูกครอบครอง} Y_{ผู้ครอบครอง}] คือ ความหนักของคำในหน่วยสร้าง ความหนักของคำในหน่วยสร้างมีผลต่อการสลับใช้ตัวบ่งชี้ในภาษายกตัวอย่างเช่นในภาษาอังกฤษ ดิกสัน (Dixon, 2009: 295) ชี้ให้เห็นว่าเงื่อนไขหนึ่งที่ทำให้เกิดการสลับใช้ระหว่างตัวบ่งชี้แสดงความเป็นเจ้าของ *'s* กับ *of* คือ ความยาวของคำที่เป็นผู้ครอบครอง หากความยาวของคำที่เป็นผู้ครอบครองยาวหรือซับซ้อน ดังที่ขีดเส้นใต้ ตัวบ่งชี้ *of* จะใช้แสดงความเป็นเจ้าของ ดังตัวอย่าง (45)ก แทนที่จะใช้ตัวบ่งชี้ *'s* ดังตัวอย่าง (45)ข

- (45) ก *the gun of that evil character who lives in the tumbledown shack down the road*
 ข **that evil character who lives in the tumbledown shack down the road's gun*

(Dixon, 2009: 295)

ในภาษาไทย ความหนักของคำในหน่วยสร้างมีผลต่อการสลับใช้หน่วยสร้างต่างๆ ในการแสดงเหตุการณ์ต่างๆ ยกตัวอย่างเช่นการศึกษาของกิงกาญจัน เทพกาญจนา (Thepkanjana, 2010) เกี่ยวกับหน่วยสร้างแสดงเหตุการณ์การถ่ายโอน (transfer events) ในภาษาไทย พบว่าหน่วยสร้างที่สามารถแสดงเหตุการณ์ดังกล่าวมีสามรูปแบบ หนึ่งในนั้นคือหน่วยสร้างทวิกรรม (Double Object Construction) และเงื่อนไขที่ทำให้สามารถใช้หน่วยสร้างนี้ได้คือ ความหนักของนามวลีที่เป็นผู้ถูกกระทำ (theme noun phrase) ดังที่ขีดเส้นใต้ในตัวอย่าง นามวลีนั้นในหน่วยสร้างจะต้องไม่หนักเพื่อที่จะใช้หน่วยสร้างนี้ได้ ดังตัวอย่าง (46)ก ถ้านามวลีนั้นหนักจะทำให้ประโยคมีความแปลกดัง (46)ข หรือผิดไวยากรณ์ดัง (46)ค

- (46) ก *เจ้านายให้เงินผม*
 ข *?เจ้านายให้เงินห้าร้อยบาทผม*
 ค **สมศักดิ์แจกหนังสือที่เขาเขียนเด็ก*

(Thepkanjana, 2010: 421)

ดังนั้น มีความเป็นไปได้ว่าความหนักของคำในหน่วยสร้างอาจเป็นเงื่อนไขที่ทำให้เกิดการสลับใช้ระหว่างหน่วยสร้างที่มีตัวบ่งชี้ **ของ** ปรากฏ กับหน่วยสร้างที่ไม่มี **ของ** ปรากฏ

2.7.5 ความเป็นสำนวน

อีแวนส์และกรีน (Evans & Green, 2006: 643) กล่าวว่า ภาษาคำที่เป็นสำนวน (idiomatic expression) เป็นภาษาที่มักจะไม่สามารถเข้าใจได้ตามตัวอักษร ความหมายที่เกิดขึ้นไม่ได้เกิดจากการประกอบกันของหน่วยต่างๆ ในหน่วยสร้าง (non-compositional) ผู้พูดเรียนรู้ภาษาที่เป็น

สำนวนทั้งก่อน มากกว่าที่จะเรียนรู้แยกส่วน ฟิลมอร์และคณะ (Fillmore et al., 1988: 504-6) เสนอแบบลักษณ์ของรูปภาษาที่เป็นสำนวน 4 ลักษณะ ได้แก่

1. *สำนวนเข้ารหัส กับ สำนวนถอดรหัส (encoding versus decoding idioms)*

สำนวนเข้ารหัส (encoding idioms) คือ สำนวนที่ไม่สามารถคาดเดาความหมายได้เมื่อได้ฟังครั้งแรก เช่น *kick the bucket* (ตาย) ผู้พูดภาษาต้องเรียนรู้สำนวนเหล่านี้ทั้งก่อนและไม่สามารถคาดเดาการปรากฏร่วมกันของหน่วยต่างๆ ในหน่วยสร้างจากกฎในภาษานั้นๆ ได้ ขณะที่สำนวนถอดรหัส (decoding idioms) คือ สำนวนที่อาจจะคาดเดาความหมายได้เมื่อได้ฟังครั้งแรก เช่น *wide awake* (ตาสว่าง) แต่ผู้พูดภาษาไม่สามารถคาดเดาการปรากฏร่วมกันของหน่วยต่างๆ ในหน่วยสร้างจากกฎในภาษานั้นๆ ได้

2. *สำนวนถูกหลักไวยากรณ์ กับ สำนวนเหนือหลักไวยากรณ์ (grammatical versus extragrammatical idioms)*

สำนวนถูกหลักไวยากรณ์ (grammatical idioms) เช่น *spill the beans* (เปิดเผยความลับอย่างไม่ตั้งใจ) ที่กริยาตามด้วยส่วนเติมเต็มนามวลีตามหลักไวยากรณ์ ขณะที่สำนวนเหนือหลักไวยากรณ์ (extragrammatical idioms) เช่น *all of a sudden* (ทันทีทันใด)

3. *สำนวนคำตายตัว กับ สำนวนเติมคำ (substantive versus formal idioms)*

สำนวนคำตายตัว (substantive idioms) เกิดจากการประกอบขึ้นมาจากหน่วยต่างๆ แบบตายตัว เช่น *kick the bucket* ในขณะที่ สำนวนเติมคำ (formal idioms) จะเป็นกรอบทางวากยสัมพันธ์ที่สามารถเติมด้วยคำต่างๆ ได้ เช่น หน่วยสร้าง 'the X-er the Y-er' (ยิ่ง X ยิ่ง Y) ที่สามารถเติมด้วยคำต่างๆ ได้ตามที่ขีดเส้นใต้ เช่น *The bigger they come, the harder they fall.*

4. *สำนวนที่มีหน้าที่และไม่มีหน้าที่ทางวัจนปฏิบัติ (idioms with and without pragmatic point)*

รูปภาษาที่เป็นสำนวนบางตัวอย่างมีหน้าที่ทางวัจนปฏิบัติด้วยตัวรูปภาษาเอง เช่น *Good morning, How do you do?, once upon a time* แต่บางตัวอย่างไม่มีหน้าที่ทาง

วัจนปฏิบัติด้วยตัวมันเอง เช่น *all of a sudden*, หน่วยสร้าง ‘the X-er the Y-er’ เป็นต้น

การที่ผู้พูดภาษาต้องเรียนรู้รูปภาษาที่เป็นสำนวนที่มีตัวบ่งชี้ *ของ* ทั้งก่อน มากกว่าที่จะเรียนรู้แบบแยกส่วน อาจทำให้ผู้พูดผลิตรูปภาษานั้นเป็นคำเรียงต่อกันแบบตายตัว จากสมมติฐานนี้ ความเป็นสำนวนอาจเป็นเงื่อนไขที่ทำให้เกิดการสลับใช้ระหว่างหน่วยสร้างที่มีตัวบ่งชี้ *ของ* ปรากฏ กับหน่วยสร้างที่ไม่มี *ของ* ปรากฏ หรือไม่

2.8 สรุป

ในงานวิจัยชิ้นนี้ จะใช้ทฤษฎีความเป็นต้นแบบเข้ามาช่วยจัดประเภทความสัมพันธ์ทางอรรถศาสตร์ที่แสดงด้วยตัวบ่งชี้ *ของ* ในภาษาไทย จากนั้นจะนำความสัมพันธ์ต่างๆ มาจัดเรียงตามความเป็นต้นแบบและเสนอเป็นเครือข่ายทางความหมาย และหาเงื่อนไขที่ทำให้เกิดการสลับใช้ระหว่างหน่วยสร้างที่มีตัวบ่งชี้ *ของ* ปรากฏ [Xสิ่งที่ถูกรอบครอง *ของ* Yผู้รอบครอง] กับหน่วยสร้างที่ไม่มี *ของ* [Xสิ่งที่ถูกรอบครอง Yผู้รอบครอง] โดยพิจารณามุมมองด้านแปลกแยกของสิ่งที่ถูกรอบครอง ประเภทความสัมพันธ์ทางอรรถศาสตร์ คุณสมบัติของคำ (ชนิดของคำนามและความมีชีวิตของคำนาม) ความหนักของคำในหน่วยสร้าง และความเป็นสำนวน

บทที่ 3

ความสัมพันธ์ทางอรรถศาสตร์ระหว่างหน่วยหลักและหน่วยฟังพา

ในหน่วยสร้างนามวลีที่มีตัวบ่งชี้ ของ

ในบทนี้จะประกอบไปด้วยสองส่วน ส่วนแรกคือหัวข้อ 3.1 ความสัมพันธ์ทางอรรถศาสตร์ระหว่างผู้ครอบครองกับสิ่งที่ถูกครอบครองที่แสดงด้วยตัวบ่งชี้ *ของ* ผู้วิจัยจะอธิบายด้วยแนวคิดเกี่ยวกับความเป็นเจ้าของในระดับประสบการณ์ (ที่เกี่ยวข้องกับความเป็นต้นแบบ) และส่วนที่สองคือหัวข้อ 3.2 เครือข่ายความหมายของความสัมพันธ์ต่างๆ

3.1 ความสัมพันธ์ทางอรรถศาสตร์ที่แสดงด้วยตัวบ่งชี้ *ของ*

หมวด ประเภทความสัมพันธ์	หมวด						รวม	%
	เรื่องแต่ง	หนังสือพิมพ์	งานวิชาการ	งานที่ไม่ใช่วิชาการ	กฎหมาย	อื่นๆ		
3.1.1 กรรมสิทธิ์ในสิ่งใดสิ่งหนึ่ง	129	130	87	126	176	165	813*	30.02
3.1.2 ส่วน-ร่างกาย	160	56	70	34	30	43	393	14.51
3.1.3 ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล	74	55	56	11	9	46	251	9.27
3.1.4 ส่วนย่อย-ส่วนใหญ่	37	99	103	132	92	95	558	20.61
3.1.5 คุณลักษณะของสิ่งใดสิ่งหนึ่ง	10	20	23	28	12	24	117	4.32
3.1.6 เหตุการณ์-ผู้ร่วมเหตุการณ์	9	39	43	66	64	45	266	9.82
3.1.7 หัวข้อของสิ่งใดสิ่งหนึ่ง	35	60	76	84	11	36	302	11.15
รวม	454	459	481	458	394	454	2,700	100

ตารางที่ 7 ปริมาณการใช้ *ของ* เพื่อแสดงความสัมพันธ์แต่ละประเภท

จากการวิเคราะห์ข้อมูล ตัวบ่งชี้ **ของ** สามารถใช้แสดงความสัมพันธ์ได้อย่างน้อย 7 ประเภท ตามตารางที่ 7 โดยที่กรรมสิทธิ์ในสิ่งใดสิ่งหนึ่งเป็นความสัมพันธ์ที่พบมากที่สุด และคุณลักษณะของสิ่งใดสิ่งหนึ่งเป็นความสัมพันธ์ที่พบน้อยที่สุด

3.1.1 กรรมสิทธิ์ในสิ่งใดสิ่งหนึ่ง

กรรมสิทธิ์ในสิ่งใดสิ่งหนึ่งเป็นความสัมพันธ์ที่แสดงด้วยตัวบ่งชี้ **ของ** ในความถี่ที่มากที่สุด (ประมาณ 30% ของจำนวนทั้งหมด) ตามตารางที่ 7 กรรมสิทธิ์ในสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ยังถือเป็นความสัมพันธ์ที่มีความเป็นต้นแบบมากที่สุด

โดยเบื้องต้น กรรมสิทธิ์ในสิ่งใดสิ่งหนึ่ง เป็นความสัมพันธ์ระหว่างผู้ครอบครองซึ่งเป็นมนุษย์ และสิ่งที่ถูกครอบครองซึ่งมักจะจับต้องได้ ตามแนวคิดเรื่องการไม่สามารถแบ่งแยกไปจากตัวผู้ครอบครองได้ (inalienability) (Chappell & McGregor, 1995; Heine, 1997b) สิ่งที่ถูกครอบครองจะเป็นสิ่งที่สามารถแยกออกจากผู้ครอบครองได้ (alienable) หรือถูกรับรู้ว่ามีสภาพแยกไปจากตัวผู้ครอบครอง เนื่องจากผู้ครอบครองไม่ได้รับสิ่งนั้นติดตัวมาตั้งแต่กำเนิด โดยผู้ครอบครองจะมีสิทธิ์ใช้และควบคุมดูแลสิ่งนั้นได้ ในงานวิจัยนี้ กรรมสิทธิ์ในสิ่งใดสิ่งหนึ่งสามารถแบ่งออกได้ 4 ประเภทย่อย ได้แก่

- (A) กรรมสิทธิ์ในสิ่งใดสิ่งหนึ่งแบบถาวร
 - (a1) กรรมสิทธิ์ในสิ่งใดสิ่งหนึ่งแบบชั่วคราว
 - (a2) กรรมสิทธิ์ในสิ่งใดสิ่งหนึ่งแบบกายภาพ
 - (a3) กรรมสิทธิ์ในสิ่งใดสิ่งหนึ่งแบบนามธรรม
 - (a4) กรรมสิทธิ์ในสิ่งใดสิ่งหนึ่งจากการเป็นผู้ผลิต

(A) กรรมสิทธิ์ในสิ่งใดสิ่งหนึ่งแบบถาวร

กรรมสิทธิ์ในสิ่งใดสิ่งหนึ่งที่แบบถาวรในงานวิจัยนี้ สอดคล้องกับ “ความเป็นเจ้าของโดยเนื้อแท้” (inherent possession) หรือ “การเป็นเจ้าของถาวร” (permanent possession) ตามการจัดประเภทของมิลเลอร์และจอห์นสัน แลร์ด (Miller & Johnson-Laird, 1976: 558-65) และ

ไฮเนอ (Heine, 1997b: 33-5) ตัวอย่างที่พบในประเภทความสัมพันธ์แบบกรรมสิทธิ์ในสิ่งใดสิ่งหนึ่งแบบถาวร เช่น

- (1) ถ้าคนต่างด้าวสมรสกับคนไทย ให้แนบบัตรประชาชนของคู่สมรส
- (2) โทรศัพท์ของเธอถูกไวรัส และส่ง MMS หาคนอื่นโดยที่เธอไม่รู้เรื่อง
- (3) ยมกับต้มแยกไปสร้างบ้านใหม่ของตัวเองอยู่ไม่ไกลออกไป
- (4) ส่วนกะทิรับรองว่าสะอาดแน่นอนเพราะเป็นกะทิจากร้านของพี่สาวที่บรรจุกันกะทิมาส่งให้น้องชายอย่างดี

(คลังข้อมูลภาษาไทยแห่งชาติ)

ตามคุณสมบัติของความเป็นต้นแบบของเทเลอร์ (Taylor, 2003: 228-9) กรรมสิทธิ์ในสิ่งใดสิ่งหนึ่งแบบถาวรถือว่ามีคุณสมบัติความเป็นต้นแบบครบทุกประการ และสิ่งที่ถูกครอบครองแปลกแยกไปจากตัวผู้ครอบครอง ดังตารางที่ 8

คุณสมบัติความเป็นต้นแบบ	
(ก)1 ผู้ครอบครองเป็นมนุษย์	+
(ก)2 สิ่งที่ถูกครอบครองเป็นสิ่งรูปธรรม (มักจะไม่มีชีวิต)	+
(ก)3 ความสัมพันธ์ระหว่างทั้งสองสิ่งเป็นแบบกรรมสิทธิ์แต่เพียงผู้เดียว	+
(ก)4 ผู้ครอบครองมีสิทธิ์ในการใช้ประโยชน์และอนุญาตให้ผู้อื่นใช้สิ่งที่ถูกครอบครอง	+
(ก)5 ผู้ครอบครองมีสิทธิ์ในการลงทุนกับสิ่งที่ถูกครอบครองผ่านการทำธุรกรรม	+
(ก)6 ผู้ครอบครองมีหน้าที่รับผิดชอบหรือดูแลสิ่งที่ถูกครอบครองให้อยู่ในสภาพดี	+
(ก)7 ผู้ครอบครองและสิ่งที่ถูกครอบครองจำเป็นต้องอยู่ในพื้นที่เดียวกันหรือใกล้ชิดกัน	+
(ก)8 ความสัมพันธ์ในการเป็นเจ้าของต้องเป็นแบบระยะยาว	+
สิ่งที่ถูกครอบครองมีความแปลกแยก	+

ตารางที่ 8 คุณสมบัติความเป็นต้นแบบของตัวอย่างในกรรมสิทธิ์ในสิ่งใดสิ่งหนึ่ง (1)

จากตารางที่ 8 ผู้ครอบครองในกรรมสิทธิ์ในสิ่งใดสิ่งหนึ่งแบบถาวรเป็นมนุษย์ ซึ่งตรงตามข้อ (ก)1 และครอบครองสิ่งที่เป็นรูปธรรม ได้แก่ บัตรประชาชน โทรศัพท์ บ้าน ร้าน ซึ่งตรงตามข้อ (ก)2

สิ่งที่ถูกรอบครองเหล่านี้มีความแปลกแยกไปจากตัวผู้ครอบครอง เนื่องจากสามารถแยกหรือตัดความสัมพันธ์จากผู้ครอบครองได้ด้วยวิธีใดวิธีหนึ่ง

ในมุมมองเกี่ยวกับอำนาจเหนือสิ่งที่ถูกรอบครอง จากตัวอย่างที่ (1) - (4) ผู้ครอบครองมีกรรมสิทธิ์ในสิ่งใดสิ่งหนึ่งแต่เพียงผู้เดียว (exclusive) ซึ่งตรงตามข้อ (ก)3 ยกตัวอย่าง (3) *บ้านใหม่ของตัวเอง (ตัวเอง อ้างถึง ยมกับต้ม)* แม้ว่าบ้านอาจจะมีผู้อาศัยได้มากกว่าหนึ่งคน และผู้อาศัยเหล่านั้นสามารถอ้างว่าตนเองมีกรรมสิทธิ์ร่วมในบ้านนั้นได้ โดยใช้รูปภาพ “บ้าน*ของ*(ผู้อาศัย)” แต่ในความเป็นจริง เจ้าของบ้านที่แท้จริงก็มีได้เพียงคนเดียวเท่านั้น นั่นคือ *ยม* หรือ *ต้ม* ตามตัวอย่าง (3) ในทางกฎหมาย ผู้ครอบครองที่แท้จริงถูกเรียกว่า “เจ้าบ้าน” (ราชบัณฑิตยสถาน, 2554)

นอกจากนี้ ผู้ครอบครองถือเป็นผู้ที่สามารถใช้ประโยชน์จากสิ่งที่ถูกรอบครองได้อย่างสูงสุด และบุคคลอื่นไม่สามารถประโยชน์จากสิ่งนั้นได้หากไม่ได้รับการอนุญาตจากผู้ครอบครองที่แท้จริง ซึ่งตรงตามข้อ (ก)4 อีกทั้ง

ในกรรมสิทธิ์ในสิ่งใดสิ่งหนึ่งแบบถาวร ผู้ครอบครองสามารถเปลี่ยนแปลงกรรมสิทธิ์การครอบครองไปอยู่ในมือของผู้อื่นได้ โดยการขาย การบริจาค เป็นต้น โดยที่บุคคลอื่นที่ไม่ใช่ผู้ครอบครองไม่มีสิทธิ์ในการทำสิ่งเหล่านี้ ซึ่งตรงตามข้อ (ก)5 และผู้ครอบครองจะถูกคาดหวังให้ดูแลสิ่งที่ถูกรอบครองให้อยู่ในสภาพดี ซึ่งตรงตามข้อ (ก)6

โดยทั่วไป ผู้ครอบครองและสิ่งที่ถูกรอบครองอยู่ในพื้นที่เดียวกันหรือใกล้ชิดกัน ซึ่งตรงตามข้อ (ก)7 ยกตัวอย่าง (3) *บ้านใหม่ของตัวเอง* ถึงแม้ว่า *บ้าน* เป็นสิ่งที่ไม่สามารถเคลื่อนที่ไปกับผู้ครอบครองได้ตลอดเวลา แต่ผู้ครอบครองซึ่งเป็นมนุษย์จะโคจรใกล้ชิดกับ *บ้าน* จึงทำให้ทั้งสองสิ่งอยู่ใกล้ชิดกัน และความใกล้ชิดนี้เป็นแบบระยะยาว ซึ่งตรงตามข้อ (ก)8

(a1) กรรมสิทธิ์ในสิ่งใดสิ่งหนึ่งแบบชั่วคราว

ตามการจัดประเภทของมิลเลอร์และจอห์นสัน แลร์ด (Miller & Johnson-Laird, 1976) และไฮเนอ (Heine, 1997b) “ความเป็นเจ้าของโดยบังเอิญ” (accidental possession) หรือ “การเป็นเจ้าของชั่วคราว” (temporary possession) สอดคล้องกับกรรมสิทธิ์ในสิ่งใดสิ่งหนึ่งแบบชั่วคราวในงานวิจัยชิ้นนี้ ดังตัวอย่าง

- (5) มักต้องเริ่มต้นด้วยการให้หมอนตรวจใหม่ โดยใช้เครื่องมือในห้องตรวจของหมอ
- (6) ล้มพับบรรยากาศทะเลพัทยาและหัวหิน แหล่งยอดฮิตของนักท่องเที่ยวทั่วโลก
- (7) กุดทิงและบึงโขงหลงยังมีสิ่งๆที่เหมือนกันอย่างหนึ่งคือเป็นแหล่งพักผ่อนของนกอพยพ

(คลังข้อมูลภาษาไทยแห่งชาติ)

ตามคุณสมบัติของความเป็นต้นแบบของเทเลอร์ (Taylor, 2003) กรรมสิทธิ์ในสิ่งใดสิ่งหนึ่งแบบชั่วคราว ถือว่ามีคุณสมบัติความเป็นต้นแบบรองลงมาจากกรรมสิทธิ์ในสิ่งใดสิ่งหนึ่งแบบถาวร ในข้อ (A) และสิ่งที่ถูกรอบครอบแปลกแยกไปจากตัวผู้ครอบครอง ตัวอย่างต้นแบบในกรรมสิทธิ์ในสิ่งใดสิ่งหนึ่งแบบชั่วคราวจะมีคุณสมบัติดังตารางที่ 9

คุณสมบัติความเป็นต้นแบบ	
(ก)1 ผู้ครอบครองเป็นมนุษย์	+
(ก)2 สิ่งที่ถูกครอบครองเป็นสิ่งรูปธรรม (มักจะไม่มีชีวิต)	+
(ก)3 ความสัมพันธ์ระหว่างทั้งสองสิ่งเป็นแบบกรรมสิทธิ์แต่เพียงผู้เดียว	-
(ก)4 ผู้ครอบครองมีสิทธิ์ในการใช้ประโยชน์และอนุญาตให้ผู้อื่นใช้สิ่งที่ถูกรอบครอบ	+*
(ก)5 ผู้ครอบครองมีสิทธิ์ในการลงทุนกับสิ่งที่ถูกรอบครอบผ่านการทำธุรกรรม	-
(ก)6 ผู้ครอบครองมีหน้าที่รับผิดชอบหรือดูแลสิ่งที่ถูกรอบครอบให้อยู่ในสภาพดี	+
(ก)7 ผู้ครอบครองและสิ่งที่ถูกรอบครอบจำเป็นต้องอยู่ในพื้นที่เดียวกันหรือใกล้ชิดกัน	+
(ก)8 ความสัมพันธ์ในการเป็นเจ้าของต้องเป็นแบบระยะยาว	-
สิ่งที่ถูกรอบครอบมีความแปลกแยก	+

ตารางที่ 9 คุณสมบัติความเป็นต้นแบบของตัวอย่างในกรรมสิทธิ์ในสิ่งใดสิ่งหนึ่ง (2)

กรรมสิทธิ์ในสิ่งใดสิ่งหนึ่งแบบชั่วคราวแตกต่างจากแบบถาวรตรงข้อ (ก)3 ตามตารางที่ 9 ในกรรมสิทธิ์ในสิ่งใดสิ่งหนึ่งแบบชั่วคราว ความสัมพันธ์ระหว่างผู้ครอบครองและสิ่งที่ถูกรอบครอบไม่ได้เป็นแบบกรรมสิทธิ์แต่เพียงผู้เดียวอีกต่อไป ซึ่งขัดกับข้อ (ก)3 เช่นตัวอย่าง (5) ห้องตรวจของหมอ เป็นเพียงผู้ที่ได้รับสิทธิ์ในการใช้ห้องตรวจเพียงชั่วคราวเท่านั้น เมื่อมีการเปลี่ยนเวร กรรมสิทธิ์ในห้องตรวจต้องเปลี่ยนไปอยู่ในมือของหมอท่านอื่น

เครื่องหมายดอกจัน (*) ในข้อ (ก)4 แสดงว่าผู้ครอบครองสามารถใช้ประโยชน์และอนุญาตให้ผู้อื่นใช้สิ่งที่ถูกครอบครองได้แต่อาจถูกจำกัดด้วยเงื่อนไขบางอย่าง เนื่องจากผู้ครอบครองไม่ได้เป็นเจ้าของที่แท้จริง ความแตกต่างระหว่างตัวอย่าง (5) *ห้องตรวจของหมอ* และ (6) *แหล่งยอดฮิตของนักท่องเที่ยวทั่วโลก* คือความถี่ในการใช้ประโยชน์ แม้ว่าผู้ครอบครอง (*หมอ*) ในตัวอย่างที่ (5) จะเป็นผู้ใช้ประโยชน์จากสิ่งที่ถูกครอบครอง (*ห้องตรวจ*) เพียงระยะเวลาสั้นๆ แต่อาจพิจารณาว่า *หมอ* ใช้ประโยชน์ในความถี่มากกว่าผู้ครอบครอง (*นักท่องเที่ยวทั่วโลก*) ในตัวอย่างที่ (6) ที่ใช้ประโยชน์จากสิ่งที่ถูกครอบครอง (*แหล่งยอดฮิต*) ในความถี่ที่น้อยกว่า ลักษณะเช่นนี้จึงทำให้ตัวอย่าง (5) มีความเป็นต้นแบบมากกว่า (6)

อีกทั้ง ผู้ครอบครองในกรรมสิทธิ์ในสิ่งใดสิ่งหนึ่งแบบชั่วคราวจะไม่สามารถลงทุนกับสิ่งที่ถูกครอบครองผ่านการทำธุรกรรมได้ ซึ่งขัดกับข้อ (ก)5 เช่นตัวอย่าง (5) *หมอ* ไม่มีอำนาจเด็ดขาดในการเปลี่ยนแปลงกรรมสิทธิ์การครอบครองไปให้ผู้อื่น เช่น การขาย การบริจาค เป็นต้น เนื่องจาก *หมอ* ไม่ใช่ผู้ครอบครองที่แท้จริงและต้องใช้ *ห้องตรวจ* นี้ร่วมกับ *หมอ* ท่านอื่น และที่สำคัญ ความสัมพันธ์ในการเป็นเจ้าของไม่ได้เป็นแบบระยะยาวอีกต่อไป ซึ่งขัดกับข้อ (ก)8

ในกรณีที่ผู้ครอบครองไม่ได้เป็นมนุษย์แต่มีชีวิต (*นกอพยพ*) ดังตัวอย่าง (7) และครอบครองสิ่งใดสิ่งหนึ่ง (*แหล่งพักพิง*) เป็นเวลาชั่วคราว จะถือว่าเป็นตัวอย่างที่เริ่มห่างไกลออกจากความเป็นต้นแบบที่กำหนดว่าผู้ครอบครองเป็นมนุษย์

เทลเลอร์ (Taylor, 2000: 6) ยกตัวอย่างเหตุการณ์ที่แยกความแตกต่างระหว่างความเป็นเจ้าของโดยเนื้อแท้หรือถาวร กับความเป็นเจ้าของโดยบังเอิญหรือชั่วคราว ในกรณีของการยืมรถยนต์ “คุณให้ฉันยืมรถยนต์” ในกรณีที่เกิดอุบัติเหตุขึ้น “ฉัน” สามารถพูดกับผู้เห็นเหตุการณ์ว่า “รถของฉันเกิดอุบัติเหตุ” (หมายถึงรถที่ฉันขับมา) ซึ่งแสดงความเป็นเจ้าของโดยบังเอิญหรือชั่วคราว แต่เมื่อกลับไปบอกผู้ครอบครองตามกฎหมายจะไม่สามารถบอกว่า “รถของฉัน” ได้อีกต่อไป ต้องใช้ “รถของคุณ”

(a2) กรรมสิทธิ์ในสิ่งใดสิ่งหนึ่งแบบกายภาพ

มิลเลอร์และจอห์นสัน แลร์ด (Miller & Johnson-Laird, 1976) และไฮเนอ (Heine, 1997b) ได้จัดประเภทได้จัดประเภท “ความเป็นเจ้าของโดยกายภาพ” (physical possession) หรือเป็นเจ้าของโดยความใกล้ชิด ขึ้นมาเพื่ออธิบายปรากฏการณ์เมื่อผู้ครอบครองอยู่ใกล้ชิดติดกันกับสิ่งใด

สิ่งหนึ่ง ผู้ครอบครองอาจเป็นเจ้าของสิ่งนั้นแบบถาวรหรือชั่วคราวก็ได้ โดยเน้นไปที่การอยู่ใกล้ชิดติดกัน ณ ขณะที่ผู้พูดอ้างถึง

จากข้อมูลในคลังข้อมูลภาษาไทยแห่งชาติฯ พบตัวอย่างที่แสดงกรรมสิทธิ์ในสิ่งใดสิ่งหนึ่งแบบกายภาพ ดังตัวอย่าง (8)

- (8) *สีนํ้าตาลเป็นสีที่ใช้ได้กับผิวทุกสี และใช้ได้ทั้งกลางวันกลางคืน ถ้าจะให้มีเงาของสี เสื้อผ้าที่คุณแต่งทอติดอยู่ที่เปลือกตาบ้าง หลังจากทาเปลือกตาด้วยสีนํ้าตาลแล้ว ให้แตะอายแชโดว์สี เขียวหรือฟ้าหรือสีตามเสื้อผ้าของคุณ อย่างแผ่วเบาที่ปลายเปลือกตาแล้วเกลี่ยให้กลมกลืน*

(คลังข้อมูลภาษาไทยแห่งชาติฯ)

จากตัวอย่าง (8) เสื้อผ้าของคุณ ซึ่งอยู่ในบริบทของการสอนแต่งหน้า ผู้พูดซึ่งกำลังสอนแต่งหน้าต้องการเน้นถึงสิ่งที่ถูกครอบครอง (เสื้อผ้า) ที่อยู่ใกล้ชิดติดกับผู้ครอบครองในขณะนั้น (จาก เสื้อผ้าที่คุณแต่งทอ) การอยู่ติดกันนี้ทำให้ผู้ครอบครองมีอำนาจในการควบคุมสิ่งที่ถูกครอบครองโดยอัตโนมัติ แม้ว่าสิ่งที่อยู่ติดกับผู้ครอบครองนั้นไม่ได้เป็นของผู้ครอบครองตามกฎหมายหรือในความเป็นจริง และผู้พูดอาจจะไม่ได้ใ้ใจว่าผู้ครอบครองเป็นเจ้าของตัวจริงหรือไม่ ดังตัวอย่าง *Steward, my glass is empty, can you bring me another beer?* (Heine, 1997b: 36) ผู้พูดไม่ได้ใ้ใจว่าผู้ครอบครองแก้ว (*my glass*) ที่แท้จริงเป็นใคร แต่แก้วอยู่ใกล้ชิดกับตัวผู้พูดในขณะนั้น จนสามารถแสดงการครอบครองได้ คล้ายกับบริบทในร้านอาหาร เมื่อมีลูกค้าเข้าไปนั่งที่โต๊ะใดโต๊ะหนึ่งในร้านอาหาร เจ้าของร้านสามารถพูดกับบริการว่า “ช่วยเอานํ้าไปเสิร์ฟที่โต๊ะของลูกค้าด้วย” ได้ แม้ว่าโต๊ะตัวนั้นจะเป็นของร้านอาหาร ไม่ใช่ของลูกค้าในความเป็นจริง และลูกค้าไม่ได้ขออนุญาตใช้โต๊ะกับทางร้านอาหาร แต่เมื่อลูกค้าเข้ามานั่งที่โต๊ะ ลูกค้าจะถือว่าอยู่ใกล้ชิดกับโต๊ะ ณ ขณะเวลานั้นที่ผู้พูดกำลังพูดอยู่

เมื่อพิจารณาถึงช่วงเวลาในการเป็นเจ้าของ ตามการจัดประเภทของมิลเลอร์และจอห์นสันแลร์ด (Miller & Johnson-Laird, 1976) และไฮเนอ (Heine, 1997b) ความเป็นเจ้าของโดยเนื้อแท้หรือถาวร (ซึ่งเทียบได้กับกรรมสิทธิ์ในสิ่งใดสิ่งหนึ่งแบบถาวร จากข้อ (A) ในงานวิจัยนี้) กับความเป็นเจ้าของโดยบังเอิญหรือชั่วคราว (ซึ่งเทียบได้กับกรรมสิทธิ์ในสิ่งใดสิ่งหนึ่งแบบชั่วคราว จากข้อ (a1) ในงานวิจัยนี้) จะไม่มีโอกาสเกิดขึ้นพร้อมกันในการครอบครองสิ่งใดสิ่งหนึ่งในแต่ละครั้ง กล่าวคือผู้ครอบครองจะไม่สามารถครอบครองสิ่งใดสิ่งหนึ่งแบบถาวรและชั่วคราวในเวลาเดียวกันได้ ขณะที่

ความเป็นเจ้าของโดยกายภาพอาจทับซ้อนกับความเป็นเจ้าของประเภทอื่นที่กล่าวมาได้ ยกตัวอย่าง / *want to fill in this form; do you have a pen?* (Heine, 1997b: 34) ปากกา (*a pen*) อาจจะเป็นของผู้ที่ถูกถามแบบถาวรหรือชั่วคราวก็ได้

(a3) กรรมสิทธิ์ในสิ่งใดสิ่งหนึ่งแบบนามธรรม

ความสัมพันธ์อีกประเภทหนึ่งที่ห่างไกลจากความเป็นต้นแบบ ภายในกรรมสิทธิ์ในสิ่งใดสิ่งหนึ่ง คือ กรรมสิทธิ์ในสิ่งใดสิ่งหนึ่งแบบนามธรรมและสิ่งที่ถูกครอบครองนั้นมีความแปลกแยกไปจากตัวผู้ครอบครอง ไฮเนอ (Heine, 1997b: 34) จัดให้ผู้ครอบครอง (มนุษย์) ที่ครอบครองสิ่งนามธรรมที่ทั้งแปลกแยก (เช่น *time*) และไม่แปลกแยก (เช่น *mercy*) อยู่ในประเภทความสัมพันธ์ที่เรียกว่า “การเป็นเจ้าของสิ่งนามธรรม” (*abstract possession*) ในบทนี้ ผู้วิจัยจะจัดให้การครอบครองสิ่งนามธรรมที่มีความแปลกแยกอยู่ในความสัมพันธ์แบบกรรมสิทธิ์ในสิ่งใดสิ่งหนึ่ง แยกจากการครอบครองสิ่งนามธรรมที่ไม่มีความแปลกแยกซึ่งจัดให้อยู่ในประเภทความสัมพันธ์อื่นๆ เนื่องจากเมื่อสิ่งที่ถูกครอบครองมีความแปลกแยก ผู้ครอบครองที่เป็นมนุษย์จะสามารถควบคุม ดูแล จัดการ หรือตัดความสัมพันธ์ไปจากสิ่งๆ นั้นได้ เหมือนสิ่งที่ถูกครอบครองรูปธรรมในข้อ (A), (a1) และ (a2) ตัวอย่างที่พบในคลังข้อมูลภาษาไทยแห่งชาติฯ เช่น

- (9) ต้องขอขอบพระคุณกระทรวงการต่างประเทศ ที่ได้เชิญ “พลอยแกมเพชร” และก็เป็นโชคดีของผม ที่ทางนิตยสารได้ส่งผมมางานเทศกาลไทยที่ญี่ปุ่นครั้งนี้
- (10) ชื่อเสียงของท่านจึงเป็นที่รู้จักกันว่าเป็นนักร้องสตริงที่บันทึกแผ่นเสียงไว้มากท่านหนึ่งเท่านั้น
- (11) ปัญหาของเราไม่ได้อยู่ตรงที่รถโค้ชพาไปไหน แต่อยู่ตรงที่ไม่มีรถโค้ชวิ่งผ่านแล้ว
- (12) ขึ้นรถได้ที่นั่ง นื่องมิซก็กลับผล็อย เป็นหน้าที่ของมารดาและจุฑามาศที่ต้องช่วยกัน หอบหิ้วตุ๊กตาที่บรรดาหนุ่มๆ

(คลังข้อมูลภาษาไทยแห่งชาติฯ)

ตามคุณสมบัติความเป็นเจ้าของที่เป็นต้นแบบของเทลเลอร์ (Taylor, 2003) ตัวอย่างที่พบในคลังข้อมูลภาษาไทยแห่งชาติฯ ที่แสดงกรรมสิทธิ์ในสิ่งใดสิ่งหนึ่งแบบนามธรรมมักมีคุณสมบัติตามตารางที่ 10

คุณสมบัติความเป็นต้นแบบ	
(ก)1 ผู้ครอบครองเป็นมนุษย์	+
(ก)2 สิ่งที่ถูกครอบครองเป็นสิ่งรูปธรรม (มักจะไม่มีชีวิต)	-
(ก)3 ความสัมพันธ์ระหว่างทั้งสองสิ่งเป็นแบบกรรมสิทธิ์แต่เพียงผู้เดียว	+/-
(ก)4 ผู้ครอบครองมีสิทธิ์ในการใช้ประโยชน์และอนุญาตให้ผู้อื่นใช้สิ่งที่ถูกครอบครอง	+*/-
(ก)5 ผู้ครอบครองมีสิทธิ์ในการลงทุนกับสิ่งที่ถูกครอบครองผ่านการทำธุรกรรม	-
(ก)6 ผู้ครอบครองมีหน้าที่รับผิดชอบหรือดูแลสิ่งที่ถูกครอบครองให้อยู่ในสภาพดี	+/-
(ก)7 ผู้ครอบครองและสิ่งที่ถูกครอบครองจำเป็นต้องอยู่ในพื้นที่เดียวกันหรือใกล้ชิดกัน	+
(ก)8 ความสัมพันธ์ในการเป็นเจ้าของต้องเป็นแบบระยะยาว	+/-
สิ่งที่ถูกครอบครองมีความแปลกแยก	+

ตารางที่ 10 คุณสมบัติความเป็นต้นแบบของตัวอย่างในกรรมสิทธิ์ในสิ่งใดสิ่งหนึ่ง (3)

ตัวอย่าง (9) - (12) มีผู้ครอบครองที่เป็นมนุษย์ ซึ่งตรงตามข้อ (ก)1 และสิ่งที่ถูกครอบครองเป็นนามธรรม ซึ่งไม่ใช่ลักษณะต้นแบบตามข้อ (ก)2

สิ่งที่ถูกครอบครองบางอย่างมีผู้ครอบครองเพียงคนเดียว ซึ่งตรงตามข้อ (ก)3 เช่น (9) *โชคดี* (10) *ชื่อเสียง* ตรงกันข้ามกับ (11) *ปัญหา* (12) *หน้าที่* ที่มีผู้ครอบครองร่วมกันมากกว่า 1 คน

ตามข้อ (ก)4 ที่มีเครื่องหมายดอกจัน (*) แสดงการใช้ประโยชน์จากสิ่งนามธรรมบางอย่างได้แต่ไม่ได้เต็มที่ เช่น (9) *โชคดี* (10) *ชื่อเสียง* ที่เมื่อผู้ครอบครองมีแล้วจะได้รับประโยชน์บางประการ แต่สิ่งเหล่านั้นก็อยู่เหนือการควบคุมของผู้ครอบครอง นอกจากนี้ ผู้ครอบครองไม่สามารถขายสิ่งนามธรรมเหล่านั้นไปให้ผู้อื่นได้ ซึ่งแย้งกับข้อ (ก)5

ผู้ครอบครองสิ่งนามธรรมอาจจะถูกคาดหวังให้ดูแลสิ่งเหล่านั้นให้อยู่ในสภาพดี ตามข้อ (ก)6 เช่น (10) *ชื่อเสียง* ในทำนองเดียวกัน แม้ว่า (11) *ปัญหา* ไม่ได้เป็นสิ่งที่ต้องดูแลให้อยู่ในสภาพดี แต่ผู้ครอบครองมักถูกคาดหวังให้รับผิดชอบในการแก้ไขปัญหานั้นๆ

ในแง่ความใกล้ชิดและระยะเวลาในการครอบครอง แม้ว่าสิ่งที่ถูกครอบครองไม่สามารถจับต้องได้ แต่ผู้ครอบครองรับรู้ได้ว่าสิ่งที่ถูกครอบครองอยู่ใกล้ชิดกับตนเอง ซึ่งตรงตามข้อ (ก)7 และบางอย่างอาจพิจารณาว่ามีความสัมพันธ์กับผู้ครอบครองเป็นเวลานานมากกว่า ตามข้อ (ก)8 เช่น (10) *ชื่อเสียง* ที่อาจมีความสัมพันธ์กับผู้ครอบครองยาวนานกว่า (9) *โชคดี* ที่เกิดขึ้นเป็นครั้งคราวและไม่ยาวนาน

(a4) กรรมสิทธิ์ในสิ่งใดสิ่งหนึ่งจากการเป็นผู้ผลิต

ความสัมพันธ์ย่อยอีกหนึ่งประเภทที่มีคุณสมบัติคลุมเครือว่าควรจะไปเป็นความสัมพันธ์อีกประเภทใหม่ คือ การที่สิ่งที่ถูกครอบครองถือเป็นผลผลิตที่เกิดจากการกระทำของผู้ครอบครอง ทั้งจากการกระทำ การคิด การประดิษฐ์ เป็นต้น เพาท์สมา (Poutsma, 1914: 40-1) จัดตัวอย่างที่มีลักษณะนี้ เช่น *the pheasant's nest, nature's work* อยู่ในประเภท GENITIVE OF ORIGIN เช่นเดียวกับเคิร์กและคณะ (Quirk et al., 1985: 321-2) ที่จัดตัวอย่างที่มีลักษณะเดียวกัน ดังตัวอย่าง (13) – (15) อยู่ในประเภท GENITIVE OF ORIGIN

(13) *the girl's story* มาจาก *The girl told a story.*

(14) *the general's letter* มาจาก *The general wrote a letter.*

(15) *France's wines* มาจาก *France produces wines.*

(Quirk et al., 1985: 321-2)

ในภาษาไทย พบตัวอย่างลักษณะเหมือนตัวอย่างที่ยกมาเช่นกัน เช่น

(16) ลายเซ็นของคุณสุริมามีลักษณะเป็นอักษรย่อ

(17) เขาปรุงยาสำเร็จรูปขายในท้องตลาดจะได้มีลูกค้าคนไทยมากๆ เขาฝันเห็นภาพคนไทยมาซื้อยาของเขาแทบทุกบ้าน

(18) หนังสือรับรองของนายจ้างแสดงเหตุผลที่จำเป็นจะต้องจ้างผู้ขอทำงานต่อไป

(19) ชมภาพวาดของจิตรกรดังที่คัดสรรมาให้อิมตาอิมใจถึงใจกลางเมืองหลวงของไทย

(20) หลังจากที่เขาได้รับรางวัลซีไรต์ ก็มีการวิพากษ์วิจารณ์งานของอัญชัน

ค่อนข้างมาก อาจารย์เจตนาที่พูดว่า งานของอัญชันนั้นเป็นงานที่มีจิตทางวรรณศิลป์

(คลังข้อมูลภาษาไทยแห่งชาติฯ)

จากตัวอย่าง (16) - (20) ตัวอย่างที่ขีดเส้นใต้เหล่านี้สามารถเทียบกับประโยคได้ ดัง (16)ก - (20)ก

(16) ก คุณสุริมาเซ็นหรือออกแบบลายเซ็น

(17) ก เขาปรุงยา

(18) ก นายจ้างออกหนังสือรับรอง

(19) ก จิตรกรตั้ง วาดภาพวาด

(20) ก อัญชันเขียนงาน

หากพิจารณาถึงความเป็นต้นแบบที่เสนอโดยเทลเลอร์ (Taylor, 2003) ผู้ครอบครองและสิ่งที่ถูกครอบครองเป็นต้นแบบตามข้อ (ก)1 และ (ก)2 เนื่องจากเป็นมนุษย์และเป็นสิ่งรูปธรรมที่ไม่มีชีวิตตามลำดับ และสิ่งที่ถูกครอบครองมักมีผู้ครอบครองที่เป็นผู้ผลิตหรือผู้สร้างสรรค์เพียงคนเดียว ซึ่งตรงตามข้อ (ก)3

ผู้ผลิตหรือผู้สร้างสรรค์มีสิทธิ์ในการใช้ประโยชน์และอนุญาตให้ผู้อื่นใช้สิ่งนั้น ซึ่งตรงตามข้อ (ก)4 ยกตัวอย่าง ผู้ที่จะใช้ (19) ภาพวาดของจิตรกรตั้ง หรือ (20) งานของอัญชัน เพื่อคัดลอกหรือเพื่อประโยชน์ในเชิงพาณิชย์ ต้องขออนุญาตกับผู้ครอบครองก่อน (จิตรกรตั้ง และ อัญชัน ตามลำดับ) มิเช่นนั้น การกระทำดังกล่าวอาจเป็นการละเมิดลิขสิทธิ์ของผู้ครอบครองซึ่งเป็นผู้ผลิตนั้นได้

ผลจากการเป็นผู้ผลิตหรือผู้สร้างสรรค์ยังทำให้บุคคลนั้นซึ่งถือเป็นผู้ครอบครองมีสิทธิ์ในการลงทุนกับสิ่งที่ตนผลิตหรือสร้างสรรค์ผ่านการทำธุรกรรมได้ ตามข้อ (ก)5 เช่นตัวอย่าง (17) ยาของเขา ผู้ครอบครองที่ผลิตสิ่งที่ถูกครอบครอง (ยา) สามารถขายสิ่งนั้นได้ นอกจากนี้ ผู้ครอบครองยังมีหน้าที่รับผิดชอบหรือดูแลสิ่งที่ถูกครอบครองให้อยู่ในสภาพดี ซึ่งตรงตามข้อ (ก)6

ผู้ครอบครองและสิ่งที่ถูกครอบครองมักอยู่ใกล้ชิดกันเชิงพื้นที่ ซึ่งตรงตามข้อ (ก)7 และเป็นความสัมพันธ์ระยะยาว ซึ่งตรงตามข้อ (ก)8

นอกเหนือจากสิ่งที่ถูกครอบครองรูปธรรมที่เกิดจากการผลิต พบว่ามีตัวอย่างที่สิ่งที่ถูกครอบครองนามธรรมเช่นกัน ดังตัวอย่าง (21) - (24)

(21) คำพูดแสนเย็นชาของนิโคลัสยังทำให้สะเทือนใจได้ไม่น้อย

(22) ว่าแต่ความคิดของหล่อนเข้าที่นะแม่กู่หลาบ

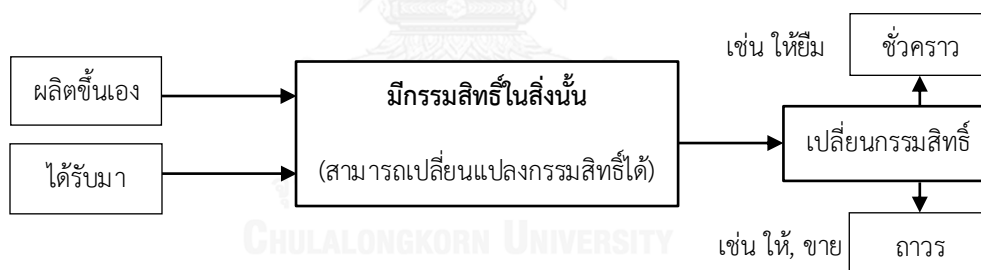
(23) คุณหนูผู้รอบคอบอย่างฉฉิน ยอมทำตามแผนการของหลิงจุ

(24) รัฐมนตรีว่าการ ศช. เคยประกาศไว้ว่าจะซื้อจากราคาหนังสือขององค์การคำ⁸

(คลังข้อมูลภาษาไทยแห่งชาติ)

คุณสมบัติของการครอบครองสิ่งนามธรรมแตกต่างจากการครอบครองสิ่งรูปธรรม เช่น ผู้ครอบครองอาจจะไม่สามารถใช้ประโยชน์จากสิ่งที่ถูกครอบครองนามธรรมได้โดยตรง เช่น (21) คำพูดแสนเย็น และ (24) ราคาหนังสือ เป็นต้น และผู้ครอบครองไม่สามารถลงทุนกับสิ่งที่ถูกครอบครองผ่านการทำธุรกรรมได้โดยตรง เช่น (22) ความคิด ผู้ครอบครองสิ่งนี้ไม่สามารถขายความคิดของตนเองโดยตรงได้โดยตรง แต่สิ่งที่ขายได้คือผลผลิตจากความคิดที่สามารถจับต้องได้

เมื่อพิจารณาถึงคุณสมบัติของความเป็นเจ้าของที่เป็นต้นแบบ ที่เสนอโดยเทเลอร์ (Taylor, 2003) แล้ว ก็พบว่าตัวอย่าง (16) - (24) ยังคงสามารถจัดให้อยู่ในประเภทกรรมสิทธิ์ในสิ่งใดสิ่งหนึ่งได้อยู่ เนื่องจากเทเลอร์ไม่ได้ตั้งเงื่อนไขเกี่ยวกับวิธีการได้รับสิ่งที่ถูกครอบครอง ว่าจะต้องได้มาด้วยการซื้อ การผลิตเอง หรือการได้รับมา ดังนั้นผู้วิจัยจึงจะจัดให้ตัวอย่างที่สิ่งที่ถูกครอบครองเกิดจากการผลิตโดยผู้ครอบครองอยู่ในประเภทกรรมสิทธิ์ในสิ่งใดสิ่งหนึ่ง โดยทั้งการที่ได้รับมาหรือผลิตขึ้นเองถือเป็นกระบวนการก่อนที่จะมีกรรมสิทธิ์และสามารถเปลี่ยนกรรมสิทธิ์ได้ ดังรูปที่ 3

รูปที่ 3 การมีกรรมสิทธิ์ในสิ่งใดสิ่งหนึ่งและการถ่ายโอนกรรมสิทธิ์

⁸ ความมีชีวิตของคำนามไม่ได้มีลักษณะตายตัว (Rosenbach, 2008: 153) เช่น คำว่า บริษัท ซึ่งเป็นสมุหนาม (collective noun) หรือคำนามที่ใช้เรียกกลุ่ม สามารถตีความได้ว่าเป็นองค์กร (คำนามที่ไม่มีชีวิต) เช่น บริษัทตั้งอยู่ที่จังหวัดสมุทรปราการ หรือเป็นกลุ่มคนที่ทำงานอยู่ในองค์กร (คำนามที่มีชีวิต) เช่น บริษัทประกาศรับสมัครพนักงานใหม่ ดังนั้นการวิเคราะห์ว่าคำนามตัวไหนเป็นมนุษย์ หรือมีชีวิตหรือไม่นั้น ต้องอาศัยบริบท ผู้ครอบครองของตัวอย่างดังกล่าว (องค์การคำ) สามารถตีความได้ว่าเป็นผู้ที่ทำงานในองค์การคำ เนื่องจากสามารถกำหนดราคาหนังสือได้

3.1.2 ส่วน-ร่างกาย

ความสัมพันธ์ประเภทนี้คือความสัมพันธ์ระหว่างตัวมนุษย์และสิ่งที่อยู่ภายในตัวมนุษย์เอง เส้นแบ่งระหว่างความสัมพันธ์แบบกรรมสิทธิ์ในสิ่งใดสิ่งหนึ่งกับส่วน-ร่างกาย คือ ความแปลกแยก กล่าวคือ ในกรรมสิทธิ์ในสิ่งใดสิ่งหนึ่ง สิ่งที่ถูกครอบครองจะแปลกแยกไปจากตัวผู้ครอบครอง แต่เมื่อเปลี่ยนไปเป็นส่วน-ร่างกาย สิ่งที่ถูกครอบครองจะไม่แปลกแยก

แลงแอกเคอร์ (Langacker, 1993: 7) กล่าวว่า คำเรียกอวัยวะ (body-part terms) จะบังคับให้ถูกครอบครอง (obligatorily possessed) ซึ่งแสดงถึงความใกล้ชิดกันระหว่างมนุษย์กับอวัยวะ นอกจากนี้ ผู้ใช้ภาษาบางภาษายังมองว่าอวัยวะในร่างกายไม่ใช่สิ่งที่แปลกแยกไปจากตัวมนุษย์ เนื่องจากมันเป็นสิ่งที่ได้รับมาโดยกำเนิดหรือโดยธรรมชาติ โดยเบื้องต้นถือว่าเป็นสิ่งที่ไม่สามารถแยกออกไปจากร่างกายได้ (inalienable) ซึ่งตรงข้ามกับการเป็นเจ้าของสิ่งที่สามารถแยกหรือตัดความสัมพันธ์ (alienable) ไปจากผู้ครอบครองได้ด้วยวิธีการใดวิธีการหนึ่ง เช่น การขาย การทลาย การขโมย เป็นต้น

ปรากฏการณ์ดังกล่าวทำให้เกิดรูปภาษาที่แตกต่างกันเพื่อพรรณนาสิ่งที่แบ่งแยกได้หรือไม่ได้จากผู้ครอบครอง เช่น ในภาษาเมลานีเซียน (Melanesian) (Peekel, 1909 อ้างถึงใน Chappell and McGregor, 1995: 3) รากคำศัพท์ (noun stem) *kat-* หมายถึงได้ทั้ง ดับที่เป็นอวัยวะภายในของคน (แบ่งแยกไม่ได้/ ไม่แปลกแยก) และดับที่เป็นอาหาร (แบ่งแยกได้/ แยกแยก) ทั้งสองจะใช้รูปภาษาของหน่วยสร้างนามวลีแสดงความเป็นเจ้าของที่แตกต่างกัน

- (25) A *katigu* ‘my liver’ (แบ่งแยกไม่ได้/ ไม่แปลกแยก)
 (26) *agu kat* ‘my liver that I am going to eat’ (แบ่งแยกได้/ แยกแยก)

(Peekel, 1909 อ้างถึงใน Chappell and McGregor, 1995: 3)

แต่ในภาษาไทย ไม่ได้แบ่งแยกรูปภาษาที่แยกใช้กับคำนามที่แบ่งแยกไม่ได้หรือแบ่งแยกได้ ตัวบ่งชี้ **ของ** สามารถใช้ได้ทั้งกับที่มีความหมายว่าอวัยวะของคนและคำที่มีความหมายว่าอาหารได้ เช่น

- (27) คุณลุงแกกินเหล้ามากครับ**ดับของ**แกแข็งไปนานแล้ว
 (28) เขารมควันหมูแฮมด้วยกากมะพร้าวหลังบ้าน ไม่ต้องซื้อต้องหาจากร้านหรือโรงงาน
 ทำได้กรอกเยอรมันเลย ดับดของผมเป็นเพียงรายการเสริมเท่านั้น

(คลังข้อมูลภาษาไทยแห่งชาติฯ)

ดับ จากตัวอย่าง (27) เป็นอวัยวะซึ่งแบ่งแยกไม่ได้ไปจากตัวผู้ครอบครอง หรือไม่ได้แปลกแยกไปจากตัวผู้พูด ขณะที่ ดับ(ขาด) จากตัวอย่าง (28) เป็นอาหารซึ่งแบ่งแยกไปจากตัวผู้ครอบครองได้ หรือแปลกแยกไปจากตัวผู้พูด หรือพิจารณาว่ามีความสัมพันธ์กับผู้ครอบครองแบบกรรมสิทธิ์ในสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ทั้งสองกรณีสามารถใช้กับ **ของ** ได้ แม้ว่าจะมีคุณสมบัติเรื่องความแปลกแยกต่างกัน

ในบางภาษา แนวคิดเรื่องความแบ่งแยกไม่ได้ (inalienability) ไม่ได้มีผลกับการเลือกใช้รูปภาษาเพื่อแสดงความเป็นเจ้าของในระดับหน่วยสร้างนามวลี แต่มีผลในระดับประโยค เช่นตัวอย่างในภาษาญี่ปุ่นที่เสนอโดยซึจีโอคา (Tsujioka, 2013) โดยทั่วไป ผู้ใช้ภาษาจะใช้รูป **no** ต่อท้ายคำนามที่เป็นผู้ครอบครองเพื่อแสดงความเป็นเจ้าของอวัยวะ (แบ่งแยกไม่ได้) ดัง (29) เช่นเดียวกับสิ่งที่ไม่ใช่อวัยวะ (แบ่งแยกได้) ดัง (30) ในหน่วยสร้างนามวลีแสดงความเป็นเจ้าของ

(29) <i>John no me</i>
<i>John GEN eye</i>
'John's eye' (แบ่งแยกไม่ได้) | (30) <i>John no kuruma</i>
<i>John GEN car</i>
'John's car' (แบ่งแยกได้) |
|---|--|

(Tsujioka, 2002: 122)

อย่างไรก็ตาม เมื่อผู้ใช้ภาษาต้องการแสดงความเป็นเจ้าของในระดับประโยคในภาษาญี่ปุ่น จะไม่สามารถใช้โครงสร้างเดียวกันเหมือนตัวอย่าง (29) – (30) ได้ หากต้องการสื่อความหมายว่า “ใครมีอวัยวะ” จะต้องใช้โครงสร้างที่แตกต่างเพื่อสื่อว่า “ใครมีสิ่งของ” เช่น หากจะสื่อความหมายว่าจอห์นมีตาสีฟ้า ดัง (31) จะไม่สามารถใช้โครงสร้างเดียวกันกับที่จะสื่อว่าจอห์นมีบ้านหลังใหญ่ ดัง (32) ได้ หากนำโครงสร้างเพื่อแสดงสิ่งที่แบ่งแยกได้ไปแสดงสิ่งที่แบ่งแยกไม่ได้ จะถือว่าเป็นผิดหลักไวยากรณ์ดัง (31)

(31) <i>*John ni aoi me ga ar-u</i>
<i>John DAT blue eye NOM be-PRES</i>
'John has blue eyes.'	(แบ่งแยกไม่ได้)
(32) <i>John ni ookina ie ga ar-u</i>
<i>John DAT big house NOM be-PRES</i>
'John has a big house.'	(แบ่งแยกได้)

(Tsujioka, 2002: 121)

ในภาษาไทย แนวคิดเรื่องความแบ่งแยกไม่ได้ (inalienability) ไม่ได้มีผลกับรูปภาษาแสดงความเป็นเจ้าของทั้งรูปภาษาในระดับนามวลีและระดับประโยค ในระดับประโยค ผู้ใช้ภาษาสามารถใช้กริยา มีเพื่อแสดงความเป็นเจ้าของสิ่งที่แบ่งแยกได้ (33) และแบ่งแยกไม่ได้ (34) เช่นเดียวกัน

(33) เขามีรถยนต์ รถยนต์ของเขา (แบ่งแยกได้)

(34) เขามีตา (สีฟ้า) ตา (สีฟ้า) ของเขา (แบ่งแยกไม่ได้)

ส่วน-ร่างกายที่พบในงานวิจัยนี้จะแบ่งออกเป็นสองส่วน ได้แก่ (B) ส่วนรูปธรรมในร่างกาย และ (b1) ส่วนนามธรรมในร่างกาย

(B) ส่วนรูปธรรมในร่างกาย

จากข้อมูล พบว่า **ของ** ใช้แสดงความเป็นเจ้าของอวัยวะหรือส่วนต่างๆ ที่เป็นรูปธรรมในร่างกาย เช่น (35) และ (42)

(35) ผมขอเส้นผมของ ลามาสองเส้น

(36) ดวงตาของ เธอเปี่ยมไปด้วยความรัก

(37) แกกคิดว่าที่รอยกักบนแอมป์เปิดและที่หลอดดูด คงมีน้ำลายของ ขโมยติดอยู่

(38) เลือดของ แม่ไหลนอง แต่เขาหาได้สนใจไม่

(39) แหม่มคิดและพินิจมอง ใบหน้าของ แฟรงค์

(40) นางพยาบาลคนหนึ่งยก ข้อมือของ หล่อนขึ้นตรวจชีพจรทันที

(41) นักพยาธิวิทยาของรัฐจะยังไม่ชี้ขาดว่าเหตุใด ปอดของ น.ส.ออนจิจึงทำงานล้มเหลว

(42) เวลาอยู่ในสถานการณ์นำอดีตแบบนี้ สมองของฉันจะต้องจมนึกอะไรดีๆ ไม่ออกเลยสักครั้ง

(คลังข้อมูลภาษาไทยแห่งชาติ)

ตามคุณสมบัติของความเป็นต้นแบบของเทเลอร์ (Taylor, 2003) ความเป็นเจ้าของอวัยวะหรือส่วนต่างๆ ที่เป็นรูปธรรมในร่างกายมีคุณสมบัติน้อยลงมาจากกรรมสิทธิ์ในสิ่งใดสิ่งหนึ่ง และสิ่งที่ถูกรับครอบครองไม่แปลกแยกไปจากตัวผู้ครอบครอง ดังตารางที่ 11

คุณสมบัติความเป็นต้นแบบ	
(ก)1 ผู้ครอบครองเป็นมนุษย์	+
(ก)2 สิ่งที่ถูกครอบครองเป็นสิ่งรูปธรรม (มักจะไม่มีชีวิต)	+
(ก)3 ความสัมพันธ์ระหว่างทั้งสองสิ่งเป็นแบบกรรมสิทธิ์แต่เพียงผู้เดียว	+
(ก)4 ผู้ครอบครองมีสิทธิ์ในการใช้ประโยชน์และอนุญาตให้ผู้อื่นใช้สิ่งที่ถูกครอบครอง	+*
(ก)5 ผู้ครอบครองมีสิทธิ์ในการลงทุนกับสิ่งที่ถูกครอบครองผ่านการทำธุรกรรม	-
(ก)6 ผู้ครอบครองมีหน้าที่รับผิดชอบหรือดูแลสิ่งที่ถูกครอบครองให้อยู่ในสภาพดี	+
(ก)7 ผู้ครอบครองและสิ่งที่ถูกครอบครองจำเป็นต้องอยู่ในพื้นที่เดียวกันหรือใกล้ชิดกัน	+
(ก)8 ความสัมพันธ์ในการเป็นเจ้าของต้องเป็นแบบระยะยาว	+
สิ่งที่ถูกครอบครองมีความแปลกแยก	-

ตารางที่ 11 คุณสมบัติความเป็นต้นแบบของตัวอย่างในส่วน-ร่างกาย

ตามตารางที่ 11 ตัวอย่างที่พบมีผู้ครอบครองที่เป็นมนุษย์ ซึ่งตรงตามข้อ (ก)1 อย่างไรก็ดี พบตัวอย่างที่ผู้ครอบครองไม่ได้เป็นมนุษย์ (*หมึกทะเล*) ในตัวอย่าง (43) ซึ่งถือว่าเป็นตัวอย่างที่ห่างไกลจากความเป็นต้นแบบของประเภทนี้

(43) ตาของหมึกทะเลเป็นตาที่พัฒนาสูงสุดในกลุ่มสัตว์ไม่มีกระดูกสันหลัง

(คลังข้อมูลภาษาไทยแห่งชาติ)

สิ่งที่ถูกครอบครองเป็นรูปธรรม ซึ่งตรงตามข้อ (ก)2 แต่สิ่งที่ถูกครอบครองนั้นเป็นสิ่งที่ไม่สามารถแยกไปจากตัวผู้ครอบครองได้โดยง่ายหรือไม่แปลกแยกไปจากตัวผู้พูดเหมือนสิ่งที่ถูกครอบครองในกรรมสิทธิ์ในสิ่งใดสิ่งหนึ่ง

ความสัมพันธ์ระหว่างผู้ครอบครองกับสิ่งที่ถูกครอบครองเป็นแบบกรรมสิทธิ์แต่เพียงผู้เดียว (exclusive) ซึ่งตรงตามข้อ (ก)3 ในความเป็นจริง แทบจะเป็นไปไม่ได้ที่ผู้อื่นจะมาใช้อวัยวะต่างๆ ร่วมกับผู้ครอบครองอวัยวะ

ตามข้อ (ก)4 ผู้ครอบครองเป็นผู้ที่สามารถใช้ประโยชน์จากอวัยวะได้ แต่เครื่องหมายดอกจัน (*) ตามตารางแสดงว่า ผู้ครอบครองอาจจะไม่สามารถใช้ประโยชน์จากสิ่งนั้นได้อย่างเต็มที่เหมือนสิ่งรูปธรรมที่แบ่งแยกไปจากผู้ครอบครองได้ มาซซิเทลลิ (Mazzitelli, 2015: 32) ยกตัวอย่างความสัมพันธ์ที่ผู้ครอบครองไม่มีอำนาจในการควบคุมหรือใช้อวัยวะนั้นได้อย่างสมบูรณ์ โดยยกตัวอย่างความสัมพันธ์ระหว่างจอห์น (*John*) และผมของเขา (*his hair*) จากประโยค *John has*

blond hair. แม้ว่าจอร์นจะสามารถย้อมสีผมของตัวเองได้ แต่แทบจะเป็นไม่ได้ที่จอร์นจะเปลี่ยนสีผมที่แท้จริงของตนเองให้เป็นสีที่ตนเองปรารถนา ถึงแม้ว่าเขาจะสามารถย้อมสีผมตัวเองได้ตามต้องการ แต่สีผมที่แท้จริงของจอร์นก็ยังคงเป็นสีบลอนด์อยู่ดี อีกตัวอย่างหนึ่งที่แสดงว่าจอร์นสามารถจัดการดูแลผมของตัวเองได้แต่ไม่สามารถทำได้อย่างเต็มที่ คือ การที่เขาสามารถตัดผมของเขาได้ แต่ไม่สามารถควบคุมไม่ให้มันงอกขึ้นมาใหม่ได้

การที่ไม่สามารถควบคุมสิ่งที่ถูกรอบครองได้อย่างเต็มที่มักส่งผลให้ผู้ครอบครองไม่สามารถนำไปสิ่งที่ถูกรอบครองนั้นไปขายเพื่อแสวงหาผลกำไรหรือนำไปบริจาคได้ ซึ่งขัดแย้งกับข้อ (ก)5 แม้ว่าอาจมีผู้โต้แย้งว่า ความเจริญด้านวิทยาการทางการแพทย์และเทคโนโลยีทำให้ผู้ครอบครองสามารถบริจาคเลือดหรืออวัยวะ เป็นต้น มาซซิเทลลี (Mazzitelli, 2015) กล่าวว่าภาพของการบริจาคเลือดหรืออวัยวะไม่ได้เป็นการกระทำที่เท่าเทียมกันกับการขายหรือการให้สิ่งที่สามารถแยกไปจากตัวผู้ครอบครองได้ เนื่องจากผลกระทบทางร่างกายที่ผู้ครอบครองได้รับจากการกระทำทั้งสองอย่างนั้นแตกต่างกัน เช่น ผู้ที่บริจาคเลือดให้ผู้อื่นย่อยได้รับผลกระทบทางร่างกายมากกว่าผู้ที่บริจาคเสื้อผ้าให้ผู้อื่น

นอกจากนี้ ผู้ครอบครองจะถูกคาดหวังให้ดูแลสิ่งที่ถูกรอบครองในตัวอย่าง (35) - (42) ตามข้อ (ก)6

ลักษณะเด่นของความสัมพันธ์ประเภทนี้คือ ผู้ครอบครองและสิ่งที่ถูกรอบครองอยู่ในพื้นที่เดียวกันหรือใกล้ชิดกัน ซึ่งตรงตามข้อ (ก)7 อย่างไรก็ตาม คุณสมบัตินี้แตกต่างจากคุณสมบัติด้านความใกล้ชิดของ (3.1.1) กรรมสิทธิ์ในสิ่งใดสิ่งหนึ่ง กล่าวคือ ในความสัมพันธ์แบบกรรมสิทธิ์ในสิ่งใดสิ่งหนึ่ง เมื่อผู้ครอบครองเคลื่อนที่ สิ่งที่ถูกครอบครองจะไม่เคลื่อนที่ตามผู้ครอบครอง ความใกล้ชิดที่เกิดขึ้นเกิดจากการที่ผู้ครอบครองเคลื่อนที่เข้าไปหาหรือโอบล้อมสิ่งที่ถูกครอบครอง ขณะที่ในความสัมพันธ์แบบส่วน-ร่างกาย เมื่อผู้ครอบครองเคลื่อนที่ สิ่งที่ถูกครอบครองจะเคลื่อนที่ไปพร้อมกับผู้ครอบครองด้วย ซึ่งสามารถเขียนแทนด้วยประโยคสัญลักษณ์ (notation) ที่สะท้อนถึงการรู้จำเหตุการณ์ต่างๆ ที่เสนอโดยมิลเลอร์และจอร์นสัน แลร์ด (Miller & Johnson-Laird, 1976: 113) ความใกล้ชิดติดกันระหว่างมนุษย์และอวัยวะหรือส่วนร่างกายสามารถแสดงด้วย

(44) “Hold $(x, y) = \text{If } x \text{ moves, } y \text{ moves with it.}”$

หรือ “เกาะติด($X_{\text{ผู้ครอบครอง}}$, $Y_{\text{สิ่งที่ถูกรอบครอง}}$) เท่ากับ เมื่อ $X_{\text{ผู้ครอบครอง}}$ เคลื่อนที่ $Y_{\text{สิ่งที่ถูกรอบครอง}}$ จะเคลื่อนที่ตามไปด้วย” และการเกาะติดนี้เป็นแบบระยะยาว ตามข้อ (ก)8

(b1) ส่วนนามธรรมในร่างกาย

อีกความสัมพันธ์ที่มีลักษณะคล้ายกับความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับอวัยวะหรือส่วนในร่างกายที่จับต้องได้ ดังตัวอย่าง (35) - (42) คือ ความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับส่วนในร่างกายที่จับต้องไม่ได้ ซึ่งเป็นความสัมพันธ์ที่ขยายมาจากความสัมพันธ์ที่มีลักษณะรูปธรรมกว่า มิทคอฟสกา (Mitkovska, 2004: 5) ผู้ศึกษาเกี่ยวกับความสัมพันธ์ทางอรรถศาสตร์ที่แสดงด้วย *na* ในภาษา มาซิโดเนียน ได้จัดให้บุคลิกลักษณะ (personality features) ทั้งที่เป็นด้านกายภาพ เช่น *izgledot na Ana* 'Ana's look' หรือที่เป็นด้านจิตใจ เช่น *karakterot na Ana* 'Ana's character' และสภาวะทางกายและจิต (psycho-physiological states/ experiences) เช่น *lutinata na Ana* 'Ana's anger' อยู่ในประเภทเดียวกันกับความสัมพันธ์ส่วน-ร่างกาย (body part relations) เนื่องจากสิ่งเหล่านั้นถือเป็นองค์ประกอบของบุคคลที่ไม่ได้แปลกแยก

คำบุพบท *ของ* ในภาษาไทยสามารถใช้แสดงความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์และส่วนของร่างกายที่จับต้องไม่ได้เช่นกัน ดังตัวอย่าง (45) - (50)

บุคลิกลักษณะ (45) - (48):

ทางกายภาพหรือภายนอก (45) และ (46)

“แมนดี้ แม็คเคย์” เป็นหญิงสาวผมแดงรูปร่างหน้าตาสวยจัด แต่งกายด้วยชุดทันสมัย แตกต่างจากฝรั่งนักท่องเที่ยวทั่วไป (45) รูปลักษณ์ของแมนดี้ ผิดไปจากความคาดหวังของบีมเล็กน้อย ซึ่งบีมเคยได้ยิน (46) เสียงของเธอจากการพูดคุยทางโทรศัพท์มาแล้ว

ทางจิตใจหรือภายใน (47) และ (48)

- (47) ผมหัวเราะกับความเอื้ออารีของเธอและแฟน เธอกล่าวชักชวนผมทุกครั้งที่มาเมืองไทย ทำเอาใจผมซัดเซว อยากจะลองไปดูสักครั้ง
- (48) ข้าพเจ้าเห็นผู้ชมผู้ฟังให้ความสนใจกันทุกคน เมื่อสารคดีเสร็จก็นำของสารคดีแจกจ่ายผู้ที่มานั่งฟังให้ได้ชิม และด้วยความชำนาญของ นิจ ได้เตรียมข้าวต้มมาจากที่บ้านสำหรับกินกับน้ำพริกด้วย

สภาวะทางกายและจิต (49) และ (50)

- (49) การกักเก็บน้ำสลักกับบางพื้นที่ที่ประสบสภาพน้ำท่วมซึ่งก็สามารถรับมือกับลานีญาได้ อีกทั้งบรรเทาความเดือดร้อนของชาวเกษตรกรอีกด้วย
- (50) ตอนนั้นอาการร่วงเหงาหวอนอนของฉันทายไปเป็นปกติทั้ง

(คลังข้อมูลภาษาไทยแห่งชาติ)

ตามคุณสมบัติความเป็นต้นแบบของเทเลอร์ (Taylor, 2003) ตัวอย่าง (45) – (50) มีสิ่งที่ถูกครอบครองนามธรรมที่ไม่แปลกแยก ซึ่งไม่ใช่สิ่งครอบครองต้นแบบตามข้อ (ก)2

ผู้ครอบครองแทบจะไม่สามารถใช้ประโยชน์จากสิ่งนั้นหรือหาประโยชน์จากสิ่งนั้นด้วยการขายหรือบริจาคได้ ตามข้อ (ก)4 และ (ก)5

โดยกายภาพ ผู้ครอบครองและสิ่งที่ถูกครอบครองอยู่ติดกัน และสิ่งที่ถูกครอบครองบางอย่างอาจจะมีความสัมพันธ์ระยะยาวกับผู้ครอบครอง เช่น บุคลิกลักษณะ (45) – (48) แต่บางอย่างอาจจะเป็นความสัมพันธ์แบบชั่วคราว เช่น สภาวะทางกายและจิต (49) และ (50)

3.1.3 ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล

ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล เป็นความสัมพันธ์ระหว่างตัวมนุษย์กับมนุษย์ด้วยกันเอง ความแตกต่างระหว่างความสัมพันธ์นี้กับกรรมสิทธิ์ในสิ่งใดสิ่งหนึ่งและส่วน-ร่างกาย คือ สิ่งที่ถูกครอบครองเป็นมนุษย์ ความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์นี้สามารถแบ่งออกเป็นหลายรูปแบบ ในงานวิจัยนี้ จะแบ่งออกเป็นสองประเภทย่อยได้แก่ (C) ความสัมพันธ์เชิงเครือญาติ และ (c1) ความสัมพันธ์ทางสังคมอื่นๆ

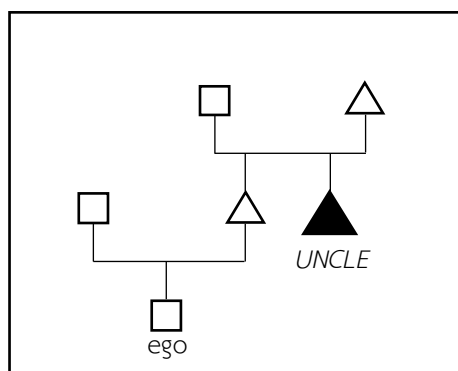
(C) ความสัมพันธ์เชิงเครือญาติ

แลงแอกเคอร์ (Langacker, 1995: 83) กล่าวว่า ความสัมพันธ์เชิงเครือญาติเป็นหนึ่งในความสัมพันธ์ที่เป็นต้นแบบ และมีลักษณะเด่นในชีวิตของมนุษย์ ความสัมพันธ์เชิงเครือญาติที่พบสามารถแบ่งออกเป็น 2 แบบ ได้แก่ 1) ความสัมพันธ์เชิงเครือญาติที่ไม่แปลกแยก หรือกับบุคคลที่มีความสัมพันธ์ทางสายเลือดหรือที่มีบรรพบุรุษร่วมกัน และ 2) ความสัมพันธ์เชิงเครือญาติที่แปลกแยก หรือกับบุคคลที่มีความสัมพันธ์กันจากการแต่งงาน อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ (Prasithrathsint, 2001:

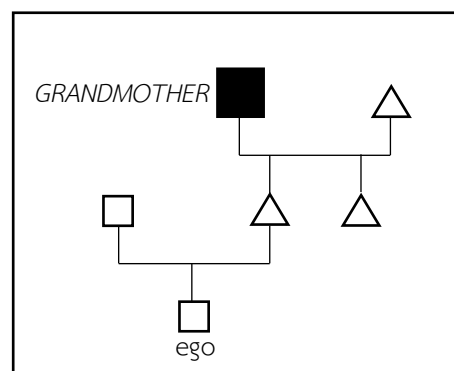
261-2) เรียกคำเรียกญาติในกลุ่มแรกว่า “คำเรียกญาติพื้นฐาน” และเรียกคำเรียกญาติในกลุ่มที่สองว่า “คำเรียกญาติไม่พื้นฐาน”

คำเรียกญาติ (kinship terms) มักจะถูกครอบครองโดยบุคคลใดบุคคลหนึ่งเช่นเดียวกับคำเรียกส่วนของร่างกาย คำเรียกญาติมีหน้าที่บอกตำแหน่งของบุคคลตามลำดับเครือญาติโดยใช้บุคคลใดบุคคลในการอ้างอิง (reference individual) หรือเป็นจุดศูนย์กลาง (ego) เช่น *Sherridan's grandfather* แสดงความสัมพันธ์ที่บุคคลใดบุคคลหนึ่งมีฐาน

การเข้าใจมโนทัศน์ของคำเรียกญาติแต่ละคำสามารถอธิบายด้วยแนวคิดเรื่องเบส-โปรไฟล์ (base-profile) ของแลงแอกเคอร์ (Langacker, 1984) มุมมองดังกล่าวประกอบด้วยส่วนที่เรียกว่า “โปรไฟล์” (profile) ซึ่งเป็นจุดเด่นหรือจุดสนใจ โดยที่โปรไฟล์อยู่ภายใต้ส่วนที่เรียกว่า “เบส” (base) ซึ่งเป็นเหมือนพื้นหลังของโปรไฟล์ ความสำคัญของเบสคือเป็นความรู้หรือโครงสร้างบางอย่างที่จำเป็นต้องมีก่อน เพื่อให้สามารถทำความเข้าใจโปรไฟล์ได้ ความหมายของคำไม่ได้มาจากโปรไฟล์หรือเบสเพียงอันใดอันหนึ่ง แต่มาจากความสัมพันธ์ร่วมกันของทั้งสองสิ่ง แอคเคอร์ (Langacker, 1984: 174) ยกตัวอย่างคำว่า “uncle” ซึ่งเป็นผู้ชายที่มีความสัมพันธ์ทางเครือญาติกับบุคคลที่อ้างอิง (reference individual) สิ่งแรกที่ต้องมีเพื่อทำความเข้าใจมโนทัศน์ของ *UNCLE* คือแผนผังเครือญาติหรือความรู้เกี่ยวกับระบบเครือญาติ ตามรูปที่ 4 ซึ่งถือว่าเป็นเบสของมโนทัศน์ของนี้ แม้ว่าแผนผังเครือญาติสามารถขยายออกไปได้อย่างไม่จำกัด แต่การทำความเข้าใจมโนทัศน์ *UNCLE* ไม่จำเป็นต้องนำทุกส่วนของแผนผังมาพิจารณา สามารถนำเฉพาะส่วนที่จำเป็น (immediate scope) มาพิจารณา ตำแหน่งที่เด่นขึ้นมาในแผนผังเครือญาติที่นับจากบุคคลใดบุคคลหนึ่ง (ego) จะเป็นโปรไฟล์ (สามเหลี่ยมสีทึบ ตามรูปที่ 4.1) ผู้ที่อยู่ในตำแหน่งนี้เองจะถูกเรียกว่า “uncle” และหากเปลี่ยนตำแหน่งของโปรไฟล์ ก็จะเปลี่ยนเป็นมโนทัศน์อย่างอื่นได้ เช่น *GRANDMOTHER* (ตามรูปที่ 4.2), *GRANDFATHER*, *PARENT* เป็นต้น (ซึ่งปรับไปตามเพศของผู้ที่อยู่ในตำแหน่งนั้น)

4.1 UNCLE

4.2 GRANDMOTHER

รูปที่ 4 แผนผังเครือญาติดัดแปลงมาจากของแลงแอกเคอร์ (Langacker, 1984: 174)

ในภาษาไทย ตัวบ่งชี้ **ของ** สามารถใช้แสดงความสัมพันธ์เชิงเครือญาติได้ ทั้งญาติทางสายเลือดและญาติจากการแต่งงาน ดังตัวอย่าง (51) - (57)

ญาติทางสายเลือดหรือที่มีบรรพบุรุษร่วมกัน ซึ่งไม่สามารถตัดความสัมพันธ์ไปจากผู้ครอบครองได้ คำที่อยู่ในตำแหน่งสิ่งที่ถูกครอบครองจะเป็นคำเรียกญาติพื้นฐาน ดังตัวอย่าง (51) - (54)

- (51) พ่อของพี่เป็นคนไทย
- (52) ลูกสาวของเขาเดินทางมาเที่ยวเมืองไทย
- (53) ลุงสิทธิที่ขายแท็กซี่ ของพ่อไปทำมาหากินกับพวกจ๊อบที่โคราชจนรุ่งเรือง
- (54) แทนชื่นชมวัฒนธรรมประเพณีแบบไทยไปเสียทุกอย่างสมเป็นหลานรักของ
คุณตาคุณยาย

ญาติจากการแต่งงาน ซึ่งสามารถตัดความสัมพันธ์ไปจากผู้ครอบครองได้ คำที่อยู่ในตำแหน่งสิ่งที่ถูกครอบครองจะเป็นคำเรียกญาติไม่พื้นฐาน ดังตัวอย่าง (55) - (57)

- (55) บ่อยครั้งเธอไม่รู้ว่าสามีของเธอนั้นกำลังคิดอะไรอยู่
- (56) มิเชลล์ยินยอมเป็นภรรยาของชาวิท
- (57) แม่ยายของโอบามา ไปดูสถานที่ที่จะเป็นที่พำนักแห่งใหม่ในทำเนียบขาว

(คลังข้อมูลภาษาไทยแห่งชาติ)

ตามคุณสมบัติของความเป็นต้นแบบของเทเลอร์ (Taylor, 2003) ความสัมพันธ์เชิงเครือญาติมีคุณสมบัติน้อยกว่ากรรมสิทธิ์ในสิ่งใดสิ่งหนึ่งและส่วน-ร่างกาย ดังตารางที่ 12

คุณสมบัติความเป็นต้นแบบ	ทาง สายเลือด	จากการ แต่งงาน
(ก)1 ผู้ครอบครองเป็นมนุษย์	+	+
(ก)2 สิ่งที่ถูกครอบครองเป็นสิ่งรูปธรรม (มักจะไม่มีชีวิต)	-	-
(ก)3 ความสัมพันธ์ระหว่างทั้งสองสิ่งเป็นแบบกรรมสิทธิ์แต่เพียงผู้ เดียว	+/-	+/-
(ก)4 ผู้ครอบครองมีสิทธิ์ในการใช้ประโยชน์และอนุญาตให้ผู้อื่นใช้สิ่งที่ ถูกครอบครอง	-	-
(ก)5 ผู้ครอบครองมีสิทธิ์ในการลงทุนกับสิ่งที่ถูกครอบครองผ่านการ ทำธุรกรรม	-	-
(ก)6 ผู้ครอบครองมีหน้าที่รับผิดชอบหรือดูแลสิ่งที่ถูกครอบครองให้ อยู่ในสภาพดี	+/-	+/-
(ก)7 ผู้ครอบครองและสิ่งที่ถูกครอบครองจำเป็นต้องอยู่ในพื้นที่ เดียวกันหรือใกล้ชิดกัน	+	+
(ก)8 ความสัมพันธ์ในการเป็นเจ้าของต้องเป็นแบบระยะยาว	+	+/-
สิ่งที่ถูกครอบครองมีความแปลกแยก	-	+

ตารางที่ 12 คุณสมบัติความเป็นต้นแบบของตัวอย่างในความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล (1)

จากตารางที่ 12 ผู้ครอบครองในความสัมพันธ์เชิงเครือญาติเป็นมนุษย์ ซึ่งตรงตามข้อ (ก)1 แต่สิ่งที่ถูกครอบครองเป็นมนุษย์ ซึ่งไม่ใช่ลักษณะต้นแบบตามข้อ (ก)2

ความสัมพันธ์ระหว่างทั้งสองสิ่งอาจจะไม่ได้เป็นแบบหนึ่งต่อหนึ่ง หรือสิ่งที่ถูกครอบครองมีผู้ครอบครองได้เพียงคนเดียว (exclusive) ตามข้อ (ก)3 เช่นตัวอย่าง (49) พ่อของพี่ พ่อซึ่งเป็นสิ่งที่ถูกครอบครองอาจจะมีลูกมากกว่า 1 คน ดังนั้น พี่อาจจะไม่ใช่ผู้ครอบครองเพียงคนเดียว แต่ลูกคนอื่นก็ถือเป็นผู้ครอบครองด้วย

การที่สิ่งที่ถูกครอบครองเป็นมนุษย์ไม่ได้เป็นสิ่งรูปธรรมทำให้คุณสมบัติข้ออื่นๆ อาจจะไม่สามารถนำมาพิจารณาได้ เช่น ข้อ (ก)4 การที่ผู้ครอบครองใช้ประโยชน์จากสิ่งนั้นและการอนุญาตให้ผู้อื่นใช้ประโยชน์ รวมถึงข้อ (ก)5 การเปลี่ยนแปลงกรรมสิทธิ์การครอบครองไปอยู่ในมือคนอื่นด้วยการขายหรือบริจาค เป็นต้น

ในบางความสัมพันธ์ ผู้ครอบครองถือว่าเป็นผู้ที่ถูกคาดหวังให้ดูแลหรือรับผิดชอบชอบในสิ่งที่ถูกครอบครอง ซึ่งตรงตามข้อ (ก)6 เช่น ในทางกฎหมาย พ่อแม่ถือว่าเป็นผู้ที่ต้องดูแลลูกของตน หรือในบางสังคม ลูกจะถูกคาดหวังให้เลี้ยงดูพ่อแม่

โดยทั่วไปแล้วบุคคลที่มีความสัมพันธ์ต่อกันมักจะเข้ามาอยู่ใกล้กันแต่ไม่จำเป็นต้องอยู่ใกล้ชิดกันตลอดเวลา ตามข้อ (ก)7 และความสัมพันธ์มักจะยาวนานหรือตลอดชีวิต ตามข้อ (ก)8 โดยเฉพาะความสัมพันธ์กับญาติทางสายเลือด

นอกจากนี้ ตัวบ่งชี้ *ของ* สามารถปรากฏร่วมกับคำอื่นๆ ที่ไม่ใช่คำเรียกญาติในตำแหน่งสิ่งที่ถูกครอบครอง เพื่อแสดงความสัมพันธ์เชิงเครือญาติได้ เช่น

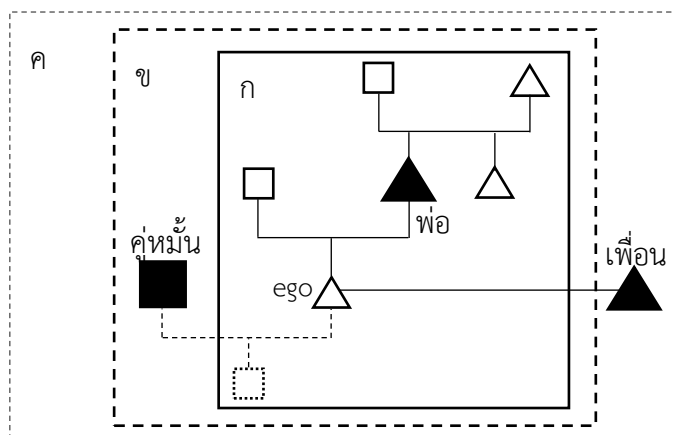
- (58) *ถ้าหญิงตาย มรดกตกทอดแก่ทายาทของหญิง*
- (59) *ญาติของสามีมาแนะนำให้ขายน้ำเต้าหู้*
- (60) *ครอบครัวของเราทุกคนเป็นห่วงสวัสดิภาพของเธอมาก*
- (61) *ทางบ้านของลัดดาทุกคนฝากความเสียใจอย่างสุดซึ้งมา*

(คลังข้อมูลภาษาไทยแห่งชาติฯ)

ตัวบ่งชี้ *ของ* ยังสามารถใช้แสดงความสัมพันธ์ที่มีลักษณะกึ่งเครือญาติ หรือความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลในแผนผังเครือญาติ (ผู้ครอบครอง) กับบุคคลที่อยู่นอกแผนผังเครือญาติ (สิ่งที่ถูกครอบครอง) ซึ่งสามารถเปลี่ยนสถานะเป็นบุคคลในแผนผังเครือญาติที่ผู้ครอบครองอยู่ได้โดยการแต่งงาน ดังตัวอย่าง (62) และ (63)

- (62) *ครูชเลไม่ยอมเสวนากับคู่หมั้นของเขา*
- (63) *ในที่สุดแฟนของเขาก็ตบสารภาพว่าเขาทะเลาะกัน*

(คลังข้อมูลภาษาไทยแห่งชาติฯ)

รูปที่ 5 แผนผังความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล

ตัวอย่าง (62) คู่หมั้นของเขา สามารถแสดงในรูปที่ 10 คู่หมั้น (ในสี่เหลี่ยมเส้นประ ข) สามารถถูกเพิ่มเข้าเป็นสมาชิกในแผนผังเครือญาติที่เขา (ego) อยู่ได้ (ในสี่เหลี่ยมเส้นทึบ ก) ด้วยการแต่งงาน และเมื่อแต่งงานแล้วสถานะของ “คู่หมั้น” ก็จะเปลี่ยนเป็น “ภรรยา” โดยการอ้างอิงจากเขา ความสัมพันธ์ระหว่างภรรยากับเขาจะสามารถขยายแผนผังเครือญาติออกไปได้โดยการมีบุตร ความสัมพันธ์รูปแบบนี้มีความแปลกแยกหรือสามารถตัดความสัมพันธ์ไปจากผู้ครอบครองได้

(c1) ความสัมพันธ์ทางสังคมอื่นๆ

นอกจากความสัมพันธ์เชิงเครือญาติ ตัวบ่งชี้ ของ สามารถใช้แสดงความสัมพันธ์ทางสังคมอื่นๆ ได้ ดัง (62) - (65) ความสัมพันธ์ทางสังคมเป็นความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลในแผนผังเครือญาติ (ผู้ครอบครอง) กับบุคคลที่อยู่นอกแผนผังเครือญาตินั้น (สิ่งที่ถูกครอบครอง) ความสัมพันธ์ประเภทนี้มีลักษณะคล้ายกับความสัมพันธ์กึ่งเครือญาติ เนื่องจากสิ่งที่ถูกครอบครองสามารถตัดความสัมพันธ์ไปจากผู้ครอบครองได้ แต่สิ่งที่ถูกครอบครองในความสัมพันธ์ทางสังคมอื่นๆ มักจะไม่ได้มีโอกาสให้เข้าไปอยู่ในตำแหน่งแผนผังเครือญาติ (แผนผังในสี่เหลี่ยมเส้นทึบ ในรูปที่ 10) ได้ ยกเว้นในกรณีที่เปลี่ยนสถานะเข้าไปอยู่ในตำแหน่งความสัมพันธ์กึ่งเครือญาติ (ในสี่เหลี่ยมเส้นประ ในรูปที่ 10) เช่น อาจเปลี่ยนสถานะจากแฟนหรือคู่หมั้น ไปเป็นสามีภรรยา อย่างไรก็ตาม การแต่งงานเป็นเรื่องของวัฒนธรรม บางสังคมอาจจะไม่ยึดถือว่าเป็นสิ่งสำคัญ สามารถใช้ชีวิตร่วมกันโดยไม่จำเป็นต้องแต่งงานได้

ความสัมพันธ์ทางสังคมอื่นๆ ที่พบ เช่น มิตร (64) ศัตรู (65) หรือความสัมพันธ์เชิงอาชีพและ
การงาน เช่น เจ้านาย-ลูกน้อง (66) ผู้สนับสนุน-ผู้ได้รับการสนับสนุน (67) เป็นต้น

- (64) เพื่อนรักของฉันเกลียดฉันแล้ว
 (65) คู่อริของเราที่ต้องตายจากกันไปเสียวิบากของแต่ละคน
 (66) เขาก็จะมีเงินโบนัสให้กับทุกคน รวมทั้งเลขขา ของเขา
 (67) เขาคือแฟนตัวงของแบร์ต แพ็ค

(คลังข้อมูลภาษาไทยแห่งชาติ)

ตามคุณสมบัติของความเป็นต้นแบบของเทเลอร์ (Taylor, 2003) ความสัมพันธ์ทางสังคม
อื่นๆ มีคุณสมบัติน้อยกว่าความสัมพันธ์เชิงเครือญาติ ดังตารางที่ 13

คุณสมบัติความเป็นต้นแบบ	
(ก)1 ผู้ครอบครองเป็นมนุษย์	+
(ก)2 สิ่งที่ถูกครอบครองเป็นสิ่งรูปธรรม (มักจะไม่มีชีวิต)	-
(ก)3 ความสัมพันธ์ระหว่างทั้งสองสิ่งเป็นแบบกรรมสิทธิ์แต่เพียงผู้เดียว	+/-
(ก)4 ผู้ครอบครองมีสิทธิ์ในการใช้ประโยชน์และอนุญาตให้ผู้อื่นใช้สิ่งที่ถูกครอบครอง	-
(ก)5 ผู้ครอบครองมีสิทธิ์ในการลงทุนกับสิ่งที่ถูกครอบครองผ่านการทำธุรกรรม	-
(ก)6 ผู้ครอบครองมีหน้าที่รับผิดชอบหรือดูแลสิ่งที่ถูกครอบครองให้อยู่ในสภาพดี	-
(ก)7 ผู้ครอบครองและสิ่งที่ถูกครอบครองจำเป็นต้องอยู่ในพื้นที่เดียวกันหรือใกล้ชิดกัน	+/-
(ก)8 ความสัมพันธ์ในการเป็นเจ้าของต้องเป็นแบบระยะยาว	+/-
สิ่งที่ถูกครอบครองมีความแปลกแยก	+

ตารางที่ 13 คุณสมบัติความเป็นต้นแบบของตัวอย่างในความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล (2)

ในความสัมพันธ์ทางสังคมอื่นๆ ผู้ครอบครองและสิ่งที่ถูกครอบครองอาจจะไม่ได้อยู่ใกล้ชิดกัน
เช่น (67) แฟนตัวงของแบร์ต แพ็ค ซึ่งขัดกับข้อ (ก)7 ตามตาราง และอาจจะไม่ได้เป็นความสัมพันธ์
ในระยะยาว ซึ่งขัดกับข้อ (ก)8 ทุกตัวอย่างในความสัมพันธ์นี้เป็นความสัมพันธ์ที่แปลกแยกไปจากตัว
ผู้ครอบครอง

อีกประเด็นหนึ่งที่น่าสนใจ คือ คำเรียกญาติบางคำไม่ได้ใช้แสดงความสัมพันธ์เชิงเครือญาติ
แต่ใช้แสดงความสัมพันธ์ทางสังคมอื่นๆ หนึ่งในหลักการที่สำคัญของอรรถศาสตร์ปรีชานที่อีแวนส์และ

กรีน (Evans & Green, 2006: 160-2) ได้รวบรวมไว้ คือ “รูปแทนความหมายมีลักษณะที่เป็นองค์ความรู้ทางโลก” (Meaning representation is encyclopedic) (ดูเพิ่มเติม **บทที่ 2**) ความหมายของคำแต่ละคำไม่ได้เป็นสิ่งถูกมัดอยู่ติดกับคำ แบบมุมมองพจนานุกรม (dictionary view) คำแต่ละคำเป็นเพียงจุดเริ่มต้น (points of access) ไปสู่คลังความรู้ที่เกี่ยวกับมโนทัศน์ (concept) หรือขอบเขตของมโนทัศน์ (conceptual domain) บางอย่าง ที่ทำให้เข้าใจความหมายของคำนั้นๆ คำเรียกญาติในภาษาไทย จึงไม่ได้มีความหมายตามพจนานุกรม

(68) เจ้าจะไม่เรียกเราว่าพี่หรือ แม้นเมือง ด้วยศักดิ์และอายุ เราเป็นพี่ของเจ้า

(คลังข้อมูลภาษาไทยแห่งชาติ)

(69) น่ารักคะ ลูกสาวของแม่ รบกวณเจ้าของภาพทักหาพรั่งนี้เข้าจะได้ให้ตั้งลูกสาวไปกิน
ขนม

(www.facebook.com)

จากตัวอย่าง (68) พี่ของเจ้า พี่ไม่ได้เป็นเครือญาติกับเจ้า หรืออยู่ในแผนผังเครือญาติเดียวกันกับที่เจ้าอยู่ คำว่าพี่เป็นเพียงจุดเริ่มต้นไปสู่คลังความรู้ที่เกี่ยวกับมโนทัศน์ของ “พี่” ซึ่งสามารถนำมาใช้เรียกบุคคลที่สองหรือสามที่มีอายุมากกว่าได้ในสังคมไทยได้ และมักจะใช้กับผู้ที่มีความใกล้ชิดหรือสนิทกับตัวผู้พูด ผู้ที่ถูกเรียกว่า “พี่” จึงไม่ได้แสดงความสัมพันธ์เชิงเครือญาติเสมอไป เช่นเดียวกับตัวอย่าง (69) ลูกสาวของแม่ ผู้พูดเป็นผู้ที่มีเพศสภาวะไม่ตรงกับเพศสภาพหรือเพศกำเนิด ใช้คำว่า “ลูกสาว” แทนผู้ที่มีลักษณะเดียวกันที่อยู่ในกลุ่ม และแทนตัวเองว่า “แม่” แต่ผู้พูดไม่ได้มีความสัมพันธ์ทางสายเลือดกับผู้อ้างว่าเป็นลูกสาว ในความเป็นจริง ข้อค้นพบนี้คล้ายกับหนึ่งในลักษณะของทำเนียบภาษาหรือวิธภาษาที่ใช้โดยกลุ่มเกย์ ในนครโฮจิมินห์ เวียดนาม นั่นคือการใช้สรรพนามเพศหญิง เช่น “*chi, ché* (older sister), *bà* (Mrs), *má* (mother) และแคมป์เนมส์ (camp names) หรือชื่อที่สะท้อนความเป็นหญิง ซึ่งมักมาจากชื่อดารานักร้อง เพื่อเรียกตนเองและบุคคลอื่นๆ (Dang, 2013: 448-67)

3.1.4 ส่วนย่อย-ส่วนใหญ่

ความสัมพันธ์แบบส่วนย่อย-ส่วนใหญ่ เป็นความสัมพันธ์ระหว่างสองสิ่งซึ่งเรียกว่า “ส่วนย่อย” (part) ซึ่งเป็นสิ่งที่ถูกครอบครอง และ “ส่วนใหญ่” (whole) ซึ่งเป็นผู้ครอบครอง โดยที่

ส่วนย่อยจะเป็นองค์ประกอบหรืออยู่ในส่วนใหญ่ ดังนั้นหากจะรับรู้การมีอยู่ของส่วนย่อยได้ ต้องรับรู้การมีอยู่ของส่วนใหญ่ก่อน มิทคอฟสกา (Mitkovska, 2004: 7) กล่าวว่าความสัมพันธ์แบบส่วนย่อย-ส่วนใหญ่มีลักษณะคล้ายกับความสัมพันธ์แบบส่วน-ร่างกาย เนื่องจากเป็นความสัมพันธ์ที่สิ่งหนึ่งไม่สามารถมีอยู่โดยปราศจากอีกสิ่งหนึ่งได้ ยกตัวอย่าง หัว (ส่วนย่อย) จะเกิดขึ้นไม่ได้ถ้าปราศจากการมีอยู่ของมนุษย์ (ส่วนใหญ่)

นอกจากนี้ ความสัมพันธ์แบบส่วนย่อย-ส่วนใหญ่ยังคล้ายกับความสัมพันธ์แบบส่วน-ร่างกาย เนื่องจากตัวอย่างส่วนใหญ่ในความสัมพันธ์แบบส่วนย่อย-ส่วนใหญ่มักจะแสดงด้วยกรอบ (44) “Hold $(x, y) = \text{If } x \text{ moves, } y \text{ moves with it.}$ ” หรือ “เกาะติด ($X_{\text{ผู้ครอบครอง}}, Y_{\text{สิ่งที่ถูกครอบครอง}}$) เท่ากับ เมื่อ $X_{\text{ผู้ครอบครอง}}$ เคลื่อนที่ $Y_{\text{สิ่งที่ถูกครอบครอง}}$ จะเคลื่อนที่ไปด้วย” ได้เช่นกันและการเกาะติดนี้เป็นแบบระยะยาว

ในงานวิจัยนี้ จะแบ่งความสัมพันธ์แบบส่วนย่อย-ส่วนใหญ่เป็นสองส่วน ได้แก่ (D) ส่วนย่อย-ส่วนใหญ่โดยเนื้อแท้ และ (d1) ส่วนย่อย-ส่วนใหญ่ที่แสดงขอบเขต

(D) ส่วนย่อย-ส่วนใหญ่โดยเนื้อแท้

นักภาษาศาสตร์แบ่งความสัมพันธ์แบบส่วนย่อย-ส่วนใหญ่เป็นประเภทย่อยในมุมมองที่แตกต่างกัน ไอริสและคณะ (Iris et al., 2009: 261-88) มองว่าความสัมพันธ์แบบส่วนย่อย-ส่วนใหญ่ไม่ได้เป็นมโนทัศน์ที่เป็นพื้นฐาน (primitive) ที่แบ่งแยกต่อไปไม่ได้ แต่เป็นครอบครัวของความสัมพันธ (a family of relations) ที่มีลักษณะคล้ายคลึงกันและสามารถแบ่งออกเป็นนัยที่แตกต่างกัน 4 แบบ ได้แก่

1 The functional component คือ ส่วนย่อยทำหน้าที่บางอย่างซึ่งทำให้ส่วนใหญ่ทำงานหรือดำเนินกิจกรรมไปได้อย่างปกติ ยกตัวอย่างเช่น ล้อ-จักรยาน มีล้อ (ส่วนย่อย) เป็นส่วนประกอบหนึ่งของจักรยาน (ส่วนใหญ่) และล้อนี้นำหน้าที่ทำให้จักรยานสามารถเคลื่อนที่ได้บนพื้น รวมไปถึง องค์ประกอบ-เหตุการณ์ต่างๆ ยังถือตัวอย่างในประเภทนี้เช่นกัน เนื่องจากส่วนย่อยถูกจัดวางอย่างมีโครงสร้างในส่วนใหญ่

2 The segmented whole คือ ส่วนใหญ่สามารถถูกแบ่งออกเป็นส่วนๆ ได้ เช่น *ขนมพาย* ซึ่งสามารถแบ่งออกได้เป็นส่วนๆ ส่วนย่อยที่ถูกแยกออกมาจากส่วนใหญ่จะยังคงมีคุณสมบัติเหมือนส่วนใหญ่ กล่าวคือ ส่วน*ขนมพาย*ที่ถูกแยกออกมาก็ยังคงคุณสมบัติเป็น*ขนมพาย* เช่นเดิม

3 Collections and members คือ ส่วนใหญ่เกิดจากการรวมกลุ่มของส่วนย่อย และส่วนย่อยแต่ละส่วนอยู่ใกล้ชิดกันเชิงพื้นที่ แต่ไม่มีโครงสร้างหรือระบบของการรวมตัวที่แน่นอน ในภาษาอังกฤษ มีรูปภาพที่ใช้แสดงการรวมตัวของส่วนย่อย เช่น *gaggle of geese* หรือ *flock of sheep* เป็นต้น

4 Sets and subsets เป็นรูปแบบที่มีรากฐานจาก Collections and members ในทางคณิตศาสตร์คือความสัมพันธ์แบบเซต-สับเซต โดยที่เซต A จะเป็นสมาชิกของเซต B ก็ต่อเมื่อสมาชิกทุกตัวของ A เป็นสมาชิกของ B ด้วย ความสัมพันธ์ดังกล่าวสามารถนำมาจัดระบบตามลำดับชั้น (potential hierarchy) ได้ เช่น *เซตผลไม้* สามารถแบ่งเป็นสับเซตย่อย เช่น *แอปเปิ้ล ส้ม* ในขณะที่*เซตผลไม้*สามารถเป็นสับเซตของ*เซตอาหาร*ได้เช่นกัน

นอกจากนี้ วินส์ตันและคณะ (Winston et al., 1987: 420-6) ได้จำแนกประเภทของความสัมพันธ์แบบส่วนย่อย-ส่วนใหญ่ โดยใช้เกณฑ์ที่เกี่ยวข้องกับหน้าที่ (functional) ความเหมือนหรือคล้ายกันระหว่างส่วนใหญ่และส่วนย่อย (homeomerous) และความแบ่งแยกกันได้ระหว่างทั้งสองสิ่ง (separable) โดยแบ่งออกเป็น 6 ประเภท ดังตารางที่ 14

ความสัมพันธ์	ตัวอย่าง	องค์ประกอบของความสัมพันธ์		
		ส่วนย่อยมี คุณค่าเชิง หน้าที่	เหมือนหรือ คล้ายกับส่วน ใหญ่	ส่วนย่อยแบ่งแยก ออกจากส่วน ใหญ่ได้
Component/ Integral Object	<i>handle-cup</i> <i>punchline-joke</i>	+	-	+
Member/ Collection	<i>tree-forest</i> <i>card-deck</i>	-	-	+
Portion/ Mass	<i>slice-pie</i> <i>grain-salt</i>	-	+	+
Stuff/ Object	<i>gin-martini</i> <i>steel-bike</i>	-	-	-
Feature/ Activity	<i>paying-shopping</i> <i>dating-</i> <i>adolescence</i>	+	-	-
Place/ Area	<i>Everglades-Florida</i> <i>oasis-desert</i>	-	+	-

ตารางที่ 14 ประเภทย่อยของความสัมพันธ์แบบส่วนย่อย-ส่วนใหญ่ เสนอโดยวินส์ตันและคณะ (Winston et al., 1987: 421)

ประเภทย่อยของความสัมพันธ์แบบส่วนย่อย-ส่วนใหญ่ ที่เสนอโดยไอริสและคณะ (Iris et al., 2009) กับวินส์ตันและคณะ (Winston et al., 1987) สามารถเทียบกันเบื้องต้นได้ดังตารางที่ 14 ความสัมพันธ์ย่อย 6 ประเภทที่แบ่งโดยวินส์ตันและคณะสามารถเทียบได้กับความสัมพันธ์ย่อย 3 ประเภทที่แบ่งโดยไอริสและคณะ การจัดประเภทของวินส์ตันและคณะจะละเอียดกว่าของไอริสและคณะ เนื่องจากวินส์ตันและคณะได้คำนึงถึงการที่ส่วนย่อยแบ่งแยกออกจากส่วนใหญ่ได้ในทุกๆ ประเภทย่อย นอกจากนี้ การจัดประเภททั้งสองแบบไม่ได้สมมาตรกัน เนื่องจาก ประเภท **Sets and subsets** ของไอริสและคณะอาจไม่สามารถเทียบกับประเภทใดของวินส์ตันและคณะได้ เนื่องจากวินส์ตันและคณะ (Winston et al., 1987: 427) มองว่าการจัดประเภทเป็นหมวดหมู่ (class

inclusion or hyponymy) แตกต่างจากความสัมพันธ์แบบส่วนย่อย-ส่วนใหญ่ว่าสามารถเทียบได้กับ กรอบ “The X is part of the Y,” “X is partly Y,” “X’s are part of Y’s,” “X is a part of Y,” “The parts of a Y include the Xs, the Zs...” เป็นต้น ยกตัวอย่าง *handle-cup* ที่สามารถเขียน เป็น *The handle is part of the cup* เป็นต้น แต่การจัดประเภทเป็นหมวดหมู่สามารถเทียบได้กับ กรอบ ก “Xs are type of Y,” ข “Xs are Ys,” ค “X is a kind of Y,” และ ง “X is a Y.” เช่น ความสัมพันธ์ (70) *tulip-flower* ที่สามารถเขียนเป็น

(70) ก *Tulips are a type of flower.*

ข *Tulips are flowers.*

ค *Tulip is a kind of flower.*

ง *Tulip is a flower.*

ดังนั้น ในบทนี้จะยึดประเภทที่อยู่ในสี่เหลี่ยมกรอบเข้มในตารางที่ 15 เพื่อจำแนกสิ่งที่เป็นส่วนย่อย- ส่วนใหญ่ และไม่นับความสัมพันธ์ประเภท Sets and subsets เป็นประเภทย่อยของความสัมพันธ์ แบบส่วนย่อย-ส่วนใหญ่

ความสัมพันธ์		ตัวอย่าง	องค์ประกอบของความสัมพันธ์			
ไอริสและคณะ (Iris et al., 2009)	วินส์ตันและคณะ (Winston et al., 1987)		ส่วนย่อยแบ่งแยกออกจากส่วนใหญ่ได้	ส่วนย่อยมีคุณค่าเชิงหน้าที่	เหมือนหรือคล้ายกับส่วนใหญ่	ส่วนย่อยจัดเรียงอย่างเป็นลำดับขั้น
The functional component	Component/Integral Object	<i>handle-cup</i> <i>punchline-joke</i>	+	+	-	+
	Feature/Activity	<i>paying-shopping</i> <i>dating-adolescence</i>	-			
The segmented whole	Portion/Mass	<i>slice-pie</i> <i>grain-salt</i>	+	-	+	-
	Place/Area	<i>Everglades-Florida</i> <i>oasis-desert</i>	-			
Collections and members	Member/Collection	<i>tree-forest</i> <i>card-deck</i>	+	-	-	-
	Stuff/Object	<i>gin-martini</i> <i>steel-bike</i>	-			
Sets and subsets		<i>tulip-flower</i> <i>beef-meat</i>	-	-	-	+

ตารางที่ 15 ประเภทย่อยของความสัมพันธ์แบบส่วนย่อย-ส่วนใหญ่ เสนอโดยไอริสและคณะ (Iris et al., 2009) และวินส์ตันและคณะ (Winston et al., 1987)

คำบุพบท **ของ** สามารถใช้แสดงความสัมพันธ์แบบส่วนย่อย-ส่วนใหญ่ได้ ตามสี่เหลี่ยมกรอบเข้มในตารางที่ 15 ได้ดังต่อไปนี้ ดังตัวอย่าง (71) – (82)

ส่วนประกอบ-วัตถุทั้งก้อน (component-integral object)

- (71) เพลลาของเรือขนาด 380 มิลลิเมตร หมุนด้วยความเร็ว 90 รอบ/นาที
- (72) ผลการศึกษาค้นคว้าครั้งล่าสุดจากภาพจำลองในคอมพิวเตอร์ของ
จานดาวเทียม พบว่า ระดับแผ่นน้ำแข็งบนเกาะกรีนแลนด์ละลายอย่างรวดเร็ว

(คลังข้อมูลภาษาไทยแห่งชาติ)

ตามการจัดประเภทของวินส์ตันและคณะ (Winston et al., 1987) ส่วนย่อยในประเภทนี้จะมีคุณค่าเชิงหน้าที่และถูกจัดวางอย่างมีโครงสร้างในส่วนใหญ่ อย่างไรก็ตาม ส่วนย่อยสามารถแยกขาดจากส่วนใหญ่ได้ โดยที่ไม่ทำให้เสียคุณสมบัติของความเป็นส่วนใหญ่ เช่น (71) เพลลาของเรือ เมื่อแยกเพลลาออกจากเรือ ภาพที่ปรากฏก็ยังคงสะท้อนโน้ตศัพท์ “เรือ” อยู่ เพียงแต่เรื่อนั้นอาจจะไม่สามารถใช้งานได้โดยมีประสิทธิภาพ

ส่วน-กิจกรรม (feature-activity)

- (73) ขั้นตอนของการดูแลผิวพรรณที่ถูกต้องคือการทำมาสะอาผิว
- (74) ชาวไทยพวนจะไปทำบุญฟังเทศน์กันในวันขึ้น 7 ค่ำ หรือ 14 ค่ำ ซึ่งเป็น
วันแรกของการเทศน์มหาชาติโดยจะไปทำบุญที่วัดตั้งแต่เช้า

(คลังข้อมูลภาษาไทยแห่งชาติ)

ความสัมพันธ์ประเภทส่วน-กิจกรรมมีลักษณะคล้ายกับส่วนประกอบ-วัตถุทั้งก้อน (component-integral object) ตรงที่การจัดเรียงส่วนย่อยอย่างเป็นระบบในส่วนใหญ่ จากตัวอย่าง (73) ขั้นตอนของการดูแลผิวพรรณ ขั้นตอนที่เป็นส่วนย่อยต้องจัดวางตามลำดับ การสลับตำแหน่งขั้นตอนอาจทำให้การดูแลผิวพรรณไม่มีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับไอริสและคณะ (Iris et al., 2009) ที่ยกตัวอย่าง ลำดับของการทำขนมที่จะไม่สามารถข้ามขั้นตอนได้ เพราะผลลัพธ์ของขั้นตอนหนึ่งมีผลต่อขั้นตอนถัดไป

ส่วน-มวลทั้งหมด (portion-mass)

- (75) โคลนงาเกิดจากการหีบงาเอาน้ำมันออกไปแล้ว ๓ รอบ แต่ยังมี
ส่วนผสมของเนื้อตะกอนของงา

- (76) หลักฐานแสดงความเกี่ยวพันระหว่างผักชีกับมนุษย์ที่เก่าแก่ที่สุดคือ
ชิ้นส่วนของลูกผักชี พบในถ้ำยุคหินใหม่ในอิสราเอล อายุราวหนึ่งหมื่นปี

(คลังข้อมูลภาษาไทยแห่งชาติฯ)

ส่วนย่อยในส่วน-มวลทั้งหมดจะเหมือนหรือคล้ายกับส่วนใหญ่ (homeomerous) เช่น ตัวอย่าง (75) เนื้อตะกอนของงา เนื้อตะกอนเป็นส่วนย่อยที่มีคุณสมบัติเหมือนงาซึ่งเป็นส่วนใหญ่ ในแง่ใดแง่หนึ่ง เช่น สี กลิ่น รสชาติ เป็นต้น

สถานที่-พื้นที่ (place-area)

- (77) ผู้นำชาติสมาชิกอียู 27 ชาติ จะร่วมประชุมในกรุงบรัสเซลส์ของเบลเยียม
(78) พอเหลียวมองไปทางฟุตบอลอีกฝั่งหนึ่งก็พบเขาเดินอยู่อีกฟากของถนนเสียแล้ว

(คลังข้อมูลภาษาไทยแห่งชาติฯ)

ส่วนย่อยในความสัมพันธ์นี้ไม่ได้มีคุณค่าเชิงหน้าที่ และมีลักษณะเหมือนส่วนใหญ่ เช่นเดียวกับส่วน-มวลทั้งหมด (portion-mass) แต่ส่วนใหญ่ไม่สามารถแยกจากส่วนย่อยได้ เช่น (77) กรุงบรัสเซลส์ของเบลเยียม กรุงบรัสเซลส์ไม่ได้มีคุณค่าเชิงหน้าที่ต่อเบลเยียมในแง่ภูมิศาสตร์ ทั้งสองสิ่งมีลักษณะคล้ายกันและไม่สามารถแยกจากกันได้

สมาชิก-กลุ่ม (member-collection)

- (79) สมาชิกของสมาคมนี้ไปออกเสียงเลือกตั้งหรือรณรงค์สนับสนุนพรรคการเมืองพรรคการเมืองหนึ่ง
(80) ผู้จัดการได้จัดส่งตัวแทนของบริษัทไปตรวจกระเบื้องปูพื้น

(คลังข้อมูลภาษาไทยแห่งชาติฯ)

สมาชิกหรือส่วนย่อยจะไม่มีค่าเชิงหน้าที่และไม่ได้ถูกจัดเรียงอย่างมีโครงสร้างในกลุ่มหรือส่วนใหญ่ เช่น (77) สมาชิกของสมาคมนี้ แม้ว่าสมาชิกจะออกจากสมาคมนี้ แต่สมาคมก็ยังคงอยู่ต่อไปได้ เนื่องจากสมาชิกคนนี้ไม่ได้มีอำนาจเชิงหน้าที่ใดใด นอกจากนี้ สมาชิก ไม่ได้ถูกจัดเรียงใน สมาคม นี้อย่างมีระเบียบ การเรียงตำแหน่งของ สมาชิก ไม่ได้มีผลต่อการคงอยู่ของ สมาคมนี้

เนื้อใน-วัตถุ (stuff-object)

- (81) กลัมนเนื้อซึ่งเป็นส่วนประกอบที่สำคัญของผนังหน้าต่าง

(82) ไดนามิกของเพลงที่ศิลปินจัดวาง เป็นตัวอย่างของเส้นที่บนความเรียบง่ายที่
นำเรียนรู้ไม่น้อย

(คลังข้อมูลภาษาไทยแห่งชาติ)

ส่วนย่อยในประเภทนี้เป็นเนื้อในที่ไม่สามารถแบ่งแยกไปจากส่วนใหญ่ได้ การแบ่งแยก
ทั้งสองสิ่งออกจากกันจะทำให้ส่วนใหญ่ขาดคุณสมบัติที่สำคัญ และไม่สามารถเรียกส่วนใหญ่ว่าสิ่งนั้นๆ
ได้อีกต่อไป เช่น (81) ส่วนประกอบที่สำคัญของผนังห้อง ส่วนประกอบที่สำคัญเป็นเนื้อในที่
ไม่สามารถแยกออกจากผนังห้องได้ หากผนังห้องขาดส่วนประกอบที่สำคัญนั้น จะไม่สามารถ
เป็น “ผนังห้อง” ได้อีกต่อไป ซึ่งต่างจากส่วนย่อยในความสัมพันธ์ส่วนประกอบ-วัตถุทั้งก่อน
(component-integral object) ที่สามารถแยกออกจากส่วนใหญ่ได้ โดยที่ส่วนใหญ่ยังคงเป็นส่วน
ใหญ่อยู่ เช่น (72) คอมพิวเตอรืของจานดาวเทียม เมื่อแยกคอมพิวเตอรื (ส่วนย่อย) ออกจาก
จานดาวเทียม (ส่วนใหญ่) ส่วนใหญ่ก็ยังคงรับรู้ได้ว่าเป็น “จานดาวเทียม” อยู่

ตามแนวคิดของเทลเลอร์ (Taylor, 2003) ตัวอย่าง (71) – (82) มีคุณสมบัติความเป็นต้นแบบ
น้อยกว่าตัวอย่างในกรรมสิทธิ์ในสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ส่วน-ร่างกาย และความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล โดยที่
ส่วนย่อยไม่ได้เป็นสิ่งที่แปลกแยกไปจากส่วนใหญ่ คุณสมบัติความเป็นต้นแบบของ (D) ส่วนย่อย-
ส่วนใหญ่โดยเนื้อแท้ สามารถสรุปได้ดังตารางที่ 16

คุณสมบัติความเป็นต้นแบบ	
(ก)1 ผู้ครอบครองเป็นมนุษย์	-
(ก)2 สิ่งที่ถูกครอบครองเป็นสิ่งรูปธรรม (มักจะไม่มีชีวิต)	+/-
(ก)3 ความสัมพันธ์ระหว่างทั้งสองสิ่งเป็นแบบกรรมสิทธิ์แต่เพียงผู้เดียว	+
(ก)4 ผู้ครอบครองมีสิทธิ์ในการใช้ประโยชน์และอนุญาตให้ผู้อื่นใช้สิ่งที่ถูกครอบครอง	-
(ก)5 ผู้ครอบครองมีสิทธิ์ในการลงทุนกับสิ่งที่ถูกครอบครองผ่านการทำธุรกรรม	-
(ก)6 ผู้ครอบครองมีหน้าที่รับผิดชอบหรือดูแลสิ่งที่ถูกครอบครองให้อยู่ในสภาพดี	-
(ก)7 ผู้ครอบครองและสิ่งที่ถูกครอบครองจำเป็นต้องอยู่ในพื้นที่เดียวกันหรือใกล้ชิดกัน	+
(ก)8 ความสัมพันธ์ในการเป็นเจ้าของต้องเป็นแบบระยะยาว	+
สิ่งที่ถูกครอบครองมีความแปลกแยก	-

ตารางที่ 16 คุณสมบัติความเป็นต้นแบบของตัวอย่างในความสัมพันธ์แบบส่วนย่อย-ส่วนใหญ่

จากตารางที่ 16 ตัวอย่างในส่วนย่อย-ส่วนใหญ่โดยเนื้อแท้มีผู้ครอบครองที่ไม่ได้เป็นมนุษย์ ซึ่งไม่ได้เป็นคุณสมบัติต้นแบบตามข้อ (ก)1 แต่สิ่งที่ถูกครอบครองมักเป็นสิ่งรูปธรรม ซึ่งตรงตามข้อ (ก)2

ตัวอย่างที่พบมักจะมีคุณสมบัติตรงตามข้อ (ก)3 สิ่งที่ถูกครอบครองแต่ละสิ่งมักจะมีผู้ครอบครองได้เพียงอย่างเดียว เช่น (71) *เพลงของเรือ* เพลงเป็นสิ่งที่ถูกครอบครองที่มีผู้ครอบครองได้เพียงอย่างเดียว นั่นคือเรือลำนั้น เช่นเดียวกับ (77) *กรุงบริสเซลส์ของเบลเยียม* ที่ความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งที่ถูกครอบครองและผู้ครอบครองเป็นแบบหนึ่งต่อหนึ่งเท่านั้น

แต่เนื่องด้วยผู้ครอบครองไม่ได้เป็นมนุษย์จึงไม่สามารถแสดงการครอบครองดังเช่นมนุษย์ได้ตามข้อ (ก)4 แม้ว่าจะสามารถโต้แย้งได้ว่า ในบางประเภทความสัมพันธ์ สิ่งที่ถูกครอบครองมีความสำคัญเชิงหน้าที่ต่อผู้ครอบครอง เช่น (72) *คอมพิวเตอร์ของจานดาวเทียม* อยุ่ไรก็ดี *จานดาวเทียม* ซึ่งเป็นผู้ครอบครองมีฐานะแตกต่างจากผู้ครอบครองที่เป็นมนุษย์ เนื่องจากว่ามันไม่มีอำนาจในตัวเอง กล่าวคือ *จานดาวเทียม* ไม่สามารถเลือกได้ว่าจะใช้ประโยชน์จาก *คอมพิวเตอร์* เมื่อใด และไม่สามารถอนุญาตให้ใครใช้ประโยชน์จาก *คอมพิวเตอร์* ได้ เนื่องจาก *จานดาวเทียม* ถูกควบคุมโดยมนุษย์อีกทีหนึ่ง นอกจากนี้ ผู้ครอบครองไม่สามารถลงทุนกับสิ่งที่ถูกครอบครองผ่านการทำธุรกรรม หรือดูแลสิ่งที่ถูกครอบครองให้อยู่ในสภาพดีได้ ซึ่งขัดกับข้อ (ก)5 และข้อ (ก)6

การที่ผู้ครอบครองไม่ได้เป็นมนุษย์ทำให้ไม่สามารถแสดงการครอบครองได้ตามข้อ (ก)4 – 6 ดังที่กล่าวมา คุณสมบัติที่เด่นขึ้นมาแทนจึงเป็นคุณสมบัติเกี่ยวกับความใกล้ชิดกันเชิงพื้นที่ ตามข้อ (ก)7 และมีความสัมพันธ์กันในระยะยาว ตามข้อ (ก)8

(d1) ส่วนย่อย-ส่วนใหญ่ที่แสดงขอบเขต

ตัวบ่งชี้ *ของ* ยังสามารถใช้แสดงความสัมพันธ์ที่ผู้ครอบครองถูกใช้เป็นขอบเขตที่สิ่งที่ถูกครอบครองมีอำนาจหรือความสำคัญบางประการอยู่ ขอบเขตนั้นอาจเป็นได้ทั้งสถานที่หรือเวลา ดังตัวอย่าง (83) - (90)

ขอบเขตของสิ่งที่ถูกครอบครองเป็นพื้นที่ (83) - (86)

(83) *มีนักแข่งระดับแถวหน้าของเอเชียร่วมแข่งขัน*

(84) *“Missimo Duttì” จัดงานฉลองร้านใหม่อย่างเป็นทางการ พร้อมแพชั่นโชว์โดยนางแบบชั้นนำของไทย*

- (85) บ้านอีกหลังหนึ่งที่คนขับหุ้ยครถให้ชม เป็นบ้านไม้หลังเดียวของเมืองนี้เจ้าของคือ
วิคตอเรีย โอแคมโป นักประพันธ์สตรีชื่อดังของอาร์เจนตินา
- (86) St.Stephen's Cathedral โบสถ์เก่าแก่ประจำกรุงเวียนนาอย่างเต็มตา โบสถ์แห่งนี้
อยู่คู่เมืองมาตั้งแต่ปี ค.ศ. 1147 และเสียงระฆังของที่นี่เป็นสัญลักษณ์ที่ประกาศ
การมาถึงของปีใหม่ของประเทศออสเตรีย

ขอบเขตของสิ่งที่ถูกครอบครองเป็นช่วงเวลา (87) - (90)

- (87) สมเด็จพระนเรศวรได้กลายเป็นวีรบุรุษยิ่งใหญ่ที่สุดของสมัยรัตนโกสินทร์
- (88) ในโน้ตเพลงของยุคบาโรก ตัวเลขจะปรากฏกับโน้ตเบสโดยไม่มีโน้ตตัวอื่นของคอร์ด
- (89) เราคงต้องรอให้พระอาทิตย์ของวันพรุ่งนี้ขึ้นใหม่อีกครั้ง
- (90) เจ้าหน้าที่บริการที่ดีมาก ช่วยแพ็กช่วยจัดให้เรียบร้อย แต่เท่านี้ก็ช่วยได้เยอะแล้วค่ะ
เพราะเรามีเอกสารของเมือวานและของพรุ่งนี้อีกที่ต้องแพ็กใส่กระเป๋ากลับบ้าน

(คลังข้อมูลภาษาไทยแห่งชาติฯ)

จากตัวอย่าง (83) - (90) สิ่งที่ถูกครอบครองมีอำนาจหรือความสำคัญบางอย่างซึ่งแสดงโดย
ส่วนขยายที่บอกระดับ เช่น ระดับแถวหน้า ชั้นนำ หลังเดียว ชื่อดัง ยิ่งใหญ่ที่สุด และ
สิ่งที่ถูกครอบครองเป็นเหมือนภาชนะหรือขอบเขตของการมีความสำคัญนั้น จากแนวคิดของเลคอฟ
และจอห์นสัน (Lakoff & Johnson, 2003) ประสบการณ์ของมนุษย์ที่เกี่ยวกับสิ่งรูปธรรมเป็นพื้นฐาน
ในการทำความเข้าใจสิ่งที่เป็นามธรรม เมื่อสิ่งมนุษย์เจอกับสิ่งที่ไม่มีขอบเขตชัดเจน มนุษย์จะใช้
มุมมองหรือลักษณะของสิ่งที่จับต้องได้ถ่ายทอดลงไปในสิ่งที่จับต้องไม่ได้ เพื่อทำให้เข้าใจสิ่งเหล่านั้น
ได้ชัดเจนขึ้น กลไกทางปริชานนี้เรียกว่า “อุปลักษณ์แบบภวสัมพันธ์” (ontological metaphor)

มนุษย์มองว่าตนเองมีขอบเขตชัดเจนโดยมีผิวหนังห่อหุ้มร่างกายเอาไว้และส่วนร่างกายนี้แยก
ออกจากผิวโลก การรับรู้ก็นำไปสู่การสร้างมุมมองการเข้า-ออกพื้นที่ใดพื้นที่หนึ่งที่มีพื้นผิวกันเอาไว้ ซึ่ง
ถูกรับรู้ว่าเป็นภาชนะ (container) ที่มีพื้นที่ภายนอกและภายใน ตัวอย่างที่เห็นชัดเจนคือห้องหรือ
บ้าน การย้ายจากห้องหนึ่งไปยังอีกห้องหนึ่งมีมโนภาพคล้ายกับการย้ายจากภาชนะหนึ่งไปยังอีก
ภาชนะหนึ่ง รูปภาษาที่ใช้กับสิ่งที่เป็ภาชนะจึงสามารถนำมาใช้กับห้องได้เช่นกัน ดังที่ขีดเส้นใต้ เช่น
ในภาชนะ-ในบ้าน นำวัตถุออกจากภาชนะ-นำวัตถุออกจากบ้าน เป็นต้น จากแนวคิดนี้ ทำให้
ผู้ครอบครองหรือจุดอ้างอิงที่เป็นสถานที่ (83) - (86) เป็นเหมือนภาชนะที่มาสามารถแสดงด้วย
หลักฐานทางภาษา ดัง (91) - (93)

- (91) *เกิดวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจในเอเชีย*
 (92) *ทหารของสหรัฐฯ ได้ออกจากไทย*
 (93) *นางจึงเข้าเมืองไปทางสัญญา*

(คลังข้อมูลภาษาไทยแห่งชาติ)

ดังนั้น สิ่งที่ถูกครอบครองจึงเป็นส่วนย่อยของส่วนใหญ่ที่เสมือนเป็นขอบเขตหรือภาชนะ แต่สิ่งที่ถูกครอบครองนั้นไม่ได้เป็นส่วนย่อยโดยเนื้อแท้เหมือนในข้อ (D)

ส่วนย่อยในข้อ (D) จะสามารถคาดเดาได้เมื่ออ้างถึงส่วนใหญ่ แต่ส่วนย่อยในข้อ (d1) นี้จะคาดเดาได้ยากกว่า ยกตัวอย่างหมวด **Place/ Area: oasis-desert** ในข้อ (D) *oasis* เป็นส่วนย่อยที่คาดเดาได้เมื่ออ้างถึง *desert* ส่วนย่อยที่จะถูกกระตุ้นขึ้นมาจะถูกจำกัดด้วยเงื่อนไขว่าต้องเป็น **Place** ภายในส่วนใหญ่ (**Area**) แตกต่างจากส่วนย่อยที่มีส่วนใหญ่เป็นขอบเขต ในข้อ (d1) ที่จะคาดเดาได้ยากเมื่ออ้างถึงส่วนใหญ่ เนื่องจากส่วนใหญ่เหล่านั้นมักจะมีขอบเขตที่กว้าง เช่น *เอเชีย* *อาร์เจนตินา* *เมืองนี้* เป็นต้น และส่วนย่อยที่จะถูกกระตุ้นขึ้นมาเป็นอะไรก็ได้ที่อยู่ภายในขอบเขตนั้น โดยทั่วไป ตัวเลือกที่มักถูกเลือกเป็นส่วนย่อยจะมีลักษณะเด่นกว่าตัวเลือกอื่นๆ ในประเภทเดียวกัน เช่นตัวอย่าง (83) *นักแข่งระดับแถวหน้าของเอเชีย* ที่นักแข่งระดับแถวหน้าถูกเลือกให้เป็นส่วนย่อยก่อน แทนที่จะเลือกนักแข่งทั่วไปๆ ที่ไม่เป็นที่รู้จัก ในความเป็นจริง ผู้พูดไม่สามารถเรียกใครว่าเป็น “นักแข่งของเอเชีย” ได้ ทั้งๆ ที่ผู้นั้นเป็นที่รู้จักเพียงไม่กี่คน เนื่องจากส่วนใหญ่ที่ใช้เป็นขอบเขตกว้างเกินไป และบุคคลนั้นเป็นตัวเลือกที่ไม่เด่นพอที่จะเป็นส่วนย่อยได้

นอกเหนือจากพื้นที่ที่สามารถรับรู้ว่าเป็นวัตถุแล้ว ตามหลักฐานทางภาษาในตัวอย่าง (94) และ (95) เวลาที่สามารถรับรู้ได้ว่าเป็นวัตถุที่มีลักษณะเป็นภาชนะได้เช่นเดียวกัน สอดคล้องกับ เดล ควาลไฮม (Kvalheim, 2000) ที่วิเคราะห์อุปลักษณะเกี่ยวกับมโนทัศน์เรื่องเวลาในภาษาไทยและภาษาอังกฤษ หนึ่งในมโนอัปลักษณะในภาษาไทยที่พบและปรากฏในความถี่สูง คือ “เวลาคือภาชนะบรรจุสิ่งของ” (TIME IS CONTAINMENT)

- (94) *ในสมัยรัชกาลที่ 7 ราวปีพ.ศ. 2471 จินสยามบอยคอตสินค้าญี่ปุ่น*
 (95) *เรากำลังจะก้าวเข้าสู่ศตวรรษของปีที่ 2000 ซึ่งนับว่าสร้างความระทึกใจแก่มนุษยชาติไม่น้อย*

(คลังข้อมูลภาษาไทยแห่งชาติ)

เดล ควาลไฮม (Kvalheim, 2000) วิเคราะห์ว่า เนื่องจากค่านามบอกเวลาตามที่ขีดเส้นใต้ในตัวอย่าง (96) - (98) ได้แก่ *ยุคนี้ เวลานั้นศตวรรษ และยุคอวกาศ* ตามลำดับ สามารถตามหลังตัวบ่งชี้ *ของ* ได้เช่นเดียวกับค่านามบอกผู้ครอบครอง เวลาจึงถือเป็นผู้ครอบครองสิ่งที่อยู่หน้าตัวบ่งชี้ *ของ* ได้แก่ *คำไม่ดี ข้อมูลข่าวสาร บันทึกกอมตะ* ตามลำดับ

- (96) *คำไม่ดีของยุคนี้*
- (97) *ข้อมูลข่าวสารของเวลานั้นศตวรรษ*
- (98) *บันทึกกอมตะของยุคอวกาศ*

(Kvalheim, 2000: 89)

การใช้ตัวบ่งชี้แสดงความเป็นเจ้าของเพื่อแสดงความสำคัญของสิ่งที่ถูกครอบครองสามารถพบได้ในหลายภาษา เช่นในภาษามาซิโดเนียน (Macedonian) ที่ศึกษาโดยมิทคอฟสกา (Mitkovska, 2004: 9) ตัวบ่งชี้แสดงความเป็นเจ้าของ *na* แสดงความสัมพันธ์ดังกล่าว ดังตัวอย่าง (99) และ (100)

- (99) *Sportiest na godinata* ‘sportist of the year’
- (100) *mis na Amerika* ‘Miss America’

(Mitkovska, 2004: 9)

จากตัวอย่าง (99) และ (100) สิ่งที่ถูกครอบครองได้รับสถานะบางอย่างที่สูงกว่าสิ่งอื่นในประเภทเดียวกัน โดยมีเวลาหรือสถานที่เป็นจุดอ้างอิงของการได้รับสถานะนั้นๆ เช่นตัวอย่าง (99) *Sportiest na godinata* ‘sportist of the year’ คู่ขนานไปกับนามวลี *najdobar sportiest vo 2002* ‘the best sportsman in 2002’ ซึ่งประกอบไปด้วยคำคุณศัพท์แสดงการเปรียบเทียบขั้นสูงสุดและบุพบทวลีบอกเวลา

3.1.5 คุณลักษณะของสิ่งใดสิ่งหนึ่ง

คุณลักษณะของสิ่งใดสิ่งหนึ่งเป็นความสัมพันธ์ระหว่างผู้ครอบครองที่ไม่ใช่มนุษย์กับสิ่งที่ถูกครอบครองที่เป็นนามธรรม และสิ่งที่ถูกครอบครองนั้นไม่ได้แปลกแยกไปจากผู้ครอบครองโดยผิวเผิน คุณลักษณะของสิ่งใดสิ่งหนึ่งอาจจัดให้เป็นประเภทย่อยในส่วนย่อย-ส่วนใหญ่ได้ แต่ในงานวิจัยนี้ ผู้วิจัยจะแยกความสัมพันธ์ทั้งสองออกจากกันโดยใช้มุมมองของ วินส์ตันและคณะ

(Winston et al., 1987: 428-9) ที่ชี้ให้เห็นว่า แม้ว่าคุณลักษณะของสิ่งใดสิ่งหนึ่งกับส่วนย่อย-ส่วนใหญ่จะดูเหมือนกัน แต่ที่จริงแล้วทั้งสองประเภทแตกต่างกัน ในส่วนย่อย-ส่วนใหญ่ สิ่งที่เป็นส่วนย่อยจะสามารถทดสอบด้วยกรอบ “is a part of” (เป็นส่วนย่อยของ) ยกตัวอย่างคำว่า *height* (ความสูงของตึก) ที่ทำให้เกิดความสับสนว่าควรจัดอยู่ในประเภทใด พวกเขาอธิบายว่ามันควรจะเป็นคุณลักษณะของตึก แทนที่จะเป็นส่วนย่อยของตึก สอดคล้องกับแชฟฟินและเฮอermann (Chaffin and Herrmann, 2009: 298-9) ที่ชี้ว่าความสัมพันธ์แบบส่วนย่อย-ส่วนใหญ่และคุณลักษณะของสิ่งใดสิ่งหนึ่งเป็นประเภทที่แตกต่างกัน ดังนั้นในงานวิจัยนี้ ผู้วิจัยจะแยกคุณลักษณะของสิ่งใดสิ่งหนึ่งออกจากส่วนย่อย-ส่วนใหญ่ และในประเภทนี้ มีประเภทย่อยเพียงหนึ่งเดียวคือ (E) คุณลักษณะของสิ่งใดสิ่งหนึ่ง

(E) คุณลักษณะของสิ่งใดสิ่งหนึ่ง

ในภาษาไทย ตัวบ่งชี้ **ของ** สามารถใช้แสดงคุณลักษณะของสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ดังตัวอย่าง (101) – (106)

- (101) กรพินธุ์เดินช้า ๆ ชมความงามของสุสานแต่ละจุดด้วยความสนใจ
- (102) เสียงดังสนั่นหวั่นไหวเหมือนเสียงอะไรระเบิดดังลั่นขึ้นมากลางอากาศท่ามกลางความเงียบสงบของสี่แยกสะพานควาย
- (103) คณะกรรมการสอบสวนตรวจสอบความถูกต้องของสำนวนการสอบสวน
- (104) ผมจึงเดินเท้าเปล่าอาบความเยือกของอากาศไปตามถนน
- (105) ความต่างของวัยที่หลายคนมองว่าจะไม่เหมาะที่แอนอายุเยอะกว่า
- (106) เขาประสานแนวคิดทางศาสนาเข้ากับการจ้องมองสรรพสิ่งที่อยู่รอบกาย
ชี้ให้เห็นความซับซ้อนของจิต

(คลังข้อมูลภาษาไทยแห่งชาติ)

คำแสดงคุณลักษณะของสิ่งใดสิ่งหนึ่งมักเป็นนามวลีแปลง (nominalizations) ที่นำหน้าด้วยหน่วยเติม **ความ-** อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ (Prasithrathsint, 2005) ระบุว่ากริยาที่สามารถตามหลังหน่วยเติม **ความ-** ได้เท่านั้นจะเป็นกริยาที่ใช้แสดงคุณค่า ความรู้สึก คุณภาพ (imperceptible verbs) ความหมายของกริยากลุ่มนี้จะหลากหลายไปตามผู้ใช้ภาษาแต่ละคน หรืออรรถลักษณะ (semantic components) ของกริยาแต่ละตัวจะแปรไปตามเจ้าของภาษาแต่ละคน กริยากลุ่มนี้ไม่ต้องการกรรมหรือเป็นกริยากรรม (intransitive verbs) เช่น

(107)	กลม	แปลงเป็น	ความกลม	*การกลม
(108)	ใจอ่อน	แปลงเป็น	ความใจอ่อน	*การใจอ่อน

(Prasithrathsint, 2005: 76-7)

เมื่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งมี*ความกลม* ตามตัวอย่าง (107) สิ่งนั้นจะมีระดับ*ความกลม*ที่มากหรือน้อยแตกต่างกันออกไป หรือหากว่าบุคคลใดบุคคลหนึ่งมี*ความใจอ่อน* ตามตัวอย่าง (108) พวกเขาจะมีระดับ*ความใจอ่อน*ที่มากหรือน้อยแล้วแต่บุคคล

อย่างไรก็ดี ตัวอย่างที่แสดงความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งที่ถูกครอบครองที่เป็นนามวลีแปลง *ความ-* กับผู้ครอบครองที่เป็นมนุษย์อาจมีลักษณะคลุมเครือ เนื่องจากสามารถตีความว่าเป็นส่วน-ร่างกายได้ ได้แก่ ส่วนนามธรรมที่เป็นบุคลิกลักษณะ ดัง (109) และ (110) หรือสภาวะทางกายและจิต ดัง (111) และ (112) ในบทนี้ ผู้วิจัยจะจัดตัวอย่าง (109) – (112) ให้อยู่ในประเภทส่วน-ร่างกาย แม้ว่าสิ่งที่ถูกครอบครองเหล่านั้นเป็นสิ่งที่สามารถวัดปริมาณหรือประเมินค่าได้ แต่ผู้ครอบครองในตัวอย่างเป็นมนุษย์ซึ่งมีอำนาจในการควบคุมสิ่งที่ตนครอบครองมากกว่าผู้ครอบครองในตัวอย่าง (101) – (106) ที่ไม่มีอำนาจในการควบคุมดูแลสิ่งที่ตนครอบครอง ยกตัวอย่าง (111) *ความพึงพอใจของเขา* เขาซึ่งเป็นผู้ครอบครองสามารถควบคุมระดับ*ความพึงพอใจ*ได้ด้วยตนเอง ขณะที่ (101) *ความงามของสุสาน* สุสานซึ่งเป็นผู้ครอบครองไม่สามารถควบคุมระดับ*ความงาม*ได้ด้วยตนเอง แต่ระดับนั้นเป็นสิ่งที่ตัดสินหรือประเมินค่าโดยมนุษย์

- (109) หญิงสาวขึ้นนั่งในรถเจียบๆ พยายามไม่ใส่ใจกับ*ความเจ้าอารมณ์ของคนขับ*
- (110) *ความฉลาดเฉลียวของคนอินเดีย*ทำให้พวกเขา*รู้ว่า*ถ้าหากหลบกระสุนปืนอยู่เบื้องหลังสิ่งกีดขวาง เป็นต้นว่า กำแพง หรือวิ่งหลบไปมากก็จะปลอดภัย
- (111) อายุระหว่าง 1-2 ปี *ความพึงพอใจของเขา*จะอยู่ในการขับถ่าย
- (112) การخذใช้ค่าเสียหายแก่เหยื่ออาชญากรรมอาจช่วยบรรเทา*ความโกรธแค้นของ* สาธารณชนและของเหยื่ออาชญากรรมต่ออาชญากรลงได้

(คลังข้อมูลภาษาไทยแห่งชาติฯ)

นอกจากนี้ ตัวบ่งชี้ *ของ* ยังสามารถแสดงความสัมพันธ์ระหว่างคำแสดงคุณลักษณะที่ไม่ได้เป็นนามวลีแปลง *ความ-* กับผู้ครอบครองที่ไม่มีชีวิต ดังตัวอย่าง (113) - (118) คำแสดงคุณลักษณะเหล่านั้นเป็นคำที่มีความหมายทั่วไป (generic term) ที่รอการประเมินค่าหรือตีความ

- (113) ลีของเลือดมักจะมิลีซิมพูลด
- (114) ค่าปกติของความดันเลือดมี ๒ ค่า คือ ค่าตัวบนและค่าตัวล่าง
- (115) ในบางครั้งอาการหรือทนายความที่มีความรู้จะใช้คำถามซักพยานแพทย์ถึง ปริมาณของเลือดที่ออก
- (116) อุณหภูมิของร่างกายจะอุ่นขึ้นเล็กน้อยจึงเรียกว่าการบริหารเพื่ออบอุ่นร่างกาย
- (117) คุณภาพของบล็อกไม้ที่ใช้เป็นแม่พิมพ์ก็ไม่ได้มาตรฐาน
- (118) เสน่ห์ของการเปิดห้างสรรพสินค้าอยู่ตรงนี้แหละครับ

(คลังข้อมูลภาษาไทยแห่งชาติ)

ตามแนวคิดของเทลเลอร์ (Taylor, 2003) คุณสมบัติความเป็นต้นแบบของคุณลักษณะของ สิ่งใดสิ่งหนึ่ง ดังตัวอย่าง (101) – (106) และ (113) – (118) สามารถสรุปได้ดังตารางที่ 17 คุณสมบัติตามตารางจะคล้ายคลึงกับของส่วนย่อย-ส่วนใหญ่ เพียงแต่สิ่งที่ถูกรอบครองในประเภทนี้ จะเป็นรูปธรรมทั้งหมด

คุณสมบัติความเป็นต้นแบบ	
(ก)1 ผู้ครอบครองเป็นมนุษย์	-
(ก)2 สิ่งที่ถูกครอบครองเป็นสิ่งรูปธรรม (มักจะไม่มีชีวิต)	-
(ก)3 ความสัมพันธ์ระหว่างทั้งสองสิ่งเป็นแบบกรรมสิทธิ์แต่เพียงผู้เดียว	+
(ก)4 ผู้ครอบครองมีสิทธิ์ในการใช้ประโยชน์และอนุญาตให้ผู้อื่นใช้สิ่งที่ถูกรอบครอง	-
(ก)5 ผู้ครอบครองมีสิทธิ์ในการลงทุนกับสิ่งที่ถูกรอบครองผ่านการทำธุรกรรม	-
(ก)6 ผู้ครอบครองมีหน้าที่รับผิดชอบหรือดูแลสิ่งที่ถูกรอบครองให้อยู่ในสภาพดี	-
(ก)7 ผู้ครอบครองและสิ่งที่ถูกรอบครองจำเป็นต้องอยู่ในพื้นที่เดียวกันหรือใกล้ชิดกัน	+
(ก)8 ความสัมพันธ์ในการเป็นเจ้าของต้องเป็นแบบระยะยาว	+
สิ่งที่ถูกรอบครองมีความแปลกแยก	-

ตารางที่ 17 คุณสมบัติความเป็นต้นแบบของตัวอย่างในคุณลักษณะของสิ่งใดสิ่งหนึ่ง

จากตารางที่ 17 ผู้ครอบครองในคุณลักษณะของสิ่งใดสิ่งหนึ่งไม่ได้เป็นมนุษย์ ซึ่งขัดกับ ข้อ (ก)1 โดยที่ผู้ครอบครองบางตัวมีความเป็นต้นแบบมากกว่าบางตัว เช่น เลือด จากตัวอย่าง (113)

ลูรากี (Luraghi, 2014: 131) อธิบายว่าความสัมพันธ์นี้เกิดจากกระบวนการอุปลักษณ์ (metaphor) “ผู้กระทำคือผู้ครอบครองเหตุการณ์” (AGENTS ARE POSSESSORS OF EVENTS) และ “เหตุการณ์คือสิ่งที่ถูกครอบครอง” (EVENTS ARE THINGS POSSESSED) กล่าวคือกริยาที่ถูกแปลงเป็นนามวลีแปลงจะถูกรับรู้ว่าเป็นสิ่งที่ถูกสะกดให้อยู่กับที่ เสมือนสิ่งของที่สามารถครอบครองและควบคุมได้

จากการจัดประเภทกริยาสามกลุ่มในภาษาไทยของอมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ (Prasithrathsint, 2005) ตามการปรากฏร่วมกับ *การ-* เท่านั้น การปรากฏร่วมกับ *ความ-* เท่านั้น และการปรากฏร่วมกับทั้ง *การ-* และ *ความ-* พบว่า กริยากลุ่มที่ปรากฏร่วมกับ *การ-* เท่านั้นเป็นกริยาแสดงการกระทำและสามารถมองเห็นและรับรู้ได้ (perceptible verbs) ดังตัวอย่าง (121) – (124) ในทางอรรถศาสตร์ กริยากลุ่มนี้แสดงกิจกรรม กระบวนการ ความรู้สึกทางกาย เหตุการณ์การส่งผ่าน เป็นต้น ความหมายของกริยากลุ่มนี้จะถูกเข้าใจร่วมกันโดยหมู่เจ้าของภาษา ไม่ได้แปรไปตามเจ้าของภาษาแต่ละคนเหมือนความหมายของกริยาที่ใช้แสดงคุณค่า ความรู้สึก คุณภาพ (imperceptible verbs) ในหัวข้อ 3.1.5 ลักษณะทางวากยสัมพันธ์ของกริยากลุ่มนี้ คือ สามารถเป็นได้ทั้งกริยาที่ต้องการกรรมหรือกริยากรรม (transitive verbs) และกริยาที่ไม่ต้องการกรรมหรือกริยากรรม (intransitive verbs)

(121)	<i>ก้ม</i>	แปลงเป็น	<i>การก้ม</i>	* <i>ความก้ม</i>
(122)	<i>เข้าร่วม</i>	แปลงเป็น	<i>การเข้าร่วม</i>	* <i>ความเข้าร่วม</i>
(123)	<i>ขอบคุณ</i>	แปลงเป็น	<i>การขอบคุณ</i>	* <i>ความขอบคุณ</i>
(124)	<i>ให้</i>	แปลงเป็น	<i>การให้</i>	* <i>ความให้</i>

(Prasithrathsint, 2005: 76)

ในภาษาไทยตัวบ่งชี้ *ของ* สามารถใช้แสดงความสัมพันธ์แบบกริยา-ประธาน (verb-subject relationship) ได้ดังตัวอย่าง

- (125) *ฉันกระซกมือออกจากการเกะกวมของเขา*
 (126) *เหตุจลาจลต่อต้านจีนนำไปสู่การหนีออกนอกประเทศขององค์ทะเล ลามะ*
 (127) *พวกเขาอยู่ภายใต้การอารักขาของตำรวจ*
 (128) *ทหารหน่วยเฉพาะกิจ จ.ยะลา ได้แจ้งเตือนเครือข่ายภาคประชาชนและส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง ให้เฝ้าระวังการก่อเหตุร้ายของกลุ่มผู้ก่อความไม่สงบ*

- (129) ถึงแม้ว่าการจัดแสดงดนตรีสากลของกรมศิลปากร จะได้รับความสนใจจากชาวต่างประเทศและประชาชนเป็นจำนวนมากไม่น้อย แต่กรมศิลปากรก็ไม่ได้รับการสนับสนุนงบประมาณสำหรับการปรับปรุง
- (130) เมืองไทยมีดินน้ำที่ทำเกษตรมากกว่าสิงคโปร์หลายหมื่นเท่า แต่เชื้อไหมรายได้จากการส่งออกกล้วยไม้ของประเทศสิงคโปร์ปีละหมื่นล้านบาท ไทยแค่พันล้านบาท

(คลังข้อมูลภาษาไทยแห่งชาติฯ)

จากตัวอย่าง (125) – (130) จุดที่ขีดเส้นใต้เหล่านี้สามารถเทียบกับประโยคเหมือนที่เคิร์กและคณะ (Quirk et al., 1985) เสนอ ดังตัวอย่าง (125)ก – (130)ก ตามลำดับ

- (125) ก เขาเกาะกวม
- (126) ก องค์ทะไล ลามะหนืออกนอกประเทศ
- (127) ก ตำรวจอารักขา
- (128) ก กลุ่มผู้ก่อความไม่สงบก่อเหตุร้าย
- (129) ก กรมศิลปากรจัดแสดงดนตรีสากล
- (130) ก ประเทศสิงคโปร์ส่งออกกล้วยไม้

ตามแนวคิดของเทลเลอร์ (Taylor, 2003) เกี่ยวกับความเป็นต้นแบบ ตัวอย่าง (125) - (130) สามารถสรุปได้ดังตารางที่ 18

คุณสมบัติความเป็นต้นแบบ	
(ก)1 ผู้ครอบครองเป็นมนุษย์	+
(ก)2 สิ่งที่ถูกครอบครองเป็นสิ่งรูปธรรม (มักจะไม่มีชีวิต)	-
(ก)3 ความสัมพันธ์ระหว่างทั้งสองสิ่งเป็นแบบกรรมสิทธิ์แต่เพียงผู้เดียว	+
(ก)4 ผู้ครอบครองมีสิทธิ์ในการใช้ประโยชน์และอนุญาตให้ผู้อื่นใช้สิ่งที่ถูกครอบครอง	-
(ก)5 ผู้ครอบครองมีสิทธิ์ในการลงทุนกับสิ่งที่ถูกครอบครองผ่านการทำธุรกรรม	-
(ก)6 ผู้ครอบครองมีหน้าที่รับผิดชอบหรือดูแลสิ่งที่ถูกครอบครองให้อยู่ในสภาพดี	-
(ก)7 ผู้ครอบครองและสิ่งที่ถูกครอบครองจำเป็นต้องอยู่ในพื้นที่เดียวกันหรือใกล้ชิดกัน	+
(ก)8 ความสัมพันธ์ในการเป็นเจ้าของต้องเป็นแบบระยะยาว	+
สิ่งที่ถูกครอบครองมีความแปลกแยก	-

ตารางที่ 18 คุณสมบัติความเป็นต้นแบบของตัวอย่างในเหตุการณ์-ผู้ร่วมเหตุการณ์

ตามตารางที่ 18 ตัวอย่าง (125) - (130) มีผู้ครอบครองที่เป็นมนุษย์ซึ่งเป็นต้นแบบตามข้อ (ก)1 แต่ผู้ครอบครองของตัวอย่าง (128) - (130) เป็นองค์กรซึ่งสามารถวิเคราะห์ให้เป็นคำนามที่มีชีวิตหรือมนุษย์ได้ เช่นตัวอย่าง (130) *การส่งออกกล้วยไม้ของประเทศสิงคโปร์* ในที่นี้ *ประเทศสิงคโปร์* ถูกใช้แทนเกษตรกรผู้ส่งออกกล้วยไม้ในประเทศสิงคโปร์

การนำชื่อประเทศมาเรียกแทนตัวบุคคลเกิดจากกระบวนการนามนัย (metonymy) ซึ่งเป็นการใช้สิ่งหนึ่งมาเรียกแทนสิ่งหนึ่ง โดยสิ่งที้นำมาเรียกแทนต้องเกี่ยวข้องกับสิ่งนั้นโดยทางใดทางหนึ่ง เลคอฟและจอห์นสัน (Lakoff & Johnson, 2003) กล่าวว่า ลักษณะเช่นนี้ไม่ได้เกิดแบบคาดเดาไม่ได้ แต่เกิดอย่างมีระบบ สิ่งที่เกิดขึ้นในตัวอย่าง (130) มักจะตรงกับแนวโน้มที่ว่า สถานที่มักถูกใช้เรียกแทนกลุ่มองค์กร (THE PLACE FOR INSTITUTION) เช่น *Paris is introducing longer skirts this season*. โดยปารีส (Paris) ถูกใช้เรียกแทนกลุ่มดีไซเนอร์ในปารีส หรือองค์กรมักจะถูกใช้เรียกแทนบุคคลที่ต้องรับผิดชอบ (INSTITUTION FOR PEOPLE RESPONSIBLE) เช่น *I don't approve of the government's action*. โดยที่รัฐบาล (the government) ใช้เรียกแทนบุคคลในคณะรัฐบาล

สิ่งที่ถูกครอบครองในตัวอย่าง (125) - (130) เช่น (125) *การเกาะกุม* (127) *การอารักขา* เป็นนามธรรม ซึ่งไม่ใช่ลักษณะต้นแบบ ตามข้อ (ก)2

การที่สิ่งที่ถูกครอบครองเป็นเหตุการณ์และไม่สามารถจับต้องได้ทำให้ยากต่อการพิจารณา ด้วยคุณสมบัติที่เกี่ยวข้องกับการใช้ประโยชน์ต่างๆ ในข้อ (ก)4 – 6

นอกจากนี้ ความสัมพันธ์แบบเหตุการณ์-ผู้ร่วมเหตุการณ์คล้ายคลึงกับส่วนย่อย-ส่วนใหญ่ และคุณลักษณะของสิ่งใดสิ่งหนึ่ง เนื่องด้วยผู้ครอบครองและสิ่งที่ถูกครอบครองในความสัมพันธ์ที่กล่าวมาอยู่ใกล้ชิดติดกันในระยะเวลา ซึ่งตรงตามข้อ (ก)7 และข้อ (ก)8 และสิ่งที่ถูกครอบครองไม่มีความแปลกแยกไปจากตัวผู้ครอบครอง

(f1) เหตุการณ์-ผู้ร่วมเหตุการณ์ที่ไม่ได้เป็นมนุษย์

นอกเหนือจากผู้ครอบครองที่เป็นมนุษย์แล้ว ผู้ครอบครองสามารถเป็นสิ่งไม่มีชีวิตที่เป็นรูปธรรม ดังตัวอย่าง (131) - (133) และสิ่งไม่มีชีวิตที่เป็นนามธรรม ดังตัวอย่าง (134) - (136) ซึ่งไม่ได้เป็นผู้ครอบครองที่เป็นต้นแบบตามข้อ ก(1) ของคุณสมบัติความเป็นเจ้าของต้นแบบ และมีความเป็นต้นแบบน้อยกว่าผู้ร่วมเหตุการณ์ที่เป็นมนุษย์ในข้อ (F)

- (131) การไหลเวียนของเลือดที่ส่วนล่างของอวัยวะและก้นจะดีขึ้น
- (132) ชาวบ้านจะเฝ้าติดตามการเจริญเติบโตของต้นไม้ที่ปลูกและดูแลเป็นระยะๆ
- (133) ฝุ่นละอองที่ลอยอยู่ในอากาศส่วนหนึ่งมีสาเหตุมาจากควันดำ ซึ่งเป็นผงเขม่าสีดำขนาดเล็กที่หลุดจากการเผาไหม้ที่ไม่สมบูรณ์ของเครื่องยนต์ดีเซล
- (134) ศูนย์ฯจะปรับประมาณการเศรษฐกิจปีหน้าใหม่ โดยต้องรอดูการเปลี่ยนแปลงของปัจจัยเสี่ยงต่างๆ ก่อน โดยเฉพาะความผันผวนของเศรษฐกิจโลก
- (135) การลดการบริโภคน้ำตาลกลูโคสจะนำไปสู่การเริ่มต้นของกระบวนการทางร่างกายที่จะทำให้อายุขัยเพิ่มขึ้นถึงร้อยละ 20
- (136) การเดินทางของความรักระหว่างคุณกับเขามาถึงทางแยกแล้ว

(คลังข้อมูลภาษาไทยแห่งชาติ)

จากตัวอย่าง (131) – (136) จุดที่ขีดเส้นใต้เหล่านี้สามารถเทียบกับประโยคเหมือนที่เคิร์กและคณะ (Quirk et al., 1985) เสนอ ดังตัวอย่าง (131)ก – (136)ก ตามลำดับ

- (129) ก เลือดไหลเวียน
- (130) ก ต้นไม้เจริญเติบโต
- (131) ก เครื่องยนต์ดีเซลเผาไหม้ที่ไม่สมบูรณ์

- (132) ก เศรษฐกิจโลกผันผวน
 (133) ก กระบวนการทางร่างกายเริ่มต้น
 (134) ก ความรักเดินทาง

ในภาษาอังกฤษ พบความสัมพันธ์ที่เรียกว่า “objective genitive” (Quirk et al., 1985: 322) ซึ่งคล้ายกับ “subjective genitive” แต่ผู้ครอบครองจะถือเป็นกรรม (object) ของกริยาที่ถูกแปลงเป็นนามวลีแปลง เช่น

- (137) *the family's support* มาจาก (. . .) *supports the family*.
 (138) *the boy's release* มาจาก (. . .) *released the boy*.

(Quirk et al. 1985: 322)

เทลเลอร์ (Taylor, 1994) แสดงให้เห็นว่า ในหน่วยสร้างนามวลีแสดงความเป็นเจ้าของในภาษาอังกฤษ ผู้ครอบครองที่ปรากฏร่วมกับนามวลีแปลงบางตัว สามารถตีความให้เป็นประธานของกริยาดำเนิน (subjective readings) หรือเป็นกรรมของกริยาดำเนิน (objective readings) เทลเลอร์ ยกตัวอย่างที่มี *destruction* เป็นหน่วยหลักหรือสิ่งที่ถูกครอบครอง ดังตัวอย่าง (139)ก - ค

- (139) ก *the enemy's destruction of the city*
 ข *the city's destruction by the enemy*
 ค *the city's destruction*

(Taylor, 1994: 202)

ตัวอย่าง (139)ก มีผู้ครอบครองเป็นประธาน (*the enemy*) ของกริยา ซึ่งสามารถเทียบได้กับประโยคกรรตุ (active) *The enemy destroyed the city*. ขณะที่ตัวอย่าง (139)ข มีผู้ครอบครองเป็นกรรม (*the city*) ของกริยา ซึ่งสามารถเทียบได้กับประโยคกรรม (passive) *The city was destroyed by the enemy*. แต่ในกรณีที่ไม่มีบริบทดังตัวอย่าง (139)ค ตัวอย่างนี้มักจะถูกตีความให้ *the city* เป็นกรรมของ *destruction*

เทลเลอร์อธิบายว่า สิ่งที่ถูกเลือกให้เป็นผู้ครอบครองหรือจุดอ้างอิงของเหตุการณ์ต้องมีความเหมาะสมและมีประสิทธิภาพ หรือต้องมี “ความเที่ยงตรงของสัญญาณ” (cue validity) มากพอที่จะใช้ทำนายสิ่งที่ถูกครอบครองหรือเหตุการณ์ ในบริบทที่กำกวมดังตัวอย่าง (139)ค *the city's destruction* การตีความให้ตำแหน่งที่ขีดเส้นใต้เป็นกรรมหรือประธานของเหตุการณ์จะ

ขึ้นอยู่กับว่าสิ่งไหนมีความสำคัญเชิงข้อมูล (informativity) ต่อเหตุการณ์มากกว่า จากตัวอย่าง (139) กรอบของ *destruction* คือ “X destroyed Y.” (X ทำลาย Y) ส่งผลให้ Y ได้รับผลกระทบ หรืออาจเปลี่ยนสภาพจนไม่สามารถเรียกว่า Y ได้ หรือไม่ได้เป็นตัวอย่างที่ดีของ Y ได้อีกต่อไป ในขณะที่ X เป็นผู้กระทำต่อ Y ด้วยแรงบางอย่างและแทบไม่ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์ สภาพของ X ก่อนทำลายและหลังทำลายไม่ได้แตกต่างกัน ผลกระทบที่ Y ได้รับจึงเป็นข้อมูลที่สำคัญกว่าในเหตุการณ์นี้ และทำให้ Y ซึ่งเป็นกรรมถูกเลือกเป็นผู้ครอบครองหรือจุดอ้างอิงของเหตุการณ์ แนวโน้มในการตีความให้ผู้ครอบครองเป็นกรรมของเหตุการณ์เกิดขึ้นกับนามวลีแปลงในภาษาอังกฤษหลายตัว เช่น *invasion, dismissal, murder, assassination* เป็นต้น

ในภาษาไทย พบตัวอย่างที่มีลักษณะคล้ายกับ “objective genitive” หรือผู้ครอบครองเป็นกรรมของกริยาที่แปลงเป็นนามวลี เพียง 2 ตัวอย่าง ซึ่งคิดเป็น 0.9% จากจำนวนตัวอย่างในเหตุการณ์-ผู้ร่วมเหตุการณ์ และคิดเป็น 0.07% จากจำนวนตัวอย่างทั้งหมด ตามตารางที่ 7 ในหัวข้อ 3.1 ตัวอย่างเหล่านั้นได้แก่

- (140) ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนต้องจัดทำแผนการใช้งาน ระยะเวลาการใช้ของเครื่องมือ อุปกรณ์เครื่องใช้ไฟฟ้า ให้กรมพัฒนาพลังงานทดแทนและอนุรักษ์พลังงาน
- (141) การเคลื่อนย้ายข้ามแดนของของเสียอันตรายและของเสียอื่นได้รับการลดให้เหลือต่ำที่สุด

(คลังข้อมูลภาษาไทยแห่งชาติ)

ตัวอย่าง (140) และ (141) ที่ขีดเส้นใต้สามารถเทียบกับประโยคเหมือน ดังตัวอย่าง (140)ก และ (141)ก ตามลำดับ

- (140) ก ...ใช้เครื่องมืออุปกรณ์ เครื่องใช้ไฟฟ้า
- (141) ก ...เคลื่อนย้ายของเสียอันตรายและของเสียอื่นข้ามแดน

โดยทั่วไป หากต้องการจะสื่อความหมายในทำนองเดียว สามารถนำกรรมของกริยามาเรียงต่อท้ายกริยาแปลงตัวนั้นได้เลย โดยไม่ต้องใช้ตัวบ่งชี้ *ของ* เช่น *the family's support* ที่มาจาก (...) *supports the family*. สามารถเขียนเป็น *การสนับสนุนครอบครัว* หรือ *the boy's release* ที่มาจาก (...) *released the boy*. สามารถเขียนเป็น *การปล่อยตัวเด็ก* เป็นต้น

หากพิจารณาจากความสำคัญเชิงข้อมูล (informativity) ของประธานหรือกรรมต่อเหตุการณ์ที่แสดงโดยกริยานั้นๆ การที่*เครื่องมือ อุปกรณ์เครื่องใช้ไฟฟ้า* ในตัวอย่าง (140) และ*ของเสียบ้านทราย และของเสียบ้าน* ในตัวอย่าง (141) ซึ่งเป็นกรรม สามารถเป็นผู้ครอบครองหรือจุดอ้างอิงของเหตุการณ์ได้ เนื่องจากกรรมจากทั้งสองตัวอย่างมีความสำคัญต่อเหตุการณ์ที่แสดงด้วยกริยานั้นมากกว่าประธานของเหตุการณ์ การเปลี่ยนแปลงสภาพหรือสถานที่ของกรรมถือเป็นข้อมูลสำคัญของเหตุการณ์ *การใช้ และการเคลื่อนย้าย* กล่าวคือ เมื่อเกิด*การใช้เครื่องมือ อุปกรณ์เครื่องใช้ไฟฟ้า* สิ่งที่ถูกใช้นั้นจะได้รับผลกระทบมากกว่าผู้ใช้ หรือเมื่อเกิด*การเคลื่อนย้ายของเสียบ้านทรายและของเสียบ้าน* สิ่งที่ถูกเคลื่อนย้ายนั้นก็จะมิตำแหน่งเปลี่ยนไปจากเดิม เป็นต้น

3.1.7 หัวข้อของสิ่งใดสิ่งหนึ่ง

หัวข้อของสิ่งใดสิ่งหนึ่งคือความสัมพันธ์ที่คล้ายคลึงกับส่วนย่อย-ส่วนใหญ่ที่แสดงขอบเขต ในหัวข้อ (d1) หัวข้อของสิ่งใดสิ่งหนึ่งประกอบไปด้วยส่วนย่อยที่เป็นหัวข้อย่อย และส่วนใหญ่ที่มีลักษณะเป็นขอบเขตหรือภาชนะที่หัวข้อย่อยนั้นอยู่ ทั้งสองส่วนนั้นเป็นสิ่งนามธรรม ความคล้ายคลึงกันระหว่างทั้งสองความสัมพันธ์สามารถสรุปได้ดังตารางที่ 19

(d1) ส่วนย่อย-ส่วนใหญ่ที่แสดงขอบเขต	ส่วนย่อย มีความสำคัญ	ของ	ส่วนใหญ่ บอกขอบเขตความสำคัญ
(G) หัวข้อของสิ่งใดสิ่งหนึ่ง	ส่วนย่อย ที่เป็นหัวข้อย่อย		ส่วนใหญ่ บอกขอบเขต

ตารางที่ 19 ความคล้ายคลึงกันระหว่างส่วนย่อย-ส่วนใหญ่ที่แสดงขอบเขตกับหัวข้อของสิ่งใดสิ่งหนึ่ง

หัวข้อของสิ่งใดสิ่งหนึ่งถือว่ามีความเป็นต้นแบบน้อยที่สุด อย่างไรก็ตาม มีการใช้ตัวบ่งชี้ *ของ* เพื่อแสดงความสัมพันธ์นี้เป็นอันดับสี่ ซึ่งคิดเป็น 11.15% ของจำนวนทั้งหมด ในส่วนนี้ มีระเภทย่อยเพียงหนึ่งเดียวคือ (G) หัวข้อของสิ่งใดสิ่งหนึ่ง

(G) หัวข้อของสิ่งใดสิ่งหนึ่ง

मितคอฟสกา (Mitkovska, 2004: 13) เรียกความสัมพันธ์ลักษณะนี้ในภาษามาชิตโตเนียนว่า “whole-contents” ในแง่ของผู้ฟัง ใจความที่ตามหลังตัวบ่งชี้ *ของ* ซึ่งไม่ได้เป็นหน่วยหลักของ

หน่วยสร้างถือว่าเป็นข้อมูลสำคัญ จากข้อมูล ตัวบ่งชี้ **ของ** สามารถใช้แสดงความสัมพันธ์แบบหัวข้อของสิ่งใดสิ่งหนึ่ง เช่น

- (142) ตัวเลขของเหยี่ยวอพยพที่นับได้ในเทศกาลดูเหยี่ยว อาจถือว่าเป็นแค่เศษเสี้ยวเล็กน้อยของขบวนนักเดินทางที่ผ่านมาในช่วงเวลานั้นๆ
- (143) ในศิลปะจัดวาง BEAUTIFUL ONE ก็มีนัยทางการมรณัมแฝงอยู่ใน ความหมายของความทอหรรษ์ ปิติ และความปรารถนาที่ไม่สิ้นสุด
- (144) แพทย์ตรวจพบว่ามีปัญหาของหลอดเลือดสมองข้างขวาตีบแต่ไม่มาก
- (145) เรื่องนี้มันเป็นเรื่องของพรหมลิขิต อะไรจะเกิดมันก็ต้องเกิด
- (146) Nudie ยังพัฒนาสินค้าอย่างต่อเนื่อง โดยการต่อยอดจากน้ำผลไม้มาเป็นสมูทตี้ที่เพิ่มส่วนผสมของโยเกิร์ตไขมันต่ำเข้าไป
- (147) ปิโตรเลียมที่ผลิตได้ทั้งในรูปของน้ำมันดิบ ก๊าซธรรมชาติ และก๊าซธรรมชาติเหลว

(คลังข้อมูลภาษาไทยแห่งชาติฯ)

จากตัวอย่าง (142) – (147) ส่วนย่อยของตัวอย่างคือ **ตัวเลข ความหมาย ปัญหา เรื่อง ส่วนผสม รูป ตามลำดับ** และส่วนใหญ่ที่ตามหลัง **ของ** จะเป็นขอบเขตของส่วนย่อยเหล่านั้น เช่น ตัวอย่าง (142) ตัวเลขของเหยี่ยวอพยพ เหยี่ยวอพยพเป็นส่วนใหญ่ที่มีความเป็นนามธรรม ภายใต้อันนี้จะมีส่วนย่อยที่เป็นหัวข้อย่อยต่างๆ อยู่มากมาย และตัวเลขเป็นหนึ่งในส่วนย่อยที่เป็นไปได้ กล่าวคือ เหยี่ยวอพยพเป็นเนื้อหาของตัวเลข หรือตัวอย่าง (142) ปัญหาของหลอดเลือดสมองข้างขวาตีบ หลอดเลือดสมองข้างขวาตีบเป็นส่วนใหญ่ที่ประกอบไปด้วยส่วนย่อยต่างๆ โดยที่ปัญหาเป็นหนึ่งในส่วนย่อยเหล่านั้น

ตามแนวคิดของเทลเลอร์ (Taylor, 2003) เกี่ยวกับความเป็นต้นแบบ หัวข้อของสิ่งใดสิ่งหนึ่งสามารถสรุปได้ดังตารางที่ 20

คุณสมบัติความเป็นต้นแบบ	
(ก)1 ผู้ครอบครองเป็นมนุษย์	-*
(ก)2 สิ่งที่ถูกครอบครองเป็นสิ่งรูปธรรม (มักจะไม่มีชีวิต)	-
(ก)3 ความสัมพันธ์ระหว่างทั้งสองสิ่งเป็นแบบกรรมสิทธิ์แต่เพียงผู้เดียว	-
(ก)4 ผู้ครอบครองมีสิทธิ์ในการใช้ประโยชน์และอนุญาตให้ผู้อื่นใช้สิ่งที่ถูกครอบครอง	-
(ก)5 ผู้ครอบครองมีสิทธิ์ในการลงทุนกับสิ่งที่ถูกครอบครองผ่านการทำธุรกรรม	-
(ก)6 ผู้ครอบครองมีหน้าที่รับผิดชอบหรือดูแลสิ่งที่ถูกครอบครองให้อยู่ในสภาพดี	-
(ก)7 ผู้ครอบครองและสิ่งที่ถูกครอบครองจำเป็นต้องอยู่ในพื้นที่เดียวกันหรือใกล้ชิดกัน	+
(ก)8 ความสัมพันธ์ในการเป็นเจ้าของต้องเป็นแบบระยะยาว	+
สิ่งที่ถูกครอบครองมีความแปลกแยก	-

ตารางที่ 20 คุณสมบัติความเป็นต้นแบบของตัวอย่างในหัวข้อของสิ่งใดสิ่งหนึ่ง

ตามแนวคิดของเทลเลอร์ (Taylor, 2003) เกี่ยวกับความเป็นต้นแบบ ตัวอย่าง (142) – (147) ไม่ได้มีผู้ครอบครองที่เป็นมนุษย์ ซึ่งขัดกับข้อ (ก)1 อย่างไรก็ตาม ในบางตัวอย่าง พบว่ามีผู้ครอบครองที่เป็นมนุษย์ เช่น

- (148) *จะว่าไปแล้วประเทศของเรามีทรัพยากรที่สำคัญมากของจักรวาลอยู่ชนิดหนึ่งที่ใช้ไม่มีวันหมด และเราก็ใช้กันมาตลอดประวัติศาสตร์ของบรรพบุรุษเราใน
การเกษตรกรรม*
- (149) *เป็นครั้งที่สองในประวัติศาสตร์ของคนอเมริกันที่ทารกแฝด 8 คนยังมีชีวิตรอดมาได้
หลายชั่วโมงหลังการผ่าตัดซึ่งใช้เวลาประมาณ 5 นาที*

(คลังข้อมูลภาษาไทยแห่งชาติฯ)

แม้ว่าจะพบตัวอย่างที่มีผู้ครอบครองเป็นมนุษย์ แต่ความเป็นมนุษย์ของผู้ครอบครองในประเภทนี้แตกต่างจากผู้ครอบครองในประเภทอื่นๆ ตามที่มีเครื่องหมายดอกจัน (*) ระบุไว้ในข้อ (ก)1 เนื่องจากผู้ครอบครองที่เป็นมนุษย์ในประเภทนี้ขาดความชี้เฉพาะ หรือไม่สามรถระบุตัวตนได้ เช่น

คนอเมริกัน จากตัวอย่าง (149) ประวัติศาสตร์ของอเมริกัน ที่ไม่สามารถระบุได้ว่าคนอเมริกัน คนไหน เนื่องจากคนอเมริกันในที่นี้เป็นเพียงคำนามทั่วไปที่เป็นหัวข้อของประวัติศาสตร์ หรือเป็นส่วนใหญ่ที่มีความเป็นนามธรรมซึ่งประกอบไปด้วยหัวข้อย่อยต่างๆ โดยมีประวัติศาสตร์เป็นหนึ่งในหัวข้อย่อยเหล่านั้น

ความไม่ชี้เฉพาะของผู้ครอบครองพบได้ในตัวอย่างอื่นๆ เช่นกัน ยกตัวอย่าง (147) รูปของน้ำมันดิบ ก๊าซธรรมชาติ และก๊าซธรรมชาติเหลว ที่ผู้ครอบครองไม่สามารถระบุได้ว่าสิ่งเหล่านั้นอยู่ที่ไหน เพียงแต่เป็นหัวข้อที่ใช้บรรยายลักษณะของรูป ว่ารูปดังกล่าวมีลักษณะเป็นน้ำมันดิบ ก๊าซธรรมชาติ และก๊าซธรรมชาติเหลว

สิ่งที่ถูกรับครอบครองในตัวอย่าง (140) – (147) เป็นสิ่งนามธรรม ซึ่งไม่ใช่ลักษณะต้นแบบตามข้อ (ก)2 นอกจากนี้ ผู้ครอบครองไม่สามารถครอบครองสิ่งที่ถูกรับครอบครองได้ เนื่องจากทั้งสองเป็นสิ่งนามธรรม จึงไม่สามารถนำคุณสมบัติข้อ (ก)3 - 6 มาพิจารณาได้

หากกล่าวว่ทั้งสองสิ่งเป็นส่วนย่อย-ส่วนใหญ่ ผู้ครอบครองและสิ่งที่ถูกรับครอบครองก็จะมี ความใกล้ชิดติดกันเชิงพื้นที่ แม้ว่าจะไม่ได้ใกล้ชิดกันในความเป็นจริงก็ตาม แต่ความใกล้ชิดนี้เกิดขึ้นในระดับอวัสัย ซึ่งตรงกับข้อ (ก)7 และทั้งสองสิ่งมักจะมีความสัมพันธ์กันในระยะยาว ซึ่งตรงกับข้อ (ก)8

ประเด็นสุดท้าย คือ สิ่งที่ถูกรับครอบครองไม่ได้แยกแยกไปจากตัวผู้ครอบครอง เนื่องจากสิ่งที่ถูกรับครอบครองในตัวอย่าง (142) – (147) ได้แก่ ตัวเลข ความหมาย ปัญหา เรื่อง ส่วนผสม และรูป ไม่สามารถรับรู้แยกเดี่ยวได้ กล่าวคือ เมื่อพูดถึงปัญหา ผู้ฟังอาจจะต้องถามต่อว่า “ปัญหาเกี่ยวกับอะไร?” ในทางวากยสัมพันธ์ ส่วนที่ตามหลัง ของ หรือผู้ครอบครองถือเป็น “ส่วนเติมเต็ม” (complement) ของส่วนที่อยู่ข้างหน้าหรือสิ่งที่ถูกรับครอบครอง เนื่องจากสิ่งที่ถูกรับครอบครองเหล่านั้น ต้องการส่วนเติมเต็มเพื่อให้ตัวมันเองสมบูรณ์ ในขณะที่ส่วนที่ตามหลัง ของ หรือผู้ครอบครองใน ความสัมพันธ์ประเภทอื่นมักเป็น “ส่วนขยาย” (modifier) ซึ่งไม่จำเป็นต้องปรากฏก็ได้

3.2 เครือข่ายความหมายของความสัมพันธ์ต่างๆ

หลังจากการจัดประเภทความสัมพันธ์ทางอรรถศาสตร์ระหว่างหน่วยหลักและหน่วยพืงพาในหน่วยสร้างนามวลีที่มีตัวบ่งชี้ *ของ* แล้ว ผู้วิจัยจะนำประเภทต่างๆ ที่ได้ มาจัดเรียงตามความเป็นเจ้าของที่เป็นต้นแบบตามแนวคิดของเทเลอร์ (Taylor, 2003) โดยนำตัวอย่างที่เป็นต้นแบบของแต่ละประเภทมาใช้พิจารณา หลังจากนั้น ผู้วิจัยนำประเภทต่างๆ มาเรียงตามลำดับจากประเภทที่เป็นต้นแบบมากไปยังประเภทที่เป็นต้นแบบน้อย โดยเรียงจากซ้ายไปขวาตาม **ตารางที่ 21** ที่กรรมสิทธิ์ในสิ่งใดสิ่งหนึ่งมีคุณสมบัติความเป็นต้นแบบมากที่สุด และหัวข้อของสิ่งใดสิ่งหนึ่งมีคุณสมบัติความเป็นต้นแบบน้อยที่สุด

ประเภทความสัมพันธ์ คุณสมบัติความเป็นต้นแบบ	กรรมสิทธิ์ในสิ่งใดสิ่งหนึ่ง	ส่วน-ร่างกาย	ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล	เหตุการณ์-ผู้ร่วมเหตุการณ์	ส่วนย่อย-ส่วนใหญ่	คุณลักษณะของสิ่งใดสิ่งหนึ่ง	หัวข้อของสิ่งใดสิ่งหนึ่ง
(ก)1 ผู้ครอบครองเป็นมนุษย์	+	+	+	+	-	-	****
(ก)2 สิ่งที่ถูกครอบครองเป็นสิ่งรูปธรรม (มักจะไม่มีชีวิต)	+	+	**	-	+	***	****
(ก)3 ความสัมพันธ์ระหว่างทั้งสองสิ่งเป็นแบบกรรมสิทธิ์แต่เพียงผู้เดียว	+	+	+	+	+	+	-
(ก)4 ผู้ครอบครองมีสิทธิ์ในการใช้ประโยชน์และอนุญาตให้ผู้อื่นใช้สิ่งที่ถูกครอบครอง	+	+	-	-	-	-	-
(ก)5 ผู้ครอบครองมีสิทธิ์ในการลงทุนกับสิ่งที่ถูกครอบครองผ่านการทำธุรกรรม	+	-	-	-	-	-	-
(ก)6 ผู้ครอบครองมีหน้าที่รับผิดชอบหรือดูแลสิ่งที่ถูกครอบครองให้อยู่ในสภาพดี	+	+	+	-	-	-	-
(ก)7 ผู้ครอบครองและสิ่งที่ถูกครอบครองจำเป็นต้องอยู่ในพื้นที่เดียวกันหรือใกล้ชิดกัน	+	+	+	+	+	+	+
(ก)8 ความสัมพันธ์ในการเป็นเจ้าของต้องเป็นแบบระยะยาว	+	+	+	+	+	+	+
สิ่งที่ถูกครอบครองมีความแปลกแยก	+	-	-	-	-	-	-

ตารางที่ 21 ความเป็นต้นแบบของความสัมพันธ์ต่างๆ ตามเกณฑ์ที่เสนอโดยเทเลอร์ (Taylor, 2003)

หมายเหตุ

*สิ่งที่ถูกครอบครองสามารถเข้าถึงได้ แต่ไม่สามารถใช้ประโยชน์ได้อย่างเต็มที่

**สิ่งที่ถูกครอบครองเป็นมนุษย์

***สิ่งที่ถูกครอบครองเป็นสิ่งนามธรรม

****หากเป็นมนุษย์หรือสิ่งรูปธรรมจะไม่สามารถระบุตัวตนได้

หลังจากนั้นผู้วิจัยจะนำประเภทต่างๆ มาจัดเรียงและนำเสนอเป็นเครือข่ายความหมายของความสัมพันธ์ต่างๆ เครือข่ายความหมายที่จะนำเสนอนี้ดัดแปลงมาจากแนวคิดเรื่อง “แผนผังทางอรรถศาสตร์” (semantic maps) ที่เสนอโดยฮาสเปิลแมธ (Haspelmath, 2003) ฮาสเปิลแมธกล่าวว่า แผนผังทางอรรถศาสตร์เป็นเครื่องมือที่ช่วยให้เห็นความสัมพันธ์ทางอรรถศาสตร์ที่เป็นสากลเนื่องจากมันสร้างมาจากข้อมูลในหลายๆ ภาษา และเป็นเครื่องมือที่ใช้อธิบายความหมายทางไวยากรณ์ของตัวบ่งชี้ทางไวยากรณ์ต่างๆ ได้อย่างเป็นรูปธรรม เพื่อรอการปรับปรุงแก้ไขจากการศึกษาเพิ่มเติมในอนาคต

			question	indirect	direct
				negation	negation
specific	specific	irrealis			
known	unknown	non-specific			
			conditional	comparative	free
					choice

รูปที่ 6 แผนผังทางอรรถศาสตร์ที่แสดงหน้าที่ของสรรพนามไม่ชี้เฉพาะ (indefinite pronoun)

ฮาสเปิลแมธเสนอแผนผังทางอรรถศาสตร์ที่แสดงหน้าที่ของสรรพนามไม่ชี้เฉพาะ ตามรูปที่ 6 โดยเก็บข้อมูลมาจากภาษาต่างๆ เช่น ภาษาอังกฤษ ภาษาเยอรมัน ภาษารัสเซีย เป็นต้น อย่างไรก็ตาม แผนผังทางอรรถศาสตร์ไม่ได้เน้นถึงความเป็นต้นแบบของหน้าที่ต่างๆ ที่พบ ในงานวิจัยนี้ ผู้วิจัยจะนำแนวคิดเกี่ยวกับแผนผังทางอรรถศาสตร์มาประยุกต์ใช้เพื่อนำเสนอประเภทความสัมพันธ์ทางอรรถศาสตร์ต่างๆ ที่แสดงโดยตัวบ่งชี้ *ของ* ในภาษาไทย

ผู้วิจัยเริ่มต้นจากการสร้างมิติให้เครือข่ายความหมาย โดยแบ่งพื้นที่ออกเป็นสี่ส่วน โดยใช้เงื่อนไขด้านความมีชีวิตของผู้ครอบครองและสิ่งที่ถูกครอบครอง เนื่องจากเป็นเกณฑ์สำคัญที่ช่วยจำแนกประเภทที่เป็นต้นแบบกับประเภทที่อยู่ห่างไกลจากความเป็นต้นแบบออกจากกันได้

แกนตั้งใช้ระบุความเป็นมนุษย์ของผู้ครอบครอง กำหนดให้ฝั่งซ้ายเป็นผู้ครอบครองที่เป็นมนุษย์ และฝั่งขวาเป็นผู้ครอบครองที่ไม่ใช่มนุษย์ โดยที่ฝั่งซ้ายจะมีความเป็นต้นแบบมากกว่าฝั่งขวา

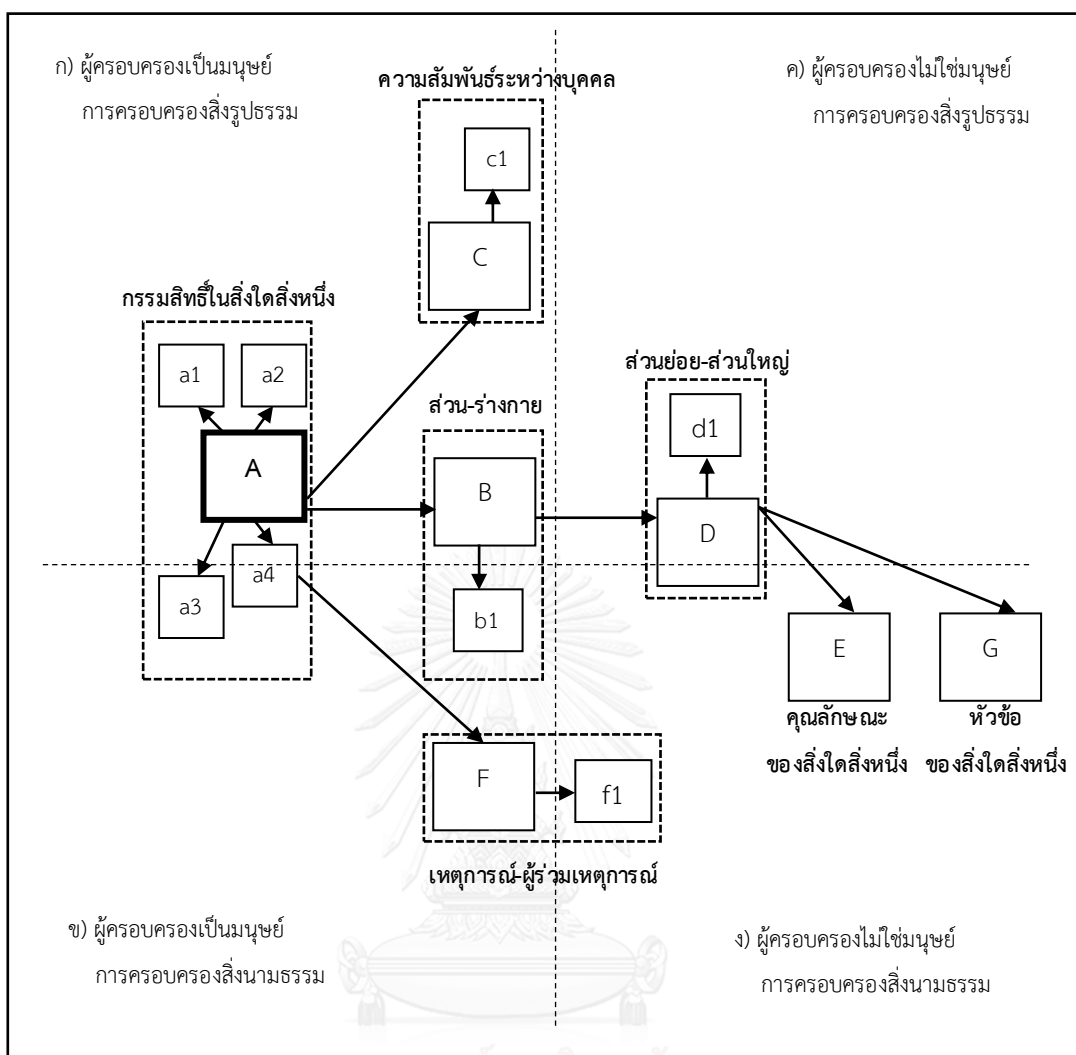
แกนนอนใช้ระบุความเป็นรูปธรรมของสิ่งที่ถูกครอบครอง กำหนดให้ฝั่งบนเป็นสิ่งที่ถูกครอบครองรูปธรรม และฝั่งล่างเป็นผู้ครอบครองที่เป็นนามธรรม โดยที่ฝั่งบนจะมีความเป็นต้นแบบมากกว่าฝั่งล่าง

ดังนั้นพื้นที่ที่มีความเป็นต้นแบบมากที่สุดคือพื้นที่ฝั่ง ก) และพื้นที่ที่มีความเป็นต้นแบบน้อยที่สุดคือพื้นที่ฝั่ง ง)

		ความเป็นมนุษย์ ของผู้ครอบครอง		ความเป็นรูปธรรม ของสิ่งที่ถูกครอบครอง
		ก) ผู้ครอบครองเป็นมนุษย์ การครอบครองสิ่งรูปธรรม	ค) ผู้ครอบครองไม่ใช่มนุษย์ การครอบครองสิ่งรูปธรรม	
		ข) ผู้ครอบครองเป็นมนุษย์ การครอบครองสิ่งนามธรรม	ง) ผู้ครอบครองไม่ใช่มนุษย์ การครอบครองสิ่งนามธรรม	

รูปที่ 7 โครงสร้างของเครือข่ายทางความหมายที่แสดงความสัมพันธ์ต่างๆ ที่แสดงด้วยตัวบ่งชี้ **ของ** ในภาษาไทย

เมื่อจัดเรียงนำความสัมพันธ์ต่างๆ มาจัดเรียงตามโครงสร้างใน **รูปที่ 7** จะได้เครือข่ายทางความหมายของความสัมพันธ์ระหว่างหน่วยหลักและหน่วยพิงพาในหน่วยสร้างนามวลีแสดงความเป็นเจ้าของในภาษาไทยที่มีตัวบ่งชี้ **ของ** ดัง **รูปที่ 8**

รูปที่ 8 เครือข่ายทางความหมายของความสัมพันธ์ระหว่างหน่วยหลักและหน่วยพึ่งพาในหน่วยสร้างนามวลีแสดงความเป็นเจ้าของในภาษาไทยที่มีตัวบ่งชี้ *ของ*

จากรูปที่ 8 ความสัมพันธ์ที่มีความเป็นต้นแบบมากที่สุดคือความสัมพันธ์แบบกรรมสิทธิ์ในสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ในบทที่ 3 ผู้วิจัยได้แบ่งความสัมพันธ์ดังกล่าวออกเป็น 5 ประเภทย่อย ได้แก่

- (A) กรรมสิทธิ์ในสิ่งใดสิ่งหนึ่งแบบถาวร
- (a1) กรรมสิทธิ์ในสิ่งใดสิ่งหนึ่งแบบชั่วคราว
- (a2) กรรมสิทธิ์ในสิ่งใดสิ่งหนึ่งแบบกายภาพ
- (a3) กรรมสิทธิ์ในสิ่งใดสิ่งหนึ่งแบบนามธรรม
- (a4) กรรมสิทธิ์ในสิ่งใดสิ่งหนึ่งจากการเป็นผู้ผลิต

(A) กรรมสิทธิ์ในสิ่งใดสิ่งหนึ่งแบบถาวร ถือว่าเป็นความสัมพันธ์ที่มีความเป็นต้นแบบมากที่สุด และมีลักษณะเด่นกว่าความสัมพันธ์อื่นๆ คือ ผู้ครอบครองมีสิทธิ์ในการลงทุนกับสิ่งที่ถูกครอบครองผ่านการทำธุรกรรมได้ ตามข้อ (ก)5 ในขณะที่ความสัมพันธ์อื่นทำเช่นนี้ไม่ได้ ความสัมพันธ์ (A) จะขยายไปเป็นความสัมพันธ์อื่นๆ ได้แก่ (a1) กรรมสิทธิ์ในสิ่งใดสิ่งหนึ่งแบบชั่วคราว (a2) กรรมสิทธิ์ในสิ่งใดสิ่งหนึ่งแบบกายภาพ (a3) กรรมสิทธิ์ในสิ่งใดสิ่งหนึ่งแบบนามธรรม และ (a4) กรรมสิทธิ์ในสิ่งใดสิ่งหนึ่งจากการเป็นผู้ผลิต

ความสัมพันธ์ที่อยู่ใกล้กับกับ (A) กรรมสิทธิ์ในสิ่งใดสิ่งหนึ่งแบบถาวร ต่อมาคือความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล (จุด (A) → จุด (C)) ซึ่งสามารถแบ่งออกเป็น 2 ประเภทย่อยได้แก่

- (C) ความสัมพันธ์เชิงเครือญาติ
- (c1) ความสัมพันธ์ทางสังคมอื่นๆ

ความสัมพันธ์ย่อยที่เป็นต้นแบบในความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล คือ (C) ความสัมพันธ์เชิงเครือญาติ ความแตกต่างระหว่างจุด (A) กับจุด (C) คือความมีชีวิตและความแปลกแยกของสิ่งที่ถูกครอบครอง สิ่งที่ถูกครอบครองตรงจุด (A) เป็นสิ่งของรูปธรรมที่แปลกแยกไปจากผู้ครอบครอง เช่น (2) *โทรศัพท์ของเธอ* เมื่อเปลี่ยนไปจุด (C) สิ่งที่ถูกครอบครองจะกลายเป็นมนุษย์ที่ไม่แปลกแยกไปจากผู้ครอบครอง เช่น (51) *พ่อของพี่* การที่สิ่งที่ถูกครอบครองเป็นมนุษย์ส่งผลให้ผู้ครอบครองไม่สามารถควบคุมสิ่งที่ถูกครอบครองนั้นได้อย่างเต็มที่อีกต่อไป ภายในความสัมพันธ์นี้ จุด (C) จะขยายไปสู่ (c1) ความสัมพันธ์ทางสังคมอื่นๆ ที่มีความแปลกแยกหรือสามารถตัดความสัมพันธ์ไปจากผู้ครอบครองได้ เช่น (66) *เลขาฯ ของเขา*

อีกหนึ่งความสัมพันธ์ที่อยู่ใกล้กับกรรมสิทธิ์ในสิ่งใดสิ่งหนึ่ง คือ เหตุการณ์-ผู้ร่วมเหตุการณ์ ซึ่งสามารถแบ่งออกเป็นสองประเภทย่อย ได้แก่

- (F) เหตุการณ์-ผู้ร่วมเหตุการณ์ที่เป็นมนุษย์
- (f1) เหตุการณ์-ผู้ร่วมเหตุการณ์ที่ไม่ได้เป็นมนุษย์

จุดดังกล่าวคล้ายคลึงกับจุด (a4) กรรมสิทธิ์ในสิ่งใดสิ่งหนึ่งจากการเป็นผู้ผลิต เนื่องจากผู้ครอบครองจากทั้งสองความสัมพันธ์เป็นตัวทำให้เกิดสิ่งที่ถูกครอบครองขึ้น ในจุด (a4) ผู้ครอบครองทำให้เกิดผลงาน เช่น (19) *ภาพวาดของจิตรกรดัง* ซึ่งสามารถเทียบได้กับ (19)ก *จิตรกรดังวาดภาพวาด* คล้ายคลึงกับจุด (F) ที่ผู้ครอบครองเป็นผู้กระทำให้เกิดเหตุการณ์ขึ้น เช่น (127) *การอรั้งขาของตำรวจ* ซึ่ง

สามารถเทียบได้กับ (127)ก *ตำรวจอาร์กิว* และจุด (F) จะขยายไปสู่ความสัมพันธ์ที่ผู้ครอบครองหรือผู้ร่วมเหตุการณ์เป็นสิ่งที่ไม่มีชีวิตในจุด (f1) เช่น (131) *การไหลเวียนของเลือด* ซึ่งสามารถเทียบได้กับ (131)ก *เลือดไหลเวียน*

ความสัมพันธ์ที่อยู่ใกล้กับกรรมสิทธิ์ในสิ่งใดสิ่งหนึ่งที่เป็นรูปธรรมแบบถาวร (A) ต่อมา คือ ส่วน-ร่างกาย (จุด A → จุด B) ซึ่งสามารถแบ่งได้เป็นสองประเภทย่อยได้แก่

- (B) ส่วนรูปธรรมในร่างกาย
- (b1) ส่วนนามธรรมในร่างกาย

ความคล้ายคลึงระหว่างจุด (A) และจุด (B) คือ การที่ผู้ครอบครองสามารถใช้ประโยชน์จากสิ่งที่ถูกครอบครองได้ แม้ว่าสิ่งที่ถูกครอบครองในจุด (B) สามารถใช้ได้อย่างจำกัด เช่น ไม่สามารถขายสิ่งนั้นได้ แต่เมื่อเทียบกับสิ่งที่ถูกครอบครองในความสัมพันธ์อื่นๆ ที่เหลือแล้ว ถือว่าสิ่งที่ถูกครอบครองในประเภทนี้สามารถใช้ประโยชน์ได้มากที่สุดเป็นอันดับสองรองจากจุด (A) เช่น (36) *ดวงตาของเธอ* นอกจากนั้น ภายในความสัมพันธ์ประเภทนี้ จากจุด (B) ที่เป็นการครอบครองอวัยวะที่เป็นรูปธรรม จะขยายไปยังจุด (b1) ที่เป็นการครอบครองส่วนของร่างกายที่จับต้องไม่ได้ เช่น บุคลิกลักษณะ เช่น (45) *รูปลักษณ์ของแมนดี้* หรือสภาวะทางกายและจิต เช่น (49) *ความเดือดร้อนของชาวเกษตรกร*

จุด (B) ยังถือเป็นจุดเชื่อมต่อระหว่างความสัมพันธ์ที่มีผู้ครอบครองเป็นมนุษย์ ((A), (B), (C) และ (F) บางส่วน) กับความสัมพันธ์ที่ผู้ครอบครองไม่ใช่มนุษย์ ((D), (E), (G) และ (F) บางส่วน) โดยที่จุด (B) จะขยายไปหาความสัมพันธ์แบบส่วนย่อย-ส่วนใหญ่ (จุด (B) → จุด (D)) ซึ่งสามารถแบ่งออกเป็นสองประเภทย่อย ได้แก่

- (D) ส่วนย่อย-ส่วนใหญ่โดยเนื้อแท้
- (d1) ส่วนย่อย-ส่วนใหญ่ที่แสดงขอบเขต

ณ จุด (D) ผู้ครอบครองจะไม่ได้เป็นมนุษย์อีกต่อไป ความคล้ายคลึงกันกับจุดที่ขยายออกมา (จุด B) กับจุด (D) คือ ผู้ครอบครองจากทั้งสองจุดครอบครองสิ่งที่เป็นรูปธรรมและสิ่งที่ถูกครอบครองนั้นอยู่ติดกับผู้ครอบครองในระยะยาว แต่ผู้ครอบครองที่จุด (D) ไม่สามารถใช้หรือควบคุมสิ่งที่ถูกครอบครองได้ เนื่องจากไม่ได้เป็นมนุษย์ เช่น (71) *เพลงของเธอ* ภายในจุด (D) ยังพบว่าผู้ครอบครองบางส่วนมีส่วนย่อยที่เป็นนามธรรม เช่น (82) *ไดนามิกของเพลง* และจากจุด (D)

ส่วนย่อย-ส่วนใหญ่โดยเนื้อแท้ ก็จะขยายไปสู่จุด (d1) ส่วนย่อย-ส่วนใหญ่ที่แสดงขอบเขต เช่น (83) *นักแข่งระดับแถวหน้าของเอเชีย*

ความสัมพันธ์ที่คล้ายคลึงกับความสัมพันธ์แบบส่วนย่อย-ส่วนใหญ่ (จุด (D)) ต่อมาคือ คุณลักษณะของสิ่งใดสิ่งหนึ่ง (จุด (D) → จุด (E)) เช่น (95) *ความงามของสุสาน* ความสัมพันธ์นี้คล้ายกับจุด (D) ที่ผู้ครอบครองและสิ่งที่ถูกครอบครองอยู่ติดกันเชิงพื้นที่เป็นเวลานาน และสิ่งที่ถูกครอบครองไม่ได้แปลกแยกไปจากผู้ครอบครอง แต่ความสัมพันธ์นี้ต่างกับจุด (D) เนื่องจากจุดนี้เป็นความสัมพันธ์ที่นามธรรมมากขึ้น

อีกความสัมพันธ์ที่คล้ายคลึงกับจุด (D) และถือว่าเป็นความสัมพันธ์ที่มีลักษณะชายขอบคือ หัวข้อของสิ่งใดสิ่งหนึ่ง (จุด (D) → จุด (G)) เนื่องจากความสัมพันธ์นี้มีความเป็นต้นแบบน้อยที่สุด ความคล้ายคลึงกับความสัมพันธ์แบบส่วนย่อย-ส่วนใหญ่ ในจุด (D) คือ ความใกล้ชิดกันเชิงพื้นที่ระหว่างผู้ครอบครองและสิ่งที่ถูกครอบครองเป็นเวลานาน ทั้งสองสิ่งอาจจะไม่สามารถรับรู้ว่ายู่ติดกันด้วยประสาทสัมผัสได้ แต่ในมโนภาพของผู้พูด ทั้งสองสิ่งมักจะถูกเกี่ยวโยงเข้าด้วยกันโดยใช้สิ่งหนึ่งเพื่อเติมเต็มสิ่งหนึ่งให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น เช่น (144) *ปัญหาของหลอดเลือดสมองข้างขวาตีบ ที่หลอดเลือดสมองข้างขวาตีบ* ช่วยทำให้ *ปัญหา* มีใจความที่สมบูรณ์ขึ้น

3.3 สรุป

ความสัมพันธ์ทางอรรถศาสตร์ระหว่างผู้ครอบครองกับสิ่งที่ถูกครอบครองที่แสดงด้วยตัวบ่งชี้ *ของ* สามารถแบ่งได้อย่างน้อย 7 ประเภท แต่ละประเภทมีความเป็นต้นแบบมากน้อยแตกต่างกันออกไป ความสัมพันธ์ที่มีความเป็นต้นแบบมากที่สุดคือ 3.1.1 กรรมสิทธิ์ในสิ่งใดสิ่งหนึ่ง และความสัมพันธ์ที่มีความเป็นต้นแบบน้อยที่สุดคือ 3.1.7 หัวข้อของสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ในบางประเภทความสัมพันธ์ มีประเภทความสัมพันธ์ย่อยที่มีความเป็นต้นแบบมากน้อยต่างกันออกไปด้วย อีกทั้งตัวอย่างในแต่ละประเภทยังมีความเป็นต้นแบบที่ไม่เท่ากันด้วย และเครือข่ายทางความหมายที่ได้นำเสนอไปนั้นเป็นเพียงการอธิบายความหมายของตัวบ่งชี้ทางไวยากรณ์เพียงภาษาเดียวเท่านั้น การอธิบายนี้ยังคงรอการแก้ไขหรือเติมเต็มต่อไปจากการศึกษาในอนาคตเกี่ยวกับหน้าที่ของตัวบ่งชี้แสดงความเป็นเจ้าของในภาษาอื่นๆ ต่อไป

บทที่ 4

การปรากฏของตัวบ่งชี้ *ของ* ในหน่วยสร้างนามวลีแสดงความเป็นเจ้าของ

รูปภาษาระดับนามวลีที่จับคู่กับความหมายแสดงความเป็นเจ้าของในภาษาไทยสามารถแบ่งเป็น 2 รูป ได้แก่ รูปที่มีตัวบ่งชี้ *ของ* ปรากฏ [x *ของ* y] และรูปที่ไม่มีตัวบ่งชี้ *ของ* ปรากฏ [x y] โดย x แทน คำนามที่เป็นหน่วยหลักหรือค่านามที่ถูกรับรู้ว่าเป็นสิ่งที่ถูกครอบครอง (possessed, possessee, possessum) และ y แทน คำนามที่เป็นหน่วยพึ่งพา หรือค่านามที่ถูกรับรู้ว่าเป็นผู้ครอบครอง (possessor) เช่น *รถยนต์ของฉัน* หรือ *รถยนต์ฉัน* ตามลำดับ

อย่างไรก็ตาม ไม่ใช่ค่านามทุกคู่ที่จะสามารถใส่ลงในช่อง x และ y ในหน่วยสร้างที่มีรูปที่ไม่มี *ของ* ปรากฏได้ เช่น ตัวอย่าง (1) ที่ x คือ *แม่* และ y คือ *ฉัน* ค่านามคู่นี้สามารถเติมลงไปในทั้งหน่วยสร้างที่มี *ของ* ปรากฏ ดังตัวอย่าง (1)ก และหน่วยสร้างที่ไม่มี *ของ* ปรากฏ ดังตัวอย่าง (1)ข ได้โดยไม่ผิดไวยากรณ์ ในขณะที่ คู่ค่านาม *ความขัดแย้ง* และ *ประชาชน* สามารถเติมลงไปในหน่วยสร้างที่มี *ของ* (2)ก ได้โดยไม่ผิดไวยากรณ์ แต่หากเติมในหน่วยสร้างที่ไม่มี *ของ* ปรากฏ (2)ข จะผิดไวยากรณ์ ดังตัวอย่าง

- (1) ก *แม่ของฉัน*
ข *แม่ฉัน*
- (2) ก *ความขัดแย้งของประชาชน*
ข **ความขัดแย้งประชาชน*

ข้อค้นพบนี้ นำไปสู่การหาคำตอบในบทนี้ว่า เงื่อนไขการปรากฏของตัวบ่งชี้ *ของ* ในหน่วยสร้างนามวลีแสดงความเป็นเจ้าของในภาษาไทย โดยจะอภิปรายตามหัวข้อดังต่อไปนี้

- 4.1 ความแปลกแยกและไม่แปลกแยก
- 4.2 ประเภทความสัมพันธ์ทางอรรถศาสตร์
- 4.3 คุณสมบัติของคำ (ชนิดของค่านามและความมีชีวิตของค่านาม)

4.4 ความหนักของคำในหน่วยสร้าง

4.5 ความเป็นสำนวน

4.1 ความแปลกแยกและไม่แปลกแยก

จากการศึกษาของไฮแมน (Haiman, 1983: 793-5) และของดิกสัน (Dixon, 2009: 286-9) พบว่า รูปภาษาทางไวยากรณ์เพื่อแสดงการครอบครองสิ่งแปลกแยกมักจะซับซ้อนมากกว่าหรือยาวกว่า ดิกสันจำแนกลักษณะของการแสดงความเป็นเจ้าของสิ่งที่ไม่แปลกแยกด้วยรูปภาษาออกเป็น 4 แบบ (ดูเพิ่มเติมใน**บทที่ 2**) หนึ่งในลักษณะนั้นคือ ตัวบ่งชี้แสดงความเป็นเจ้าของปรากฏเฉพาะในหน่วยสร้างแสดงการครอบครองสิ่งแปลกแยกเท่านั้น เช่นในภาษาลองโก (Lango) ตัวบ่งชี้แสดงความเป็นเจ้าของจะไม่ปรากฏในหน่วยสร้างแสดงความเป็นเจ้าของสิ่งที่ไม่แปลกแยก *léb* ‘tongue’ ดังตัวอย่าง (3) ที่สิ่งที่ถูกครอบครองสามารถวางข้างหน้าผู้ครอบครอง *lóçà-* (man) ได้เลย แต่ตัวบ่งชี้แสดงความเป็นเจ้าของจะปรากฏในตัวอย่างที่แสดงความเป็นเจ้าของสิ่งแปลกแยก *gwókk* ‘dog’ ดังตัวอย่าง (4) ที่ *à* ซึ่งเป็นคำลงท้ายบอกคุณลักษณะ (attributive particle) จะปรากฏระหว่างสิ่งที่ถูกครอบครอง *gwókk* (dog) และผู้ครอบครอง *lóçà-* (man)

(3) ไม่แปลกแยก

léb lóçà-
tongue man

‘the man’s tongue’

(4) แปลกแยก

gwókk à lóçà-
dog PARTICLE man

‘the man’s dog’

(Noonan 1992: 156-7 อ้างถึงใน Dixon, 2010: 288)

ในภาษาไทย ความแปลกแยกและไม่แปลกแยกไม่ได้เป็นเงื่อนไขสำคัญต่อการปรากฏของตัวบ่งชี้ **ของ** ในหน่วยสร้าง ตัวบ่งชี้ **ของ** สามารถปรากฏทั้งในหน่วยสร้างแสดงความเป็นเจ้าของสิ่งแปลกแยกและไม่แปลกแยก ดังตัวอย่าง

ความเป็นเจ้าของสิ่งแปลกแยก

- (5) ก โทรศัพท์ของเธอถูกไวรัส และส่ง MMS หาคคนอื่นโดยที่เธอไม่รู้เรื่อง
ข โทรศัพท์เธอถูกไวรัส และส่ง MMS หาคคนอื่นโดยที่เธอไม่รู้เรื่อง

- (6) ก เรื่องนี้มันเป็นเรื่องของพรหมลิขิต อะไรจะเกิดมันก็ต้องเกิด
 ข เรื่องนี้มันเป็นเรื่องพรหมลิขิต อะไรจะเกิดมันก็ต้องเกิด

ความเป็นเจ้าของสิ่งที่ไม่แปลกแยก

- (7) ก ดวงตาของเธอเปี่ยมไปด้วยความรัก
 ข ดวงตาเธอเปี่ยมไปด้วยความรัก

- (8) ก พ่อของพี่เป็นคนไทย
 ข พ่อพี่เป็นคนไทย

(คลังข้อมูลภาษาไทยแห่งชาติ)

ตามข้อค้นพบของไฮแมน (Haiman, 1983) และของดิกสัน (Dixon, 2009) หากความแปลกแยกมีผลต่อการปรากฏของตัวบ่งชี้ ของ สมมติฐานที่เป็นไปได้คือ ผู้พูดภาษาไทยจะใช้หน่วยสร้างที่มีตัวบ่งชี้ ของ ปรากฏ [x ของ y] เพื่อแสดงการครอบครองสิ่งที่ไม่แปลกแยก (เช่น โทรศัพท์ และ พรหมลิขิต ตามตัวอย่าง) และใช้หน่วยสร้างที่ไม่มีตัวบ่งชี้ ของ ปรากฏ [x y] เพื่อแสดงการครอบครองสิ่งที่ไม่แปลกแยก (เช่น ดวงตา และ พ่อ ตามตัวอย่าง) แต่กลับพบว่า หน่วยสร้างที่มีตัวบ่งชี้ ของ ปรากฏสามารถใช้แสดงความเป็นเจ้าของทั้งที่แปลกแยกและไม่แปลกแยกได้โดยไม่ผิดไวยากรณ์ เช่นเดียวกับหน่วยสร้างที่ไม่มีตัวบ่งชี้ ของ ปรากฏที่สามารถใช้ได้กับกลุ่มคำนามทั้งสองประเภทได้เช่นกัน ดังนั้น ในภาษาไทย ความแปลกแยกและไม่แปลกแยกไม่ได้เป็นเงื่อนไขสำคัญต่อการปรากฏของตัวบ่งชี้ ของ ในหน่วยสร้าง

4.2 ประเภทความสัมพันธ์ทางอรรถศาสตร์

ในภาษาจีน ไม่สามารถใช้เงื่อนไขเรื่องความแปลกแยกมากำหนดเงื่อนไขการปรากฏของตัวบ่งชี้แสดงความเป็นเจ้าของได้ เนื่องจากไม่ใช่คำนามที่ไม่แปลกแยกทุกตัวจะสามารถใช้รูปภาษาเดียวกันได้ ดังนั้นมุมมองที่ใช้ตัดสินเงื่อนไขการปรากฏของตัวบ่งชี้แสดงความเป็นเจ้าของในภาษาจีนคือ ประเภทความสัมพันธ์ทางอรรถศาสตร์ต่างๆ ว่ามีผลต่อการปรากฏของตัวบ่งชี้แสดงความเป็นเจ้าของหรือไม่

ลั่ว (Luo, 2013) แสดงให้เห็นว่า ตัวบ่งชี้แสดงความเป็นเจ้าของ de ในภาษาจีน ไม่บังคับปรากฏในหน่วยสร้างที่แสดงความสัมพันธ์เชิงเครือญาติ โดยหน่วยสร้างดังกล่าวจะต้องประกอบด้วย

ผู้ครอบครองที่เป็นสรรพนามและสิ่งที่ถูกครอบครองที่เป็นคำเรียกญาติ เช่นตัวอย่าง (9)ก ที่มีประกอบไปด้วยสรรพนามเอกพจน์บุรุษที่สาม *tā* และคำเรียกญาติ *dìdì* ‘younger brother’ และมีตัวบ่งชี้ **de** ปรากฏระหว่างสองสิ่ง ในหน่วยสร้างนี้ ตัวบ่งชี้ **de** ไม่จำเป็นต้องปรากฏดังตัวอย่าง (9)ข

(9)	ก	<i>tā de dìdì</i>	ข	<i>tā dìdì</i>
		<i>3sg POSS y. brother</i>		<i>3sg y. brother</i>
		‘his/her younger brother’		

(Luo, 2013: 190)

อย่างไรก็ตาม ตัวบ่งชี้ **de** บังคับปรากฏหรือไม่ปรากฏ ดังตัวอย่างในหัวข้อ 2.7.2 เมื่อแสดงความสัมพันธ์ประเภทอื่นๆ ที่ไม่ใช่ความสัมพันธ์เชิงเครือญาติ แม้กระทั่งตัวอย่าง (10) ที่เป็นการครอบครองสิ่งที่ไม่แปลกแยก

(10)	ก	<i>tā de shǒu</i>	ข	<i>*tā shǒu</i>
		<i>3sg POSS hand</i>		<i>3sg hand</i>
		‘his hand(s)’		

(Luo, 2013: 191)

ดังนั้น จำเป็นต้องใช้เงื่อนไขเรื่องประเภทความสัมพันธ์ทางอรรถศาสตร์ต่างๆ เพื่อระบุเงื่อนไขการปรากฏของตัวบ่งชี้แสดงความเป็นเจ้าของ แทนมุมมองเรื่องความแปลกแยก

เมื่อพิจารณาจากตัวอย่างในแต่ละประเภทความสัมพันธ์ต่อไปนี้ จะพบว่า ในภาษาไทย ประเภทความสัมพันธ์ต่างๆ ที่เสนอในบทที่ 3 อาจจะได้เป็นเงื่อนไขสำคัญในการปรากฏของตัวบ่งชี้ **ของ** ในหน่วยสร้าง

กรรมสิทธิ์ในสิ่งใดสิ่งหนึ่ง

(11)	ก	โทรศัพท์ ของ เธอ	ข	โทรศัพท์เธอ
(12)	ก	ห้องตรวจ ของ หมอ	ข	ห้องตรวจหมอ
(13)	ก	ปัญหา ของ เรา	ข	ปัญหาเรา

ส่วน-ร่างกาย

(14) ก	มือของหญิงสาว	ข	มือหญิงสาว
(15) ก	เลือดของแม่	ข	เลือดแม่
(16) ก	เสียงของเธอ	ข	เสียงเธอ

ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล

(17) ก	ลูกสาวของเขา	ข	ลูกสาวเขา
(18) ก	แม่ยายของโอบามา	ข	แม่ยายโอบามา
(19) ก	เพื่อนของฉัน	ข	เพื่อนฉัน

ส่วนย่อย-ส่วนใหญ่

(20) ก	เพลลาของเรือ	ข	เพลลาเรือ
(21) ก	สนามเทนนิสของโรงเรียน	ข	สนามเทนนิสโรงเรียน
(22) ก	ขั้นตอนของการดูแลผิวพรรณ	ข	ขั้นตอนการดูแลผิวพรรณ

คุณลักษณะของสิ่งใดสิ่งหนึ่ง

(23) ก	ความงามของสุสาน	ข	*ความงามสุสาน
(24) ก	ความเยือกของอากาศ	ข	*ความเยือกอากาศ
(25) ก	สีของเลือด	ข	สีเลือด

เหตุการณ์-ผู้ร่วมเหตุการณ์

(26) ก	การหนีออกนอกประเทศขององค์ทะไล ลามะ	ข	*การหนีออกนอกประเทศองค์ทะไล ลามะ
(27) ก	การจัดแสดงดนตรีของกรมศิลปากร	ข	*การจัดแสดงดนตรีกรมศิลปากร
(28) ก	การเจริญเติบโตของต้นไม้	ข	*การเจริญเติบโตต้นไม้

หัวข้อของสิ่งใดสิ่งหนึ่ง

(29) ก	ปัญหาของหลอดเลือดสมองข้างขวาตีบ	ข	ปัญหาหลอดเลือดสมองข้างขวาตีบ
(30) ก	ส่วนผสมของโยเกิร์ต	ข	*ส่วนผสมโยเกิร์ต
(31) ก	ความหมายของความหฤหรรษ์	ข	*ความหมายความหฤหรรษ์

ตัวอย่าง (11) – (31) จากความสัมพันธ์ที่เสนอใน**บทที่ 3** ทุกตัวอย่างสามารถแสดงผ่านหน่วยสร้างที่มีตัวบ่งชี้ *ของ* ปรากฏ $[x \text{ ของ } y]$ ตามฝั่ง ก ได้ แต่บางตัวอย่างไม่สามารถแสดงผ่านหน่วยสร้างที่ไม่มีตัวบ่งชี้ *ของ* ปรากฏ $[x y]$ ตามฝั่ง ข เช่น ผู้ครอบครอง *กรรมศิลปากร* และสิ่งที่ถูกครอบครอง *การจัดแสดงดนตรีสากล* สามารถเติมลงในหน่วยสร้างที่มี *ของ* อยู่ระหว่างกลางได้ ดัง (27)ก แต่ไม่สามารถเติมลงในหน่วยสร้างที่ไม่มี *ของ* ปรากฏดัง (27)ข ได้ เนื่องจากจะทำให้ตัวอย่างนั้นผิดไวยากรณ์ เหมือนทุกตัวอย่างที่นำหน้าด้วยเครื่องหมายดอกจัน ลักษณะร่วมของตัวอย่างฝั่ง ข ที่มีเครื่องหมายดอกจันนำหน้า คือ สิ่งที่ถูกครอบครองเป็นนามวลีแปลง *ความ-* และ *การ-* เช่น *ความเยือก* *การจัดแสดงดนตรีสากล* เป็นต้น

โดยเบื้องต้น คำในหน่วยสร้างของตัวอย่าง (11) – (31) ส่วนใหญ่ไม่ได้ซับซ้อนทางวากยสัมพันธ์ เมื่อคำในหน่วยสร้างมีความซับซ้อนยิ่งขึ้น ตาม**ตารางที่ 22** จะพบว่าความสัมพันธ์ทุกประเภทล้วนมีตัวอย่างที่ตัวบ่งชี้ *ของ* บังคับปรากฏ ความสัมพันธ์เกือบทุกประเภทมีตัวอย่างที่ตัวบ่งชี้ *ของ* ไม่บังคับปรากฏ ยกเว้นความสัมพันธ์แบบเหตุการณ์-ผู้ร่วมเหตุการณ์ ที่ตัวบ่งชี้ *ของ* จะบังคับปรากฏเสมอ แต่ไม่มีความสัมพันธ์ไหนที่ตัวบ่งชี้ *ของ* ไม่ปรากฏ จากตาราง ความแตกต่างระหว่างตัวอย่างที่ตัวบ่งชี้ *ของ* ไม่บังคับปรากฏกับตัวอย่างที่ตัวบ่งชี้ *ของ* บังคับปรากฏ คือความซับซ้อนทางวากยสัมพันธ์ของคำที่ปรากฏในหน่วยสร้าง ซึ่งจะอภิปรายต่อไปใน**หัวข้อ 4.4**

ประเภท	การปรากฏของตัวบ่งชี้ ของ		
	ไม่บังคับปรากฏ	บังคับปรากฏ	ไม่ปรากฏ
กรรมสิทธิ์ในสิ่งใดสิ่งหนึ่ง	✓ โทรศัพท์เธอ	✓ แหล่งพักพิงของนกอพยพ	✗
ส่วน-ร่างกาย	✓ เลือดแม่	✓ ขาเนียนๆ ของฉัน	✗
ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล	✓ แม่ยายโอบามา	✓ สามีหรือภรรยาของบุคคลผู้ต้องรับโทษอาญา	✗
ความสัมพันธ์แบบส่วนย่อย-ส่วนใหญ่	✓ เพลารือ	✓ มุมลานซีเมนต์ที่ค่อนข้างลับตาของโรงเก็บของ	✗
คุณลักษณะของสิ่งใดสิ่งหนึ่ง	✓ สีเลือด	✓ ความเยะเยือกของอากาศ	✗
เหตุการณ์-ผู้ร่วมเหตุการณ์	✗	✓ การจัดแสดงดนตรีของกรมศิลปากร	✗
หัวข้อของสิ่งใดสิ่งหนึ่ง	✓ ปัญหาตลอดเลือดสมองข้างขวาตีบ	✓ ส่วนผสมของโยเกิร์ต	✗

ตารางที่ 22 ตัวอย่างการปรากฏของตัวบ่งชี้ ของ ในภาษาไทย (1)

4.3 คุณสมบัติของคำ (ชนิดของคำนามและความมีชีวิตของคำนาม)

อัญชลี สิงห์น้อย (Singnoi, 2000) เสนอว่า การปรากฏของตัวบ่งชี้ ของ ในหน่วยสร้างนามวลีแสดงความเป็นเจ้าของในภาษาไทยจะขึ้นอยู่กับคุณสมบัติของคำ (lexical attributes) ทั้งคำนามที่เป็นสิ่งที่ถูกครอบครอง (หน่วยหลัก) และผู้ครอบครอง (หน่วยพึ่งพา) อัญชลีกล่าวว่าการปรากฏของตัวบ่งชี้ ของ ภายในหน่วยสร้างมีอยู่ 3 ลักษณะ ได้แก่ ไม่บังคับปรากฏ บังคับปรากฏ และไม่ปรากฏ ซึ่งสามารถจำแนกได้ดังตารางที่ 23

หน่วยหลัก (สิ่งที่ถูกรับรอง)	การปรากฏของ ตัวบ่งชี้ ของ	หน่วยพืงพา (ผู้รับรอง)	ตัวอย่าง
คำนามทั่วไป	ไม่บังคับปรากฏ	มีชีวิต	เสื้อของเด็ก
คำนามเฉพาะ	บังคับปรากฏ	มีชีวิต	วันวิสาของฉัน
คำนามทั่วไป	ไม่ปรากฏ	ไม่มีชีวิต, คำนามทั่วไป	หลังคาบ้าน

ตารางที่ 23 การปรากฏของตัวบ่งชี้ ของ ที่เสนอโดยอัญชลี สิงห์น้อย (Singnoi, 2000)

จากตัวอย่าง (11) – (31) ตัวอย่างที่ตัวบ่งชี้ ของ ไม่บังคับปรากฏ คือตัวอย่างจากความสัมพันธ์แบบกรรมสิทธิ์ในสิ่งใดสิ่งหนึ่ง เช่น (11)ก *โทรศัพท์ของเธอ* (11)ข *โทรศัพท์เธอ* ส่วนร่างกาย เช่น (14)ก *มือของหญิงสาว* (14)ข *มือหญิงสาว* ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล เช่น (17)ก *ลูกสาวของเขา* (17)ข *ลูกสาวเขา* สอดคล้องกับอัญชลี สิงห์น้อยที่ระบุว่าเมื่อหน่วยหลัก (สิ่งที่ถูกรับรอง) เป็นคำนามทั่วไปและหน่วยพืงพา (ผู้รับรอง) มีชีวิต ตัวบ่งชี้ ของ จะไม่บังคับปรากฏ

เงื่อนไขต่อไปคือตัวบ่งชี้ ของ จะบังคับปรากฏ เมื่อหน่วยหลัก (สิ่งที่ถูกรับรอง) เป็นคำนามทั่วไป และหน่วยพืงพา (ผู้รับรอง) มีชีวิต ดังเช่น *วันวิสาของฉัน* จากข้อมูลที่เก็บได้จากคลังข้อมูลภาษาไทยแห่งชาติ ผู้วิจัยไม่พบตัวอย่างที่มีลักษณะดังกล่าว ดังนั้นจึงไม่สามารถสรุปตามเงื่อนไขนี้ได้

อย่างไรก็ดี ตัวอย่าง (20)ก *เพลาของเรือ* (20)ข *เพลาเรือ* ที่แสดงความสัมพันธ์แบบส่วนย่อย-ส่วนใหญ่ ขัดแย้งกับเงื่อนไขที่ว่าเมื่อหน่วยหลัก (สิ่งที่ถูกรับรอง) เป็นคำนามทั่วไปและหน่วยพืงพา (ผู้รับรอง) เป็นคำนามทั่วไปที่ไม่มีชีวิต ตัวบ่งชี้ ของ จะไม่ปรากฏ สอดคล้องกับ ลัว (Luo, 2013) ที่ระบุว่า ตัวบ่งชี้ *de* จะไม่ปรากฏในตัวอย่างที่แสดงความสัมพันธ์แบบส่วนย่อย-ส่วนใหญ่ในภาษาจีน ดังตัวอย่าง (41) ในหัวข้อ 2.7.2 เกณฑ์ดังกล่าวขัดแย้งกับตัวอย่างแสดงความสัมพันธ์แบบส่วนย่อย-ส่วนใหญ่ (20) – (22) ที่ตัวบ่งชี้ ของ สามารถปรากฏได้

ความแตกต่างระหว่างการปรากฏและการไม่ปรากฏของตัวบ่งชี้ ของ ในตัวอย่างของความสัมพันธต่างๆ ไม่เฉพาะความสัมพันธ์แบบส่วนย่อย-ส่วนใหญ่ สามารถอธิบายด้วยมุมมองทางปริชาน ชาว (Chao, 1956: 218) อธิบายความแตกต่างระหว่างการปรากฏและไม่ปรากฏของตัวบ่งชี้ *de* ในภาษาจีน เมื่อตัวอย่างหนึ่งแสดงความสัมพันธ์เชิงเครือญาติ ตัวบ่งชี้ดังกล่าวจะไม่บังคับปรากฏ ดังตัวอย่างที่ (9)ก *tā de didi* และ (9)ข *tā didi* ‘his/her younger brother’ ชาวกล่าวว่าตัวอย่าง

ที่ (9)ก *tā de didi* เป็นวลีเพื่อการอธิบาย (descriptive phrase) ในขณะที่ (9)ข *tā didi* ใช้เป็นคำระบุตำแหน่งของบุคคล (designative term) ในมุมมองทางปริชาณ เมื่อผู้พูดใช้ *wǒ de fùqin* ผู้พูดกำลังพูดถึงสองสิ่ง ได้แก่ สิ่งที่ถูกครอบครอง *fùqin* ‘father’ และผู้ครอบครอง *wǒ* ‘I’ แต่หากผู้พูดใช้คำว่า *wǒ fùqin* ผู้พูดกำลังพูดถึงสิ่งๆ เดียว นั่นคือ *fùqin* ‘father’ ซึ่งมีหน้าที่เหมือนคำนามเฉพาะ (proper noun)

คำอธิบายดังที่กล่าวมาสามารถนำมาอธิบายความแตกต่างระหว่างการปรากฏและการไม่ปรากฏของตัวบ่งชี้ **ของ** ในตัวอย่างของความสัมพันธ์ต่างๆ ไม่เฉพาะความสัมพันธ์แบบส่วนย่อย-ส่วนใหญ่ ดังเช่นตัวอย่าง (32)

- (32) ก “ทหารพบไข่นก 3 ฟอง...
 ข ...พระเจ้าพรหมทัดให้ทหารนำไข่นกลงมาอย่างระมัดระวังไม่ให้เกิด...
 ค ...แล้วโปรดให้พรานจับนกราบทุลว่าเป็นไข่ของนกใด”

(คลังข้อมูลภาษาไทยแห่งชาติฯ)

เมื่อเอ่ยถึง *ไข่นก* ในตัวอย่าง (32)ก ที่ไม่มีตัวบ่งชี้ **ของ** ปรากฏ สิ่งที่ปรากฏในมโนภาพของผู้พูดมีสิ่งเดียวคือ ไข่ที่มาจากนก โดยที่ผู้พูดไม่ได้สนใจว่าไข่นี้มาจากนกตัวไหน จากบริบท ไข่ดังกล่าวถูกพบเป็นครั้งแรก ดังนั้นจึงมีลักษณะที่ไม่ชี้เฉพาะ ในขณะที่ *ไข่นก* จากตัวอย่าง (32)ข เป็นคำที่ชี้เฉพาะเนื่องจากผู้พูดและผู้ฟังสามารถคิดเชื่อมโยงไปหาสิ่งเดียวกัน สิ่งนั้นคือไข่ที่กล่าวมาแล้วในตัวอย่าง (32)ก และเมื่อเอ่ยถึง *ไข่ของนก* ในตัวอย่าง (32)ค สิ่งที่ปรากฏในมโนภาพของผู้พูดมีสองสิ่งคือ ไข่และนกซึ่งเป็นแหล่งที่มาของไข่นั้น นกนี้มีความชี้เฉพาะเนื่องจากเป็นจุดอ้างอิงเพื่อเข้าถึงไข่นอกจากนี้ นัยยะของการครอบครองจะเด่นชัดขึ้นจากตัวบ่งชี้แสดงความเป็นเจ้าของ

ดังนั้น เภณท์ที่อัญชลี สิงห์น้อย (Singnoi, 2000) ตั้งขึ้นมาตามตารางที่ 23 ว่าตัวบ่งชี้ **ของ** จะไม่ปรากฏเมื่อสิ่งที่ถูกครอบครองเป็นคำนามทั่วไปและผู้ครอบครองเป็นคำนามทั่วไปที่ไม่มีชีวิต ซึ่งมักตรงกับความสัมพันธ์แบบส่วนย่อย-ส่วนใหญ่ ถือเป็นแนวโน้มที่เกิดขึ้นเท่านั้น ยกตัวอย่าง แนวโน้มในการใช้ *หลังคาบ้าน* อาจจะใช้ในความถี่ที่สูงกว่าการใช้ *หลังคาของบ้าน* องค์กรที่ดี ข้อค้นพบในงานวิจัยชิ้นนี้ช่วยเติมเต็มข้อค้นพบเดิมว่า ตัวบ่งชี้ **ของ** อาจยังปรากฏได้ในบางกรณีเมื่อสิ่งที่ถูกครอบครองเป็นคำนามทั่วไปและผู้ครอบครองเป็นคำนามทั่วไปที่ไม่มีชีวิต

4.4 ความหนักของคำในหน่วยสร้าง

เงื่อนไขที่กำหนดการปรากฏของตัวบ่งชี้ **ของ** ในหน่วยสร้าง คือ ความหนักของคำในหน่วยสร้าง ในภาษาไทย

ประเภท	การปรากฏของตัวบ่งชี้ ของ			
	ไม่บังคับปรากฏ		บังคับปรากฏ	
กรรมสิทธิ์ ในสิ่งใดสิ่งหนึ่ง	โทรศัพท์เธอ	โทรศัพท์ของเธอ	แหล่งพักพิงของนก อพยพ	?แหล่งพักพิงนก อพยพ
ส่วน-ร่างกาย	เลือดแม่	เลือดของแม่	ขานีเยนๆ ของฉัน	*ขานีเยนๆ ฉัน
ความสัมพันธ์ ระหว่างบุคคล	แม่ยายโอบามา	แม่ยายของโอบามา	สามีหรือภรรยาของ บุคคลผู้ต้องรับโทษ อาญา	*สามีหรือภรรยา บุคคลผู้ต้องรับ โทษอาญา
ความสัมพันธ์แบบ ส่วนย่อย-ส่วนใหญ่	เพลารือ	เพลารือของเรือ	มุมลานซีเมนต์ที่ ค่อนข้างลับตาของ โรงเก็บของ	*มุมลานซีเมนต์ที่ ค่อนข้างลับตาโรง เก็บของ
คุณลักษณะ ของสิ่งใดสิ่งหนึ่ง	สีเลือด	สีของเลือด	ความขะเยือกของ อากาศ	*ความขะเยือก อากาศ
เหตุการณ์- ผู้ร่วมเหตุการณ์			การจัดแสดงดนตรี ของกรมศิลปากร	*การจัดแสดง ดนตรีกรม ศิลปากร
หัวข้อ ของสิ่งใดสิ่งหนึ่ง	ปัญหาหลอดเลือด สมองข้างขวาตีบ	ปัญหาของหลอด เลือดสมองข้าง ขวาตีบ	ส่วนผสมของ โยเกิร์ต	*ส่วนผสมโยเกิร์ต

ตารางที่ 24 ตัวอย่างการปรากฏของตัวบ่งชี้ **ของ** ในภาษาไทย (2)

จากตารางที่ 24 ตัวอย่างที่แสดงความสัมพันธ์แบบกรรมสิทธิ์ในสิ่งใดสิ่งหนึ่ง **โทรศัพท์ของเธอ** สิ่งที่อยู่ในหน่วยสร้างคือคำนาม **โทรศัพท์** และคำสรรพนาม **เธอ** ทั้งสองคำไม่มีความซับซ้อนทาง

วากยสัมพันธ์ กล่าวคือ คำนาม *โทรทัศน์* เป็นคำมูลที่สามารถนำไปสร้างคำใหม่ได้ เช่น *โทรทัศน์เคลื่อนที่* *โทรทัศน์บ้าน* เป็นต้น และคำสรรพนามแทนบุคคล *เธอ* ซึ่งสามารถเป็นได้ทั้งสรรพนามบุรุษที่สองหรือสามขึ้นอยู่กับบริบท และเป็นคำพยางค์เดียว ทั้งคำนาม *โทรทัศน์* และคำสรรพนาม *เธอ* จึงสามารถเติมลงในหน่วยสร้างที่ไม่มีตัวบ่งชี้ *ของ* ปรากฏได้อย่างไม่ทำให้เกิดไวยากรณ์ ในขณะที่ตัวอย่าง *แหล่งพักพิงของนกอพยพ* ในประเภทเดียวกันประกอบไปด้วยคำที่มีความซับซ้อนทางวากยสัมพันธ์มากกว่า ได้แก่ *แหล่งพักพิง* และ *นกอพยพ* กล่าวคือ *แหล่งพักพิง* เป็นคำประสมที่ประกอบด้วย คำนาม (แหล่ง) + คำกริยา (พักพิง) เช่นเดียวกับกับ *นกอพยพ* ที่ประกอบด้วย คำนาม (นก) + คำกริยา (อพยพ) ดังนั้นเมื่อคำนาม *แหล่งพักพิง* และ *นกอพยพ* ปรากฏเรียงต่อกันในหน่วยสร้างที่ไม่มีตัวบ่งชี้ *ของ* จะทำให้ตัวอย่างนี้ดูแปลกดัง ?*แหล่งพักพิงนกอพยพ* เนื่องจากเป็นตัวอย่างที่ประกอบไปด้วยคำที่มีความซับซ้อนทางวากยสัมพันธ์มากกว่าตัวอย่าง *โทรทัศน์เธอ*

แม้ว่า ?*แหล่งพักพิงนกอพยพ* จะมีความแปลก แต่ตัวอย่างนี้อาจยอมรับได้ในบางสถานการณ์ เช่น ในกรณีที่มีบริบทนำมาก่อน เหตุผลหนึ่งที่ทำให้ ?*แหล่งพักพิงนกอพยพ* สามารถใช้ได้บางสถานการณ์คือ เมื่อใช้คำว่า “นกอพยพ” เป็นจุดอ้างอิงเพื่อเข้าถึงสิ่งใดสิ่งหนึ่ง “แหล่งพักพิง” จะเป็นมโนทัศน์ (notion) หรือตัวเลือกที่เป็นไปได้ในโครงสร้างความหมาย (semantic structure) ของคำว่า “นกอพยพ” ซึ่งหมายถึง นกที่ย้ายไปพักพิงที่ใดที่หนึ่งชั่วคราว แหล่งพักพิงจึงมีความสัมพันธ์กับนกอพยพอย่างใกล้ชิด ถ้าหากเปลี่ยนจาก “แหล่งพักพิง” ไปเป็นสิ่งอื่นเช่น “กรงเหล็ก” เป็น **กรงเหล็กนกอพยพ* จะทำให้ตัวอย่างดังกล่าวแปลกขึ้นหรือผิดไวยากรณ์ เนื่องจาก “กรงเหล็ก” ไม่ได้เป็นมโนทัศน์ที่อยู่ในโครงสร้างความหมายของคำว่า “นกอพยพ” เนื่องจากโดยทั่วไปแล้วนกอพยพเป็นนกที่เป็นอิสระตามธรรมชาติ

จากตัวอย่าง (33)ก *แหล่งพักพิงของนกอพยพ* เป็นตัวอย่างที่ตัวบ่งชี้ *ของ* บังคับปรากฏอย่างไรก็ดี ตัวอย่าง ?*แหล่งพักพิงนกอพยพ* ยังคงเป็นเป็นไปได้ แต่อาจจะแปลกหากกล่าวโดยไม่มีบริบทนำมาก่อน เมื่อวากยสัมพันธ์ของส่วนที่เป็นสิ่งที่ถูกครอบครอง (33)ข หรือผู้ครอบครอง (33)ค หรือทั้งสองส่วน (33)ง ซับซ้อนเพิ่มมากขึ้นโดยการเติมส่วนที่ขีดเส้นใต้เพิ่มเข้าไป ตัวบ่งชี้ *ของ* จะบังคับปรากฏเสมอ มิเช่นนั้นจะทำให้ตัวอย่างดังกล่าวผิดไวยากรณ์ดังตัวอย่างฝั่งขวามือที่นำหน้าด้วยเครื่องหมายดอกจัน

(33) ก แหล่งพักพิง <i>ของ</i> นกอพยพ	?แหล่งพักพิงนกอพยพ
ข แหล่งพักพิงที่ <i>สำคัญ</i> ของนกอพยพ	*แหล่งพักพิงที่ <i>สำคัญ</i> นกอพยพ

ค แหล่งพักพิง**ของ**บรรดานกอพยพ *แหล่งพักพิง**บรรดานกอพยพ**
ง แหล่งพักพิงที่**สำคัญ**ของ**บรรดานกอพยพ** *แหล่งพักพิงที่**สำคัญ**บรรดานกอพยพ

รูปแบบที่เกิดขึ้นดังตัวอย่างที่กล่าวมาสามารถใช้อธิบายตัวอย่างในตารางที่ 24 ได้

(34)	ก ขาเนียนๆ ของ ฉัน	ข *ขาเนียนๆ ฉัน
(35)	ก สามีหรือภรรยา ของบุคคลผู้ต้องรับโทษอาญา
ข * สามีหรือภรรยา บุคคลผู้ต้องรับโทษอาญา	
(36)	ก มุมลานซีเมนต์ ที่ค่อนข้างลับตาของโรงเก็บของ
ข * มุมลานซีเมนต์ ที่ค่อนข้างลับตาโรงเก็บของ	
(37)	ก ความเยะเยือก ของอากาศ	ข* ความเยะเยือก อากาศ
(38)	ก การจัดแสดงดนตรี ของกรมศิลปากร	ข* การจัดแสดงดนตรี กรมศิลปากร
(39)	ก ส่วนผสม ของโยเกิร์ต	ข* ส่วนผสม โยเกิร์ต

(คลังข้อมูลภาษาไทยแห่งชาติฯ)

จากตัวอย่าง (34) **ขาเนียนๆ ของฉัน** ฝั่งสิ่งที่ถูกครอบครอง **ขาเนียนๆ** หนักกว่าฝั่งที่เป็นผู้ครอบครอง **ฉัน** จึงทำให้ไม่สามารถแสดงผ่านหน่วยสร้างที่ไม่มีตัวบ่งชี้ **ของ** ปรากฏได้ หากทั้งสองฝั่งหนักไม่มากเท่ากันเช่น **ขาของฉัน** จะสามารถเขียนเป็น **ขาฉัน** ได้โดยไม่ผิดไวยากรณ์ เช่นเดียวกับตัวอย่าง (36) ***มุมลานซีเมนต์ที่ค่อนข้างลับตาโรงเก็บของ** ที่ทั้งสองฝั่งมีความซับซ้อน โดยเฉพาะฝั่งของสิ่งที่ถูกครอบครองที่ขยายด้วย **ที่ค่อนข้างลับตา** เป็นต้น

หลักฐานหนึ่งที่ดีชี้ให้เห็นว่าความหนักของคำในหน่วยสร้างเป็นเงื่อนไขสำคัญในการปรากฏของตัวบ่งชี้ **ของ** ในหน่วยสร้างนามวลีแสดงความเป็นเจ้าของในภาษาไทย คือ ตัวบ่งชี้ **ของ** จะบังคับปรากฏในหน่วยสร้างเสมอ เมื่อหน่วยสร้างนั้นแสดงความสัมพันธ์แบบเหตุการณ์-ผู้ร่วมเหตุการณ์ ดังตัวอย่าง (38) ที่สิ่งที่ถูกครอบครองเป็นนามวลีแปลงจากกริยาที่นำหน้าด้วยหน่วยเติม **การ-** เช่น **การจัดแสดงดนตรี** รวมไปถึงความสัมพันธ์แบบคุณลักษณะของสิ่งใดสิ่งหนึ่งบางส่วน ที่สิ่งที่ถูกครอบครองเป็นนามวลีแปลงจากกริยาที่นำหน้าด้วยหน่วยเติม **ความ-** เช่น **ความเยะเยือก** ดังตัวอย่าง (37) ฝั่งสิ่งที่ถูกครอบครองซึ่งเป็นนามวลีแปลงจากกริยาที่นำหน้าด้วยหน่วยเติม **การ-** หรือ **ความ-** เหล่านี้จึงมีความหนักอยู่เสมอ จึงทำให้นามวลีแปลงเหล่านี้ไม่สามารถปรากฏในหน่วยสร้างที่ไม่มีตัวบ่งชี้ **ของ** ได้ ดังตัวอย่าง ***การจัดแสดงดนตรีกรมศิลปากร** ***ความเยะเยือกอากาศ**

4.5 ความเป็นสำนวน

ตามนิยามของอีแวนส์และกรีน (Evans & Green, 2006: 643) รูปภาษาที่เป็นสำนวน (idiomatic expression) เป็นรูปภาษาที่ไม่สามารถเข้าใจได้ตามตัวอักษร ความหมายที่เกิดขึ้นไม่ได้เกิดจากการประกอบกันของหน่วยต่างๆ ในหน่วยสร้าง (non-compositional) ผู้พูดเรียนรู้รูปภาษาที่เป็นสำนวนทั้งก้อน มากกว่าที่จะเรียนรู้แยกส่วน เมื่อผู้พูดภาษาเรียนรู้รูปภาษาที่เป็นสำนวนทั้งก้อน จึงทำให้ผู้พูดเข้ารหัสหรือพูดออกมาทั้งก้อนแบบตายตัวเช่นกัน

- (40) ในยุคนี้มีการบริโภคอาหารหลากหลายชนิดกว่ายุคที่ผ่านมา ในส่วนของธัญพืช นอกจากข้าวเจ้า ข้าวสาลี ข้าวเหนียว ซึ่งยังแบ่งออกเป็นอีกหลายชนิด
- (41) ในส่วนของการประณีประนอมความขัดแย้งระหว่างกลุ่มชนต่างๆ
ปราณี วงษ์เทศ 2542 69-85) ศึกษา ตำนานท้าวสูงขุนเจือง และเสนอทัศนะว่า
ตำนานเรื่องนี้สะท้อนให้เห็นทั้งในเรื่องของความขัดแย้งและการประณีประนอม
ระหว่างกลุ่มชน

(คลังข้อมูลภาษาไทยแห่งชาติฯ)

ตัวบ่งชี้ *ของ* ในตัวอย่าง (40) และ (41) มีแนวโน้มที่จะปรากฏ เนื่องจากเป็นส่วนหนึ่งของหน่วยสร้างที่มีความเป็นสำนวน ผู้พูดจึงเข้ารหัสหรือพูดออกมาทั้งก้อนแบบตายตัว ตามแบบลักษณะของรูปภาษาที่เป็นสำนวน 4 ลักษณะ ที่เสนอโดยฟิลมอร์และคณะ (Fillmore et al., 1988: 504-6) (ดูเพิ่มเติมในบทที่ 2 หัวข้อ 2.7.5) ในส่วนของ X^9 ถือว่าคล้ายกับลักษณะของสำนวนเข้ารหัส (decoding idioms) ที่ผู้ฟังอาจจะคาดเดาความหมายได้เมื่อได้ฟังครั้งแรก คล้ายกับ *wide awake* (ตาสว่าง) ในภาษาอังกฤษ แต่ผู้ฟังภาษาไม่สามารถคาดเดาการปรากฏร่วมกันของหน่วยต่างๆ ในหน่วยสร้างจากกฎในภาษานั้นๆ ได้ ผู้พูด ในส่วนของ X อาจจะไม่จำเป็นต้องรู้ความหมายของมันอย่างลึกซึ้ง แต่ผู้พูดใช้มันเพื่อดึงความสนใจของผู้ฟังไปยัง X นอกจากนี้ ในส่วนของ X ยังถือว่าคล้ายกับลักษณะของสำนวนเติมคำ (formal idioms) ที่เป็นกรอบทางวากยสัมพันธ์เพื่อรอการเติมเต็มด้วยคำต่างๆ ดังที่ขีดเส้นใต้ ดังตัวอย่าง (40)ก และ (41)ก

⁹ วลีดังกล่าวใช้อย่างแพร่หลายในปัจจุบัน และเคยมีการถกเถียงกันเกี่ยวกับวลีดังกล่าวในสังคมอินเทอร์เน็ต เช่นในกระทู้ชื่อ “ใครช่วยบอกสรยุทธที่ได้ไหม “ในส่วนของ” มันเป็นวลีวิบัตินะ” ซึ่งตั้งโดย offey เมื่อวันที่ 21 มกราคม 2557 ในเว็บไซต์พันทิพย์ดอทคอม (<https://pantip.com/topic/31545356>)

(40) ก ในส่วนของธัญพืช

(41) ก ในส่วนของการประนีประนอมความขัดแย้งระหว่างกลุ่มชนต่างๆ

หากตัวบ่งชี้ **ของ** ไม่ปรากฏจะทำให้แปลกหรือผิดไวยากรณ์ ดังตัวอย่าง (40)ข และ (41)ข

(40) ข ?ในส่วนธัญพืช

(41) ข *ในส่วนการประนีประนอมความขัดแย้งระหว่างกลุ่มชนต่างๆ

(คลังข้อมูลภาษาไทยแห่งชาติ)

เช่นเดียวกันกับตัวอย่าง (42) และ (43) เรื่องของฉัน ที่ตัวบ่งชี้ **ของ** มีแนวโน้มปรากฏ เนื่องจากหน่วยสร้างดังกล่าวมีความเป็นสำนวน

(42) ว่าด้วยเรื่องเงิน เงินฉัน เรื่องของฉัน ไม่ยุ่งนะคนดี

(43) ฉันจะทำไรก็เรื่องของฉัน จะแคร่ทำไม

(www.facebook.com)

หน่วยสร้างของตัวอย่าง (42) และ (43) คือ เรื่องของ X ซึ่งมีลักษณะของสำนวนเติมคำ (formal idioms) ที่เป็นกรอบทางวากยสัมพันธ์สำหรับเติมคำลงไป อย่างไรก็ตาม คำที่เติมในตำแหน่ง X ได้นั้นค่อนข้างจำกัด มักเป็นคำสรรพนาม เช่น เรื่องของคุณ เรื่องของเขา เป็นต้น หน่วยสร้างนี้มีหน้าที่ทางวจนปฏิบัติเพื่อเตือนให้ผู้ฟังหยุดก้าวท้าวกิจธุระของผู้พูด และเมื่อพิจารณาด้วยเงื่อนไขเรื่องความหนักของคำในหน่วยสร้างร่วมด้วย ตัวบ่งชี้ **ของ** ก็ยังคงมีแนวโน้มปรากฏ แม้ว่าคำในหน่วยสร้างจะไม่นหนักทั้งสองข้าง

(44) มีหน้าซ้ำท่านชอบบ่นเรื่องฉันให้ลูกน้องของท่านฟัง

(45) อย่าเข้าใจผิดเรื่องฉันกับลีอันซู ยัยนั้นเป็นแค่เพื่อนฉันคนหนึ่ง

(คลังข้อมูลภาษาไทยแห่งชาติ)

อย่างไรก็ดี หากหน่วยสร้างนั้นไม่มีความเป็นสำนวน ตัวบ่งชี้ **ของ** จะมีแนวโน้มไม่บังคับปรากฏ เช่นตัวอย่าง (44) และ (45) ที่ไม่ได้มีหน้าที่ทางวจนปฏิบัติ ความหมายที่เกิดขึ้นเกิดจากการประกอบกันของหน่วยต่างๆ ในหน่วยสร้าง และแสดงความสัมพันธ์แบบหัวข้อของสิ่งใดสิ่งหนึ่ง

4.6 สรุป

ความแปลกแยกและไม่แปลกแยก และประเภทความสัมพันธ์ทางอรรถศาสตร์ที่พบ ไม่ได้เป็นเงื่อนไขสำคัญที่ส่งผลต่อการปรากฏของตัวบ่งชี้ *ของ* ในหน่วยสร้างนามวลีแสดงความเป็นเจ้าของในภาษาไทย แต่พบว่า คุณสมบัติของคำ (ชนิดของคำนามและความมีชีวิตของคำนาม) ความหนักของคำ ในหน่วยสร้าง และความเป็นสำนวน เป็นเงื่อนไขที่สำคัญกว่าต่อการปรากฏของตัวบ่งชี้ *ของ* ในหน่วยสร้างนามวลีแสดงความเป็นเจ้าของในภาษาไทย

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ

5.1 สรุปผลการวิจัย

วัตถุประสงค์ของงานวิจัยชิ้นนี้ คือ วิเคราะห์ประเภทความสัมพันธ์ระหว่างหน่วยหลักและหน่วยพืงพาในหน่วยสร้างแสดงความเป็นเจ้าของในภาษาไทย ที่มีตัวบ่งชี้ **ของ** และนำมาจัดเรียงตามความเป็นต้นแบบโดยเสนอเป็นเครือข่ายทางความหมาย (semantic network) และวิเคราะห์เงื่อนไขการปรากฏของตัวบ่งชี้ **ของ** ในหน่วยสร้างนามวลีแสดงความเป็นเจ้าของในภาษาไทย

จากการใช้คุณสมบัติความเป็นเจ้าของต้นแบบ ที่เสนอโดยเทเลอร์ (Taylor, 2003) เข้ามาช่วยจัดประเภท สามารถแบ่งประเภทความสัมพันธ์ต่างๆ ได้อย่างน้อย 7 แบบ ได้แก่

- (ก) กรรมสิทธิ์ในสิ่งใดสิ่งหนึ่ง
- (ข) ส่วน-ร่างกาย
- (ค) ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล
- (ง) ส่วนย่อย-ส่วนใหญ่
- (จ) คุณลักษณะของสิ่งใดสิ่งหนึ่ง
- (ฉ) เหตุการณ์-ผู้ร่วมเหตุการณ์
- (ช) หัวข้อของสิ่งใดสิ่งหนึ่ง

ผลการวิเคราะห์ประเภทความสัมพันธ์ระหว่างหน่วยหลักและหน่วยพืงพาในหน่วยสร้างนามวลีแสดงความเป็นเจ้าของในภาษาไทยที่มีตัวบ่งชี้ **ของ** ตรงตามสมมุติฐานที่ตั้งเอาไว้เพียงบางส่วน เนื่องจากประเภทความสัมพันธ์ตามสมมุติฐานสมควรที่จะพิจารณาและจัดประเภทใหม่ให้เป็นระบบมากขึ้น ในการอธิบายต่อจากนี้ ผู้วิจัยจะใช้ตัวอักษรและวงเล็บปิด เช่น ก) แทนประเภทที่ตั้งไว้ตามสมมุติฐาน และใช้ตัวอักษรในวงเล็บเปิดและปิด เช่น (ก) แทนประเภทที่ได้จากข้อสรุป

จากตัวอย่างที่พบในคลังข้อมูลภาษาไทยฯ สามารถใช้คุณสมบัติข้อแรกของความเป็นเจ้าของที่เสนอโดยเทเลอร์ (Taylor, 2003) (ผู้ครอบครองที่เป็นต้นแบบเป็นมนุษย์ (ก)1) แบ่งความสัมพันธ์ต่างๆ ออกเป็นสองกลุ่ม ได้แก่ ความสัมพันธ์ที่มีผู้ครอบครองมนุษย์ และความสัมพันธ์ที่มีผู้ครอบครองไม่ใช่มนุษย์ จากสมมุติฐาน บางความสัมพันธ์ที่มีผู้ครอบครองมนุษย์สามารถรวมเข้าไว้

ด้วยกันได้เนื่องจากมีคุณลักษณะคล้ายกัน เช่น ฉ) ความสัมพันธ์แบบผู้สร้างสรรค์-ผลงาน รวมเข้าไว้ใน (ก) กรรมสิทธิ์ในสิ่งใดสิ่งหนึ่ง เนื่องจากทั้งสองประเภทเป็นความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งของ-มนุษย์ เช่นเดียวกับ จ) ความสัมพันธ์เชิงอาชีพและการงาน ที่สามารถรวมเข้ากับ ข) ความสัมพันธ์เชิงเครือญาติ เป็น (ค) ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล เนื่องจากทั้งสองประเภทเป็นความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์-มนุษย์

นอกจากนี้ ตามสมมุติฐาน ค) ความสัมพันธ์แบบส่วนย่อย-ส่วนใหญ่ ได้รวมตัวอย่างที่มีผู้ครอบครองมนุษย์ (อวัยวะหรือส่วนต่างๆ) และผู้ครอบครองไม่ใช่มนุษย์รวมเข้าไว้ด้วยกัน แต่ด้วยเงื่อนไขที่ว่าผู้ครอบครองต้นแบบเป็นมนุษย์ ผู้วิจัยจึงแยกความสัมพันธ์ทั้งสองออกจากกัน ได้แก่ (ข) ส่วน-ร่างกาย ซึ่งมีผู้ครอบครองเป็นมนุษย์ และ (ง) ส่วนย่อย-ส่วนใหญ่ ซึ่งมีผู้ครอบครองไม่ใช่มนุษย์ เนื่องจากมนุษย์ใน (ข) สามารถใช้ประโยชน์อวัยวะของตนได้มากกว่าผู้ครอบครองที่ไม่มีชีวิตใน (ง) ดัง **ตารางที่ 21 ในบทที่ 3**

ความสัมพันธ์ต่างๆ สามารถนำมาจัดเรียงตามความเป็นต้นแบบโดยเสนอเป็นเครือข่ายทางความหมาย (semantic network) ซึ่งมีลักษณะสำคัญ ดังนี้

1. ความสัมพันธ์ต้นแบบที่แสดงด้วยตัวบ่งชี้ **ของ** คือ (ก) กรรมสิทธิ์ในสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ตามที่คาดการณ์ไว้ในสมมุติฐาน ถึงกระนั้น ความสัมพันธ์แบบกรรมสิทธิ์ในสิ่งใดสิ่งหนึ่งสามารถแบ่งแยกย่อยไปได้อีก การนำวิธีการจัดประเภทของมิลเลอร์และจอห์นสัน แลร์ด (Miller & Johnson-Laird, 1976) และไฮเนอ (Heine, 1997b) เข้ามาช่วยพิจารณาทำให้สามารถระบุอย่างละเอียดว่า (A) กรรมสิทธิ์ในสิ่งใดสิ่งหนึ่งแบบถาวร ความเป็นต้นแบบมากกว่าความสัมพันธ์อื่นๆ
2. ความสัมพันธ์ที่มีระยะใกล้กับกรรมสิทธิ์ในสิ่งใดสิ่งหนึ่ง คือ (ข) ส่วน-ร่างกาย (โดยเฉพาะการเป็นเจ้าของอวัยวะที่จับต้องได้) และ (ค) ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล (โดยเฉพาะความสัมพันธ์เชิงเครือญาติ) ส่วนความสัมพันธ์ที่เหลือจะเริ่มอยู่ห่างไกลจากความเป็นต้นแบบ
3. (ข) หัวข้อของสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ถือว่ามีความเป็นต้นแบบน้อยที่สุดจากทั้งหมด 7 ประเภท หลักฐานทางวากยสัมพันธ์ที่แสดงว่าความสัมพันธ์นี้แตกต่างจากความสัมพันธ์อื่นๆ คือ หน่วยพึงพาที่ตามหลังตัวบ่งชี้ **ของ** เป็น “ส่วนเติมเต็ม” (complement) ของหน่วยหลักที่อยู่ข้างหน้า ดังตัวอย่าง (1)ก และหน่วยพึงพาไม่สามารถละได้ดังตัวอย่าง (1)ข เนื่องจากหน่วยหลักในความสัมพันธ์นี้ต้องการส่วนเติมเต็มเพื่อให้ตัวมันเองสมบูรณ์ ในขณะที่หน่วยพึงพา

ในความสัมพันธ์อื่นๆ เช่นตัวอย่าง (2)ก มักเป็น “ส่วนขยาย” (modifier) ที่สามารถละได้ ดังตัวอย่าง (2)ข

- (1) ก ปิโตรเลียมที่ผลิตได้ทั้งในรูปของน้ำมันดิบ ก๊าซธรรมชาติ และ ก๊าซธรรมชาติเหลว
 ข *ปิโตรเลียมที่ผลิตได้ทั้งในรูป
- (2) ก ยมนำต้มแยกไปสร้างบ้านใหม่ของตัวเองอยู่ไม่ไกลออกไป
 ข ยมนำต้มแยกไปสร้างบ้านใหม่อยู่ไม่ไกลออกไป

(คลังข้อมูลภาษาไทยแห่งชาติ)

ภาพรวมของเครือข่ายทางความหมายที่พบ คือ ความเป็นเจ้าของที่เป็นต้นแบบ ที่มนุษย์ครอบครองสิ่งรูปธรรมภายใต้เงื่อนไขเรื่องระยะเวลาและความใกล้ชิดกันเชิงพื้นที่ จะขยายไปสู่โมโนภาพที่ใกล้เคียงกัน เพียงแต่ผู้ครอบครองจะไม่ได้เป็นมนุษย์อีกต่อไป จึงทำให้นัยที่เกี่ยวกับการครอบครองนั้นอ่อนลงและเงื่อนไขที่เกี่ยวกับระยะเวลาและพื้นที่เด่นขึ้นมาแทน ขณะที่ความสัมพันธ์แต่ละประเภทมีความเป็นต้นแบบแตกต่างกัน ตัวอย่างที่อยู่ในความสัมพันธ์แต่ละประเภทก็มีความเป็นต้นแบบที่ต่างกันด้วย กล่าวคือ ตัวอย่างหนึ่งจะเป็นตัวแทนของประเภทความสัมพันธ์นั้นๆ ได้ดีกว่าอีกตัวอย่างหนึ่ง

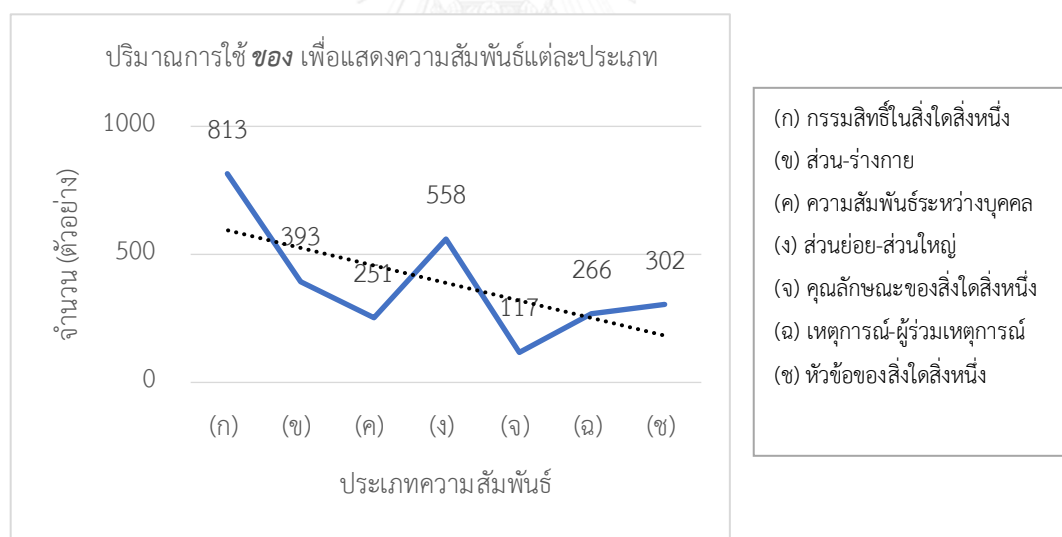
ประเด็นสุดท้าย คือ เงื่อนไขการปรากฏของตัวบ่งชี้ **ของ** ในหน่วยสร้างนามวลีแสดงความเป็นเจ้าของในภาษาไทย จากสมมุติฐาน คาดว่าตัวบ่งชี้ **ของ** มีแนวโน้มไม่ปรากฏเมื่อแสดงสัมพันธ์ที่มีความเป็นต้นแบบสูง ได้แก่ ก) กรรมสิทธิ์ในสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ข) ความสัมพันธ์เชิงเครือญาติ และ ค) ความสัมพันธ์แบบส่วนย่อย-ส่วนใหญ่ และมีแนวโน้มปรากฏเมื่อแสดงความสัมพันธ์อื่นๆ ที่เหลือ ที่ห่างไกลจากความเป็นต้นแบบ

จากการศึกษาพบว่า เงื่อนไขการปรากฏของตัวบ่งชี้ **ของ** ในหน่วยสร้างนามวลีแสดงความเป็นเจ้าของในภาษาไทยค่อนข้างซับซ้อน พบว่าความเป็นต้นแบบหรือประเภทความสัมพันธ์ต่างๆ และความแปลกแยกและไม่แปลกแยก ไม่ได้เป็นเงื่อนไขสำคัญในการสลับใช้หน่วยสร้างที่มี **ของ** ปรากฏ [x **ของ** y] กับหน่วยสร้างที่ไม่มี **ของ** ปรากฏ [x y] แต่เงื่อนไขสำคัญในการสลับใช้หน่วยสร้างทั้งสอง คือ ความหนักของคำในหน่วยสร้าง ความเป็นสำนวน และคุณสมบัติของคำ (ชนิดของคำนาม และควมมีชีวิตของคำนาม)

5.2 ข้อค้นพบอื่นๆ

จากปริมาณการใช้ **ของ** เพื่อแสดงความสัมพันธ์แต่ละประเภทตามรูปที่ 9 พบว่าตัวบ่งชี้ **ของ** ใช้แสดงกรรมสิทธิ์ในสิ่งใดสิ่งหนึ่งมากที่สุด (30.02%) ซึ่งคิดเป็นเกือบหนึ่งในสามของจำนวนทั้งหมด สอดคล้องกับเพาท์สมา (Poutsma, 1914: 40-1) ที่กล่าวว่าประเภทความสัมพันธ์ *genitive of possession* (เพาท์สมาจัดตัวอย่างที่มีความสัมพันธ์แบบกรรมสิทธิ์ในสิ่งใดสิ่งหนึ่ง เช่น *my brother's books* เข้าอยู่ประเภทนี้) ใช้ในความถี่ที่สูง จนทำให้เกิดการใช้คำว่า ‘possessive’ แทนการใช้คำว่า ‘genitive’ ในภายหลังเพื่อเรียกครอบคลุมความสัมพันธ์อื่นๆ ในภาษาอังกฤษด้วย

นอกจากนี้ ปริมาณการใช้ตัวบ่งชี้ **ของ** เพื่อแสดงความสัมพันธ์อื่นๆ ที่เหลือรวมกันสูงกว่ากรรมสิทธิ์ในสิ่งใดสิ่งหนึ่งที่เป็นความสัมพันธ์ต้นแบบ ความสัมพันธ์ที่สูงเป็นอันดับสอง คือ ส่วนย่อย-ส่วนใหญ่ (20.61%) และอันดับสาม คือ ส่วน-ร่างกาย (14.51%) ปรากฏการณ์ดังกล่าวสะท้อนความมีประสิทธิภาพ (productivity) ของหน่วยสร้างนี้

รูปที่ 9 แสดงปริมาณการใช้ **ของ** เพื่อแสดงความสัมพันธ์แต่ละประเภท

ความมีผลลิตภาวะของหน่วยสร้างนำไปสู่การตั้งคำถามว่าการเรียกหน่วยสร้างดังกล่าวว่า “หน่วยสร้างนามวลีแสดงความเป็นเจ้าของ” มีความเหมาะสมหรือไม่ เนื่องจากชื่อนี้อาจจะทำให้เกิดความเข้าใจคลาดเคลื่อนว่ามั่นใจใช้แสดงความเป็นเจ้าของแบบกรรมสิทธิ์ในสิ่งใดสิ่งหนึ่งเท่านั้น กิ่งกาญจน์ เทพกาญจน (2559: 162) เรียกหน่วยสร้างนี้ว่า “หน่วยสร้างทวินามสัมพันธ์¹⁰” ซึ่งตรงกับคำว่า ‘genitive construction’ ในภาษาอังกฤษ คำว่า ‘genitive’ เป็นชื่อการกที่แสดงความสัมพันธ์ระหว่างคำนามสองคำ โดยที่คำนามหนึ่งขยายความหมายของคำนามอีกคำหนึ่ง ชื่อดังกล่าวจึงมีความหมายครอบคลุมความสัมพันธ์ที่หน่วยสร้างนี้จะแสดงได้

5.3 ข้อเสนอแนะ

5.3.1 ข้อค้นพบในงานวิจัยนี้อาจนำไปสู่การศึกษาเพิ่มเติมตามแนวทางแบบลักษณะภาษาว่า คำไวยกรณ์ที่มาจากคำที่มีความหมายเนื้อหาว่า stuff หรือ things ในภาษาอื่น ๆ ในแถบเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ภาคพื้นทวีปสามารถใช้แสดงความสัมพันธ์ทางอรรถศาสตร์อะไรได้บ้าง และความสัมพัทธ์เหล่านั้นมีลักษณะที่เหมือนหรือแตกต่างจากความสัมพันธ์ที่แสดงด้วยตัวบ่งชี้ *ของ* ในภาษาไทยอย่างไรบ้าง

5.3.2 ในภาษาไทย มีคำบุพบทหลายคำที่สามารถใช้นำหน้าคำนามบอกเจ้าของได้ ตามที่นั่นทกา พหลยฺหุท (2526) ได้ศึกษาไว้ ได้แก่ *กับ แก่ ของ แต่ ใน แห่ง* การศึกษาในอนาคตอาจศึกษาเปรียบเทียบระหว่างคำบุพบทเหล่านั้น ในแง่ต่างๆ เช่น คำบุพบทเหล่านั้นสามารถแสดงความสัมพันธ์ทางอรรถศาสตร์ต่างๆ ได้เหมือนหรือแตกต่างกันอย่างไร คำบุพบทเหล่านั้นใช้แสดงความเป็นเจ้าของในบริบทที่แตกต่างกันอย่างไร เป็นต้น

5.3.3 งานวิจัยนี้เน้นการเก็บข้อมูลจากภาษาเขียนเป็นหลัก ดังนั้นอาจศึกษาเพิ่มเติมในอนาคตว่าข้อมูลจากภาษาพูดให้ผลที่แตกต่างกันหรือไม่ อย่างไร

5.3.4 ในอนาคตอาจจะมีการทำวิจัยเชิงทดลอง เช่นให้ผู้ร่วมทดลองร่วมให้คะแนนความเป็นตัวอย่างที่ดี (Goodness-Of-Exemplar หรือ GOD) ของสมาชิกต่างๆ เพื่อเติมเต็มการศึกษาเรื่องนี้ให้สมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

¹⁰ คำว่า “ทวินามสัมพันธ์” บัญญัติโดย อัสณี พูลรักษ์

5.3.5 หากเชื่อว่าความสัมพันธ์ต่างๆ สัมพันธ์กันแบบหลายความหมาย อาจมีการศึกษาเพิ่มเติมเกี่ยวกับกระบวนการทางปริชานที่ทำให้ความสัมพันธ์ต่างๆ ขยายออกไปจากความสัมพันธ์ที่เป็นต้นแบบได้

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

- กึ่งกาญจน์ เทพกาญจนา. (2559). *Grammaticalization กระบวนการกลายเป็นรูปไวยากรณ์*. กรุงเทพฯ: โครงการเผยแพร่ผลงานวิชาการ ฝ่ายวิจัย คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นันทกา พลหยุด. (2526). *การศึกษาเปรียบเทียบการใช้คำบุพบทในสมัยสุโขทัย อยุธยา กับสมัยปัจจุบัน*. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.
- พระยาอุปกิตศิลปสาร. (2548). *หลักภาษาไทย: อักษรวิธี วลีวิภาค วากยสัมพันธ์ ฉันทลักษณ์* (พิมพ์ครั้งที่ 13). กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2544). *พจนานุกรมศัพท์กฎหมายไทย ฉบับราชบัณฑิตยสถาน* (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: ราชบัณฑิตยสถาน.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2556). *พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554* (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: ราชบัณฑิตยสถาน.
- วิจินต์ ภาณุพงศ์. (2530). *โครงสร้างของภาษาไทย: ระบบไวยากรณ์* (พิมพ์ครั้งที่ 9). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

ภาษาอังกฤษ

- Aikhenvald, A. Y. (2013). Possession and Ownership: A Cross-Linguistic Perspective In A. Y. Aikhenvald & R. M. W. Dixon (Eds.), *Possession and Ownership: A Cross Linguistic Typology* (pp. 1-64). Oxford: Oxford University Press.
- Aroonmanakun, W., Tansiri, K., & Nittayanuparp, P. (2009). *Thai National Corpus: A Progress Report*. Paper presented at the Proceedings of the 7th Workshop on Asian Language Resources, Suntec, Singapore.
- Chaffin, R., & Herrmann, D. J. (2009). The Nature of Semantic Relations: A Comparison of Two Approaches. In M. W. Evens (Ed.), *Relational Models of the Lexicon:*

- Representing Knowledge in Semantic Networks* (pp. 289-334). Cambridge: Cambridge University Press.
- Chao, Y. R. (1956). Chinese Terms of Address. *Language*, 32(1), 217-241.
- Chappell, H., & McGregor, W. (1996). Prolegomena to a Theory of Inalienability. In H. Chappell & W. McGregor (Eds.), *The Grammar of Inalienability: A Typological Perspective on Body Part Terms and the Part-whole Relation* (pp. 3-30). Berlin; New York: Mouton de Gruyter.
- Croft, W., & Cruse, D. A. (2004). *Cognitive Linguistics*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Dang, T. H. (2013). A Preliminary Study of Gay Spoken Language in Ho Chi Minh City. *Language in India*, 13(9), 448-467.
- Diller, A. (2001). Grammaticalization and Tai Syntactic Change. In M. R. K. Tingsabath & A. S. Abramson (Eds.), *Essays in Tai linguistics* (pp. 139-175). Bangkok: Chulalongkorn University Press.
- Dixon, R. M. (2010). *Basic Linguistic Theory Volume 2: Grammatical Topics*. Oxford: Oxford University Press.
- Enfield, N. J. (2003). *Linguistics Epidemiology: Semantics and Grammar of Language Contact in Mainland Southeast Asia*. London: RoutledgeCurzon.
- Evans, V., & Green, M. (2006). *Cognitive Linguistics: An Introduction*. Edinburgh: Edinburgh University Press.
- Fillmore, C. J., Kay, P., & O'Connor, M. C. (1988). Regularity and Idiomaticity in Grammatical Constructions: The Case of Let Alone. *Language*, 64(3), 501-538.
- Haiman, J. (1983). Iconic and Economic Motivation. *Language*, 59(4), 781-819.
- Haspelmath, M. (2003). The Geometry of Grammatical Meaning: Semantic Maps and Cross-linguistic Comparison. In M. Tomasello (Ed.), *The New Psychology of Language* (Vol. 2, pp. 211-242). Mahwah, NJ: Lawrence Erlbaum.

- Heine, B. (1997a). *Cognitive Foundations of Grammar*. New York: Oxford University Press.
- Heine, B. (1997b). *Possession: Cognitive Sources, Forces and Grammaticalization*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Herslund, M., & Baron, I. (2001). Introduction: Dimensions of Possession. In I. Baron, M. Herslund, & F. Sørensen (Eds.), *Dimensions of Possession* (Vol. 47, pp. 1-25). Amsterdam; Philadelphia: John Benjamins Publishing.
- Iris, M. A., Litowitz, B. E., & Evens, M. (2009). Problems of the Part-whole Relation. In M. W. Evens (Ed.), *Relational Models of the Lexicon: Representing Knowledge in Semantic Networks* (pp. 261-288). Cambridge: Cambridge University Press.
- Kvalheim, D. R. (2000). *Conceptual Metaphors of Time in Thai and English*. (Master of Arts), Chulalongkorn University, Bangkok.
- Labov, W. (1973). The Boundaries of Words and Their Meanings. In C.-J. N. Bailey & R. W. Shuy (Eds.), *New Ways of Analyzing Variation in English* (pp. 340-373). Washington: Georgetown University Press.
- Lakoff, G. (1990). *Women, Fire, and Dangerous Things: What Categories Reveal about the Mind*. Chicago: The University of Chicago Press.
- Lakoff, G., & Johnson, M. (2003). *Metaphors We Live By*. Chicago: The University of Chicago Press.
- Langacker, R. W. (1984). *Active Zones*. Paper presented at the The Annual Proceedings of the Berkeley Linguistics Society.
- Langacker, R. W. (1993). Reference-point Constructions. *Cognitive Linguistics*, 4(1), 1-38.
- Langacker, R. W. (1995). Possession and Possessive Constructions. In J. R. Taylor & R. E. MacLaury (Eds.), *Language and Cognitive Construal of the World* (pp. 51-79). Berlin; New York: Mouton de Gruyter.

- Langacker, R. W. (2009). *Investigations in Cognitive Grammar* (Vol. 42). Berlin; New York: Mouton de Gruyter.
- Luo, Y. (2013). Possessive Constructions in Mandarin Chinese. In A. Y. Aikhenvald & R. M. W. Dixon (Eds.), *Possession and Ownership: A Cross Linguistic Typology* (pp. 186-207). Oxford: Oxford University Press.
- Luraghi, S. (2014). Plotting Diachronic Semantic Maps: The Role of Metaphors. In S. Luraghi & H. Narrog (Eds.), *Perspectives on Semantic Roles* (pp. 99-150). Amsterdam; Philadelphia: John Benjamins Publishing.
- Mazzitelli, L. F. (2015). *The Expression of Predicative Possession: A Comparative Study of Belarusian and Lithuanian* (Vol. 18). Berlin; Munich; Boston: Walter de Gruyter.
- Miller, G. A., & Johnson-Laird, P. N. (1976). *Language and Perception*. Cambridge, Mass: The President and Fellows of Harvard College.
- Mitkovska, L. (2004). The Conceptual Network of the Possessive na-construction in Macedonian. *Glossos*, 5, 1-22.
- Nichols, J. (1988). On Alienable and Inalienable Possession. In W. Shipley (Ed.), *In Honor of Mary Haas* (pp. 557-609). Berlin; New York; Amsterdam: Mouton de Gruyter.
- Nikiforidou, K. (1991). The Meanings of the Genitive: A Case Study in Semantic Structure and Semantic Change. *Cognitive Linguistics*, 2(2), 149-205.
- Perniss, P. M., & Zeshan, U. (2008). Possessive and Existential Constructions: Introduction and Overview *Possessive and Existential Constructions in Sign Languages* (pp. 1-31). Nijmegen: Ishara Press.
- Poutsma, H. (1914). *A Grammar of Late Modern English, for the Use of Continental, Especially Dutch, Students. Part II: The Parts of Speech (Section I, A: Nouns, Adjectives and Articles)*. Groningen: P. Noordhoff.

- Prasithrathsint, A. (2001). A Componential Analysis of Kinship Terms in Thai. In M. R. K. Tingsabadh & A. S. Abramson (Eds.), *Essays in Tai linguistics* (pp. 261-275). Bangkok: Chulalongkorn University Press.
- Prasithrathsint, A. (2005). *Nominalization and Categorization of Verbs in Thai*. Paper presented at the Fifteenth Annual Meeting of the Southeast Asian Linguistics Society, Canberra.
- Prasithrathsint, A. (2010). Grammaticalization of Nouns into Prepositions in Thai. *Journal of Language and Linguistics*, 28(2), 68-83.
- Pulman, S. G. (1983). *Word meaning and belief*. London: Croom Helm.
- Quirk, R., Greenbaum, S., Leech, G., & Svartvik, J. (1985). *A Comprehensive Grammar of the English Language*. New York: Longman.
- Rosch, E. (1975). Cognitive Representations of Semantic Categories. *Journal of experimental psychology: General*, 104(3), 192-233.
- Rosenbach, A. (2008). Animacy and Grammatical Variation—Findings from English Genitive Variation. *Lingua*, 118(2), 151-171.
- Singnoi, U. (2000). *Nominal Constructions in Thai*. (Doctor of Philosophy), University of Oregon.
- Tallerman, M. (2015). *Understanding Syntax* (4th ed.). New York: Routledge.
- Taylor, J. R. (1994). "Subjective" and "Objective" Readings of Possessor Nominals. *Cognitive Linguistics*, 5(3), 201-242.
- Taylor, J. R. (2000). *Possessives in English: An Exploration in Cognitive Grammar*. Oxford: Oxford University Press.
- Taylor, J. R. (2003). *Linguistic Categorization* (3rd ed.). New York: Oxford University Press.
- Thepkanjana, K. (2010). Ditransitive Constructions in Thai. In A. Malchukov, M. Haspelmath, & B. Comrie (Eds.), *Studies in Ditransitive Constructions: A Comparative Handbook* (pp. 409-426). Berlin: Mouton de Gruyter.

- Tsujioka, T. (2013). *The Syntax of Possession in Japanese*. New York: Routledge.
- Van Valin, R. D. (2004). *An Introduction to Syntax*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Winston, M. E., Chaffin, R., & Herrmann, D. (1987). A Taxonomy of Part-whole Relations. *Cognitive Science*, 11(4), 417-444.
- Wittgenstein, L. (1958). *Philosophical Investigations*. Oxford: Basil Blackwell.

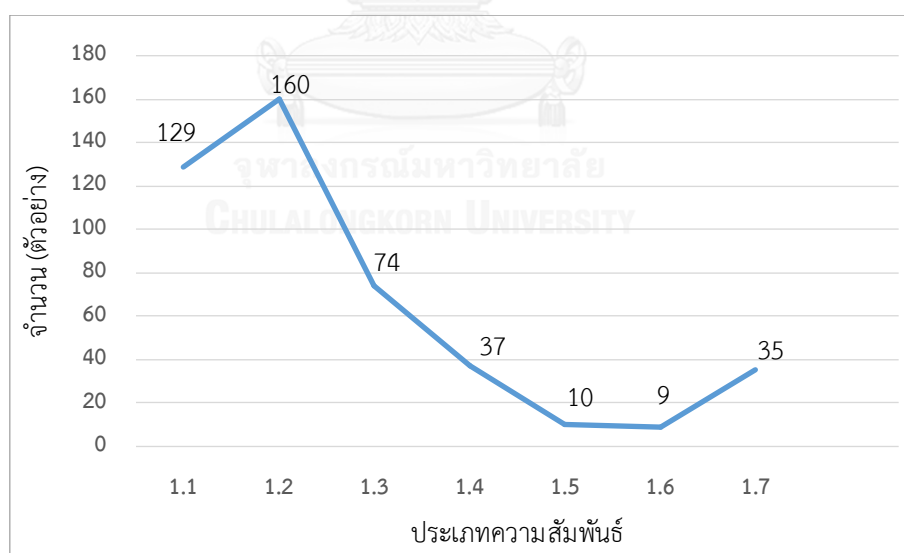

1. ความสัมพันธ์ทางอรรถศาสตร์ที่แสดงด้วยตัวบ่งชี้ *ของ* ในหมวด “เรื่องแต่ง” (FICTION) จากคลังข้อมูลภาษาไทยแห่งชาติ

ประเภทความสัมพันธ์	จำนวน
1.1 กรรมสิทธิ์ในสิ่งใดสิ่งหนึ่ง	129
1.2 ส่วน-ร่างกาย	160
1.3 ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล	74
1.4 ส่วนย่อย-ส่วนใหญ่	37
1.5 คุณลักษณะของสิ่งใดสิ่งหนึ่ง	10
1.6 เหตุการณ์-ผู้ร่วมเหตุการณ์	9
1.7 หัวข้อของสิ่งใดสิ่งหนึ่ง	35
รวม	454

ตารางที่ 25 ปริมาณการใช้ตัวบ่งชี้ *ของ* เพื่อแสดงความสัมพันธ์ต่างๆ ในหมวด “เรื่องแต่ง” (FICTION)

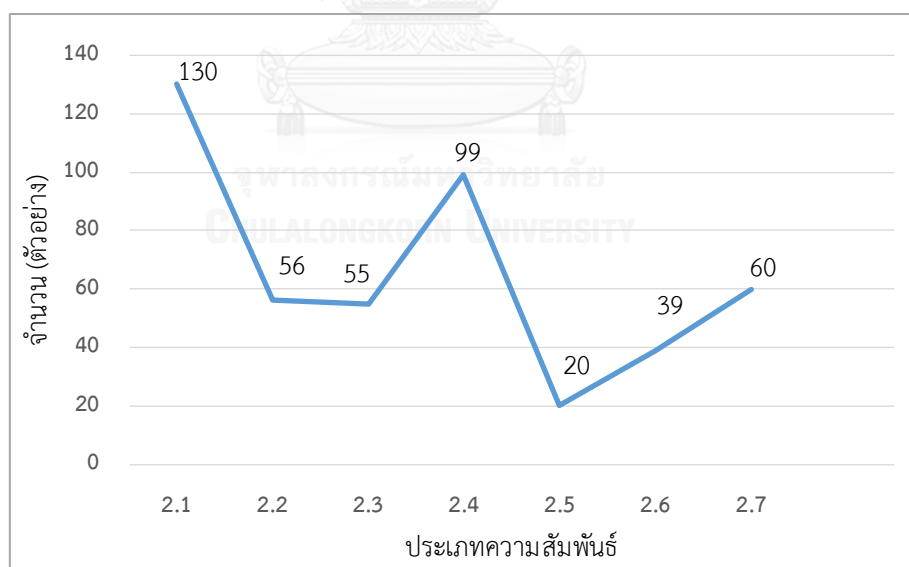

รูปที่ 10 กราฟแสดงปริมาณการใช้ตัวบ่งชี้ *ของ* เพื่อแสดงความสัมพันธ์ต่างๆ ในหมวด “เรื่องแต่ง” (FICTION)

2. ความสัมพันธ์ทางอรรถศาสตร์ที่แสดงด้วยตัวบ่งชี้ ของ ในหมวด “หนังสือพิมพ์” (NEWSPAPER) จากคลังข้อมูลภาษาไทยแห่งชาติ

ประเภทความสัมพันธ์	จำนวน
2.1 กรรมสิทธิ์ในสิ่งใดสิ่งหนึ่ง	130
2.2 ส่วน-ร่างกาย	56
2.3 ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล	55
2.4 ส่วนย่อย-ส่วนใหญ่	99
2.5 คุณลักษณะของสิ่งใดสิ่งหนึ่ง	20
2.6 เหตุการณ์-ผู้ร่วมเหตุการณ์	39
2.7 หัวข้อของสิ่งใดสิ่งหนึ่ง	60
รวม	459

ตารางที่ 26 ปริมาณการใช้ตัวบ่งชี้ ของ เพื่อแสดงความสัมพันธ์ต่างๆ ในหมวด “หนังสือพิมพ์” (NEWSPAPER)

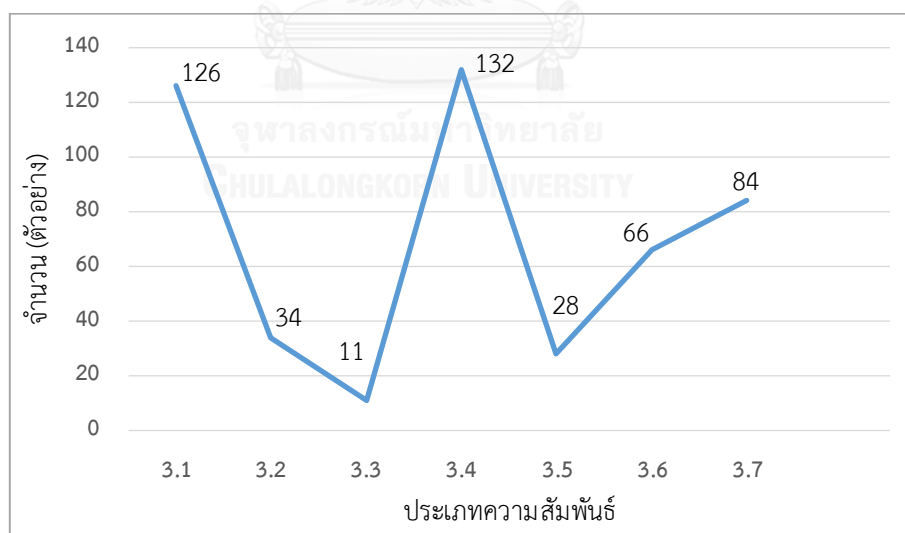

รูปที่ 11 กราฟแสดงปริมาณการใช้ตัวบ่งชี้ ของ เพื่อแสดงความสัมพันธ์ต่างๆ ในหมวด “หนังสือพิมพ์” (NEWSPAPER)

3. ความสัมพันธ์ทางอรรถศาสตร์ที่แสดงด้วยตัวบ่งชี้ *ของ* ในหมวด “งานวิชาการ” (ACADEMIC) จากคลังข้อมูลภาษาไทยแห่งชาติฯ

ประเภทความสัมพันธ์	จำนวน
3.1 กรรมสิทธิ์ในสิ่งใดสิ่งหนึ่ง	126
3.2 ส่วน-ร่างกาย	34
3.3 ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล	11
3.4 ส่วนย่อย-ส่วนใหญ่	132
3.5 คุณลักษณะของสิ่งใดสิ่งหนึ่ง	28
3.6 เหตุการณ์-ผู้ร่วมเหตุการณ์	66
3.7 หัวข้อของสิ่งใดสิ่งหนึ่ง	84
รวม	481

ตารางที่ 27 ปริมาณการใช้ตัวบ่งชี้ *ของ* เพื่อแสดงความสัมพันธ์ต่างๆ ในหมวด “งานวิชาการ” (ACADEMIC)

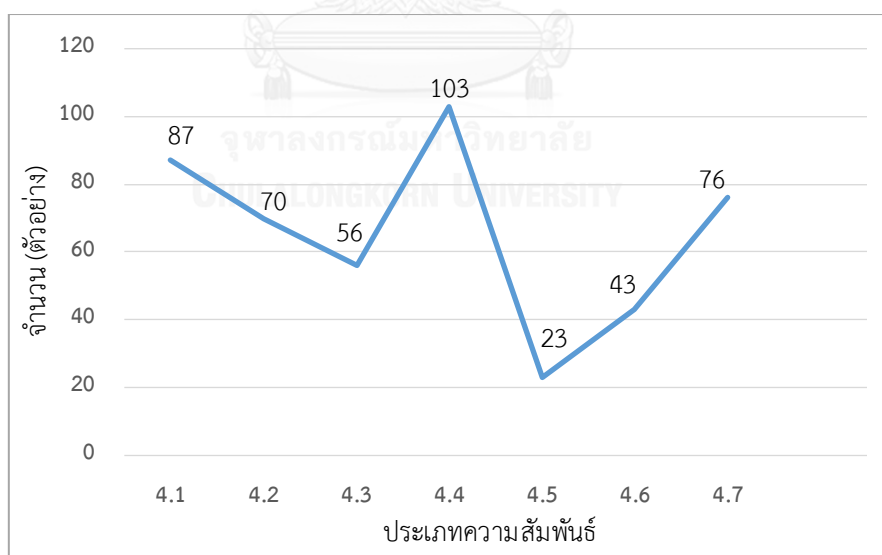

รูปที่ 12 กราฟแสดงปริมาณการใช้ตัวบ่งชี้ *ของ* เพื่อแสดงความสัมพันธ์ต่างๆ ในหมวด “งานวิชาการ” (ACADEMIC)

4. ความสัมพันธ์ทางอรรถศาสตร์ที่แสดงด้วยตัวบ่งชี้ *ของ* ในหมวด “งานไม่วิชาการ” (NON-ACADEMIC) จากคลังข้อมูลภาษาไทยแห่งชาติฯ

ประเภทความสัมพันธ์	จำนวน
4.1 กรรมสิทธิ์ในสิ่งใดสิ่งหนึ่ง	87
4.2 ส่วน-ร่างกาย	70
4.3 ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล	56
4.4 ส่วนย่อย-ส่วนใหญ่	103
4.5 คุณลักษณะของสิ่งใดสิ่งหนึ่ง	23
4.6 เหตุการณ์-ผู้ร่วมเหตุการณ์	43
4.7 หัวข้อของสิ่งใดสิ่งหนึ่ง	76
รวม	458

ตารางที่ 28 ปริมาณการใช้ตัวบ่งชี้ *ของ* เพื่อแสดงความสัมพันธ์ต่างๆ ในหมวด “งานไม่วิชาการ” (NON-ACADEMIC)

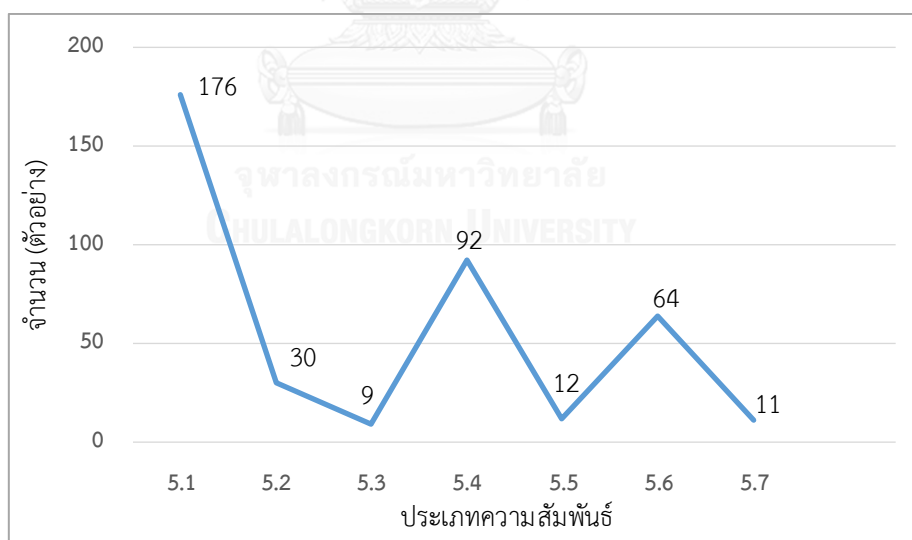

รูปที่ 13 กราฟแสดงปริมาณการใช้ตัวบ่งชี้ *ของ* เพื่อแสดงความสัมพันธ์ต่างๆ ในหมวด “งานไม่วิชาการ” (NON-ACADEMIC)

5. ความสัมพันธ์ทางอรรถศาสตร์ที่แสดงด้วยตัวบ่งชี้ *ซอง* ในหมวด “กฎหมาย” (LAW)
จากคลังข้อมูลภาษาไทยแห่งชาติ

ประเภทความสัมพันธ์	จำนวน
5.1 กรรมสิทธิ์ในสิ่งใดสิ่งหนึ่ง	176
5.2 ส่วน-ร่างกาย	30
5.3 ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล	9
5.4 ส่วนย่อย-ส่วนใหญ่	92
5.5 คุณลักษณะของสิ่งใดสิ่งหนึ่ง	12
5.6 เหตุการณ์-ผู้ร่วมเหตุการณ์	64
5.7 หัวข้อของสิ่งใดสิ่งหนึ่ง	11
รวม	394

ตารางที่ 29 ปริมาณการใช้ตัวบ่งชี้ *ซอง* เพื่อแสดงความสัมพันธ์ต่างๆ ในหมวด “กฎหมาย” (LAW)

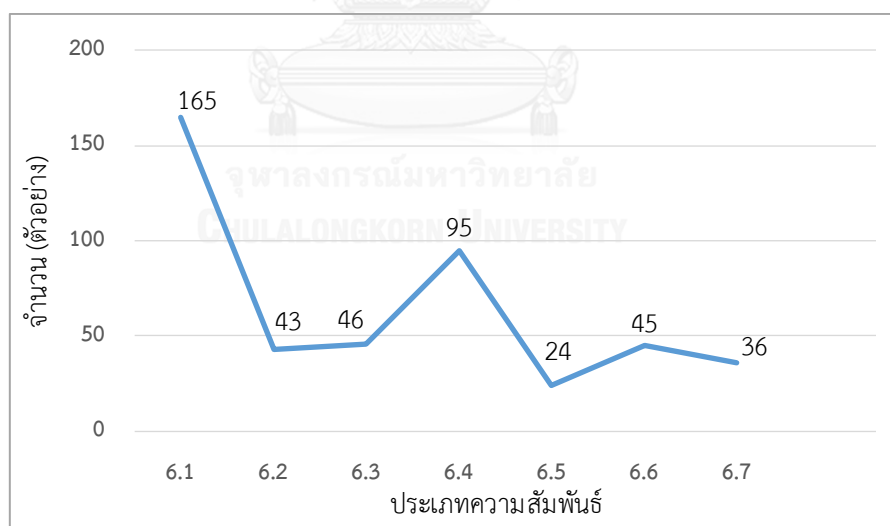

รูปที่ 14 กราฟแสดงปริมาณการใช้ตัวบ่งชี้ *ซอง* เพื่อแสดงความสัมพันธ์ต่างๆ ในหมวด “กฎหมาย” (LAW)

6. ความสัมพันธ์ทางอรรถศาสตร์ที่แสดงด้วยตัวบ่งชี้ *ของ* ในหมวด “อื่นๆ” (MISC) จากคลังข้อมูลภาษาไทยแห่งชาติฯ

ประเภทความสัมพันธ์	จำนวน
6.1 กรรมสิทธิ์ในสิ่งใดสิ่งหนึ่ง	165
6.2 ส่วน-ร่างกาย	43
6.3 ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล	46
6.4 ส่วนย่อย-ส่วนใหญ่	95
6.5 คุณลักษณะของสิ่งใดสิ่งหนึ่ง	24
6.6 เหตุการณ์-ผู้ร่วมเหตุการณ์	45
6.7 หัวข้อของสิ่งใดสิ่งหนึ่ง	36
รวม	454

ตารางที่ 30 ปริมาณการใช้ตัวบ่งชี้ *ของ* เพื่อแสดงความสัมพันธ์ต่างๆ ในหมวด “อื่นๆ” (MISC)

รูปที่ 15 กราฟแสดงปริมาณการใช้ตัวบ่งชี้ *ของ* เพื่อแสดงความสัมพันธ์ต่างๆ ในหมวด “อื่นๆ” (MISC)

ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์

นายสรณ์ แอบเงิน เกิดเมื่อวันที่ 3 เมษายน พ.ศ.2532 ที่จังหวัดเชียงใหม่ สำเร็จการศึกษาปริญญาศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาภาษาอังกฤษ จากคณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ในปีการศึกษา 2554 จากนั้นได้ทำงานเป็นกองบรรณาธิการนิตยสาร “เข็มทิศ เชียงใหม่” (COMPASS Magazine) ที่จังหวัดเชียงใหม่ ก่อนที่จะเข้าศึกษาต่อในหลักสูตรอักษรศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาศาสตร์ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ในปีการศึกษา 2556

